

เอกสารวิชาการ

โครงการพัฒนาและส่งเสริมมาตรฐานและจริยธรรมของผู้ผลิตสื่อ

โดย

มูลนิธิพัฒนาสื่อมวลชนแห่งประเทศไทย

โครงการพัฒนาและส่งเสริมมาตรฐานและจริยธรรมของผู้ผลิตสื่อ

มูลนิธิพัฒนาสื่อมวลชนแห่งประเทศไทย

ร่วมกับ กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์

คำนำ

เอกสารวิชาการโครงการพัฒนาและส่งเสริมมาตรฐานและจริยธรรมของผู้ผลิตสื่อ จัดทำโดย มูลนิธิพัฒนาสื่อมวลชนแห่งประเทศไทย ร่วมกับ กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ ทั้งนี้ เอกสารวิชาการฉบับนี้ประกอบด้วย 1) การศึกษาเอกสารซึ่งเป็นการสำรวจและทบทวนองค์ความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย (Law) ของประเทศไทย แนวปฏิบัติในการรายงานข่าวเด็กขององค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนและองค์กรสื่อมวลชนไทยและต่างประเทศ ตลอดจนงานวิจัยและเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้องในการรายงานข่าวเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อสังเคราะห์ข้อมูลจัดทำร่างแนวปฏิบัติการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่มีผลต่อครอบครัวและสังคม 2) การจัดกิจกรรมสนทนากลุ่ม สื่อมวลชนระดับผู้บริหาร และ สื่อมวลชนระดับปฏิบัติการ จำนวน 2 ครั้ง ผ่านทางการประชุมออนไลน์ (Zoom) เพื่อรวบรวมข้อมูลและข้อเสนอแนะนำไปสู่การพัฒนาร่างแนวปฏิบัติการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่มีผลต่อครอบครัวและสังคมให้สมบูรณ์ก่อนนำไปใช้ในการจัดอบรมการทำข่าวเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนต่อไป

มูลนิธิพัฒนาสื่อมวลชนแห่งประเทศไทย

มกราคม 2565

บทคัดย่อ

โครงการพัฒนาและส่งเสริมมาตรฐานและจริยธรรมของผู้ผลิตสื่อ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดแนวทางการนำเสนอข่าวสารหรือเนื้อหาต่าง ๆ โดยไม่ก่อผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน รวมทั้งพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการเป็นผู้ผลิตข่าวสารอย่างมีมาตรฐานและจริยธรรม เป็นตัวอย่างให้แก่ผู้ผลิตอื่น โดยใช้กระบวนการ ดังนี้ 1. การศึกษาทบทวนเอกสาร ได้แก่ 1) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่มีผลต่อครอบครัวและสังคมจำนวน 5 ฉบับ 2) แนวปฏิบัติในการรายงานข่าวเด็กขององค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการรายงานข่าวเด็กและเยาวชนจำนวน 5 องค์กร 3) แนวปฏิบัติในการรายงานข่าวเด็กขององค์กรสื่อมวลชน 3 องค์กร 4) งานวิจัยและเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้อง 2. การจัดกิจกรรมสนทนากลุ่ม 2 ครั้ง ผ่านทางการประชุมออนไลน์ (Zoom) ได้แก่ สื่อมวลชนระดับผู้บริหาร จำนวน 34 คน และ สื่อมวลชนระดับปฏิบัติการ จำนวน 29 คน

ผลการศึกษาศึกษาเอกสาร พบว่า อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กและกฎหมายไทยให้ความสำคัญในการปกป้องสิทธิเด็ก โดยมีสาระสำคัญ คือ 1) การคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสิ่งสำคัญ และ 2) ห้ามเปิดเผยข้อมูลและภาพเกี่ยวกับตัวเด็กอันจะทำให้เกิดความเสียหายต่อเด็กทั้งทางร่างกาย จิตใจ ผลประโยชน์ของเด็ก โดยมีการกำหนดโทษที่ชัดเจน เมื่อประกอบกับแนวปฏิบัติของสื่อมวลชน ตลอดจนงานวิจัยและเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้องสามารถประมวลยกร่างแนวปฏิบัติการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่มีผลต่อครอบครัวและสังคมได้ 3 ส่วน คือ “หมวดที่ 1 นิยาม” อธิบายคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการรายงานข่าวเด็ก “หมวดที่ 2 หลักทั่วไปในการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน” ประกอบด้วยแนวทางการขออนุญาตเพื่อสัมภาษณ์และบันทึกภาพ แนวทางการใช้ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ของเด็กและเยาวชน แนวทางการนำเสนอภาพจำลองเหตุการณ์ การคำนึงถึงสิทธิที่จะถูกลืมของเด็ก ผู้ตกเป็นข่าว แนวทางการนำเสนอข่าวเด็กและเยาวชนที่ไม่ใช่กลุ่มเปราะบาง และ “หมวดที่ 3 หลักในการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่เป็นกลุ่มเปราะบาง” ประกอบด้วยแนวทางการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่เป็ผู้ถูกระทำ ผู้กระทำความผิด ผู้ที่ภาวะยากลำบาก ผู้พิการ ผู้เกี่ยวข้องกับเอชไอวี และผู้ที่เกี่ยวข้องกับภัยออนไลน์

ด้านการจัดกิจกรรมสนทนากลุ่ม มีสาระสำคัญ 4 ประเด็น คือ 1. บริบทการรายงานข่าวเด็กในประเทศไทย ประกอบด้วย 1) บริบทการรายงานข่าวในสื่อมวลชนกระแสหลัก ซึ่งมีข้อมูลว่า แม้จะเห็นพัฒนาการของสื่อมวลชนในการระมัดระวังการรายงานเด็กเพิ่มมากขึ้น แต่ยังพบการรายงานข่าวเด็กที่ทำให้รายละเอียดเกี่ยวกับตัวเด็ก หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับเด็กในลักษณะที่ละเมิดสิทธิเด็ก ทั้งนี้ ผู้ปฏิบัติหน้าที่สื่อและองค์กรสื่อมวลชนมีความพยายามในการปกป้องสิทธิเด็กอยู่แล้วพอสมควร อย่างไรก็ตาม การแข่งขันในอุตสาหกรรมสื่อ การแข่งกับเวลา และอำนาจการตัดสินใจของกองบรรณาธิการยังมีผลต่อการรายงานข่าวเด็ก 2) บริบทการรายงานข่าวในสื่อสังคมออนไลน์ สรุปได้ว่า แม้จะมีการคำนึงถึงสิทธิส่วนบุคคลของเด็ก แต่พบว่ามีลักษณะที่ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เช่น การอธิบายรายละเอียดของการถูกระทำ ถูกล่วงละเมิดทางเพศ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีความเป็นห่วงผลกระทบต่อตัวเด็กในเรื่องการบันทึกร่องรอยดิจิทัล (Digital footprint) ที่คงอยู่ตลอดไป การแสดงความคิดเห็นหรือแบ่งปันข้อมูลที่ละเมิดสิทธิเด็ก ทั้งยังกังวลถึง

การเข้ามามีบทบาทของผู้มีอิทธิพลในสื่อออนไลน์หรือผู้ที่ทำหน้าที่คล้ายกับสื่อมวลชนซึ่งมีมากขึ้น แต่ไม่ได้ระมัดระวังในการรายงานข่าวหรือข้อมูลเกี่ยวกับเด็กเท่าที่ควร และ 3) ความจำเป็นในการนำเสนอข่าวเด็กและแนวทางการนำเสนอ ซึ่งควรมีการพิจารณาข่าวเด็กแต่ละประเด็นว่าควรนำเสนอหรือไม่ เพราะบางข่าวไม่ควรนำเสนอตั้งแต่แรก แต่หลายประเด็นยังจำเป็นต้องนำเสนอเพื่อสะท้อนปัญหาและนำไปสู่การแก้ไข รวมถึงเป็นพื้นที่ให้เด็กใช้สิทธิขั้นพื้นฐานในการแสดงความคิดเห็น อย่างไรก็ตาม สามารถใช้แนวทางที่ระมัดระวังและปกป้องสิทธิเด็กได้

2. การกำกับดูแลการรายงานข่าวเด็กเพื่อปกป้องสิทธิเด็กในประเทศไทย มีแนวทางที่สำคัญคือ

- 1) กลไกทางกฎหมาย ซึ่งมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ แต่จนถึงปัจจุบันยังไม่มีกรอบร่างดำเนินคดีเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิเด็กกับสื่อมวลชนแม้แต่คดีเดียวส่งผลให้ขาดการตีความตัวบทกฎหมายที่ชัดเจน รวมถึงขาดการกระตุ้นให้ระมัดระวังการละเมิดสิทธิเด็กอย่างจริงจัง อย่างไรก็ตาม ผู้ร่วมสนทนากลุ่มบางส่วนเห็นว่าการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดต้องระวังการเป็นเครื่องมือกลั่นแกล้งทางธุรกิจและระวังกระทบสิทธิเสรีภาพได้เช่นกัน พร้อมกันนี้ควรมองหากลไกสมานฉันท์และแนวทางการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบไปพร้อมกัน
- 2) กลไกการกำกับดูแลในวงการวิชาชีพสื่อมวลชนและการกำกับดูแลตนเองขององค์กรสื่อมวลชน พบว่าองค์กรวิชาชีพและองค์กรสื่อมวลชนส่วนใหญ่มีนโยบายปกป้องคุ้มครองสิทธิเด็ก รวมถึงปฏิบัติตามข้อกำหนดของหน่วยงานกำกับดูแล แต่ในภาพรวมยังมีความกังวลเกี่ยวกับมาตรฐานการกำกับดูแลในทางปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมกัน และ 3) ข้อเสนอกลไกการกำกับดูแลอื่น มีข้อเสนอให้องค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนประสานกับองค์กรผู้ให้บริการแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ในการใช้มาตรฐานชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอข่าวเด็กให้มากขึ้น

3. ประโยชน์ของแนวปฏิบัติการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กที่มีผลต่อครอบครัวและสังคม และแนวทางการนำไปใช้ ผู้ร่วมการสนทนากลุ่มส่วนใหญ่เห็นว่าแนวปฏิบัติฯ นี้เป็นประโยชน์ โดยในทางกฎหมายอาจสามารถใช้เป็นมาตรฐานจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพที่ใช้ในการพิจารณาคดีได้ นอกจากนี้ ยังใช้เป็นคู่มือในการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนได้ อย่างไรก็ตาม ยังมีความกังวลเกี่ยวกับการนำไปใช้อย่างเท่าเทียมในอุตสาหกรรมสื่อและสื่อพลเมือง หรือผู้มีอิทธิพลในสื่อสังคมออนไลน์อื่น ๆ ที่กำลังมีบทบาทสำคัญเพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน 4. แนวทางการพัฒนาปรับปรุงแนวปฏิบัติฯ นี้ มีข้อเสนอแนะให้เพิ่มหลักการของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยย่อก่อนเข้าสู่แนวปฏิบัติ พร้อมปรับนิยามศัพท์ที่ในหมวดที่ 1 ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ปรับปรุงถ้อยคำในหมวดที่ 2 – 3 ให้กระชับ ชัดเจน ทันทสมัย และคำนึงถึงการใช้งานในสถานการณ์จริง เช่น การใช้คำว่า “ห้าม” หรือคำว่า “พึงระมัดระวัง” เป็นต้น นอกจากนี้ มีข้อเสนอแนะในประเด็นอื่น ๆ เช่น ข้อมูลช่องทางติดต่อหน่วยงานหรือองค์กรที่สามารถให้ความช่วยเหลือเด็กได้ เป็นต้น พร้อมทั้งหารือถึงแนวทางการรายงานข่าวเด็กในมิติการเมืองและสถานการณ์ความไม่สงบชายแดนภาคใต้ด้วย

จากการศึกษาดังกล่าวมีข้อสังเกตที่น่าสนใจว่า บริบทการรายงานข่าวสิทธิเด็กบนสื่อสังคมออนไลน์ของไทยมีจุดแข็งในการสร้างนิเวศสื่อที่ปกป้องคุ้มครองสิทธิเด็กในข่าว 3 ประการ คือ 1. กฎหมายไทยเป็นไปตามกรอบอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก มีจุดแข็งคือการมีอำนาจในการบังคับใช้ มีบทลงโทษที่ชัดเจน 2. แนวปฏิบัติของสื่อมวลชนทั้งไทยและต่างประเทศที่มีจุดแข็งคือเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กและเป็นไปตามกรอบจริยธรรมแห่งวิชาชีพ และ 3. นักวิชาการให้ความสนใจและติดตามพัฒนาการใน

การปกป้องคุ้มครองสิทธิเด็กในการรายงานข่าวของสื่อมวลชนอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ความท้าทายของการปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการรายงานข่าวโดยเฉพาะการนำเสนอผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ไม่ใช่เพียงแค่การจัดทำแนวปฏิบัติให้มีความทันสมัย เหมาะสมกับสถานการณ์เท่านั้น แต่ความสำคัญอยู่ที่การนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างเครือข่ายประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชน สื่อมวลชนกระแสหลักซึ่งเป็นผู้นำในอุตสาหกรรมสื่อสารมวลชน ผู้ทรงอิทธิพลในโลกออนไลน์ สื่อพลเมือง และองค์กรภาคประชาสังคมในการที่จะพัฒนาแนวปฏิบัตินี้ให้มีความสมบูรณ์ ใช้ได้จริงในทางปฏิบัติ และขับเคลื่อนทุกภาคส่วนในสังคมให้เห็นพ้องต้องกันและนำไปใช้ประโยชน์ให้เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
สารบัญ	ง
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา	2
1.3 นิยามศัพท์	2
1.4 วิธีที่ใช้ในการศึกษา	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 ผลการศึกษา	5
2.1 ผลการศึกษาเอกสาร	5
2.1.1 ผลการศึกษานุสัญญาและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่มีผลต่อครอบครัวและสังคม	5
2.1.2 ผลการศึกษาแนวปฏิบัติในการรายงานข่าวเด็กขององค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง	8
2.1.3 ผลการศึกษาแนวปฏิบัติในการรายงานข่าวเด็กขององค์กรสื่อมวลชน	24
2.1.4 ผลการศึกษางานวิจัยและเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการรายงานข่าวเด็กบนสื่อสังคมออนไลน์	27
2.1.5 ร่างแนวปฏิบัติกรนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่มีผลต่อครอบครัวและสังคม	33
2.2 ผลการสนทนากลุ่ม	47
2.2.1 ผลการสนทนากลุ่ม	47
2.2.2 แนวปฏิบัติกรนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเด็กที่มีผลต่อครอบครัวและสังคม	83
บทที่ 3 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	96
3.1 บทสรุป	96
3.2 อภิปรายผล	98
3.3 ข้อเสนอแนะ	99
บรรณานุกรม	100

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเด็ก เยาวชน ที่มีผลต่อครอบครัว และสังคม นับเป็น บทบาทสำคัญของสื่อมวลชนไทยในการเผยแพร่ข้อมูลต่อสาธารณชนมายาวนาน ขณะที่การทำหน้าที่ ตามบทบาทของสื่อมวลชนดังกล่าว ก็ปรากฏปัญหาให้เห็นอยู่บ่อยครั้ง โดยเฉพาะการนำเสนอข่าวมูลข่าวสาร ที่เข้าข่ายการละเมิดสิทธิเด็กและเยาวชน อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการขาดความรู้ความเข้าใจในระเบียบ ข้อบังคับกฎหมายเกี่ยวข้องกับการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านนี้

ปัจจุบันประเทศไทยก้าวผ่านเข้าสู่ยุคดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ ส่งผลทำให้การผลิตและนำเสนอข้อมูล ข่าวสารของสื่อมวลชนในสื่อกระแสหลัก มีการแข่งขันกันอย่างรุนแรง เน้นความรวดเร็วและนำเสนอเนื้อหาข่าว เร้าอารมณ์ (ดราม่า) ตามกระแสที่อยู่ในความสนใจของคนในสังคมเป็นหลัก ซึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลง นโยบายการนำเสนอข่าวในยุคสื่อปัจจุบัน ที่มุ่งตอบสนองรายได้ผลตอบแทนเพื่อหล่อเลี้ยงองค์กรสื่อมวลชนให้ อยู่รอดในยุคสื่อปัจจุบันที่มีการแข่งขันสูง ส่งผลให้มีการทำข่าวเชิงลบที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเด็ก เยาวชน ซึ่งมีลักษณะเข้าข่ายการละเมิดสิทธิเด็กและเยาวชนมากกว่าในอดีต

นอกจากนี้ในยุคสื่อดิจิทัลปัจจุบัน ที่มีลักษณะเอื้ออำนวยให้คนในสังคมมีสื่อเป็นของตนเอง สามารถนำเสนอข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อโซเชียลมีเดียได้อย่างมีอิสระไม่อยู่ภายใต้การควบคุมกำกับดูแล เช่นเดียวกับองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชน ทุกครั้งที่สื่อมวลชนนำเสนอข่าวลักษณะนี้ เนื้อหาข่าวมักจะถูกประชาชน นำไปส่งแชร์ข้อมูลต่อในโลกออนไลน์และแพร่กระจายต่ออย่างรวดเร็ว ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเด็ก เยาวชน ครอบครัว และสังคม จากการนำเสนอข่าวที่เข้าข่ายการละเมิดสิทธิ จะยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นเป็นเท่าตัว

ทั้งนี้ ผลจากการที่ประเทศกำลังซบเซาลงไปด้วยกระแสแห่งเทคโนโลยีด้านการสื่อสาร บุคคลหรือ องค์กรที่ทำตนเสมือนเป็นสื่อตามที่เทคโนโลยีอำนวยให้ทำได้โดยง่ายนั้น ทำให้ขาดมาตรฐานหรือจริยธรรม รวมถึงจรรยาบรรณวิชาชีพมาจำกัดการดำเนินงาน บางครั้งด้วยเจตนาหรือไม่เจตนาก็ตามได้ทำให้เกิด ความเสียหายแก่บุคคลอื่นหรือส่วนรวม และเมื่อโมเดลของรายได้ที่มาจากยอดการรับชม ทำให้ผู้ผลิตสื่อ จำนวนมากยอมทำอะไรก็ได้ที่จะให้เกิดตัวเลขการรับชมที่จะนำไปสู่การแปรเป็นรายได้ ซึ่งปัญหานี้เกิดกับ ผู้ผลิตสื่อและสื่อมวลชนทุกแขนง ทั้งที่เป็น Traditional Media และรุนแรงมากในสื่อใหม่ หรือ New Media เพียงแต่ว่าสื่อมวลชนที่สังกัดสมาคมวิชาชีพยังพอมีกระบวนการกำกับดูแลกันอยู่บ้าง ในขณะที่ผู้ผลิตออนไลน์ หรือผู้ผลิตสื่อหน้าใหม่ ๆ อาจจะยังไม่ได้มีกระบวนการเหล่านี้มากนัก ประกอบกับสถานการณ์ปัจจุบันแต่ละสื่อ หรือแต่ละแพลตฟอร์มที่มีผู้ติดตามจำนวนมาก และเป็นผู้ทรงอิทธิพลขึ้นนำการแสดงออกทางพฤติกรรมของคน แต่ละกลุ่มการสื่อสารเรื่องใดออกไปอาจจะก่อผลกระทบต่อผู้อยู่ในเนื้อหาหรือสังคมส่วนรวมโดยไม่ได้ตั้งใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ที่อาจก่อผลกระทบต่อตลอดชีวิต เพราะ เรื่องราวเหล่านั้นจะอยู่ในอินเทอร์เน็ตตลอดไป

ขณะที่ คู่มือ แนวทางระเบียบปฏิบัติในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารประเภทนี้ ที่ผ่านมายังไม่มี การรวบรวมจัดทำปรับปรุงแนวทางให้ทันสมัยเหมาะสมเป็นแนวทางปฏิบัติเดียวกันในการนำเสนอข้อมูล ข่าวสารยุคสื่อดิจิทัลปัจจุบัน

มูลนิธิพัฒนาสื่อมวลชนแห่งประเทศไทย จึงเสนอโครงการจ้างจัดทำโครงการพัฒนาและ ส่งเสริมมาตรฐานและจริยธรรมของผู้ผลิตสื่อเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาจริยธรรมการนำเสนอข่าวที่กระทบต่อเด็ก เยาวชน ครอบครัว และสังคม เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติให้กับผู้ผลิตข่าวสารในทุกช่องทางสื่อดิจิทัลปัจจุบัน ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติต่อไปในปัจจุบันและอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อให้เกิดแนวทางการนำเสนอข่าวสารหรือเนื้อหาต่าง ๆ โดยไม่ก่อผลกระทบต่อเด็กและ เยาวชน
2. เพื่อพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการเป็นผู้ผลิตข่าวสารอย่างมีมาตรฐานและจริยธรรมเป็น ตัวอย่างให้แก่ผู้ผลิตอื่น

1.3 นิยามศัพท์

“สื่อมวลชน” หมายถึง สื่อหรือช่องทางที่ผลิต เผยแพร่ นำข่าวสาร สาร หรือเนื้อหาสาระทุกประเภท ไปสู่ประชาชน อย่างสม่ำเสมอเป็นปกติธุระ ไม่ว่าจะอยู่ในรูปสื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ สื่อดิจิทัล หรือในรูปแบบอื่นใดที่สามารถสื่อความหมายให้ประชาชนทราบได้เป็นการทั่วไป

- หนังสือพิมพ์ หมายถึง สิ่งพิมพ์ที่เสนอข่าวโดยทั่วไปและความคิดเห็นเป็นสาระสำคัญเป็นส่วน ใหญ่ ปฏิบัติตามหลักจริยธรรมแห่งวิชาชีพ มีชื่อเจ้าหน้าที่เช่นเดียวกัน และออกหรือเจตนาจะออก ตามลำดับเรื่อยไป มีกำหนดระยะเวลาหรือไม่ก็ตาม มีข้อความต่อเนื่องกันหรือไม่ก็ตาม
- โทรทัศน์ หมายถึง สถานีวิทยุโทรทัศน์ หรือรายการทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ รวมทั้งการ กระจายสัญญาณวิทยุโทรทัศน์แบบบอกรับเป็นสมาชิก และการกระจายสัญญาณวิทยุโทรทัศน์ผ่าน ดาวเทียม ทั้งนี้ ให้รวมถึงการทำให้ปรากฏเป็นเสียงและภาพ เพื่อสื่อความหมายด้วยวิธีอื่นใด ที่เป็นการเสนอข่าวโดยทั่วไปและความคิดเห็น โดยสถานีหรือรายการนั้นด้วย
- วิทยุ หมายถึง สถานีวิทยุกระจายเสียง หรือรายการทางสถานีวิทยุ ทั้งนี้ ให้รวมถึงการทำให้ ปรากฏเป็นเสียง เพื่อสื่อความหมายด้วยวิธีอื่นใด ที่เป็นการเสนอข่าวโดยทั่วไปและความคิดเห็นโดย สถานี หรือรายการนั้นด้วย
- สื่อดิจิทัล หมายถึง สื่อมวลชนที่อาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารสู่ประชาชน
- สื่อสังคมออนไลน์ หมายถึง ช่องทางการสื่อสารผ่านเว็บไซต์ และโปรแกรมประยุกต์บนสื่อ ใด ๆ ที่มีการเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต ซึ่งผู้ใช้สามารถสื่อสารเนื้อหา อาทิ twitter.com, Facebook,

YouTube, weblog, LINE, Instagram และสื่อสังคมออนไลน์ใหม่ ๆ ที่จะมีการพัฒนาเพิ่มขึ้นในอนาคต

“**ผู้ปฏิบัติงานสื่อมวลชน**” หมายถึง บรรณาธิการ หัวหน้ากองบรรณาธิการ บรรณาธิการบริหาร หรือตำแหน่งควบคุมและดำเนินการงานกองบรรณาธิการที่เรียกชื่อเป็นอย่างอื่น และให้หมายความรวมถึง ผู้สื่อข่าว ผู้เขียนข่าว ผู้เขียนบทความ ผู้ถ่ายภาพ ผู้เขียนภาพ ผู้ตัดต่อภาพผู้จัดทำกราฟิก ผู้ประกาศข่าว พิธีกร ผู้ที่ทำงานอยู่ในกองบรรณาธิการ ผู้ที่ทำงานอยู่ในกองบรรณาธิการหรือฝ่ายข่าวหรือรายการข่าว ผู้ที่ทำงานเกี่ยวเนื่องกับการผลิตและออกอากาศข่าว หรือบุคคลอื่น

“**ผู้ปฏิบัติงานแอดมิน**” หมายถึง ผู้บริหาร ผู้จัดการ หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำเสนอข่าวสารผ่านสื่อดิจิทัลหรือสื่อสังคมออนไลน์ รวมถึงผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลข้อมูลคอมพิวเตอร์และข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

“**การนำเสนอข่าวสาร**” หมายถึง การนำเสนอข่าว การแสดงความคิดเห็น และเนื้อหาทั่วไปในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเสียง สื่อภาพ สื่อเคลื่อนไหว รูปแบบการนำเสนอเฉพาะของสื่อดิจิทัล กราฟฟิก แอนิเมชันชั้นจำลองเหตุการณ์ สื่ออินเทอร์เน็ตแอกทีฟ และรูปแบบอื่น ๆ

- ข่าว หมายถึง เนื้อหาที่เป็นข้อเท็จจริงจากเหตุการณ์ปัจจุบัน ประกอบด้วย หัวข้อข่าว พาดหัวข่าว ความนำ เนื้อหาข่าว
- การแสดงความคิดเห็น หมายถึง บทบรรณาธิการ บทวิเคราะห์ คอลัมน์ บทความ การเล่าข่าว การ์ตูน รวมทั้งรูปแบบอื่นใดอันเป็นการติชม วิพากษ์วิจารณ์ หรือข้อเสนอแนะ
- เนื้อหาทั่วไป หมายถึง สารคดี สารคดีเชิงข่าว หรือรายงาน หรือสื่อบุคคล หรือเนื้อหาอื่นใดที่ปรากฏในสื่อมวลชน

“**เด็กและเยาวชน**” หมายถึง เด็ก คือผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส และเยาวชน คือ บุคคลที่อายุเกิน 15 ปีบริบูรณ์แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์

“**บุคคลในครอบครัว**” หมายถึง ผู้เป็นบุพการี ผู้สืบสันดาน คู่สมรส คู่สมรสเดิม ผู้ที่อยู่กินหรือเคยอยู่กินฉันสามีภรรยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรส บุตรบุญธรรม รวมทั้งบุคคลใด ๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน

“**อัตลักษณ์**” หมายถึง ลักษณะเฉพาะตัวของเด็กที่ทำให้เป็นที่รู้จักหรือจำได้ เช่น รูปร่างหน้าตา น้ำเสียง ท่าทาง การแสดงออก ความรู้สึกนึกคิด เป็นต้น

“**เจ้าหน้าที่**” หมายถึง เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจตามกฎหมายในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อดูแลปกป้องคุ้มครองเด็ก

1.4 วิธีที่ใช้ในการศึกษา

1. กระบวนการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) ที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ได้แก่ อนุสัญญาและกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเด็กและการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร

แนวปฏิบัติในการรายงานข่าวเด็กสำหรับสื่อมวลชน งานวิจัย และเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยได้คัดเลือกเอกสารแบบเจาะจงดังรายละเอียดต่อไปนี้

- 1.1 อนุสัญญาและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 1) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (CRC) 2) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 3) พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 4) พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 5) พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 และ 6) พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560
- 1.2 แนวปฏิบัติในการรายงานข่าวเด็กขององค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 1) สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ 2) สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) 3) United Nations Children's Fund (UNICEF) 4) International Federation of Journalists (IFJ) 5) Media Monitoring Africa (MMA)
- 1.3 แนวปฏิบัติในการรายงานข่าวเด็กขององค์กรสื่อมวลชน ประกอบด้วย 1) ข้อบังคับองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทยว่าด้วยจริยธรรมของวิชาชีพเกี่ยวกับการผลิตและการเผยแพร่รายการ พ.ศ. 2552 โดย องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (ส.ส.ท.) หรือ ไทยพีบีเอส 2) คู่มือจริยธรรมธุรกิจและข้อพึงปฏิบัติในการทำงาน (Code of Conduct) โดย บริษัท เนชั่น มัลติมีเดีย กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) และ 3) Section 9: Children and Young People as Contributors – Guidelines โดย BBC
- 1.4 งานวิจัยและเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 1) กลุ่มงานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และจริยธรรมของสื่อออนไลน์ในการรายงานข่าวเด็ก 2) กลุ่มงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายและแนวทางการคุ้มครองสิทธิเด็กจากการรายงานข่าว และ 3) กลุ่มงานวิจัยหรือเอกสารวิชาการที่เป็นคู่มือหรือแนวปฏิบัติในการรายงานข่าวเด็ก

2. การจัดกิจกรรมสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน 2 ครั้ง ผ่านทางการประชุมออนไลน์ (Zoom) ได้แก่ การสนทนากลุ่มครั้งที่ 1 สื่อมวลชนระดับผู้บริหาร เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ 25 พฤศจิกายน 2564 มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งสิ้น 34 คน และการสนทนากลุ่มครั้งที่ 2 สื่อมวลชนระดับปฏิบัติการ เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ 2 ธันวาคม 2564 มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งสิ้น 29 คน

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกิดแนวทางการนำเสนอข่าวสารหรือเนื้อหาต่าง ๆ โดยไม่ก่อผลกระทบที่ไม่ดีต่อเด็กและเยาวชน
2. เกิดเครือข่ายความร่วมมือในการเป็นผู้ผลิตข่าวสารอย่างมีมาตรฐานและจริยธรรม เป็นตัวอย่างให้แก่ผู้ผลิตอื่น

บทที่ 2

ผลการศึกษา

การศึกษาเอกสาร (Documentary Research) ภายใต้โครงการพัฒนาและส่งเสริมมาตรฐานและจริยธรรมของผู้ผลิตสื่อ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดแนวทางการนำเสนอข่าวสารหรือเนื้อหาต่าง ๆ โดยไม่ก่อผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน โดยได้มีการรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องในเชิงกฎหมาย (Law) ของประเทศไทย แนวปฏิบัติในการรายงานข่าวเด็กสำหรับสื่อมวลชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตลอดจนงานวิจัยและเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้องโดยมีผลการศึกษาดังนี้

2.1 ผลการศึกษาเอกสาร

2.1.1 ผลการศึกษานุสัญญาและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่มีผลต่อครอบครัวและสังคม

1) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child: CRC)

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (CRC: Convention on the Rights of the Child) คือ ข้อตกลงระหว่างประเทศที่จัดทำโดยสหประชาชาติซึ่งได้รับการรับรองจากที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติ (United Nations General Assembly) ในปี 2532 โดยประเทศไทยได้ลงนามเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2535 ทั้งนี้ อนุสัญญาสิทธิเด็กมีทั้งหมด 54 ข้อ โดยมีสาระสำคัญคือ การไม่เลือกปฏิบัติ และเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก (กรมกิจการเด็กและเยาวชน: 2559) ทั้งนี้ สาระสำคัญของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก นิยามว่า “เด็ก” หมายถึงบุคคลทุกคนที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี และมีหลักการสำคัญ คือ การไม่เลือกปฏิบัติ และเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก โดยให้ความสำคัญกับสิทธิขั้นพื้นฐานของเด็ก 4 ด้าน (UNICEF: 2020) ได้แก่

- สิทธิที่จะมีชีวิตรอด หมายถึง เด็ก ๆ มีสิทธิที่จะมีชีวิตรอด เติบโตขึ้นอย่างแข็งแรง และมีโอกาสเข้าถึงการพัฒนาต่อไปในอนาคต

- สิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครอง หมายถึง เด็ก ๆ มีสิทธิในการได้รับความคุ้มครองจากการใช้ความรุนแรงทั้งร่างกายและจิตใจ และยังรวมไปถึงการคุ้มครองจากการใช้แรงงานผิดกฎหมาย ยาเสพติด การทำงานอันตราย หรือขัดขวางการศึกษา คุ้มครองจากการค้ามนุษย์ การขายและการลักพาเด็ก การล่วงละเมิดทางเพศ การแสวงประโยชน์กับเด็กในทุกรูปแบบ ตลอดจนการช่วยเหลือจากกระบวนการยุติธรรม ในทุกขั้นตอนตั้งแต่การให้ปากคำ ตลอดจนถึงการพิจารณาคดี จะต้องถือประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ

- สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา หมายถึง เด็ก ๆ จะต้องได้รับการพัฒนาปฐมวัย และได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อที่หลากหลาย ขณะที่เด็กที่มีความจำเป็นพิเศษ เช่น เด็กพิการ ก็ต้องได้รับการดูแลให้มีชีวิตที่ปกติสุข ได้รับโอกาสพัฒนาและการศึกษาที่เหมาะสม ให้สามารถเติบโตพึ่งพาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ ตลอดจนมีส่วนร่วมในชุมชน พัฒนาความสามารถทั้งด้านร่างกายและจิตใจที่จะทำให้เด็ก ๆ ได้ก้าวไปสู่อนาคตที่สดใส และมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไปในอนาคต

- สิทธิที่จะมีส่วนร่วม หมายถึง เด็ก ๆ ก็คือสมาชิกคนหนึ่งในสังคม มีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมอย่างเต็มตัว ทั้งการแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี หรือเข้ามามีบทบาทในเรื่องต่าง ๆ โดยเฉพาะกับเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อ หรือมีส่วนโดยตรงกับตัวเด็กและเยาวชนเอง

จากอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กดังกล่าว ประเทศไทยได้ได้ลงนามเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2535 (กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ: 2561) ส่งผลให้มีการบัญญัติกฎหมายที่สอดคล้องกับอนุสัญญาดังกล่าว

2) กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่มีผลต่อครอบครัวและสังคม

จากการศึกษากฎหมายในประเทศไทย 5 ฉบับ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560, พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546, พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553, พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 พบสาระสำคัญดังนี้

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยให้ความสำคัญกับสิทธิส่วนบุคคลและการให้ความช่วยเหลือปกป้องเด็กและเยาวชน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มีการบัญญัติมาตราที่เกี่ยวข้องกับประเด็นดังกล่าวไว้ใน **มาตรา 32** “บุคคลย่อมมีสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว การกระทำอันเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิของบุคคลตามวรรคหนึ่ง หรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใด ๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้น เพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ” และ **มาตรา 71 วรรคสาม** “รัฐพึงให้ความช่วยเหลือเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ยากไร้ และ ผู้ด้อยโอกาสให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ และคุ้มครองป้องกันมิให้บุคคลดังกล่าวถูกใช้ความรุนแรง หรือปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม รวมตลอดทั้งให้การบำบัด ฟื้นฟูและเยียวยาผู้ถูกกระทำดังกล่าว”

- กฎหมายไทยกำหนดให้คำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ระบุไว้อย่างชัดเจนใน **มาตรา 22** ว่า “การปฏิบัติต่อเด็กไม่ว่ากรณีใด ให้คำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญและไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม” ดังนั้น ในการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนจึงต้องยึดข้อบัญญัติในกฎหมายฉบับนี้ด้วย ไม่ว่าจะเป็นการรายงานข่าวเด็กที่ถูกกระทำความรุนแรง เด็กที่กระทำความผิด เด็กที่ต้องการความช่วยเหลือ หรือเด็กที่ประสบความสำเร็จ จำเป็นต้องคำนึงถึงว่าในกระบวนการรายงานข่าว และการเผยแพร่ข้อความหรือภาพเกี่ยวกับเด็กนั้น เด็กต้องได้รับประโยชน์สูงสุดจากการกระทำดังกล่าวของสื่อมวลชน

- กฎหมายไทยห้ามเปิดเผยข้อมูลและภาพเกี่ยวกับตัวเด็กอันจะทำให้เกิดความเสียหาย

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ห้ามการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก และครอบครัว รวมถึงผู้ปกครองของเด็กไว้ใน **มาตรา 27** “ห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณาหรือเผยแพร่ทางสื่อมวลชนหรือสื่อสารสนเทศประเภทใด ซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กหรือผู้ปกครอง โดยเจตนาที่จะทำให้เกิดความเสียหายแก่จิตใจ ชื่อเสียง เกียรติคุณ หรือสิทธิประโยชน์อื่นใดของเด็กหรือเพื่อแสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ” หากผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 ยังได้บัญญัติข้อห้ามลักษณะเดียวกันนี้ไว้ใน **มาตรา 39** “...ห้ามผู้ใดลงพิมพ์โฆษณาหรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนด้วยวิธีใด ๆ ซึ่งภาพ เรื่องราว หรือข้อมูลใด ๆ ซึ่งจะ ทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว หรือบุคคลในครอบครัว การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว หรือบุคคลในครอบครัว ในกรณีที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา หรือเพื่อประโยชน์ของทางราชการหรือประโยชน์สาธารณะ หากเป็นข้อมูลส่วนบุคคลต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากบุคคลผู้นั้น และในการเปิดเผยต้องไม่ระบุชื่อหรือข้อมูลส่วนที่ทำให้รู้ว่าเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบุคคลใด ถ้าหากการเปิดเผยนั้นจะเป็นการรุกรานสิทธิส่วนบุคคลโดยไม่สมควร หรือจะก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต สุขภาพ หรือความปลอดภัยของบุคคลหนึ่งบุคคลใด จะทำการเปิดเผยไม่ได้ ทั้งนี้ การเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวต้องดำเนินการตามกฎหมายเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารด้วย” หากผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในส่วนของเด็กที่กระทำความผิดนั้น พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ให้ความคุ้มครองตาม **มาตรา 130** “ห้ามมิให้ผู้ใดบันทึกภาพ แพร่ภาพ พิมพ์รูป หรือบันทึกเสียง แพร่ เสียงของเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหว่ากระทำความผิดหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง หรือโฆษณาข้อความซึ่งปรากฏในทางสอบสวนของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือในทางพิจารณาคดีของศาลที่อาจทำให้บุคคลอื่นรู้จักตัว ชื่อตัว หรือชื่อสกุล ของเด็กหรือเยาวชนนั้น หรือโฆษณาข้อความเปิดเผยประวัติการกระทำความผิด หรือสถานที่อยู่สถานที่ทำงาน หรือสถานศึกษาของเด็กหรือเยาวชนนั้นความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่การกระทำเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาโดยได้รับอนุญาตจากศาลหรือการกระทำที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ของทางราชการ” หากผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

นอกจากนี้ ข้อควรระวังในการนำเสนอข้อมูลและภาพของเด็กยังได้รับการเสริมด้วยพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ที่กำหนดโทษใน **มาตรา 14 (1)** ผู้ใดกระทำความผิด “โดยทุจริต หรือโดยหลอกลวง นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่บิดเบือนหรือปลอมไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะ

เกิดความเสียหายแก่ประชาชน อันมิใช่การกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา” (4) “นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใด ๆ ที่มีลักษณะอันลามกและข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้” และ (5) “เผยแพร่หรือส่งต่อซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นข้อมูลคอมพิวเตอร์ตาม (1) หรือ (4)” ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปีหรือปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ มาตรา 16 “ผู้ใดนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ที่ประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่ปรากฏเป็นภาพของผู้อื่น และภาพนั้นเป็นภาพที่เกิดจากการสร้างขึ้น ตัดต่อ เติม หรือดัดแปลงด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์หรือวิธีการอื่นใด โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น ถูกเกลียดชัง หรือได้รับความอับอาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี และปรับไม่เกิน 200,000 บาท” ทั้งนี้ ถ้าเป็นการกระทำต่อภาพของผู้ตายและทำให้บิดามารดา คู่สมรส หรือบุตรของผู้ตายเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง หรือได้รับความอับอายผู้กระทำต้องระวางโทษเช่นเดียวกัน เว้นแต่เป็นการนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์โดยสุจริตอันเป็นการติชมด้วยความเป็นธรรม ผู้กระทำไม่มีความผิดความผิดตามวรรคหนึ่งและวรรคสองเป็นความผิดอันยอมความได้ ทั้งนี้ ถ้าผู้เสียหายโดยตรงตายก่อนร้องทุกข์ ให้บิดา มารดา คู่สมรสหรือบุตรของผู้เสียหายร้องทุกข์ได้ และให้ถือว่าเป็นผู้เสียหาย

สรุปข้อค้นพบในการศึกษาอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กและกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่มีผลต่อครอบครัวและสังคม พบว่า กฎหมายไทยให้ความสำคัญในการปกป้องสิทธิเด็ก โดยมีสาระสำคัญ 2 ประการ คือ 1) กฎหมายกำหนดให้ค่านึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ และ 2) กฎหมายห้ามเปิดเผยข้อมูลและภาพเกี่ยวกับตัวเด็กอันจะทำให้เกิดความเสียหายต่อเด็กทั้งทางร่างกาย จิตใจ ผลประโยชน์ของเด็ก เช่น ชื่อหรือข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก ข้อมูลของบุคคลที่กระทำความรุนแรงในครอบครัว เรื่องราว เสียง ภาพ ประวัติการกระทำความผิด ข้อความในทางสอบสวน ข้อมูลอันมีลักษณะลามก ภาพที่สร้างขึ้นหรือตัดต่อ แต่งเติม ดัดแปลงที่จะทำให้เด็ก เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นเกลียดชัง หรืออับอาย ทั้งนี้ มีการกำหนดโทษจำคุกและปรับตามอัตราโทษที่กฎหมายกำหนด

2.1.2 ผลการศึกษาแนวปฏิบัติในการรายงานข่าวเด็กขององค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาแนวปฏิบัติในการนำเสนอข่าวที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเด็กขององค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนไทยและต่างประเทศ ได้แก่ 1) สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ 2) สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) 3) United Nations Children's Fund (UNICEF) 4) International Federation of Journalists (IFJ) และ 5) Media Monitoring Africa (MMA)

1) ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนไทยและต่างประเทศ

- สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ

สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ เป็นองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนในประเทศไทยที่ยกระดับมาจากสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ เป็นองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนในประเทศไทย โดยเมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2564 ได้จัดการเลือกตั้งคณะกรรมการสภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ สมัยที่ 1 ตามธรรมนูญสภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ พ.ศ. 2563 และได้ดำเนินการปรับปรุงข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพสื่อมวลชน สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ พ.ศ. 2564 ตามมาด้วยการปรับปรุงแนวปฏิบัติต่าง ๆ หลายฉบับ รวมถึงแนวปฏิบัติฯ การเสนอข่าวความคิดเห็น และภาพเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2564 แนวปฏิบัติฯ การเสนอข่าว เนื้อหาข่าว การแสดงความคิดเห็น และภาพข่าว ผู้ถูกกล่าวหาเมิตทางเพศ พ.ศ. 2564

- สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.)

สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ หรือ กสทช. เป็นองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระ ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 อันเป็นกฎหมายที่ตราขึ้นให้เป็นไปตามมาตรา 47 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ภายใต้การบริหารงานของ กสทช. (กสทช.: 2558) ได้มีการตั้งสำนักงานส่งเสริมการแข่งขันและกำกับดูแลกันเอง ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานโยบาย กำหนดหลักเกณฑ์ส่งเสริมและกำกับดูแลการแข่งขันในกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์ สนับสนุนการบังคับใช้หลักเกณฑ์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการผูกขาด การควบรวมและครอบงำกิจการ การส่งเสริมให้เกิดกลไกการกำกับดูแลกันเอง และการกำกับดูแลร่วมกัน ภายใต้จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ สร้างเครือข่ายไตรภาคีเพื่อส่งเสริมสิทธิเสรีภาพสื่อภายใต้ความรับผิดชอบต่อสังคม รวมทั้งให้ความเห็นต่อข้อร้องเรียนเกี่ยวกับจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ โดยได้มีการจัดทำคู่มือจริยธรรมและการกำกับดูแลกันเองในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ซึ่งในคู่มือดังกล่าวนี้ ได้ให้ความสำคัญกับการนำเสนอประเด็นด้านสิทธิเด็ก โดยกำหนดแนวทางการปกป้องเด็กและเยาวชนจากเนื้อหาที่มีความเสี่ยงและเด็กที่ปรากฏในสื่อ (สำนักงานส่งเสริมการแข่งขันและกำกับดูแลกันเอง กสทช.: 2559)

- องค์กรทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF)

องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ หรือ ยูนิเซฟ (UNICEF) ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2489 เพื่อให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมแก่เด็กหลายล้านคนที่ได้รับผลกระทบจากสงครามโลกครั้งที่สอง จนถึงปัจจุบันยูนิเซฟมีภารกิจหลักคือ การส่งเสริมและปกป้องคุ้มครองสิทธิเด็กเพื่อให้เด็กทุกคนมีชีวิตอยู่รอดปลอดภัย ได้รับการคุ้มครองจากอันตรายทั้งปวง ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ และพร้อมที่จะพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ (UNICEF: 2020) ทั้งนี้ ยูนิเซฟ ไม่ได้เป็นองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชน แต่ ได้ให้ความสำคัญกับการนำเสนอประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเด็กและทำงานร่วมกับสื่อมวลชนในการปกป้องและคุ้มครองสิทธิเด็กที่ปรากฏในสื่อมวลชนด้วย โดยได้พัฒนา “หลักการและแนวทางในการรายงานข่าวเกี่ยวกับเด็ก” (Reporting guidelines)

เพื่อสนับสนุนการรายงานข่าวในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเด็กของผู้สื่อข่าวด้วยวิธีที่สามารถช่วยให้ผู้สื่อข่าวรายงานข่าวเพื่อประโยชน์สาธารณะได้โดยที่ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสิทธิเด็ก (UNICEF: 2020)

- International Federation of Journalists (IFJ)

International Federation of Journalists หรือ IFJ (2020) เป็นองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนที่เป็นตัวแทนของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนกว่า 600,00 คนจาก 187 สมาคม ใน 140 ประเทศ ก่อตั้งขึ้นครั้งแรกในปี 1926 ที่กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส ในฐานะ “Fédération Internationale des Journalistes (FIJ)” ต่อมาในปี 1946 ได้ปรับเป็น “International Organization of Journalists (IOJ)” แต่สูญเสียสมาชิกฝั่งชาติตะวันตกในช่วงสงครามเย็น จากนั้นจึงกลับมามีบทบาทอีกครั้งในปี 1962 ที่กรุงบรัสเซล ประเทศเบลเยียม ในนาม “International Federation of Journalists (IFJ)” ทำหน้าที่ส่งเสริมสภาพแรงงานของผู้สื่อข่าว ส่งเสริมการดำเนินการระหว่างประเทศเพื่อปกป้องเสรีภาพสื่อมวลชนและความยุติธรรมทางสังคม คัดค้านการเลือกปฏิบัติและการใช้สื่อเพื่อการโฆษณาชวนเชื่อ พร้อมทั้งเชื่อในเสรีภาพในการแสดงออกทางการเมืองและวัฒนธรรม

ในประเด็นด้านการรายงานข่าวเกี่ยวกับเด็ก สมาพันธ์ผู้สื่อข่าวระหว่างประเทศ (IFJ) ได้มีการเผยแพร่คู่มือสื่อกับสิทธิเด็ก “Putting Children in the Right – Guidelines for Journalists” ซึ่งเป็นแนวทางที่ได้รับการยอมรับร่างแนวทางครั้งแรกโดยองค์กรผู้สื่อข่าวจาก 70 ประเทศในการประชุมหารือด้านการสื่อข่าวและสิทธิเด็กระหว่างประเทศครั้งแรกของโลกที่จัดขึ้น ณ เมือง Recife ประเทศบราซิล เมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม ปี 1998 ต่อมาหลังจากการประชุมระดับภูมิภาคและการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการหลายครั้ง จึงได้มีมติยอมรับแนวทางนี้ในการประชุมใหญ่สามัญประจำปีของสมาพันธ์ผู้สื่อข่าวระหว่างประเทศ (IFJ) ณ กรุงโซล ปี 2001 ซึ่งมีการนำเสนอแนวทางนี้ในการประชุมใหญ่การต่อต้านการทารุณกรรมเด็กเชิงพหุชาติโลกที่จัดขึ้น ณ เมืองโยโกฮาม่า ประเทศญี่ปุ่นในเดือนธันวาคม ปี 2001 (IFJ: 2002)

- Media Monitoring Africa (MMA)

Media Monitoring Africa (MMA) ก่อตั้งขึ้นในปี 1993 ณ เมืองโจฮันเนสเบิร์ก ประเทศแอฟริกาใต้ ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางเฝ้าบ้าน โดยมีบทบาทในการส่งเสริมวารสารศาสตร์เชิงจริยธรรมและยุติธรรมซึ่งสนับสนุนสิทธิมนุษยชน ส่งเสริมประชาธิปไตยและวัฒนธรรมที่สื่อมวลชนและเคอพลสิทธิมนุษยชนเพื่อสนับสนุนสังคมที่ยุติธรรมและเป็นธรรม โดยมีวิสัยทัศน์คือการสร้างสื่อที่มีคุณภาพและมีความรับผิดชอบซึ่งจะทำให้พลเมืองที่มีส่วนร่วมและได้รับข้อมูลในแอฟริกาและโลก มุ่งส่งเสริมการพัฒนาวัฒนธรรมของสื่อที่เสรียุติธรรมยุติธรรมและมีความสำคัญต่อทั่วทั้งทวีป (MMA: 2019)

ในส่วนของการทำงานด้านการส่งเสริมการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนเกี่ยวกับการรายงานข่าวเด็กนั้น Media Monitoring Africa (MMA) ได้ร่วมมือกับ Save the Children, the Media Network on Child Rights and Development (Zambia) และ the Swedish International Development Cooperation Agency ภายใต้โครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากสหภาพยุโรป จัดทำแนวทางในการบรรณาธิการข่าว และหลักการรายงานข่าวเกี่ยวกับเด็กในสื่อมวลชน (Editorial Guidelines and Principles for Reporting on

Children in the Media) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรค์พลังแห่งการมีส่วนร่วมอย่างเต็มรูปแบบให้กับเด็ก ในการตัดสินใจที่มีผลเกี่ยวข้องกับเด็กในสื่อ และเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ใหญ่ว่าเด็กสามารถมีสิทธิมีเสียง ได้ แนวทางนี้พัฒนาขึ้นโดยเด็กและผู้ปฏิบัติหน้าที่สื่อเพื่อช่วยให้ผู้สื่อข่าวและผู้ปฏิบัติงานสื่อสารมวลชน สามารถผลิตผลงานการรายงานข่าวเกี่ยวกับเด็กที่มีคุณภาพมากขึ้นด้วยการทำความเข้าใจว่าการเคารพในสิทธิ ของเด็กในวันนี้ก็คือการเคารพสิทธิของบุคคลในอนาคต (Media Monitoring Africa & Save the Children: 2014)

2) สาระสำคัญเกี่ยวกับการรายงานข่าวเด็กขององค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนไทยและต่างประเทศ

แนวทางในการรายงานข่าวเด็กทั้งหมดมีหลักการสำคัญคือการทำหน้าที่ในฐานะสื่อมวลชนอย่างมี เสรีภาพบนหลักจรรยาบรรณวิชาชีพ พร้อมทั้งคำนึงถึงสิทธิและผลประโยชน์ของเด็กเป็นสำคัญ ดังแนวปฏิบัติ การเสนอข่าว ความคิดเห็น และภาพเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2564 ระบุว่า “การเสนอข่าว เนื้อหาข่าว การแสดงความคิดเห็น เนื้อหาทั่วไป เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิมนุษยชนของเด็กและเยาวชน โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ” (สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ: 2564) เช่นเดียวกับแนวทางในการรายงานข่าวเกี่ยวกับเด็กของผู้สื่อข่าวที่พัฒนา โดยยูนิเซฟ ซึ่งมีหลักการทั่วไปในข้อ 1 ว่า “เคารพในศักดิ์และสิทธิของเด็กทุกคนในทุกสถานการณ์” และข้อ 3 “ปกป้องผลประโยชน์ของเด็กสูงสุดเหนือสิ่งอื่นใดซึ่งรวมถึงการแก้ต่างในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเด็กและการ สนับสนุนเรื่องสิทธิเด็ก” (UNICEF: 2003)

ขณะที่ International Federation of Journalists (IFJ) ได้ระบุแนวทางปฏิบัติในการรายงานข่าว เด็กข้อ 4 ว่า “พิจารณาอย่างระมัดระวังถึงผลที่จะเกิดขึ้นจากการเผยแพร่สื่อใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและควร ลดการก่อให้เกิดอันตรายต่อเด็ก” (IFJ: 2002) และ Media Monitoring Africa (MMA) ได้มีแนวทางในการ รับมือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเด็กข้อที่ 1 ว่า “ถึงแม้ว่าต้องการจะบอกเล่าเรื่องราวของการทำอันตรายเด็ก หรือประเด็นปัญหาเด็กอย่างอื่นหรือส่งเสริมเรื่องสิทธิเด็ก ก็ยังคงต้องเคารพในประโยชน์สูงสุดของเด็กแต่ละคน เสมอ ผลประโยชน์สูงสุดของเด็กนั้นจะต้องได้รับความคุ้มครองเหนือสิ่งอื่นใดเสมอรวมถึงการแก้ต่างในประเด็น ที่เกี่ยวกับเด็กและการส่งเสริมสิทธิเด็ก” และข้อ 2 “เคารพในเกียรติยศศักดิ์ศรีและความเป็นอยู่ของเด็กเสมอ เกียรติยศศักดิ์ศรีและสิทธิของเด็กทุกคนจะต้องได้รับความเคารพไม่ว่าจะอยู่ในสภาพแวดล้อมใดก็ตาม” (MMA: 2004)

ทั้งนี้ แนวทางปฏิบัติเบื้องต้นที่เป็นจุดร่วมสำคัญประการแรก คือ “การขออนุญาตสัมภาษณ์และ บันทึกรายการ” โดยองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนทั้งในและต่างประเทศให้ความสำคัญกับการขออนุญาตทั้งในการ สัมภาษณ์และการบันทึกภาพของเด็กอย่างยิ่ง ทั้งในการสัมภาษณ์เด็กเพื่อใช้ในการรายงานข่าว หรือนำเสนอ เรื่องราวเกี่ยวกับเด็ก การบันทึกภาพเด็กทั้งกรณีที่เกิดเป็นแหล่งข่าวหรือเกี่ยวข้องกับข่าวโดยตรง และการบันทึกภาพเด็กในที่สาธารณะที่อาจเป็นเพียงภาพประกอบ หรือเด็กนั้นไม่มีความเกี่ยวข้องกับ ข่าวก็ตาม โดยสรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับแนวทางในการขออนุญาตเพื่อสัมภาษณ์หรือบันทึกภาพเด็กของ องค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนทั้งไทยและต่างประเทศได้ดังต่อไปนี้

- สิทธิในการอนุญาต

ในการขออนุญาตเพื่อสัมภาษณ์และบันทึกภาพของเด็กนั้น International Federation of Journalists (IFJ) ได้ระบุรายละเอียดเกี่ยวกับตัวบุคคลที่จะให้การยินยอมหรืออนุญาตไว้ในคู่มือ “Putting Children in the Right – Guidelines for Journalists” แนวปฏิบัติข้อที่ 9 ว่า “ใช้วิธีการที่เป็นกลางเปิดเผยและซื่อตรงในการได้มาซึ่งรูปภาพ และหากเป็นไปได้ควรได้มาด้วยการรับรู้และยินยอมของเด็กหรือผู้รับผิดชอบเลี้ยงดู ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแล” (IFJ: 2002)

สอดคล้องกับข้อกำหนดในคู่มือจริยธรรมและการกำกับดูแลกันเองในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ โดยสำนักงานส่งเสริมการแข่งขันและกำกับดูแลกันเอง สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) หมวดจริยธรรมขั้นพื้นฐานและแนวปฏิบัติของผู้ประกอบวิชาชีพกระจายเสียงและโทรทัศน์ ข้อ 6.26 ที่ระบุว่า “ขออนุญาตพ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลเด็กหรือเยาวชน ตั้งแต่ก่อนการถ่ายทำ และสัมภาษณ์ ไปจนถึงขั้นตอนก่อนออกอากาศ กรณีที่มีการเปลี่ยนใจภายหลังและขอให้ยกเลิก การนำเสนอข่าว ต้องเคารพสิทธิโดยไม่นำข่าวนั้นออกอากาศ” (สำนักงานส่งเสริมการแข่งขันและกำกับดูแลกันเอง, กสทช.: 2559)

ดังนั้น อาจสรุปได้ว่า บุคคลที่มีสิทธิในการอนุญาตให้สัมภาษณ์และบันทึกภาพของเด็ก ประกอบด้วยบุคคลที่สำคัญ ได้แก่ (1) เด็ก (2) พ่อ แม่ ผู้ดูแลเด็ก หรือผู้ใหญ่ที่เด็กเชื่อถือและไว้วางใจ

- ข้อมูลและแนวทางในการขออนุญาต

ด้านรายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลที่พึงใช้ประกอบการขออนุญาตเพื่อให้เด็ก ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลได้พิจารณาว่าจะอนุญาตให้สัมภาษณ์หรือบันทึกภาพหรือไม่นั้น สำนักงานส่งเสริมการแข่งขันและกำกับดูแลกันเอง สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ได้กำหนดไว้ในหมวดจริยธรรมขั้นพื้นฐานและแนวปฏิบัติของผู้ประกอบวิชาชีพกระจายเสียงและโทรทัศน์ ข้อ 6.26 ว่า ให้ “แจ้งเหตุผล ประเด็นเนื้อหา รูปแบบการนำเสนอข่าวอย่างละเอียดชัดเจนต่อเด็กหรือเยาวชน และพ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแล” (สำนักงานส่งเสริมการแข่งขันและกำกับดูแลกันเอง, กสทช.: 2559) ขณะที่ องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ หรือ UNICEF ได้ระบุหลักการและแนวทางในการรายงานข่าวเกี่ยวกับเด็ก (Reporting guidelines) ไว้ในส่วนหนึ่งของแนวปฏิบัติในการสัมภาษณ์เด็กข้อที่ 5 ว่า “...การอนุญาตนั้นจะต้องไม่เกิดขึ้นโดยการบังคับขู่เข็ญเด็กและผู้ปกครองไม่ว่าด้วยวิธีใดก็ตามและทั้งเด็กและผู้ปกครองมีความเข้าใจอย่างดีว่าพวกเขาเป็นส่วนหนึ่งของเรื่องราวที่อาจจะถูกเผยแพร่ไปได้ทั้งในประเทศและทั่วโลก การอนุญาตนั้นควรมั่นใจว่าได้จัดทำในภาษาที่เด็กใช้และการตัดสินใจอนุญาตนั้นได้กระทำภายใต้การแนะนำปรึกษาจากผู้ใหญ่ที่เด็กนั้นเชื่อถือไว้วางใจ เด็กและผู้ปกครองมีความเข้าใจอย่างดีว่าพวกเขาเป็นส่วนหนึ่งของเรื่องราวที่อาจจะถูกเผยแพร่ไปได้ทั้งในประเทศและทั่วโลก การอนุญาตนั้นควรมั่นใจว่าได้จัดทำในภาษาที่เด็กใช้และการตัดสินใจอนุญาตนั้นได้กระทำภายใต้การแนะนำปรึกษาจากผู้ใหญ่ที่เด็กนั้นเชื่อถือไว้วางใจ” (UNICEF: 2003)

นอกจากนี้ ผู้ขออนุญาตยังต้องประเมินและแจ้งผลกระทบในแง่มุมต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นด้วย โดยสำนักงานส่งเสริมการแข่งขันและกำกับดูแลกันเอง (กสทช.) ได้กำหนดจริยธรรมขั้นพื้นฐานและแนวปฏิบัติของผู้ประกอบวิชาชีพกระจายเสียงและโทรทัศน์ ข้อ 6.28 ว่า “ประเมินและแจ้งผลกระทบในแง่มุมต่าง ๆ

ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ทั้งในระยะสั้น และระยะยาวที่อาจจะเกิดขึ้นหลังจากข่าวออกอากาศไปแล้วให้เด็กหรือเยาวชนและพ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลทราบอย่างละเอียด กรณีที่ประเมินแล้วว่า ถ้าเปิดเผยภาพใบหน้าของเด็กหรือ เยาวชนในข่าวไปแล้วอาจมีผลกระทบทางสังคมตามมา แม้ว่าเด็กหรือเยาวชนจะยินยอมด้วยความสมัครใจก็ไม่ควรเปิดเผยภาพใบหน้าของเด็กหรือเยาวชนนั้น” (สำนักงานส่งเสริมการแข่งขันและกำกับดูแลตนเอง, กสทช.: 2559)

ประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งที่องค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนทั้งไทยและต่างประเทศให้ความสำคัญในชั้นการขออนุญาตคือ การให้สัญญาและการเสนอเงินหรือสิ่งตอบแทน โดยในประเด็นนี้ Media Monitoring Africa (MMA) ในแอฟริกาใต้ ได้ให้แนวทางในการบรรณาธิการข่าว และหลักการรายงานข่าวเกี่ยวกับเด็กในสื่อมวลชน ข้อ 14 ว่า “อย่าให้สัญญาที่ไม่อาจรักษาคำมั่นสัญญาได้และอย่าติดสินบนเด็กเพื่อให้ได้มาซึ่งข่าว ผู้สื่อข่าวจะต้องไม่ทำลายอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่ของตนเองโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อกระทำการหรือรายงานข่าวเกี่ยวกับเด็ก ผู้สื่อข่าวจะต้องไม่ติดสินบนเด็กด้วยเงิน สิ่งของ หรือคำมั่นสัญญาว่าจะช่วยเหลือหรือทำให้สถานการณ์ดีขึ้นเพื่อที่จะได้มาซึ่งข้อมูลหรือการให้ความยินยอม การกระทำเช่นนี้คือการทำลายอำนาจหน้าที่และยังเป็นการยินยอมที่ได้มาโดยปราศจากศีลธรรมและเป็นโมฆะ” (MMA: 2004) ขณะที่ International Federation of Journalists (IFJ) ที่ระบุในแนวปฏิบัติ ข้อ 11 ว่า “ไม่จ่ายเงินให้เด็กหรือให้กับพ่อแม่ หรือผู้ปกครองของเด็กเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งของต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความป็นอยู่ของเด็ก เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของเด็กเอง” (IFJ: 2002) ขณะที่คู่มือจริยธรรมและการกำกับดูแลกันเองในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ของสำนักงานส่งเสริมการแข่งขันและกำกับดูแลกันเอง (กสทช.) ได้ระบุไว้ในข้อ 6.30 “ไม่เสนอสิ่งตอบแทน ทั้งที่เป็นเงินหรือสิ่งของให้กับเด็กหรือเยาวชน เพื่อให้บรรลุ เป้าหมายของการทำข่าวไม่ว่ากรณีใด ๆ ทั้งสิ้น” (สำนักงานส่งเสริมการแข่งขันและกำกับดูแลกันเอง, กสทช.: 2559)

จากการศึกษาแนวทางขององค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนทั้งไทยและต่างประเทศในส่วนของข้อมูลที่พึงใช้ในการขออนุญาต และแนวทางการขออนุญาต อาจสรุปสาระสำคัญในกระบวนการนี้ได้ ดังนี้

- ต้องชี้แจงเหตุผล ประเด็นเนื้อหา รูปแบบการนำเสนอข่าวอย่างละเอียดชัดเจนต่อ เด็กหรือเยาวชน และพ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแล ให้เด็กและผู้ปกครองมีความเข้าใจอย่างดีว่าพวกเขาเป็นส่วนหนึ่งของเรื่องราวที่อาจจะถูกเผยแพร่ไปได้ทั้งในประเทศและทั่วโลก
- ต้องไม่บังคับขู่เชิญเด็กและผู้ปกครองไม่ว่าด้วยวิธีใดก็ตาม
- ต้องประเมินและแจ้งผลกระทบในแง่มุมต่าง ๆ ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาวที่อาจจะเกิดขึ้นหลังจากนำเสนอข่าวให้เด็กหรือเยาวชนและพ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลทราบอย่างละเอียด
- อย่าให้สัญญาที่ไม่อาจรักษาคำมั่นสัญญาได้
- ต้องไม่เสนอสิ่งตอบแทนหรือสินบน ทั้งที่เป็นเงินหรือสิ่งของเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการทำข่าวไม่ว่ากรณีใด ๆ ทั้งสิ้น

- แนวปฏิบัติระหว่างการสัมภาษณ์หรือบันทึกภาพเด็ก

Media Monitoring Africa (MMA) ในแอฟริกาใต้ ได้ให้แนวทางในการบรรณาธิกรข่าว และหลักการรายงานข่าวเกี่ยวกับเด็กในสื่อมวลชน ข้อ 3 ว่า “เคารพในสิทธิความเป็นส่วนตัวและการรักษาความลับเมื่อมีการสัมภาษณ์เด็กและมั่นใจว่าได้ป้องกันเด็กนั้นจากการถูกทำร้ายและผลลัพธ์ที่จะตามมาในการสัมภาษณ์และรายงานข่าวเกี่ยวกับเด็กสิ่งสำคัญคือทำให้ความใส่ใจเรื่องสิทธิความเป็นส่วนตัวและการรักษาความลับสิทธิในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่ส่งผลกระทบต่อตัวเด็กและการได้รับความคุ้มครองจากการถูกทำร้ายและการแก้อันหรือแม้แต่สิ่งที่จะเกิดขึ้นได้เด็กควรได้รับการสัมภาษณ์ในสภาวะแวดล้อมที่มีความปลอดภัย สะดวกสบายและไม่มีการคุกคาม...” (MMA: 2004) เช่นเดียวกับขณะที่องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ หรือ UNICEF ได้ระบุหลักการและแนวทางในการรายงานข่าวเกี่ยวกับเด็ก (Reporting guidelines) ไว้ในส่วหนึ่งของแนวปฏิบัติในการสัมภาษณ์เด็กข้อที่ 6 “ตระหนักในรายละเอียดเรื่องสถานที่และวิธีการสัมภาษณ์เด็ก จำกัดจำนวนผู้สัมภาษณ์และช่างภาพ พยายามตรวจสอบให้มั่นใจว่าเด็กนั้นสะดวกและสามารถเล่าเรื่องราวของพวกเขาได้โดยปราศจากแรงกดดันจากภายนอก รวมถึงจากผู้สัมภาษณ์เองด้วย...” (UNICEF: 2003)

นอกจากการคำนึงถึงความเป็นส่วนตัว ความปลอดภัย และเคารพการตัดสินใจของเด็กในการยกเลิกการให้สัมภาษณ์แล้ว องค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนต่างประเทศยังได้กำหนดแนวทางให้มีการเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นโดยปราศจากการชี้หน้าด้วย โดย International Federation of Journalists (IFJ) ได้ระบุไว้ในแนวปฏิบัติข้อ 6 ว่า “ถ้าเป็นไปได้เปิดโอกาสให้เด็กได้เข้าถึงสื่อเพื่อแสดงความคิดเห็นของตนเองโดยปราศจากการชี้หน้าหรือชักจูงใด ๆ” ทั้งยังเน้นว่า “คำถามควรชัดเจนและตรง และไม่เป็นการนำ” และแม้แต่การใช้ล่ามก็ต้องระมัดระวังด้วยเช่นกัน โดยสมาพันธ์ผู้สื่อข่าวระหว่างประเทศ ระบุว่า “หากมีการสัมภาษณ์ผ่านล่าม ควรระมัดระวังว่าล่ามได้แปลความได้ตรงตามที่เด็กได้พูดไว้อย่างถูกต้องโดยไม่ย่อหรือสรุปรวบยอดคำตอบเอง” (IFJ: 2002) ขณะที่องค์การกำกับดูแลสื่อของไทยอย่าง กสทช. ได้ให้แนวทางไว้ในจริยธรรมขั้นพื้นฐานและแนวปฏิบัติของผู้ประกอบวิชาชีพกระจายเสียงและโทรทัศน์ข้อ 6.20 ว่า “ในการผลิตรายการต้องไม่ทำให้เด็กและเยาวชนที่ร่วมรายการ มีความกดดัน เครียด หรือวิตกกังวล ไม่ควรตั้งคำถามที่ยากจนเกินไป หรือเป็นคำถามที่ซับซ้อน ยิ่งเด็กและ เยาวชนมีอายุน้อยเท่าไร ผู้ปฏิบัติงานต้องระมัดระวังมากเท่านั้น” และ ข้อ 6.31 “ไม่ทำให้เด็กหรือเยาวชนตกอยู่ในภาวะกดดัน เครียด หรือวิตกกังวล” (สำนักงานส่งเสริมการแข่งชันและกำกับดูแลกันเอง, กสทช.: 2559) ทั้งนี้ ความกดดันที่เกิดขึ้นยังหมายถึงภาวะที่มาจากเทคโนโลยีด้วย โดยคู่มือสื่อมวลชนด้านสิทธิเด็กของ International Federation of Journalists (IFJ) ได้เตือนว่า “ในกรณีสัมภาษณ์ทางวิทยุหรือโทรทัศน์สิ่งสำคัญก็คือเด็กจะต้องมีความผ่อนคลายและไม่ถูกทำให้ไขว้เขวหรือข่มขู่ด้วยกล้องหรือเทคโนโลยี หมายความว่าเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมกล้องควรใช้เวลาไปกับเด็กให้มากพอจนกว่าที่เด็กจะหยุดฟังความสนใจไปที่กล้องและแสง” (IFJ: 2002)

องค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนยังเตือนให้ระมัดระวังเรื่องการสัมภาษณ์ที่อาจตัดสินตัวเด็กและการไม่เลือกปฏิบัติต่อเด็ก โดยหลักการและแนวทางในการรายงานข่าวเกี่ยวกับเด็ก (Reporting guidelines) ขององค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ หรือ UNICEF ได้ระบุแนวปฏิบัติในการสัมภาษณ์เด็กในข้อที่ 1 ว่า “ห้ามคุกคามเด็ก หลีกเลี่ยงการถามคำถาม การแสดงทัศนคติ หรือการแสดงความคิดเห็นที่เป็นการตัดสินตัวเด็กมีความอ่อนไหวต่อคุณค่าทางวัฒนธรรมที่จะทำให้เด็กตกอยู่ในอันตรายหรือถูกลบหลู่ดูหมิ่นหรือกระตุ้นให้เกิด

ความเจ็บปวดต่อเหตุการณ์เลวร้ายที่เคยเกิดขึ้น” และ ข้อ 2 “ไม่เลือกปฏิบัติในการสัมภาษณ์เด็กโดยเหตุผลเรื่องเพศ เชื้อชาติ อายุ ศาสนา สถานภาพ ประวัติการศึกษาหรือสมรรถภาพทางกาย” (UNICEF: 2003)

พร้อมกันนี้ได้มีคำแนะนำเพิ่มเติมระหว่างการสัมภาษณ์หรือบันทึกภาพเด็กด้วยว่า ควรมีผู้ใหญ่หรือผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กหรือนักจิตวิทยาเด็กอยู่ร่วมด้วย โดย International Federation of Journalists (IFJ) ระบุว่า สัมภาษณ์เด็กโดยมีบุคคลที่ยึดถือผลประโยชน์เด็กอย่างสูงสุดอยู่ด้วยเสมอเพื่อคุ้มครองเด็กและร้องขอไปยังหากจำเป็นเว้นแต่ในกรณีที่เป็นสถานการณ์ที่ยกเว้นเป็นพิเศษ (IFJ: 2002) และองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ หรือ UNICEF ได้ระบุหลักการรายงานข่าวที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ในข้อที่ 6 ว่า “ยืนยันความถูกต้องในสิ่งที่เด็กพูดทั้งยืนยันกับเด็กอื่นหรือผู้ใหญ่ หรือทั้งสองกลุ่มซึ่งดีที่สุด” (UNICEF: 2003) ขณะที่คู่มือจริยธรรมและการกำกับดูแลตนเองในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ของสำนักงานส่งเสริมการแข่งขันทันและกำกับดูแลตนเอง สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ข้อ 6.24 ระบุว่า “ในรายการที่เป็นการตีแผ่ปัญหาครอบครัว และปัญหาสังคมที่ซับซ้อน ควรมีผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กหรือนักจิตวิทยาเด็กมาให้คำปรึกษาด้วย และอาจต้องเชิญพ่อแม่ผู้ปกครองของ เด็กและเยาวชนที่ร่วมรายการมารับรู้ระหว่างการผลิตหรือการออกอากาศสด เพราะเด็กและเยาวชน อาจไม่ได้ใส่ใจถึงผลในระยะยาวที่อาจเกิดขึ้น” (สำนักงานส่งเสริมการแข่งขันทันและกำกับดูแลตนเอง, กสทช.: 2559)

สรุปได้ว่า จากการศึกษาแนวทางขององค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนทั้งไทยและต่างประเทศในการปฏิบัติระหว่างการสัมภาษณ์หรือบันทึกภาพ มีสาระสำคัญในกระบวนการดังกล่าว ได้แก่

- คำนึงถึงสิทธิของเด็กในด้านความเป็นส่วนตัวและสิทธิในการได้รับการปกป้องคุ้มครองจากรายการอันตราย เด็กควรได้รับการสัมภาษณ์ในสภาวะแวดล้อมที่มีความปลอดภัย สะดวกสบายและไม่มีการคุกคาม
- ถ้าเด็กต้องการยกเลิกการให้สัมภาษณ์หรือบันทึกภาพต้องเคารพการตัดสินใจของเด็ก
- เปิดโอกาสให้เด็กแสดงความคิดเห็นโดยปราศจากการชี้นำหรือชักจูง
- ไม่ตั้งคำถามซับซ้อนหรือล่อหลอกเพื่อให้ได้คำตอบ
- ห้ามคุกคามเด็ก ไม่ทำให้เด็กตกอยู่ในภาวะกดดัน เครียด หรือวิตกกังวล
- หลีกเลี่ยงการถามคำถาม การแสดงความคิดเห็นที่เป็นการตัดสินตัวเด็ก อันจะทำให้เด็กตกอยู่ในอันตราย ถูกกลบหลู่ดูหมิ่นหรือกระตุ้นให้เกิดความเจ็บปวดต่อเหตุการณ์เลวร้ายที่เคยเกิดขึ้น
- ไม่ร้องขอให้เด็กเล่าเรื่องราวหรือแสดงบทบาทใด ๆ ซึ่งมีใจส่วนหนึ่งของประสบการณ์ที่เคยเกิดขึ้นกับเด็ก
- ไม่เลือกปฏิบัติในการสัมภาษณ์หรือบันทึกภาพเด็กโดยเหตุผลเรื่องเพศ เชื้อชาติ อายุ ศาสนา สถานภาพ การศึกษาหรือสมรรถภาพทางกาย
- ควรมีผู้ใหญ่หรือผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กหรือนักจิตวิทยาเด็กอยู่ร่วมด้วย

- แนวปฏิบัติเมื่อจะเผยแพร่ข้อมูลจากการสัมภาษณ์หรือภาพของเด็ก

เมื่อการสัมภาษณ์หรือบันทึกภาพเสร็จสิ้น ซึ่งจะต้องมีการนำข้อมูลและภาพไปเผยแพร่ Media Monitoring Africa (MMA) ประเทศแอฟริกาใต้ ได้ให้แนวทางในการบรรณาธิกรข่าวและหลักการรายงานข่าวเกี่ยวกับเด็กในสื่อมวลชน ข้อ 3 ว่า “...เด็กจะต้องได้รับเวลาคิดอย่างเพียงพอว่าจะยินยอมให้นำเรื่องราวของตนนั้นไปเผยแพร่หรือไม่” ข้อ 5 “เมื่อเขียนเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับเด็กให้ถามบุคคลที่รู้จักหรือทำงานร่วมกับเด็กหรือผู้เชี่ยวชาญในประเด็นที่เกี่ยวข้องดังกล่าวถึงผลที่อาจเกิดขึ้นตามมาหากมีการเปิดเผยเรื่องราวโดยเด็กเหล่านี้ ผู้ที่ใกล้ชิดกับสถานการณ์ของเด็กมากที่สุดและสามารถประเมินสถานการณ์เหล่านั้นได้ดีที่สุดที่เกี่ยวข้องกับการแบ่งแยกทางการเมือง สังคม และวัฒนธรรม” และ ข้อ 8 “ในกรณีที่ต้องการระบุชื่อหรือเปิดเผยตัวตนเด็ก ต้องมั่นใจว่าสามารถทำได้ตามกฎหมายซึ่งจะต้องได้รับการยินยอมจากเด็กและผู้รับผิดชอบดูแล ตลอดจนปกป้องคุ้มครองเด็กจากอันตรายที่จะเกิดขึ้นตามมาได้ เมื่อใดก็ตามที่อัตลักษณ์ของเด็กถูกเปิดเผยไม่ว่าจะโดยรูปภาพหรือโดยสิ่งพิมพ์ก็ตาม โดยการระบุชื่อหรือตัวตนของเด็กจะต้องได้รับการตรวจสอบและปฏิบัติตามกฎหมาย การให้ความยินยอมของเด็กและของผู้รับผิดชอบดูแลจะต้องได้รับการพิจารณาทุกกรณี และถึงแม้ว่าผู้รับผิดชอบดูแลเด็กจะให้ความยินยอมในการเปิดเผยตัวตนของเด็กก็ตาม ผู้สื่อข่าวก็ต้องใช้ดุลยพินิจอย่างรอบคอบเพราะอาจจะก่อให้เกิดอันตรายต่อเด็กในกรณีที่เผยแพร่ตัวตนของเด็กได้” (MMA: 2004)

เช่นเดียวกับ คู่มือจริยธรรมและการกำกับดูแลกันเองในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ของสำนักงานส่งเสริมการแข่งขันและกำกับดูแลกันเอง กสทช. ข้อ 6.26 ที่ระบุว่า “ขออนุญาตพ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลเด็กหรือเยาวชน ตั้งแต่ก่อนการถ่ายทำ และสัมภาษณ์ ไปจนถึงขั้นตอนก่อนออกอากาศ กรณีที่มีการเปลี่ยนใจภายหลังและขอให้ยกเลิก การนำเสนอข่าว ต้องเคารพสิทธิโดยไม่นำข่าวนั้นออกอากาศ” (สำนักงานส่งเสริมการแข่งขันและกำกับดูแลกันเอง, กสทช.: 2559)

นอกจากนี้ ในกรณีที่ประเมินแล้วว่า ถ้าเปิดเผยภาพหรือข้อมูลของเด็กแล้วอาจมีผลกระทบทางสังคมตามมา แม้ว่าเด็กจะยินยอมด้วยความสมัครใจก็ไม่ควรเปิดเผย โดยสำนักงานส่งเสริมการแข่งขันและกำกับดูแลกันเอง กสทช. กำหนดแนวปฏิบัติข้อ 6.28 ว่า “ประเมินและแจ้งผลกระทบในแง่มุมต่าง ๆ ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ทั้งในระยะสั้น และระยะยาวที่อาจเกิดขึ้นหลังจากข่าวออกอากาศไปแล้วให้เด็กหรือเยาวชนและพ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลทราบอย่างละเอียด กรณีที่ประเมินแล้วว่า ถ้าเปิดเผยภาพใบหน้าของเด็กหรือเยาวชนในข่าวไปแล้วอาจมีผลกระทบทางสังคมตามมา แม้ว่าเด็กหรือเยาวชนจะยินยอมด้วยความ สมัครใจก็ไม่ควรเปิดเผยภาพใบหน้าของเด็กหรือเยาวชนนั้น” (สำนักงานส่งเสริมการแข่งขันและกำกับดูแลกันเอง, กสทช.: 2559)

สรุปแนวทางการปฏิบัติหลังการสัมภาษณ์หรือบันทึกภาพเด็กขององค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนทั้งไทยและต่างประเทศ มีสาระสำคัญ ดังนี้

- ขออนุญาตอีกครั้งเมื่อจะนำข้อมูลไปรายงานหรือเผยแพร่ และเด็กจะต้องได้รับเวลาคิดอย่างเพียงพอว่าจะยินยอมให้นำเรื่องราวของตนไปเผยแพร่หรือไม่
- เคารพการตัดสินใจของเด็กหรือผู้มีสิทธิในการอนุญาต กรณีที่ไม่ให้นำข้อมูลที่ให้สัมภาษณ์หรือภาพที่บันทึกไว้ไปนำเสนอหรือเผยแพร่

- กรณีที่ประเมินแล้วว่า ถ้าเปิดเผยภาพหรือข้อมูลของเด็กแล้วอาจมีผลกระทบทางสังคมตามมา แม้ว่าเด็กจะยินยอมด้วยความสมัครใจก็ไม่ควรเปิดเผย
- เคารพสิทธิความเป็นส่วนตัวและการรักษาความลับ และมั่นใจว่าได้ป้องกันเด็กจากการถูกทำร้าย และผลกระทบที่จะตามมาในการสัมภาษณ์ รายงานข่าว หรือเผยแพร่ภาพ ข้อมูลหรือเรื่องราวเกี่ยวกับเด็ก

- แนวทางที่พึงกระทำ (DOs) และไม่พึงกระทำ (DON'Ts) ในการรายงานข่าวเด็กบนสื่อสังคมออนไลน์
 องค์การวิชาชีพสื่อมวลชนมีเป้าหมายที่สอดคล้องกันโดยมุ่งเน้นการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เคารพสิทธิของเด็ก และคำนึงถึงสิทธิประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสิ่งสำคัญ โดยมีแนวปฏิบัติที่คำนึงถึงการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของเด็ก ภาพเด็ก เนื้อหาข่าว และข้อควรคำนึงถึงอื่น ๆ โดยประมวลแนวทางการรายงานข่าวที่เกี่ยวข้องกับเด็กกลุ่มต่าง ๆ ได้ ดังนี้

1) การรายงานข่าวเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของเด็ก

องค์การวิชาชีพสื่อให้ความระมัดระวังกับการเปิดเผยตัวตนหรืออัตลักษณ์ของเด็ก โดยองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ หรือ UNICEF ได้ระบุหลักการรายงานข่าวที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ในข้อที่ 6 ว่า “ในบางกรณีอาจใช้การระบุตัวตนเด็ก เช่น ชื่อและหรือภาพถ่ายได้หากเกิดประโยชน์สูงสุดต่อเด็ก อย่างไรก็ตามการระบุตัวตนเด็กยังคงต้องมีการป้องกันเด็กจากการคุกคามทำร้ายและช่วยเหลือจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่จะทำให้เกิดชื่อเสียงหรือได้รับผลสะท้อนกลับที่ไม่ดี...” และข้อ 7 “ในกรณีที่มีข้อสงสัยเกี่ยวกับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นกับตัวเด็กให้รายงานข่าวในภาพรวมที่เกี่ยวข้องกับเด็กทั่วไปโดยไม่ระบุตัวตนรายบุคคลไม่ว่าข่าวนั้นจะมีคุณค่าข่าวมากเพียงใดก็ได้” (UNICEF: 2003) ขณะที่ International Federation of Journalists (IFJ) ระบุแนวปฏิบัติในคู่มือสื่อมวลชนด้านสิทธิเด็ก “Putting Children in the Right – Guidelines for Journalists” ข้อที่ 5 ว่า “ป้องกันเรื่องการแสดงตนและระบุตัวตนของเด็ก เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ” (IFJ: 2002) ส่วนองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการรายงานข่าวเด็กในแอฟริกาได้อย่าง Media Monitoring Africa (MMA) ได้ให้แนวทางในการบรรณาธิการข่าว และหลักการรายงานข่าวเกี่ยวกับเด็กในสื่อมวลชน ข้อ 6 ว่า “ไม่ระบุอัตลักษณ์ของเด็กเมื่อเกิดความเสี่ยงต่อเด็ก...” และข้อ 8 “ในกรณีที่ต้องการระบุชื่อหรือเปิดเผยตัวตนเด็ก ต้องมั่นใจว่าสามารถทำได้ตามกฎหมายซึ่งจะต้องได้รับการยินยอมจากเด็กและผู้รับผิดชอบดูแล ตลอดจนปกป้องคุ้มครองเด็กจากอันตรายที่จะเกิดขึ้นตามมาได้ เมื่อใดก็ตามที่อัตลักษณ์ของเด็กถูกเปิดเผยไม่ว่าจะโดยรูปภาพหรือโดยสิ่งพิมพ์ก็ตาม” (MMA: 2004) ขณะที่แนวปฏิบัติสภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ เรื่อง การเสนอข่าว ความคิดเห็น และภาพเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2564 ข้อที่ 2.1 ระบุว่า “ต้องไม่เปิดเผยชื่อ ชื่อสกุล ภูมิลำเนาที่อยู่ของเด็กและเยาวชน รวมทั้งชื่อ ชื่อสกุล และภูมิลำเนาที่อยู่ของบิดา มารดา หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน รวมทั้งสิ่งที่ทำให้รู้หรือสามารถรู้ถึงตัวเด็กและเยาวชนได้ เช่น ข้อมูลสถานศึกษาหรือที่ทำงาน โดยเจตนาที่จะทำให้เกิดความเสียหายแก่จิตใจ ชื่อเสียงเกียรติคุณ หรือสิทธิประโยชน์อื่นใด

ของเด็กและเยาวชน หรือเพื่อแสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ เว้นแต่การเผยแพร่ข้อมูลนั้นเพื่อเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ หรือเพื่อประโยชน์ต่อการติดตามตัวเด็กและเยาวชน ในกรณี que เด็กและเยาวชนนั้นสูญหายไป และไม่ส่งผลกระทบต่อในทางลบแก่เด็กและเยาวชน” (สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ: 2564)

2) การใช้ภาพในการรายงานข่าวเด็ก

องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ หรือ UNICEF ได้ระบุหลักการรายงานข่าวที่เกี่ยวข้องกับเด็กในหลักการทั่วไป ข้อที่ 6 ว่า “ห้ามเผยแพร่เรื่องราวหรือรูปภาพที่จะส่งผลให้ตัวเด็ก ญาติพี่น้อง หรือเพื่อนมีความเสี่ยงถึงแม้ว่าบุคคลลักษณะของเด็กจะถูกเปลี่ยนแปลง ปิดบังท่าเบลอ หรือไม่ได้ใช้งานก็ตาม” (UNICEF: 2003) ขณะที่ International Federation of Journalists (IFJ) เน้นให้หลีกเลี่ยงการใช้รูปภาพเด็กที่สื่อถึงเรื่องเพศ (IFJ: 2002) และ Media Monitoring Africa (MMA) ระบุว่าต้องไม่นำเสนอเด็กในรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทางเพศ ผู้สื่อข่าวต้องไม่ใช้ภาพลามกอนาจารของเด็ก (MMA: 2004) สอดคล้องกับแนวปฏิบัติสภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ เรื่อง การเสนอข่าวความคิดเห็น และภาพเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2564 ข้อ 2.3 ที่ระบุว่า “ต้องไม่นำเสนอภาพลามก อนาจาร โป้เปลือย อูจาด ของเด็กและเยาวชน” รวมถึงข้อ 2.6 “พึงระมัดระวังการนำเสนอผลิต หรือเผยแพร่ซ้ำ ซึ่งภาพ หรือภาพเคลื่อนไหวของเด็กและเยาวชนในลักษณะขบขัน ทำให้เป็นตัวตลก น่าสงสาร สมเพศ ที่มีการส่งต่อกันทางสื่อดิจิทัล” (สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ: 2564) ส่วนสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) กำหนดจริยธรรมขั้นพื้นฐานและแนวปฏิบัติของผู้ประกอบวิชาชีพกระจายเสียงและโทรทัศน์ ข้อ 6.4 ความตอนหนึ่งว่า “...ไม่นำเสนอภาพ ข้อมูล ข้อความ สัญลักษณ์ ที่จะสามารถบ่งบอกถึงเด็กและเยาวชนผู้ตกเป็นข่าวได้ เว้นแต่จะทำไปเพื่อประโยชน์ของเด็ก หรือเยาวชนคนนั้นเอง” (สำนักงานส่งเสริมการแข่งชันและกำกับดูแลกันเอง, กสทช.: 2559)

3) การนำเสนอเนื้อหาในการรายงานข่าวเด็ก

องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ หรือ UNICEF ได้ระบุหลักการรายงานข่าวที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ข้อที่ 2 ว่า “ใส่บริบทที่ถูกต้องของเรื่องราวหรือรูปภาพเด็กอยู่เสมอ” (UNICEF: 2003) ขณะที่ Media Monitoring Africa (MMA) ข้อที่ 10 เน้นให้กำจััดเรื่องรูปแบบเชิงลบของเด็กหรือบทบาทของเด็กที่มีอยู่ในสื่อ (เช่น ผู้เสียหายที่ไม่ได้รับการช่วยเหลือ) เท่าที่จะทำได้ รูปลักษณ์เชิงลบของเด็กที่เป็นเหตุจากเชื้อชาติ เพศ วรณณะ วัฒนธรรม และหรือบริบททางเพศมักเป็นอันตรายต่อเด็กและเป็นสิ่งท้าทายในการปฏิบัติงานเสมอ และข้อที่ 11 ให้ความสำคัญกับเด็กชายและเด็กหญิงอย่างเท่าเทียมกัน ทั้งในเรื่องเกียรติยศศักดิ์ศรีและการให้ความเคารพเด็กทั้งชายและหญิงต่างมีสิทธิที่เท่าเทียมกัน และจะไม่ทำให้เรื่องเพศพื้นฐานต้องสูญหายไปเมื่อรายงานข่าวเกี่ยวกับเด็ก (MMA: 2004) ด้านแนวปฏิบัติสภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ เรื่อง การเสนอข่าว ความคิดเห็น และภาพเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2564 ของไทยได้เสนอให้ “พึงระมัดระวังการนำเสนอข่าว เนื้อหาข่าว การแสดง

ความคิดเห็น และเนื้อหาทั่วไป ที่อาจส่งผลกระทบต่อชีวิตของเด็กและเยาวชน ไม่ว่าจะการนำเสนอดังกล่าวจะมีเจตนาดีต่อเด็กและเยาวชน หรือไม่ก็ตาม” (สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ: 2564)

4) การใช้ถ้อยคำในการรายงานข่าวเด็ก

หลักการและแนวทางในการรายงานข่าวเกี่ยวกับเด็ก (Reporting guidelines) ขององค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ หรือ UNICEF ได้ระบุหลักการรายงานข่าวที่เกี่ยวข้องกับเด็กในข้อที่ 1 ว่า “ไม่ตอกย้ำหรือประณามเรื่องที่เกิดขึ้นให้เด็กเสื่อมเสียมากยิ่งขึ้น หลีกเลี่ยงการจัดกลุ่มประเภทหรือคำอธิบายที่จะทำให้เด็กได้รับการตอบกลับเชิงลบรวมถึงการคุกคามทางกาย การทำร้ายทางจิตใจ หรือการข่มเหงไปตลอดช่วงชีวิต การเลือกปฏิบัติหรือการไม่ยอมรับ/ขับไล่ออกจากสังคมที่อยู่ของพวกเขา” (UNICEF: 2003)

- แนวทางการรายงานข่าวเด็กที่มีความเปราะบางบนสื่อสังคมออนไลน์

1) แนวทางการรายงานข่าวเด็กที่ถูกกระทำ

ในการรายงานข่าวเกี่ยวกับเด็ก องค์การวิชาชีพสื่อมวลชนและองค์กรด้านสิทธิเด็กได้ให้ความสำคัญอย่างมากกับสิทธิของเด็กที่ถูกกระทำ โดยเฉพาะกลุ่มเด็กที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศ โดยมีแนวทางที่สำคัญ ดังนี้

อัตลักษณ์: องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ หรือ UNICEF ได้ระบุหลักการรายงานข่าวที่เกี่ยวข้องกับเด็กไว้ในข้อที่ 3 ว่า ให้เปลี่ยนชื่อและทำเบลอภาพที่ระบุตัวตนเด็กผู้ที่เป็นเหยื่อของการถูกล่วงละเมิดทางเพศหรือเพื่อการแสวงหาประโยชน์อื่นใด (UNICEF: 2003) สอดคล้องกับแนวทางการบรรณาธิการข่าว และหลักการรายงานข่าวเกี่ยวกับเด็กในสื่อมวลชนของ Media Monitoring Africa (MMA) ที่ระบุไว้ในข้อ 7 ว่า “เด็กที่มีความเกี่ยวข้องกับการพิจารณาคดีต้องการการคุ้มครองมากและอยู่ในภาวะเสี่ยงอย่างมาก ดังนั้น จึงต้องมั่นใจได้ว่าได้ปกป้องอัตลักษณ์ของเด็กเหล่านี้เป็นอย่างดีในทุกสถานการณ์ที่เด็กมีความเกี่ยวข้องกับอาชญากรรม ไม่ว่าจะในฐานะพยาน ผู้เสียหาย หรือผู้กระทำความผิด อัตลักษณ์ของเด็กจะต้องไม่ถูกเปิดเผยไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม เว้นเสียแต่ว่ามีสถานการณ์ที่เข้าข้อยกเว้นและมีการให้ความยินยอมจากเด็กและจากผู้รับผิดชอบดูแลเด็ก” (MMA: 2004) ด้าน แนวปฏิบัติสภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ เรื่อง การเสนอข่าว เนื้อหาข่าว การแสดงความคิดเห็น และภาพข่าว ผู้ถูกล่วงละเมิดทางเพศ พ.ศ. 2564 ข้อ 1.1 ระบุว่า “ต้องไม่ ระบุชื่อ ชื่อสกุล ที่อยู่ และภาพข่าวของผู้ถูกล่วงละเมิดทางเพศ รวมทั้งชื่อ ชื่อสกุล ที่อยู่ และภาพข่าวของผู้ที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะกรณีใด ๆ หรือสิ่งที่ทำให้รู้หรือสามารถรู้ได้ เช่น ภาพที่เกิดเหตุ ข้อมูลสถานศึกษา ที่ทำงานของผู้เสียหาย และผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้เสียหายด้วย” (สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ: 2564) เช่นเดียวกับคู่มือจริยธรรมและการกำกับดูแลกันเองในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ของสำนักงานส่งเสริมการแข่งขันทันและกำกับดูแลกันเอง กสทช. ที่ระบุไว้ในจริยธรรมขั้นพื้นฐานและแนวปฏิบัติของผู้ประกอบวิชาชีพกระจายเสียงและโทรทัศน์ ข้อ 6.34 ว่า “ต้องไม่ลงเปิดเผยชื่อ ชื่อสกุลหรือตำบลที่อยู่ของผู้หญิงและเด็กที่ถูกละเมิด ทางเพศ รวมทั้ง ชื่อ ชื่อสกุลและตำบลที่อยู่ของญาติของผู้เสียหาย ไม่ว่าจะกรณีใด ๆ หรือสิ่งที่ทำให้รู้ หรือสามารถรู้ได้ว่าผู้หญิงและเด็กที่ถูกละเมิดทางเพศเป็นใคร” (สำนักงานส่งเสริมการแข่งขันทันและกำกับดูแลกันเอง, กสทช.: 2559)

ภาพ: สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ (2564) และคู่มือจริยธรรมและการกำกับดูแลตนเองในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ของสำนักงานส่งเสริมการแข่งขันและกำกับดูแลตนเอง กสทช. (2559) มีความสอดคล้องกันในประเด็นการนำเสนอภาพเด็กที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศว่า ต้องไม่เปิดเผยภาพข่าวของผู้หญิงและเด็กที่ถูกละเมิดทางเพศไม่ว่ากรณีใด ๆ รวมถึงภาพข่าวใด ๆ ที่จะทำให้รู้ได้ เช่น ภาพผู้เกี่ยวข้อง ภาพที่เกิดเหตุ สถานที่ศึกษา สถานที่ทำงาน ไม่ว่ากรณีใด ๆ และไม่ว่าผู้ที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศนั้น จะเสียชีวิตหรือไม่ก็ตาม ทั้งนี้ กรณีที่เด็กได้รับอันตรายถึงแก่ชีวิตแล้วการเผยแพร่ข้อมูลเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะให้นำเสนอได้เฉพาะภาพหน้าตรงของผู้เสียชีวิตขณะที่มีชีวิตอยู่เท่านั้น แต่ต้องไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่จิตใจ ชื่อเสียงเกียรติคุณหรือสิทธิประโยชน์อื่นใดของครอบครัวผู้เสียชีวิต หรือเพื่อแสวงหาประโยชน์ สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ

เนื้อหา: สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ (2564) และคู่มือจริยธรรมและการกำกับดูแลตนเองในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ของสำนักงานส่งเสริมการแข่งขันและกำกับดูแลตนเอง กสทช. (2559) ระบุตรงกันถึงการพาดหัวข่าว โปรมข่าวด่วนจนเนื้อหาข่าว และการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้หญิงและเด็กที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศ จะต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง ทั้งในเรื่องการใช้ภาษา การให้รายละเอียดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่เกิดเหตุ และพฤติกรรมเกี่ยวกับการล่วงละเมิดทางเพศ โดยต้องคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนหรือความเสียหายแก่จิตใจ ชื่อเสียงเกียรติคุณผู้เสียหาย และไม่ตอกย้ำให้เกิดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับทัศนคติเรื่องเพศอันเนื่องมาจากการล่วงละเมิดทางเพศ รวมถึงการแสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบด้วย

2) แนวทางการรายงานข่าวเด็กที่กระทำความผิด

ในการรายงานข่าวเกี่ยวกับเด็กที่กระทำความผิด องค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนและองค์กรด้านสิทธิเด็กได้ให้ความสำคัญอย่างมากกับสิทธิของเด็กที่เป็นผู้กระทำความผิด หรือผู้เสี่ยงที่จะกระทำความผิด หรือมีความเกี่ยวข้องกับคดี ทั้งในฐานะผู้ต้องสงสัย ผู้ถูกกล่าวหา หรือพยาน โดยมีแนวทางที่สำคัญ ดังนี้

อัตลักษณ์: องค์กรทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ หรือ UNICEF ได้ระบุหลักการรายงานข่าวที่เกี่ยวข้องกับเด็กไว้ในข้อที่ 3 ว่า ให้เปลี่ยนชื่อและทำเบลอภาพที่ระบุตัวตนเด็กผู้ที่เป็นผู้กระทำความผิดด้วยการทำร้ายร่างกายหรือล่วงละเมิดทางเพศผู้อื่น หรือเป็นผู้ต้องหาหรือได้รับการพิพากษาว่ากระทำความผิดทางอาญา (UNICEF: 2003) ขณะที่แนวทางในการบรรณาธิการข่าว และหลักการรายงานข่าวเกี่ยวกับเด็กในสื่อมวลชนของ Media Monitoring Africa (MMA) ข้อ 7 ระบุว่า “เด็กที่มีความเกี่ยวข้องกับการพิจารณาคดีต้องการการคุ้มครองมากและอยู่ในภาวะเสี่ยงอย่างมาก ดังนั้น จึงต้องมั่นใจได้ว่าได้ปกปิดอัตลักษณ์ของเด็กเหล่านี้เป็นอย่างดีในทุกสถานการณ์ที่เด็กมีความเกี่ยวข้องกับอาชญากรรม ไม่ว่าจะในฐานะพยาน ผู้เสียหาย หรือผู้กระทำความผิด อัตลักษณ์ของเด็กจะต้องไม่ถูกเปิดเผยไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม เว้นเสียแต่ว่ามีสถานการณ์ที่เข้าข้อยกเว้นและมีการให้ความยินยอมจากเด็กและจากผู้รับผิดชอบดูแลเด็ก” (MMA: 2004)

ภาพ: คู่มือจริยธรรมและการกำกับดูแลตนเองในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ของสำนักงานส่งเสริมการแข่งขันและกำกับดูแลตนเอง กสทช. หมวดจริยธรรมขั้นพื้นฐานและแนวปฏิบัติของผู้ประกอบวิชาชีพกระจายเสียงและโทรทัศน์ ข้อ 6.40 ระบุว่า “ในกรณีที่มีการจัดแถลงข่าวที่มีเด็กอยู่ในคดีความ

อาชญากรรม เพศ ยาเสพติด หรือความรุนแรงอื่น ๆ และผู้สื่อข่าวไปสืบข่าวจากสถานที่แกลงข่าว และค้นพบว่า มีการนำเอาตัว เด็กมาเกี่ยวข้องปรากฏในพื้นที่ของการแกลงข่าว ให้หลีกเลี่ยงการถ่ายบันทึกภาพเด็กและเยาวชนนั้น เพราะกฎหมาย พรบ.ศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ได้กำหนดให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนเอาไว้ ไม่อนุญาตให้บันทึกภาพหน้า หรือ อวัยวะส่วนใดที่ทำให้ทราบถึงชื่อ อัตลักษณ์ที่สามารถระบุตัวบุคคลได้” (สำนักงานส่งเสริมการแข่งชันและกำกับดูแลกันเอง, กสทช.: 2559)

เนื้อหา: สำนักงานส่งเสริมการแข่งชันและกำกับดูแลกันเอง กสทช. ได้ระบุจริยธรรมขั้นพื้นฐานและแนวปฏิบัติของผู้ประกอบวิชาชีพกระจายเสียงและโทรทัศน์ข้อ 6.41 ว่า “ไม่บันทึกภาพ หรือบันทึกเสียง หรือเผยแพร่เสียงของเด็กหรือเยาวชน ซึ่งต้องหา ว่ากระทำความผิดหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง หรือเปิดเผยข้อมูลซึ่งอยู่ในกระบวนการสอบสวนของ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือในทางพิจารณาคดีของศาล ที่อาจทำให้บุคคลอื่นรู้จักตัว ชื่อตัวหรือชื่อสกุลของเด็กและเยาวชนนั้น หรือเปิดเผยข้อมูลประวัติการกระทำความผิด หรือสถานที่อยู่ สถานที่ทำงาน หรือสถานศึกษาของเด็กหรือเยาวชนนั้นโดยเด็ดขาด” (สำนักงานส่งเสริมการแข่งชันและกำกับดูแลกันเอง, กสทช.: 2559)

การใช้คำ: สำนักงานส่งเสริมการแข่งชันและกำกับดูแลกันเอง กสทช. (2559) ได้ระบุจริยธรรมขั้นพื้นฐานและแนวปฏิบัติของผู้ประกอบวิชาชีพกระจายเสียงและโทรทัศน์เกี่ยวกับคำเรียกเด็กที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม ควรใช้คำเรียกเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด ตามขั้นตอนการดำเนินคดี ดังนี้ ขั้นตอน 1 ก่อนแจ้งความดำเนินคดีคำเรียกที่ใช้ คือ “เด็กเยาวชนผู้ต้องสงสัย” ขั้นตอน 2 หลังแจ้งข้อกล่าวหา ระหว่างสอบสวนและพิจารณาคดี คำเรียก ที่ใช้ คือ “เด็กเยาวชนผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด” และขั้นตอน 3 หลังศาลตัดสินว่ามีความผิดจริง คำเรียกที่ใช้ คือ “เด็ก/เยาวชน ที่กระทำความผิด”

3) แนวทางการรายงานข่าวเด็กที่อยู่ในภาวะยากลำบาก

ในการรายงานข่าวเกี่ยวกับเด็กที่อยู่ในภาวะยากลำบากนั้น มีความหลากหลายค่อนข้างสูง ไม่ว่าจะ เป็นความยากจน การไร้บ้าน เป็นเด็กกำพร้า ประสบภัยพิบัติ วินาศกรรม ความรุนแรง ภัยสงคราม-ก่อการร้าย หรือพื้นที่ค่ายอพยพลี้ภัย โดยองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนและองค์กรด้านสิทธิเด็กได้ให้ความสำคัญกับเด็กกลุ่มนี้ ดังนี้

อัตลักษณ์: แนวปฏิบัติสภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ เรื่อง การเสนอข่าว ความคิดเห็น และภาพเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2564 ข้อ 2.8 ระบุว่า “พึงระมัดระวังการเสนอข่าว เนื้อหาข่าว การแสดงความคิดเห็น เนื้อหาทั่วไป ของเด็กและเยาวชน ที่อยู่ในภาวะยากลำบาก ภัยพิบัติ วินาศกรรม ความรุนแรง ภัยสงคราม-ก่อการร้าย หรือพื้นที่ค่ายอพยพลี้ภัย ที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ของเด็กและเยาวชนคนใดคนหนึ่งอย่างชัดเจน” (สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ: 2564) ด้าน Media Monitoring Africa (MMA) ได้ให้แนวทางในการบรรณาธิการข่าวและหลักการรายงานข่าวเกี่ยวกับเด็กที่เป็นกลุ่มเสี่ยงว่า “...การเปิดเผยตัวตนเด็กจะทำได้ต่อเมื่อมีการให้ความยินยอมโดยเด็กและผู้ที่ได้รับผิดชอบดูแลและเห็นได้อย่างชัดเจนว่า เป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก นอกเหนือไปจากนี้ต้องปกปิดตัวตนของเด็กเท่านั้น และในการรายงานข่าวนั้นจะต้องควบคู่ไปกับผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเสมอ” (MMA: 2004)

ภาพ: สำนักงานส่งเสริมการแข่งชันและกำกับดูแลกันเอง กสทช. ได้กำหนดแนวทางเกี่ยวกับการนำเสนอภาพเด็กไว้ในคู่มือจริยธรรมและการกำกับดูแลกันเองในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ หมวดจริยธรรมขั้นพื้นฐานและแนวปฏิบัติของผู้ประกอบวิชาชีพกระจายเสียงและโทรทัศน์ ข้อ 6.39 ว่า “ในการเสนอข่าวหรือภาพใด ๆ ต้องคำนึงมิให้ล่วงละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ของบุคคลที่ตกเป็นข่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องให้ความคุ้มครองอย่างเคร่งครัดต่อสิทธิมนุษยชน ของเด็ก ต้องไม่เป็นการซ้ำเติมความทุกข์ หรือโศกนาฏกรรมอันเกิดแก่เด็ก ไม่ว่าจะทางใดทางหนึ่ง” (สำนักงานส่งเสริมการแข่งชันและกำกับดูแลกันเอง, กสทช.: 2559)

เนื้อหา: Media Monitoring Africa (MMA) ได้ให้แนวทางในการบรรณาธิการข่าวและหลักการรายงานข่าวเกี่ยวกับเด็กที่เป็นกลุ่มเสี่ยงว่า ต้องมั่นใจได้ว่าได้ระมัดระวังอย่างเป็นพิเศษ เมื่อสภาพแวดล้อมของเด็กทำให้เด็กตกอยู่ในความเสี่ยง เช่น เนื่องจากความยากจน การไร้บ้าน เป็นเด็กกำพร้า เป็นทหารเด็กหรือผู้อพยพ โดยผู้สื่อข่าวจะต้องให้ความใส่ใจมากเป็นพิเศษว่าการรายงานข่าวนั้นจะไม่เป็นการทำให้เด็กเหล่านี้ถูกทำร้าย บาดเจ็บ เศร้าเสียใจ รู้สึกอับอาย อับอาย หดหู่ใจหรือทำให้เกิดอันตรายเพิ่มขึ้น การเปิดเผยตัวตนเด็กจะทำได้ต่อเมื่อมีการให้ความยินยอมโดยเด็กและผู้ที่ได้รับผิดชอบดูแลและเห็นได้อย่างชัดเจนว่า เป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก นอกเหนือไปจากนี้ต้องปกปิดตัวตนของเด็กเท่านั้น และในการรายงานข่าวนั้นจะต้องควบคู่ไปกับผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเสมอ (MMA: 2004) แนวปฏิบัติสภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ เรื่องการเสนอข่าว ความคิดเห็น และภาพเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2564 ข้อ 2.7 ระบุว่า “พึงระมัดระวังการเสนอข่าว เนื้อหาข่าว การแสดงความคิดเห็น เนื้อหาทั่วไปที่เกี่ยวกับกิจกรรมการกุศล หรือสาธารณประโยชน์ ที่เป็นการเปิดเผยอัตลักษณ์ ของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจ หรือสถานสงเคราะห์” (สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ: 2564)

อื่นๆ: IFJ ระบุแนวปฏิบัติในคู่มือสื่อมวลชนด้านสิทธิเด็ก “Putting Children in the Right – Guidelines for Journalists” ข้อ 10 ว่า “ตรวจสอบความน่าเชื่อถือขององค์กรใด ๆ ที่กล่าวอ้างหรือจะกระทำการใดโดยอ้างว่าเพื่อผลประโยชน์ของเด็ก” (IFJ: 2002)

4) แนวทางการรายงานข่าวเด็กพิการ

ในการรายงานข่าวเกี่ยวกับเด็กพิการ องค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนมีแนวทางในการรายงานข่าวเพื่อคุ้มครองสิทธิเด็ก ดังนี้

อัตลักษณ์: องค์กรทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ หรือ UNICEF ได้ระบุหลักการรายงานข่าวที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ในข้อที่ 6 ว่า “ในบางกรณีอาจใช้การระบุตัวตนเด็ก เช่น ชื่อและหรือภาพถ่ายได้หากเกิดประโยชน์สูงสุดต่อเด็ก อย่างไรก็ตามการระบุตัวตนเด็กยังคงต้องมีการป้องกันเด็กจากการคุกคามทำร้ายและช่วยเหลือจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่จะทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงหรือได้รับผลสะท้อนกลับที่ไม่ดี...” เช่นเดียวกับ Media Monitoring Africa (MMA) ได้ให้แนวทางในการบรรณาธิการข่าวและหลักการรายงานข่าวเกี่ยวกับเด็กที่เป็นกลุ่มเสี่ยงว่า “...การเปิดเผยตัวตนเด็กจะทำได้ต่อเมื่อมีการให้ความยินยอมโดยเด็กและผู้ที่ได้รับผิดชอบดูแลและเห็นได้อย่างชัดเจนว่า เป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก นอกเหนือไปจากนี้ต้องปกปิดตัวตนของเด็กเท่านั้น และในการรายงานข่าวนั้นจะต้องควบคู่ไปกับผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเสมอ” (MMA: 2004)

ภาพ: สำนักงานส่งเสริมการแข่งขันและกำกับดูแลตนเอง กสทช. ได้กำหนดแนวทางเกี่ยวกับการนำเสนอภาพเด็กไว้ในคู่มือจริยธรรมและการกำกับดูแลตนเองในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ หมวดจริยธรรมขั้นพื้นฐานและแนวปฏิบัติของผู้ประกอบวิชาชีพกระจายเสียงและโทรทัศน์ ข้อ 6.39 ว่า “ในการเสนอข่าวหรือภาพใด ๆ ต้องคำนึงมิให้ล่วงละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ของบุคคลที่ตกเป็นข่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องให้ความคุ้มครองอย่างเคร่งครัดต่อสิทธิมนุษยชน ของเด็ก ต้องไม่เป็นการซ้ำเติมความทุกข์ หรือโศกนาฏกรรมอันเกิดแก่เด็ก ไม่ว่าจะทางใดทางหนึ่ง” (สำนักงานส่งเสริมการแข่งขันและกำกับดูแลตนเอง, กสทช.: 2559) แนวปฏิบัติสภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ เรื่อง การเสนอข่าว ความคิดเห็นและภาพเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2564 ข้อ “พึงระมัดระวังการนำเสนอ ผลิต หรือเผยแพร่ซ้ำ ซึ่งภาพหรือภาพเคลื่อนไหวของเด็กและเยาวชนในลักษณะขบขัน ทำให้เป็นตลก นาสงสาร สมเพช ที่มีการส่งต่อกันทางสื่อดิจิทัล” (สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ: 2564)

เนื้อหา: คู่มือจริยธรรมและการกำกับดูแลตนเองในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ของสำนักงานส่งเสริมการแข่งขันและกำกับดูแลตนเอง กสทช. ได้กำหนดจริยธรรมขั้นพื้นฐานและแนวปฏิบัติของผู้ประกอบวิชาชีพกระจายเสียงและโทรทัศน์ ข้อ 6.6 ว่า “ผู้ประกอบวิชาชีพต้องคำนึงถึงแหล่งข่าวหรือผู้ร่วมรายการที่เป็นเด็ก เยาวชน และบุคคลที่กำลังมีความทุกข์หรือผู้ที่มีความบกพร่องทางสมองเป็นพิเศษ เพราะพวกเขาอาจไม่ได้นึกถึงผลกระทบที่จะตามมาหลังจากการให้สัมภาษณ์หรือเข้าร่วมรายการ” (สำนักงานส่งเสริมการแข่งขันและกำกับดูแลตนเอง, กสทช.: 2559)

อื่น ๆ: IFJ ระบุแนวปฏิบัติในคู่มือสื่อมวลชนด้านสิทธิเด็ก “Putting Children in the Right – Guidelines for Journalists” ข้อ 10 ว่า “ตรวจสอบความน่าเชื่อถือขององค์กรใด ๆ ที่กล่าวอ้างหรือจะกระทำการใดโดยอ้างว่าเพื่อผลประโยชน์ของเด็ก” (IFJ: 2002)

5) แนวทางการรายงานข่าวเด็กกับเอชไอวี

การรายงานข่าวเกี่ยวกับเด็กขององค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนทั้งในและต่างประเทศได้ให้ความสำคัญกับเด็กกลุ่มนี้ด้วยเช่นกัน โดยมีแนวทางที่สำคัญดังนี้

อัตลักษณ์: องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ หรือ UNICEF ได้ระบุหลักการรายงานข่าวที่เกี่ยวข้องกับเด็กไว้ในข้อที่ 3 ว่า ให้เปลี่ยนชื่อที่ระบุตัวตนเด็กผู้ที่ติดเชื้อ HIV หรือใช้ชีวิตกับโรคเอดส์ เว้นแต่เด็ก พ่อแม่หรือผู้ปกครองจะให้ความยินยอม (UNICEF: 2003) Media Monitoring Africa (MMA) ได้ให้แนวทางในการบรรณาธิการข่าวและหลักการรายงานข่าวเกี่ยวกับเด็กที่เป็นกลุ่มเสี่ยงหรือการมีพ่อแม่หรือพี่น้องเป็นผู้ติดเชื้อ HIV ว่า “...การเปิดเผยตัวตนเด็กจะทำได้ต่อเมื่อมีการให้ความยินยอมโดยเด็กและผู้ที่ได้รับผิดชอบดูแลและเห็นได้อย่างชัดเจนว่า เป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก นอกเหนือไปจากนี้ต้องปกปิดตัวตนของเด็กเท่านั้น และในการรายงานนั้นจะต้องควบคู่ไปกับผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเสมอ” (MMA: 2004) ขณะที่สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติของไทย ได้มีแนวปฏิบัติสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ เรื่อง การเสนอข่าวและภาพข่าวเกี่ยวกับผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ พ.ศ. 2560 โดยระบุว่า ต้องไม่ระบุชื่อ นามสกุล ที่อยู่ ของผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ รวมทั้งผู้ได้รับผลกระทบในข่าว และต้องได้รับความยินยอมจากผู้ได้รับผลกระทบโดยชัดแจ้งหากจำเป็นต้องเปิดเผยสถานภาพของผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ (สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ: 2560)

ภาพ: องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ หรือ UNICEF ได้ระบุหลักการรายงานข่าวที่เกี่ยวข้องกับเด็กไว้ในข้อที่ 3 ว่า ให้ทำเบลอภาพที่ระบุตัวตนเด็กผู้ที่ติดเชื้อ HIV หรือใช้ชีวิตกับโรคเอดส์ เว้นแต่เด็ก พ่อแม่ หรือผู้ปกครองจะให้ความยินยอม (UNICEF: 2003) สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติของไทย ได้มีแนวปฏิบัติสภากาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ เรื่อง การเสนอข่าวและภาพข่าวเกี่ยวกับผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ พ.ศ. 2560 โดยระบุว่า ต้องไม่ทำให้รู้ว่าผู้ได้รับผลกระทบเป็นใครในภาพข่าว พร้อมทั้งระมัดระวังการเสนอภาพข่าวที่เกี่ยวข้องกับการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ อันอาจส่งผลกระทบต่อผู้ติดเชื้อ และต่อการอยู่ร่วมกับผู้ติดเชื้อในสังคมโดยรวม (สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ: 2560)

เนื้อหา: Media Monitoring Africa (MMA) ได้ให้แนวทางในการบรรณาธิการข่าวและหลักการรายงานข่าวเกี่ยวกับเด็กที่เป็นกลุ่มเสี่ยงหรือการมีพ่อแม่หรือพี่น้องเป็นผู้ติดเชื้อ HIV ว่า ต้องมั่นใจว่าได้ปกปิดสถานะเกี่ยวกับ HIV ของเด็ก สถานภาพเกี่ยวข้องกับ HIV ของเด็กจะต้องไม่ถูกเปิดเผยไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม เว้นเสียแต่ว่ามีสถานการณ์ที่เข้าช้อยกเว้นและมีการให้ความยินยอมจากเด็กและจากผู้รับผิดชอบดูแลเด็ก และหากมีข้อควรสงสัยไม่ควรเสนอ นอกจากนี้ ยังต้องระวังเป็นพิเศษหากเด็กมีพ่อแม่หรือพี่น้องเป็นผู้ติดเชื้อ HIV โดยต้องไม่รายงานข่าวที่เป็นการทำให้เด็กถูกทำร้าย บาดเจ็บ เศร้าเสียใจ รู้สึกอับยศ อับอาย หดหู่ใจหรือทำให้เกิดอันตรายเพิ่มขึ้น (MMA: 2004) ด้านสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติของไทย ได้มีแนวปฏิบัติสภากาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ เรื่อง การเสนอข่าวและภาพข่าวเกี่ยวกับผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ พ.ศ. 2560 โดยระบุว่า พึงระมัดระวังการเสนอข่าว ภาพข่าว และบทความ ที่เกี่ยวข้องกับการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ อันอาจส่งผลกระทบต่อผู้ติดเชื้อ และต่อการอยู่ร่วมกับผู้ติดเชื้อในสังคมโดยรวม พึงหลีกเลี่ยงการเชื่อมโยงภาวะการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ของบุคคลในข่าวเข้ากับเหตุการณ์ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำนั้น เว้นแต่จะมีหลักฐานยืนยันข้อเท็จจริง (สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ: 2560)

อื่น ๆ: สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติของไทย ได้มีแนวปฏิบัติสภากาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ เรื่อง การเสนอข่าวและภาพข่าวเกี่ยวกับผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ พ.ศ. 2560 โดยระบุว่า พึงระมัดระวังผลกระทบจากการนำเสนอข่าวและบทความของผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ โดยให้คำนึงถึงว่าบุคคลในข่าวเป็นเสมือนญาติพี่น้องในครอบครัว (สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ: 2560)

2.1.3 ผลการศึกษาแนวปฏิบัติในการรายงานข่าวเด็กขององค์กรสื่อมวลชน

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวปฏิบัติและจริยธรรมในการรายงานข่าวเด็กขององค์กรสื่อมวลชน ประกอบด้วย 1) ข้อบังคับองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทยว่าด้วยจริยธรรมของวิชาชีพเกี่ยวกับการผลิตและการเผยแพร่รายการ พ.ศ. 2552 โดยองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (ส.ส.ท.) หรือ ไทยพีบีเอส 2) คู่มือจริยธรรมธุรกิจและข้อพึงปฏิบัติในการทำงาน (Code of Conduct) โดย บริษัท เนชั่น มัลติมีเดีย กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) และ 3) Section 9: Children and Young People as Contributors – Guidelines โดย BBC

1) ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับองค์กรสื่อมวลชน

- องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (ส.ส.ท.) หรือ ไทยพีบีเอส

องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (ส.ส.ท.) หรือ ไทยพีบีเอส (Thai Public Broadcasting Service) ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 15 มกราคม 2551 โดย พ.ร.บ. องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2551 ในฐานะองค์การสื่อสารมวลชนที่ไม่แสวงผลกำไรแห่งแรกของไทย เพื่อดำเนินการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ที่สนับสนุนการพัฒนาสังคมที่มีคุณภาพและคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทย โดยผ่านทางบริการข่าวสารที่เที่ยงตรง รอบด้าน สมดุล และเชื่อถือต่อจรรยาบรรณ ทั้งนี้ ไทยพีบีเอสมีรายได้จากภาษีสรรพสามิตที่เก็บจากสุราและยาสูบ โดยมีรายได้สูงสุดปีงบประมาณละไม่เกิน 2,000 ล้านบาท ด้านจริยธรรมวิชาชีพ ไทยพีบีเอสมีข้อบังคับทางด้านจริยธรรมของวิชาชีพที่ให้ความสำคัญกับความเที่ยงตรง ความเป็นกลาง และความเป็นธรรม ตลอดจน ความเป็นอิสระของวิชาชีพ และความรับผิดชอบต่อสาธารณชนครอบคลุมถึงการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเป็นส่วนตัว และการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล ตลอดจนการคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากรายการที่แสดงออกถึงความรุนแรง การกระทำการปฏิบัติต่อเหยื่อผู้เคราะห์ร้ายและผู้ที่อยู่ในภาวะเศร้าโศก (Thai PBS: 2015)

- บริษัท เนชั่น มัลติมีเดีย กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) หรือ เนชั่น กรุ๊ป

บริษัท เนชั่น มัลติมีเดีย กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) ก่อตั้งเมื่อปี 2514 เริ่มต้นจากธุรกิจหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษฉบับแรกที่มีเจ้าของเป็นไทย และจดทะเบียนเป็นบริษัทมหาชนเมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2536 ประกอบด้วย 5 กลุ่มธุรกิจ 1. กลุ่มสิ่งพิมพ์ (Publishing) คือ หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ เป็นหนังสือพิมพ์ธุรกิจรายวันและผ่านสื่อออนไลน์ 2. กลุ่มธุรกิจโทรทัศน์ ผลิตรายการเพื่อออกอากาศทางโทรทัศน์ และ New Media ดำเนินการโดย บริษัท เนชั่น บรอดแคสติ้ง คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) หรือ NBC (บริษัทย่อย) และมีบริษัท เอ็นบีซี เน็กซ์ วิชั่น จำกัด (NNV) บริษัทย่อยของ NBC เป็นผู้ถือใบอนุญาตทีวีดิจิทัลช่อง Nation TV 22 3. กลุ่มงานอีเวนต์ (Event Marketing) การจัดงานอีเวนต์หรือ กิจกรรม เป็นกลุ่มธุรกิจของเนชั่นกรุ๊ปที่ต่อยอดจากศักยภาพด้านข่าวสารของทุกสื่อในเครือ 4. กลุ่มสื่อใหม่ (New Media Platform) นำเสนอข่าวสารและสาระทุกแพลตฟอร์ม ทั้งออนไลน์ เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ รวมถึงแอปพลิเคชัน ดำเนินงานภายใต้บริษัทย่อย ประกอบด้วย 1) บริษัท เนชั่น ดิจิทัล คอนเทนต์ จำกัด (NDI) 2) คมชัดลึก Online 3) บริษัท ไทย นิวส์ แอนด์ เอ็นเตอร์เทนเมนท์ เวิลด์ (Thai News) 4) บริษัท แนนท บิสซิเนส คอนเน็คท์ จำกัด (NAT) และ 5. กลุ่ม Business to Consumer (B2C) ได้แก่ ธุรกิจจำหน่ายสินค้า และให้บริการผ่านสื่อดิจิทัลทีวี และออนไลน์ ธุรกิจจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม (เนชั่น มัลติมีเดีย กรุ๊ป: 2565)

- BBC

BBC เป็นผู้ประกอบกิจการแพร่ภาพและกระจายเสียงวิทยุโทรทัศน์สาธารณะ ก่อตั้งขึ้นตามความในรัฐธรรมนูญอังกฤษ และได้รับเงินสนับสนุนจากค่าธรรมเนียมใบอนุญาตการครอบครองโทรทัศน์จากครัวเรือนในสหราชอาณาจักร มีภารกิจเพื่อพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนด้วยรายการที่ให้ข้อมูล ความรู้ และ

ความบันเทิง BBC ใช้รายได้จากค่าธรรมเนียมเพื่อให้บริการสถานีโทรทัศน์แห่งชาติ 9 สถานี สถานีวิทยุแห่งชาติ 10 สถานี สถานีวิทยุท้องถิ่น 40 สถานี และเว็บไซต์ ทั้งนี้ โดยนำเสนอข้อมูลและข่าวสาร ด้วยภาษา 27 ภาษา โดยมี กิจกรรมเชิงพาณิชย์หลายกิจการซึ่งรวมถึง BBC Worldwide BBC ใช้กำไรจาก กิจกรรมเหล่านี้ลงทุนผลิตรายการและให้บริการต่าง ๆ (BBC: 2017)

2) สารระสำคัญเกี่ยวกับการรายงานข่าวเด็กขององค์กรสื่อมวลชน

จากการศึกษาแนวปฏิบัติและจริยธรรมในการรายงานข่าวเด็กขององค์กรสื่อมวลชน ทั้ง 3 องค์กร พบสารระสำคัญเกี่ยวกับการปกป้องสิทธิเด็กในการรายงานข่าว ดังนี้

- การคำนึงถึงสิทธิเด็กที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครองและให้พื้นที่ในการแสดงความคิดเห็น

องค์กรสื่อมวลชนทั้ง 3 แห่งให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิเด็ก โดยไทยพีบีเอสได้มีการกำหนด จริยธรรมด้านการคุ้มครองเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะ ตามข้อบังคับองค์กรกระจายเสียงและแพร่ภาพ สาธารณะแห่งประเทศไทยว่าด้วยจริยธรรมของวิชาชีพเกี่ยวกับการผลิตและการเผยแพร่รายการ พ.ศ. 2563 ในข้อ 9.5 ที่ระบุว่า “การรายงานข่าวหรือการนำเสนอรายการใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนต้อง ดำเนินการอย่างคำนึงถึงการปกป้องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน...” (Thai PBS: 2020) ขณะที่ เนชั่น กรุ๊ป ได้ระบุประเด็นเรื่องสิทธิเด็กไว้ในจริยธรรมของสื่อในเครือเนชั่นว่า “...ต้องให้ความสำคัญอย่างเคร่งครัดต่อสิทธิของเด็ก สตรี และผู้ด้อยโอกาส” (เนชั่น มัลติมีเดีย กรุ๊ป: 2563) เช่นเดียวกับ BBC ที่มีการกำหนดแนวทางของกองบรรณาธิการเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนไว้โดยเฉพาะ โดยมี เป้าหมายสำคัญคือ การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน โดยระบุว่า “เด็กและเยาวชนทุกคนมีสิทธิที่จะ ได้รับการคุ้มครองจากอันตรายและการล่วงละเมิด” นอกจากนี้ BBC ยังให้ความสำคัญกับสิทธิของเด็กและ เยาวชนในการแสดงความคิดเห็น โดยกำหนดให้ผู้ปฏิบัติงานคำนึงถึงสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นของเด็กและ เยาวชน แต่ต้องระมัดระวังเรื่องของอายุและพฤติกรรมต่อต้านสังคมหรืออาชญากรรม (BBC: 2022)

- แนวทางในการขออนุญาตเพื่อทำข่าวและรายงานข่าวเด็ก

แนวทางที่สำคัญเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเด็กที่สำคัญประการหนึ่งขององค์กรสื่อมวลชน โดยเฉพาะ BBC คือการขออนุญาตเพื่อทำข่าวและรายงานข่าวเกี่ยวกับเด็ก โดยมีการกำหนดแนวทางที่สำคัญตั้งแต่เรื่อง ของข้อมูลส่วนบุคคล (Personal Information) ซึ่งระบุว่า “ไม่ควรขอข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กและเยาวชน มากเกินความจำเป็น รวมทั้งต้องจัดเก็บและกำจัดข้อมูลส่วนบุคคลตามนโยบายการปกป้องข้อมูลของ BBC ด้วย” นอกจากนี้ต้องมีขั้นตอนการแจ้งความยินยอมสำหรับเด็กและเยาวชน โดยต้องตรวจสอบให้แน่ใจว่าเด็ก และเยาวชนเต็มใจที่จะเข้าร่วมรายการ ซึ่งผู้สื่อข่าวต้องเคารพสิทธิในการปฏิเสธของเด็กและเยาวชนด้วย ทั้งนี้ ควรมีการแจ้งข้อมูลกับเด็กและเยาวชนถึงผลกระทบที่จะตามมาทั้งเชิงบวกและเชิงลบใส่ลักษณะที่เข้าใจ ได้ง่าย ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนั้น BBC กำหนดให้มีการขอความยินยอมจากบิดามารดา ผู้ปกครอง ตามกฎหมาย รวมถึงครูใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีที่เด็กมีอายุน้อยหรืออ่อนแอ ความยินยอมของผู้ปกครอง ยิ่งมีความสำคัญมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม แม้จะได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองแล้ว ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการ

รายงานข่าวเด็กยังต้องพิจารณาถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นทั้งในส่วนของเนื้อหาและกระบวนการผลิต และในบางกรณีควรขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ (BBC: 2022)

- แนวทางที่พึงกระทำ (DOs) และไม่พึงกระทำ (DON'Ts) ในการรายงานข่าวเด็ก

องค์กรสื่อมวลชนมีการกำหนดแนวทางการรายงานข่าวเด็กที่ให้ความระมัดระวังเกี่ยวกับอัตลักษณ์การใช้ภาพ เนื้อหา และถ้อยคำในการรายงานข่าวเด็กและเยาวชน โดยไทยพีบีเอสระบุให้ผู้ปฏิบัติงานต้องใช้วิจรรณญาณในการนำเสนอภาพ การใช้ภาษา ถ้อยคำ รวมถึงน้ำเสียงให้เหมาะสม โดยเฉพาะกรณีที่เป็นเนื้อหาความรุนแรง เพศ เรื่องที่มีผลเสียหายต่อสถาบันครอบครัว และต้องหลีกเลี่ยงการนำเสนอภาพเด็กและเยาวชนที่ถูกทำร้าย ทารุณ คุกคามทางเพศ ตกเป็นผู้ต้องหา ผู้ต้องสงสัย หรือนำเสนอข้อมูลอื่นใดที่เชื่อมโยงไปถึงเด็กและเยาวชนที่ตกเป็นข่าวด้วย (Thai PBS: 2020) สอดคล้องกับ BBC ซึ่งกำหนดให้ระมัดระวังการเปิดเผยข้อมูลหลายชั้นที่อาจนำมาประกอบเข้าด้วยกันแล้วนำไปสู่การระบุตัวตนของเด็กและเยาวชนได้ (BBC: 2022)

2.1.4 ผลการศึกษางานวิจัยและเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการรายงานข่าวเด็กบนสื่อสังคมออนไลน์

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และจริยธรรมของสื่อออนไลน์ในการรายงานข่าวเด็ก งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายและแนวทางการคุ้มครองสิทธิเด็กจากการรายงานข่าว คู่มือการรายงานข่าวสิทธิเด็กบนสื่อสังคมออนไลน์ และแนวปฏิบัติสำหรับสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวที่เกี่ยวข้องกับเด็กกรณีภัยออนไลน์ สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1) บทบาทหน้าที่และจริยธรรมของสื่อออนไลน์ในการรายงานข่าวเด็ก

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเด็กทางสื่อมวลชนในช่วงเวลาที่ผ่านมา ยังมีการนำเสนอเนื้อหาข่าวที่ละเมิดสิทธิเด็กในหลายประเด็น โดยการศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์เนื้อหาข่าวด้านสิทธิเด็กในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน (ปี 2555)” ของธาม เชื้อสถาปนศิริ พิริยา เพชรแก้ว และนพวรรณ ต่อแสงศรี (2555) พบว่าหนังสือพิมพ์ไทยระดับประเทศ (ส่วนกลาง) ของไทยที่ตีพิมพ์ช่วงวันที่ 1 มกราคม 2555 - 31 ธันวาคม 2555 มีการละเมิดเด็กในลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ การละเมิดอัตลักษณ์ตัวบุคคลเด็ก การใช้สรรพนามประณาม ตีตรา เหมารวม การละเมิดด้านกระบวนการยุติธรรม เช่น การนำเด็กมาแถลงข่าว การเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือไม่ได้รับการคุ้มครองในกระบวนการคุ้มครองเด็กในเชิงจิตใจหรือการเยียวยา (ธาม เชื้อสถาปนศิริ พิริยา เพชรแก้ว และนพวรรณ ต่อแสงศรี: 2555) เช่นเดียวกับการศึกษาเรื่อง “การนำเสนอข่าวและการละเมิดสิทธิเด็กในหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์ไทย (2555)” ของธাত্রี ใต้ฟ้าพูล (2555) ซึ่งวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากหนังสือพิมพ์รายวันไทย 3 ฉบับในปี 2555 ได้แก่ ไทยรัฐ มติชน และข่าวสด รวมทั้งรายการข่าวโทรทัศน์ทางช่อง 3 ช่อง 7 และ ช่อง NBT รวมทั้งสิ้น 230 วัน พบว่า หนังสือพิมพ์มีเนื้อหาเกี่ยวกับเด็ก 1,513 ข่าว โทรทัศน์มีจำนวน 287 ข่าว มีการละเมิดสิทธิเด็กด้านภาษาหรือข้อความมากกว่าการละเมิดด้านภาพ โดยลักษณะการละเมิดที่พบมากที่สุดคือ ละเมิดสิทธิเด็กด้วยการเปิดเผยเอกลักษณ์บุคคล การละเมิดความเป็นส่วนตัว และการใช้ภาษาเร้าอารมณ์

ด้าน สุริวัลย์ บุตรชานนท์ (2561) ศึกษาเรื่อง “บทบาทหน้าที่ของสื่อออนไลน์กับการรายงานข่าวความรุนแรงต่อเด็ก” ซึ่งศึกษาเพจเฟซบุ๊กของหนังสือพิมพ์ออนไลน์จำนวน 3 ราย พบว่า การรายงานข่าวความรุนแรงต่อเด็กของสื่อมวลชนผ่านสื่อออนไลน์ มีการแสดงบทบาทหน้าที่ตามกรอบอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กในรูปแบบบทบาทหน้าที่ “ไม่พึงปรารถนา” คือการไม่ทำหน้าที่ (Non-function/ Dysfunction) และการทำหน้าที่ทางที่ผิด (Malfunction) สูงกว่าบทบาทหน้าที่ที่พึงปรารถนา ด้วยการรายงานข่าวความรุนแรงต่อเด็ก โดยการนำเสนอเนื้อหาข่าวที่ไม่คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก รองลงมาคือใช้คำที่ไม่สุภาพ หรือภาษาที่สื่อความหมายเชิงเหยียดหยาม เนื้อข่าวละเมิดสิทธิส่วนบุคคลเปิดเผยข้อมูลที่อาจทำให้เด็กได้รับอันตราย และพาดหัวข่าวเกินไปจากข้อเท็จจริงในข่าวจนละเมิดสิทธิเด็ก ในส่วนของการแสดงบทบาทหน้าที่ที่พึงปรารถนาในการนำเสนอข่าวความรุนแรงต่อเด็กผ่านสื่อออนไลน์

สอดคล้องกับการศึกษาประเด็นบทบาทหน้าที่ของปฏิกริยาตอบกลับของผู้ใช้เฟซบุ๊กต่อการนำเสนอข่าวที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเด็กผ่านทางเฟซบุ๊กของสำนักข่าวออนไลน์ โดยปาจารย์ ปุรินทวรกุล (2560) พบว่า บทบาทของผู้ใช้เฟซบุ๊กต่อข่าวเกี่ยวกับเด็กมีการแบ่งปัน (Share) ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กที่จะทำให้เสียหายแก่จิตใจ ชื่อเสียง สิทธิประโยชน์ และทารุณกรรมต่อจิตใจเด็ก โดยมีแนวโน้มที่จะเป็นไปตามบทบาทหน้าที่ในการนำเสนอข่าวเด็กของแฟนเพจสำนักข่าวออนไลน์ ขณะที่การแสดงความคิดเห็น (Comment) นั้น ผู้ใช้เฟซบุ๊กส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นโดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ของเด็ก และทารุณกรรมต่อจิตใจเด็ก โดยการนำเสนอข่าวเด็กของแฟนเพจสำนักข่าวออนไลน์ไม่ได้เป็นปัจจัยกำกับทิศทางในการแสดงความคิดเห็นของผู้ใช้เฟซบุ๊ก ดังนั้น ในยุคของสื่อใหม่ที่ผู้รับสาร (Receiver) ได้พลิกบทบาทมาเป็นผู้ส่งสาร (Sender) ความตระหนักรู้และเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนต่อประเด็นเรื่องสิทธิเด็กจึงมีความสำคัญในระดับเดียวกับสื่อมวลชน

2) กฎหมายและแนวทางการคุ้มครองสิทธิเด็ก

ขณะที่ มาตาลักษณ์ เสรมธากุล (2562) ได้ศึกษาเรื่อง “หลักการคุ้มครองสิทธิเด็กภายใต้แนวคิดเกี่ยวกับประโยชน์สูงสุดของเด็ก” โดยใช้วิธีการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary Survey) จากหนังสือตำรา คำบรรยาย เอกสาร วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยต่าง ๆ ซึ่งพบว่า การคุ้มครองสิทธิเด็กที่มีความสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และเป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กอย่างแท้จริงเป็นไปได้ยากยิ่งในสภาวะที่ผู้บังคับใช้กฎหมายยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับแนวคิดและสาระสำคัญของหลักประโยชน์สูงสุด ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการคุ้มครองสิทธิเด็กภายใต้สถานการณ์ต่าง ๆ อย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ นอกจากนี้ ในสังคมที่เด็กถือเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว ชุมชน และประเทศ การบังคับใช้กฎหมายเพื่อคุ้มครองเด็กจำเป็นที่จะต้องกระทำอย่างระมัดระวังโดยคำนึงถึง “ขอบเขต” และ “ดุลยภาพ” ของการคุ้มครองสิทธิเด็กกับการรักษาความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนควบคู่กันไปเพื่อไม่ให้กระทบต่อสิทธิของบุคคลอื่น หรือกระทบต่อการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม ทั้งนี้ จากการศึกษาเรื่อง “ความรับผิดชอบและมาตรการลงโทษทางสังคม กรณีการเสนอข่าว

อาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน” โดยกฤษณ์ ทัศน (2562, 23) ยังพบด้วยว่า แม้ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กตั้งแต่ปี 2535 และตรากฎหมายสำคัญ อาทิ

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 แต่ยังไม่ปรากฏว่ามีการดำเนินคดีกับสื่อมวลชนหรือผู้เผยแพร่ข่าวหรือข้อมูลเกี่ยวกับเด็กที่เข้าข่ายละเมิดข้อกำหนดตามกฎหมายแต่อย่างใด สะท้อนให้เห็นว่าการรายงานข่าวโดยคำนึงถึงสิทธิเด็กตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กในประเทศไทยยังมีข้อจำกัดแม้จะมีกฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจนแล้วก็ตาม

3) งานวิจัยหรือเอกสารวิชาการเกี่ยวกับคู่มือหรือแนวปฏิบัติในการรายงานข่าวเด็ก

- คู่มือการรายงานข่าวสิทธิเด็กบนสื่อสังคมออนไลน์

คู่มือการรายงานข่าวสิทธิเด็กบนสื่อสังคมออนไลน์ เป็นส่วนหนึ่งของโครงการ “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคู่มือการรายงานข่าวสิทธิเด็กบนสื่อสังคมออนไลน์” (อาจารย์ ปุรินทวรกุล: 2563) ซึ่งได้รับการสนับสนุนการวิจัยจากกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ (พปส.) ปีงบประมาณ 2561 มีแนวคิดตั้งต้นมาจากสิทธิขั้นพื้นฐานของเด็กตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ประกอบกับเล็งเห็นถึงความสำคัญของการสร้างพื้นที่ข่าวที่ปลอดภัยและสร้างสรรค์สำหรับเด็กในนิเวศของสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นสื่อที่ทรงพลังอย่างยิ่งในการแพร่กระจายข่าวและเก็บบันทึกทุกเรื่องราวไว้ในรูปแบบดิจิทัล (digital footprint) นำมาซึ่งการรวบรวมข้อมูลกฎหมายด้านสิทธิเด็กของไทย แนวปฏิบัติในการรายงานข่าวเด็กจากองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนทั้งในและต่างประเทศ ที่สำคัญคือการประสานความร่วมมือกับองค์กรที่ทำงานด้านสิทธิเด็กของไทย 22 องค์กรเพื่อรับทราบมุมมองผลกระทบของข่าวบนสื่อสังคมออนไลน์ที่มีต่อเด็ก และทิศทางการรายงานข่าวสิทธิเด็กที่ควรจะเป็นจากมุมมองของเด็กและผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานด้านสิทธิเด็ก ทั้งยังได้รับความอนุเคราะห์จากนักวิชาการและองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนในการให้ข้อเสนอแนะปรับปรุงคู่มือดังกล่าว

สาระสำคัญของคู่มือนี้ ประกอบด้วย ข้อมูล 4 ส่วน คือ 1. อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก 2. ข้อควรรู้เบื้องต้นในการรายงานข่าวสิทธิเด็กบนสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ กฎหมายที่ควรรู้ การขออนุญาตเพื่อการรายงานข่าวสิทธิเด็ก การใช้ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ของเด็ก และการนำเสนอภาพจำลองเหตุการณ์ในข่าวเด็ก 3. แนวทางการรายงานข่าวเด็กกลุ่มต่าง ๆ บนสื่อสังคมออนไลน์ ประกอบด้วย เด็ก 6 กลุ่ม ได้แก่ เด็กทั่วไป เด็กที่ถูกกระทำ เด็กที่กระทำความผิด เด็กที่อยู่ในภาวะยากลำบาก เด็กพิการ และเด็กกับเอชไอวี โดยนำเสนอในรูปแบบข้อพึงกระทำ (DO’s) และข้อไม่พึงกระทำ (DON’Ts) ที่สำคัญ ดังนี้

แนวทางการรายงานข่าวเด็กทั่วไป: มีสาระสำคัญคือ การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กต้องขออนุญาตหากทำให้เกิดความเสียหายต่อเด็กหรือแสวงหาผลประโยชน์มีโทษจำคุก 6 เดือน ปรับ 60,000 บาท เสนอภาพเชิงบวกของเด็กได้ แต่ถ้าเป็นภาพเชิงลบต้องปิดบังตัวตน ไม่เสนอภาพลามกอนาจารหรือภาพที่ทำให้เด็กมีความเสี่ยง ให้ความสำคัญกับเด็กเท่าเทียมกัน ให้สิทธิเด็กในการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ไม่แบ่งแยกเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศ ไม่ขุดคุ้ยประวัติเชิงลบ ไม่ละเมิดความเป็นส่วนตัวของเด็ก

แนวทางการรายงานข่าวเด็กที่มีความเฉพาะ: ได้แก่ 1) เด็กที่ถูกกระทำ: ปกปิดตัวตนของเด็กและคนใกล้ชิดรวมทั้งคนร้ายที่จะทำให้รู้ถึงตัวเด็กยกเว้นกรณีเด็กสูญหาย หากฝ่าฝืนมีโทษ จำคุก 6 เดือน ปรับ 60,000 บาท ไม่เสนอภาพหรือคลิปเด็กที่ลามกอนาจารมีโทษจำคุก 5 ปี ปรับ 100,000

บาท สามารถใช้ภาพการ์ตูนหรือคำบรรยายแทนภาพเด็ก ถ้าเด็กเสียชีวิตใช้ภาพหน้าตรงได้แต่ต้องไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย เสนอรายละเอียดข้อเท็จจริงเฉพาะที่เป็นประโยชน์แก่ตัวเด็ก ระวังการใช้ภาษา ไม่ซ้ำเติมความทุกข์ของเด็กและครอบครัว ไม่ใส่ความเห็นเกินข้อเท็จจริงหรือตัดสินตัวเด็ก

สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่แทนการสัมภาษณ์เด็กโดยตรง 2) เด็กที่กระทำผิด: ปกปิดตัวตนของเด็กทุกกรณีทั้ง ข้อมูล ภาพ เสียง ข้อมูลในการสอบสวน หากฝ่าฝืนมีโทษจำคุก 1 ปี ปรับ 20,000 บาท คำนี้ถึงประโยชน์ของเด็กเป็นสำคัญ ไม่ใช่คำรุนแรงที่เป็นการตัดสินตัวเด็ก สามารถใช้คำว่า “เด็กผู้ต้องสงสัย” “เด็กผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิด” “เด็กที่กระทำความผิด” ได้ 3) เด็กที่อยู่ในภาวะยากลำบาก: ระวังการเปิดเผยข้อมูลและภาพของเด็ก การระบุชื่อสถานสงเคราะห์ต้องขออนุญาต เสนอภาพและเรื่องราวเชิงบวกของเด็ก ระวังผลกระทบต่ोजิตใจ ชื่อเสียง และสิทธิประโยชน์ของเด็ก ฝ่าฝืนมีโทษจำคุก 6 เดือน ปรับ 60,000 บาท ตรวจสอบความน่าเชื่อถือขององค์กรที่อ้างว่าทำเพื่อประโยชน์ของเด็ก และควรติดตามสรุปสถานการณ์การช่วยเหลือเด็กด้วย 4) เด็กพิการ: ระวังการนำเสนอข้อมูลและภาพของเด็ก เว้นแต่ได้ขออนุญาต หากทำให้เกิดความเสียหายต่อเด็กหรือแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบมีโทษจำคุก 6 เดือน ปรับ 60,000 บาท เสนอภาพเชิงบวกของเด็ก เน้นการให้ความช่วยเหลือ ไม่เน้นความน่าเวทนาสงสาร ตรวจสอบความน่าเชื่อถือขององค์กรที่อ้างว่าทำเพื่อประโยชน์ของเด็ก สัมภาษณ์ ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลเด็กแทนการสัมภาษณ์เด็กโดยตรง 5) เด็กกับเอชไอวี: ปกปิดข้อมูล ภาพ และสถานการณ์ติดเชื้อเอชไอวีของเด็กและคนใกล้ชิด หากทำให้เกิดความเสียหายมีโทษจำคุก 6 เดือน ปรับ 60,000 บาท เสนอข้อมูลเชิงส่งเสริม ป้องกัน ให้ความรู้ ระวังการนำเสนอที่กระทบต่อการอยู่ร่วมกับผู้ติดเชื้อในสังคม ระวังผลกระทบต่ोजิตใจเด็ก ไม่เสนอการเชื่อมโยงภาวะการติดเชื้อเอชไอวีของเด็กหรือคนใกล้ชิดกับเหตุการณ์ที่ไม่เกี่ยวข้อง

- แนวปฏิบัติสำหรับสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวที่เกี่ยวข้องกับเด็กกรณีภัยออนไลน์

แนวปฏิบัติสำหรับสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวที่เกี่ยวข้องกับเด็กในกรณีภัยออนไลน์เป็นส่วนหนึ่งของโครงการ “ขับเคลื่อนงานคุ้มครองเด็กจากภัยออนไลน์” ภายใต้การสนับสนุนของ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ปีงบประมาณ 2562 มีแนวคิดในการปกป้องคุ้มครองเด็กจากความรุนแรงทุกรูปแบบในทุกพื้นที่ ซึ่งทุกภาคส่วนจะต้องร่วมมือและร่วมรับผิดชอบ โดยเฉพาะในสถานการณ์ปัจจุบันที่สื่อออนไลน์ถูกใช้ในการนำเสนอข่าวสาร ส่งต่อ แพร่กระจายอย่างรวดเร็วขอบเขตการควบคุม เด็กที่เป็นผู้เสียหายในข่าวบนโลกออนไลน์จะถูกบันทึกไว้อย่างถาวร トラบเท่าที่ยังไม่มีกฎหมายหรือเทคโนโลยีมายับยั้งควบคุมได้ ทั้งนี้ แนวปฏิบัตินี้ได้ศึกษารวบรวมข้อกำหนด และแนวทางปฏิบัติในการนำเสนอข่าวเด็กจากองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชน ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน สื่อพลเมือง นักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิด้านสื่อ ด้านกฎหมาย ด้านอินเทอร์เน็ตเทคโนโลยี ด้านจิตเวชเด็กและวัยรุ่น และด้านการคุ้มครองเด็ก เพื่อเสนอแนะแนวทางการนำเสนอข่าวที่เกี่ยวข้องกับเด็กในกรณีภัยออนไลน์ได้อย่างเหมาะสมและสามารถนำไปใช้งานได้จริง ทั้งในกลุ่มสื่อวิชาชีพและสื่อสมัครเล่น

สาระสำคัญของแนวปฏิบัติสำหรับสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวที่เกี่ยวข้องกับเด็กในกรณีภัยออนไลน์ประกอบด้วย 7 ส่วน ได้แก่ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก กฎหมายที่เกี่ยวข้อง หมวด 1 คำนิยาม ได้แก่ การนิยาม

คำว่า เด็ก สื่อมวลชน เจ้าหน้าที่ อັตลักษณ์ ภัยออนไลน์ และสื่อออนไลน์ หมวด 2 ทั่วไป ประกอบด้วย แนวปฏิบัติของสื่อมวลชนที่มีสาระสำคัญคือ สื่อมวลชนย่อมมีเสรีภาพในการแสวงหา และนำเสนอข้อมูล ข่าวสารตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพ สื่อมวลชนต้องแนะนำตนเองอย่างสิ้นความสงสัย ไม่ใช้วิธีการสืบข่าวด้วยการ เข้าถึงตัวเด็กโดยตรงหรือลับหลังพ่อแม่ กรณีภัยออนไลน์ที่เกิดขึ้นกับตัวเด็กนั้น เป็นคดีความทางกฎหมายแล้ว และเด็กอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของเจ้าหน้าที่ สื่อมวลชนควรติดต่อเพื่อขออนุญาตจากเจ้าหน้าที่เสียก่อน การนำเสนอข่าวภัยออนไลน์ที่มีเด็กอยู่ในฐานะผู้กระทำหรือถูกกระทำ ต้องไม่เปิดเผยข้อมูล อັตลักษณ์ทางกายภาพ ของเด็ก คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ การขอสัมภาษณ์เด็กต้องคำนึงถึงหลักกฎหมายและ จริยธรรม ไม่เอาเปรียบเด็ก หรือแลกเปลี่ยนกับผลประโยชน์ สื่อมวลชนต้องไม่นำเสนอภาพลามก อนาจาร ไป เปลือย อูจาด ความรุนแรง และภาพการเสียชีวิต หรือศพของเด็ก ในทุกกรณี สื่อมวลชนต้องไม่นำเสนอ เรื่องราว ข้อมูลส่วนตัวของเด็กที่อาจทำให้เด็กถูกมองในทางลบ พึงระวังการนำเสนอ ผลิตภัณฑ์ หรือเผยแพร่ซ้ำ ซึ่งภาพ หรือคลิปที่มีเด็ก ในลักษณะขบขัน ทำให้เป็นตลก น่าสงสาร สมเพช พึงระวังการใช้คำถามกับเด็ก และคนใกล้ชิดตัวเด็ก ที่ตอกย้ำและก่อให้เกิดผลกระทบทางลบทางด้านจิตใจ หรือก่อให้เกิดการทบทวน เหตุร้ายซ้ำ ๆ พึงระวังการนำเสนอข่าวในลักษณะจำลองเหตุการณ์ พึงระวังเนื้อหาและวิธีการนำเสนอที่จะ กระทบต่อความปลอดภัยในชีวิต หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดของเด็ก พึงระวังการนำเสนอข่าวภัยออนไลน์ที่เกิด ขึ้นกับเด็กในช่องทางสื่อสังคม ที่ผู้อ่านสามารถแสดงความคิดเห็นต่อเนื้อหาข่าวในลักษณะความคิดเห็น ที่คุกคาม ดูหมิ่น ประณาม ประจาน หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวของเด็ก และสื่อมวลชนควรมีช่องทางในการ รับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับผลกระทบจากภัยออนไลน์ ที่เกี่ยวกับเด็ก

หมวด 3 การนำเสนอข่าวที่เกี่ยวข้องกับเด็กกรณีภัยออนไลน์ ประกอบด้วย ข้อปฏิบัติในการนำเสนอ ข่าวในกรณีสำคัญ ดังนี้

1) ข้อปฏิบัติในการนำเสนอข่าวการกลั่นแกล้งระรานทางไซเบอร์ (Cyber Bullying) สื่อมวลชนพึงระวัง ไม่นำเสนอข้อความ คลิป ภาพ เสียง ที่มีเนื้อหาระรานทางออนไลน์ที่เกิดขึ้นกับเด็ก ในรายงานข่าว อันจะเป็นการเผยแพร่ซ้ำ และการกระจายข้อความนั้นในวงกว้าง สื่อมวลชนต้อง ไม่สัมภาษณ์เด็ก ผู้กระทำการกลั่นแกล้งระราน และผู้ถูกกลั่นแกล้งระราน ออกอากาศในรายการข่าว สนทนาข่าว ในทุกกรณี สื่อมวลชนต้องไม่เปิดเผยข้อมูลอັตลักษณ์ของเด็กที่ถูกกลั่นแกล้งระราน และ ผู้กระทำการกลั่นแกล้งระราน สื่อมวลชนต้องไม่นำเสนอข่าว รายงาน สกู๊ปข่าว ในลักษณะที่ทำให้สรุป ได้ว่า การกลั่นแกล้งระรานทางไซเบอร์เป็นเรื่องปกติ ในกรณีที่เด็กที่ถูกกระรานทางออนไลน์ เสียชีวิต หรือฆ่าตัวตาย สื่อมวลชนสามารถนำเสนอข้อเท็จจริง ภาพ คลิป ของเด็กในลักษณะที่ยังมีชีวิตอยู่ได้ โดยต้องขออนุญาต/ความยินยอมจากพ่อแม่หรือผู้ปกครองของเด็กเสียก่อน สื่อมวลชนต้องไม่นำเสนอ ในลักษณะตัดสินความผิดไปที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แต่ควรนำเสนอเพื่อให้ความรู้ เตือนภัย และสร้างความ เข้าใจที่ถูกต้องให้แก่ผู้ชม

2) ข้อปฏิบัติในการนำเสนอข่าวการแสวงหาประโยชน์ทางเพศและการละเมิดทางเพศเด็กออนไลน์ (Online Child Sexual Abuse and Exploitation) โดยสื่อมวลชนต้องไม่นำเสนอรายละเอียดของข้อความสนทนา ภาพ คลิป หรือวิดีโอของการล่อลวงทางเพศที่เกิดขึ้นกับเด็ก สื่อมวลชนต้องไม่นำเสนอในลักษณะที่ทำให้สรุปได้ว่า การที่เด็กถูกล่อลวง สนทนาทางเพศ ซึ่งอาจนำไปสู่การออกไปพบเจอกับคนแปลกหน้า ถูกล่อลวงละเมิดหรือทารุณกรรมทางเพศ นั้น เป็นความยินยอม เต็มใจ ฟังพอใจของเด็กเอง สื่อมวลชนต้องไม่เปิดเผยข้อมูลอัตลักษณ์ของเด็กที่ถูก ล่อลวง ละเมิด หรือแสวงหาประโยชน์ทางเพศ สื่อมวลชนต้องไม่นำเสนอ ภาพ คลิปวิดีโอ ข้อความ คลิปเสียงหรือข้อมูลใด ๆ ที่มีเนื้อหาทางเพศที่มีเด็กเป็นผู้ถูกระทำ สื่อมวลชนต้องไม่นำเสนอเนื้อหา ของพฤติกรรมกระทำความผิดทางเพศ ช่มชู้ ล่วงละเมิดทางเพศที่เกิดขึ้นกับเด็กในลักษณะของ รายละเอียดที่มากเกินไป การนำเสนอต้องเป็นไปอย่างเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ของ เด็ก และคำนึงถึงผลกระทบของการถูกสังคมนัดสิน สื่อมวลชนต้องไม่นำเสนอในลักษณะว่าภัยที่ เกิดขึ้นมีสาเหตุมาจากความไร้เดียงสา ความเคราะห์ร้าย หรือเป็นเวรกรรมของเด็ก สื่อมวลชนพึงระวัง การเปิดพื้นที่แสดงความคิดเห็นสาธารณะในข่าวหรือในช่องทางสื่อสังคมออนไลน์

3) ข้อปฏิบัติในการนำเสนอข่าวการเล่นเกมนิตดเกม การพนันในเกม และการแข่งขันเกม โดย สื่อมวลชนต้องไม่เปิดเผยข้อมูลอัตลักษณ์ของเด็กติดเกม การติดพนันของเด็ก หรือเด็กที่กระทำหรือถูก กระทำ ความรุนแรงที่มีสาเหตุมาจากการเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมต่าง ๆ ในเกม สื่อมวลชน ต้องไม่นำเสนอเนื้อหาของพฤติกรรมความรุนแรง การกระทำทางเพศ หรือพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับเด็กอันเกี่ยวเนื่องจากการเล่นเกมในลักษณะของรายละเอียดที่มากเกินไป สื่อมวลชนพึงระวังการเปิดพื้นที่แสดงความคิดเห็นสาธารณะในข่าวหรือในช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ ทางการของสื่อ เช่น เพลจ หรือ ช่องทางบัญชีสื่อสังคม ไม่ให้มีการแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมท้ายข่าว สื่อมวลชนต้องนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับเกม และการแข่งขันเกมอย่างสมดุล ทั้งข้อมูลด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี สังคม การแพทย์และสาธารณสุข และต้องไม่นำเสนอข้อมูลที่กระตุ้นให้เกิดความต้องการ เล่นเกมจนเกิดความหมกมุ่น มัวเมา และหลงไปกับการเล่นเกม หรือการแข่งขันเกม จนเสียภารกิจ หลักของเด็กและเยาวชน หรือส่งผลต่อสุขภาพทางร่างกาย จิตใจ พัฒนาการทางสติปัญญา และ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม สื่อมวลชนควรนำเสนอข้อเท็จจริงเกี่ยวกับค่าใช้จ่าย เงื่อนไข และวิธีการชำระ เงินในเกม และการแข่งขันเกม เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างถูกต้อง ชัดเจน เป็นประโยชน์ต่อการ ตัดสินใจ สื่อมวลชนควรนำเสนอข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการพนันในเกม หรือการพนันที่เกี่ยวข้องกับเกม ในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งนำเสนอกลไก เงื่อนไข และโทษภัยของการพนัน สื่อมวลชนต้องนำเสนอ ประโยชน์และโทษของการเล่นเกมอย่างถูกต้อง และครบถ้วน ด้วยข้อมูลจากแหล่งอ้างอิงที่เชื่อถือได้ สื่อมวลชนควรนำเสนอเนื้อหา เพื่อร่วมสนับสนุนให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบกิจการเกี่ยวกับ เกมได้ตระหนักถึงภาระหน้าที่ของตนเอง ที่พึงแสดงออกถึงความรับผิดชอบร่วมต่อปัญหาอันอาจเกิด จากเกม หรือการแข่งขันเกม และสื่อมวลชนพึงทำหน้าที่ให้ข้อมูลและความรู้ในการป้องกันตนเอง

การปกป้องคุ้มครอง และการบำบัดเยียวยา อันอาจเกิดจากปัญหาที่เกี่ยวข้อง กับเกม หรือการแข่งขันเกม ที่เกิดกับเด็กและเยาวชน

4) ข้อปฏิบัติในการนำเสนอข่าวการขโมยอัตลักษณ์ออนไลน์ (Online Identity Thief) โดย ผู้สื่อข่าวจะต้องปกป้องอัตลักษณ์ของเด็กที่เป็นผู้ถูกลบแปลงอัตลักษณ์อย่างเข้มงวด และสื่อมวลชน ต้องระวังการนำเสนอวิธีการลบแปลงอัตลักษณ์ออนไลน์

นอกจากนี้ แนวปฏิบัติสำหรับสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวที่เกี่ยวข้องกับเด็กในกรณีภัยออนไลน์ ยังประกอบด้วย หมวด 4 สิทธิที่จะถูกลืมของเด็กในโลกออนไลน์ ที่มีสาระสำคัญคือ หากสื่อมวลชนได้รับข้อมูล ในคดีความที่เกี่ยวข้องกับเด็กกรณีภัยออนไลน์ต้องแจ้งและนำส่งข้อมูลไปยังเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เมื่อคดีความ เข้าสู่การดำเนินการของรัฐ สื่อต้องลบข้อมูลดังกล่าวออกทันที และไม่ส่งต่อข้อมูลหลักฐานคดีไปในสื่อสังคม ออนไลน์ เพื่อป้องกันข้อมูลหลุดออกไปสร้างความเสียหายต่อเด็ก และ เมื่อสื่อมวลชนได้รับข้อร้องเรียนจากเด็ก พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้คุ้มครองดูแล หรือตัวแทนทางกฎหมายของเด็กที่แจ้งว่าต้องการลบข้อมูลข่าวสารนั้น ออกไปจากระบบออนไลน์

2.1.5 ร่างแนวปฏิบัติกรนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่มีผลต่อครอบครัวและสังคม

ผลจากการศึกษาเอกสาร 4 ส่วน ประกอบด้วย 1. การศึกษาอนุสัญญาและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (CRC), รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560, พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546, พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชน และครอบครัว พ.ศ. 2553, พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562, พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการ กระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 และ 2. การศึกษาแนวปฏิบัติในการรายงานข่าว เด็กขององค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ, สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.), United Nations Children's Fund (UNICEF), International Federation of Journalists (IFJ) และ Media Monitoring Africa (MMA) รวมทั้ง 3. แนวปฏิบัติและจรรยาบรรณในการรายงานข่าวเด็กของ องค์กรสื่อมวลชน ประกอบด้วย 1) ข้อบังคับองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทยว่า ด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพเกี่ยวกับการผลิตและการเผยแพร่รายการ พ.ศ. 2552 โดยองค์การกระจายเสียงและ แพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (ส.ส.ท.) หรือ ไทยพีบีเอส, คู่มือจรรยาบรรณธุรกิจและข้อพึงปฏิบัติในการ ทำงาน (Code of Conduct) โดย บริษัท เนชั่น มัลติมีเดีย กรุ๊ป จำกัด (มหาชน), Section 9: Children and Young People as Contributors – Guidelines โดย BBC และ 4. การศึกษางานวิจัยและเอกสารวิชาการที่ เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย กลุ่มงานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และจรรยาบรรณของสื่อออนไลน์ในการรายงานข่าว เด็ก, กลุ่มงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายและแนวทางการคุ้มครองสิทธิเด็กจากการรายงานข่าว และกลุ่ม งานวิจัยหรือเอกสารวิชาการที่เป็นคู่มือหรือแนวปฏิบัติในการรายงานข่าวเด็ก สามารถสรุปเป็น

“ (ร่าง) แนวปฏิบัติการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่มีผลต่อครอบครัวและสังคม ” โดยมีรูปแบบและรายละเอียดดังต่อไปนี้

(ร่าง) แนวปฏิบัติการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่มีผลต่อครอบครัวและสังคม

จากสถานการณ์การนำเสนอข้อมูลข่าวสารในปัจจุบันที่ได้ก้าวผ่านเข้าสู่ยุคดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ ประกอบกับการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่มีผลต่อครอบครัวและสังคมยังคงเป็นมิติความรับผิดชอบต่อสังคมของสื่อมวลชน ตลอดจนสื่อภาคพลเมือง ผู้ทรงอิทธิพลในสื่อสังคมออนไลน์ (Influencers) หน่วยงานภาคประชาสังคม หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงประชาชนทั่วไปซึ่งมีบทบาทเป็นผู้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ดังนั้น เพื่อส่งเสริมให้ผู้ส่งสารทุกระดับมีมาตรฐานและจริยธรรมในการให้ข้อมูลข่าวสารอย่างมีความรับผิดชอบต่อเด็กและเยาวชนที่มีผลต่อครอบครัวและสังคม จึงมีการเสนอแนวปฏิบัติการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่มีผลต่อครอบครัวและสังคม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

หมวดที่ 1: นิยาม

“**สื่อมวลชน**” หมายถึง สื่อหรือช่องทางที่ผลิต เผยแพร่ นำข่าวสาร สาร หรือเนื้อหาสาระทุกประเภท ไปสู่ประชาชน อย่างสม่ำเสมอเป็นปกติธุระ ไม่ว่าจะอยู่ในรูปสิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ สื่อดิจิทัล หรือในรูปแบบอื่นใดที่สามารถสื่อความหมายให้ประชาชนทราบได้เป็นการทั่วไป

- **หนังสือพิมพ์** หมายถึง สิ่งพิมพ์ที่เสนอข่าวโดยทั่วไปและความคิดเห็นเป็นสาระสำคัญเป็นส่วนใหญ่ ปฏิบัติตามหลักจริยธรรมแห่งวิชาชีพ มีชื่อจำหน้าเช่นเดียวกัน และออกหรือเจตนาจะออกตามลำดับเรื่อยไป มีกำหนดระยะเวลาหรือไม่ก็ตาม มีข้อความต่อเนื่องกันหรือไม่ก็ตาม

- **โทรทัศน์** หมายถึง สถานีวิทยุโทรทัศน์ หรือรายการทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ รวมทั้งการกระจายสัญญาณวิทยุโทรทัศน์แบบบอกรับเป็นสมาชิก และการกระจายสัญญาณวิทยุโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม ทั้งนี้ ให้รวมถึงการทำให้ปรากฏเป็นเสียงและภาพ เพื่อสื่อความหมายด้วยวิธีอื่นใด ที่เป็นการเสนอข่าว โดยทั่วไปและความคิดเห็น โดยสถานีหรือรายการนั้นด้วย

- **วิทยุ** หมายถึง สถานีวิทยุกระจายเสียง หรือรายการทางสถานีวิทยุ ทั้งนี้ ให้รวมถึงการทำให้ปรากฏเป็นเสียง เพื่อสื่อความหมายด้วยวิธีอื่นใด ที่เป็นการเสนอข่าวโดยทั่วไปและความคิดเห็นโดยสถานีหรือรายการนั้นด้วย

- **สื่อดิจิทัล** หมายถึง สื่อมวลชนที่อาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสู่ประชาชน

- **สื่อสังคมออนไลน์** หมายถึง ช่องทางการสื่อสารผ่านเว็บไซต์ และโปรแกรมประยุกต์บนสื่อใด ๆ ที่มีการเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต ซึ่งผู้ใช้สามารถสื่อสารเนื้อหา อาทิ twitter.com, Facebook,

YouTube, weblog, LINE, Instagram และสื่อสังคมออนไลน์ใหม่ ๆ ที่จะมีการพัฒนาเพิ่มขึ้นในอนาคต

“ผู้ปฏิบัติงานสื่อมวลชน” หมายถึง บรรณาธิการ หัวหน้ากองบรรณาธิการ บรรณาธิการบริหาร หรือตำแหน่งควบคุมและดำเนินการงานกองบรรณาธิการที่เรียกชื่อเป็นอย่างอื่น และให้หมายความรวมถึง ผู้สื่อข่าว ผู้เขียนข่าว ผู้เขียนบทความ ผู้ถ่ายภาพ ผู้เขียนภาพ ผู้ตัดต่อภาพผู้จัดทำกราฟฟิก ผู้ประกาศข่าว พิธีกร ผู้ที่ทำงานอยู่ในกองบรรณาธิการ ผู้ที่ทำงานอยู่ในกองบรรณาธิการหรือฝ่ายข่าวหรือรายการข่าว ผู้ที่ทำงานเกี่ยวเนื่องกับการผลิตและออกอากาศข่าว หรือบุคคลอื่น

“สื่อพลเมือง” หมายถึง บุคคลหรือองค์กรที่ไม่ใช่สื่อมวลชนมีอาชีพที่บันทึก รวบรวม รายงาน วิเคราะห์ หรือเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณะผ่านช่องทางที่คนจำนวนมากเข้าถึงได้ เช่น วิทยุชุมชน เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก ฯลฯ”

“แอดมิน” หมายถึง ผู้บริหาร ผู้จัดการ หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำเสนอข่าวสารผ่านสื่อดิจิทัลหรือสื่อสังคมออนไลน์ รวมถึงผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลข้อมูลคอมพิวเตอร์และข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

“การนำเสนอข่าวสาร” หมายถึง การนำเสนอข่าว การแสดงความคิดเห็น และเนื้อหาทั่วไปในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเสียง สื่อภาพ สื่อเคลื่อนไหว รูปแบบการนำเสนอเฉพาะของสื่อดิจิทัล กราฟฟิก แอนิเมชันจำลองเหตุการณ์ สื่ออินเทอร์เน็ตแอกทีฟ และรูปแบบอื่น ๆ

- ข่าว หมายถึง เนื้อหาที่เป็นข้อเท็จจริงจากเหตุการณ์ปัจจุบัน ประกอบด้วย หัวข้อข่าว พาดหัวข่าว ความนำ เนื้อหาข่าว

- การแสดงความคิดเห็น หมายถึง บทบรรณาธิการ บทวิเคราะห์ คอลัมน์ บทความ การเล่าข่าว การ์ตูน รวมทั้งรูปแบบอื่นใดอันเป็นการติชม วิพากษ์วิจารณ์ หรือข้อเสนอแนะ

- เนื้อหาทั่วไป หมายถึง สารคดี สารคดีเชิงข่าว หรือรายงาน หรือสื่อบุคคล หรือเนื้อหาอื่นใดที่ปรากฏในสื่อมวลชน สื่อดิจิทัล หรือสื่อสังคมออนไลน์

“เด็กและเยาวชน” หมายถึง เด็ก คือผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส และเยาวชน คือ บุคคลที่อายุเกิน 15 ปีบริบูรณ์แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์

“บุคคลในครอบครัว” หมายถึง ผู้เป็นบุพการี ผู้สืบสันดาน คู่สมรส คู่สมรสเดิม ผู้ที่อยู่กินหรือเคยอยู่กินฉันสามีภรรยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรส บุตรบุญธรรม รวมทั้งบุคคลใด ๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน

“อัตลักษณ์” หมายถึง ลักษณะเฉพาะตัวของเด็กที่ทำให้เป็นที่รู้จักหรือจำได้ เช่น รูปร่างหน้าตา น้ำเสียง ท่าทาง การแสดงออก ความรู้สึกนึกคิด เป็นต้น

“เจ้าหน้าที่” หมายถึง เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจตามกฎหมายในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อดูแล ปกป้องคุ้มครองเด็ก

หมวดที่ 2: หลักทั่วไปในการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน

ข้อ 2.1 แนวทางการขออนุญาตเพื่อสัมภาษณ์และบันทึกภาพ

1) สิทธิในการอนุญาต

บุคคลที่มีสิทธิในการอนุญาตให้สัมภาษณ์หรือบันทึกภาพเด็กเพื่อการรายงานข่าวหรือเผยแพร่เรื่องราวของเด็กสู่สาธารณะในสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่

- “เด็กหรือเยาวชน” : เด็กมีสิทธิตัดสินใจว่าจะยินยอมให้พูดคุยหรือบันทึกภาพหรือไม่ ในบางองค์กรให้สิทธิเด็กที่จะตัดสินใจในระดับอายุไม่ต่ำกว่า 7 ปี
- “บุคคลในครอบครัว” : พ่อ แม่ ผู้ดูแลเด็ก ผู้ใหญ่ที่เด็กเชื่อถือและไว้วางใจ มีสิทธิพิจารณาผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับตัวเด็ก และตัดสินใจว่าจะให้มีการสัมภาษณ์หรือบันทึกภาพเด็กหรือไม่
- “เจ้าหน้าที่” : ในกรณีที่ได้กอยู่ในความดูแลของเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย ซึ่งหมายรวมถึง สหวิชาชีพ (นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์) หน่วยงานหรือองค์กรที่เข้ามาให้การดูแลคุ้มครองเด็ก บุคคลนั้นมีสิทธิพิจารณาผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับตัวเด็ก และสามารถตัดสินใจว่าจะให้มีการสัมภาษณ์หรือบันทึกภาพเด็กหรือไม่

2) ข้อมูลและแนวทางในการขออนุญาต

- ต้องชี้แจงเหตุผล ประเด็น รูปแบบการนำเสนอข้อมูลและภาพอย่างละเอียดชัดเจนต่อเด็กหรือผู้ที่มีสิทธิในการอนุญาตให้เข้าใจอย่างดีว่าจะนำเสนอในลักษณะใด เผยแพร่ในวงกว้างและมีระยะเวลาในการเผยแพร่ยาวนานเพียงใด
- ต้องประเมินและแจ้งผลกระทบในแง่มุมต่าง ๆ ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ทั้งในระยะสั้น และระยะยาวที่อาจเกิดขึ้นหลังจากนำเสนออย่างละเอียด
- ต้องไม่บังคับขู่เข็ญเด็กหรือผู้ที่มีสิทธิในการอนุญาต
- ต้องไม่ให้สัญญาในสิ่งที่ไม่อาจรักษาคำมั่นสัญญาได้
- ต้องไม่เสนอสิ่งตอบแทนหรือสินบน ทั้งที่เป็นเงินหรือสิ่งของเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการสัมภาษณ์หรือบันทึกภาพไม่ว่ากรณีใด

3) แนวปฏิบัติระหว่างการสัมภาษณ์หรือบันทึกภาพเด็ก

- คำนึงถึงสิทธิของเด็กในด้านความเป็นส่วนตัวและการปกป้องคุ้มครองจากภัยอันตราย ปลอดภัย สะดวกสบาย และไม่มีการคุกคาม ไม่ทำให้เด็กตกอยู่ในภาวะกดดัน เครียด หรือวิตกกังวล
- ระมัดระวังผลกระทบต่อสภาพจิตใจของเด็ก หลีกเลี่ยงการถามคำถาม การแสดงความคิดเห็นเป็นการตัดสินใจของเด็ก หรือทำให้เด็กตกอยู่ในอันตราย ถูกหลบลู่ดูหมิ่นหรือกระตุ้นให้เกิดความเจ็บปวดต่อเหตุการณ์เลวร้ายที่เคยเกิดขึ้น ไม่ร้องขอให้เด็กเล่าเรื่องราวหรือแสดงบทบาทใดใดที่กระทบต่อจิตใจเด็ก ไม่ตั้งคำถามซ้ำซ้อนหรือล่อหลอกเพื่อให้ได้คำตอบ เปิดโอกาสให้เด็ก

แสดงความคิดเห็นโดยปราศจากการชี้นำหรือชักจูง

- เคารพการตัดสินใจของเด็กหรือผู้มีสิทธิในการอนุญาต หากต้องการยกเลิกการให้สัมภาษณ์หรือบันทึกภาพ
- ควรมีผู้ปกครอง ผู้เชี่ยวชาญด้านเด็ก หรือนักจิตวิทยาเด็กอยู่ร่วมด้วย
- ไม่เลือกปฏิบัติในการสัมภาษณ์หรือบันทึกภาพเด็กเนื่องด้วยเพศ เชื้อชาติ อายุ ศาสนา สถานภาพ การศึกษาหรือสมรรถภาพทางกาย

4) แนวปฏิบัติเมื่อจะเผยแพร่ข้อมูลจากการสัมภาษณ์หรือภาพของเด็ก

- ประเมินผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ระมัดระวังละเมิดสิทธิเด็กที่อาจเกิดขึ้นจากการนำเสนออย่างละเอียดอีกครั้ง
- ขออนุญาตอีกครั้งก่อนนำข้อมูลไปเผยแพร่ และเด็กหรือผู้มีสิทธิในการอนุญาตจะต้องได้รับเวลาคิดอย่างเพียงพอว่าจะยินยอมให้นำเรื่องราวของตนไปเผยแพร่หรือไม่
- เคารพการตัดสินใจของเด็กหรือผู้มีสิทธิในการอนุญาต กรณีที่ไม่ให้นำข้อมูลที่ให้สัมภาษณ์หรือภาพที่บันทึกไว้ไปนำเสนอหรือเผยแพร่
- เคารพสิทธิความเป็นส่วนตัวและการรักษาความลับ และมั่นใจว่าได้ป้องกันเด็กจากการถูกทำร้ายและผลกระทบที่จะตามมาในการเผยแพร่ข้อมูลหรือเรื่องราวเกี่ยวกับเด็ก
- กรณีที่อาจมีผลกระทบตามมาควรยกเว้นการเผยแพร่แม้จะได้รับอนุญาตก็ตาม

5) การอนุญาตนี้ไม่ครอบคลุมประเด็นที่ขัดแย้งต่อกฎหมาย เช่น ข้อมูลที่ทำให้เกิดความเสียหายแก่จิตใจ ชื่อเสียง เกียรติคุณ หรือสิทธิประโยชน์อื่นใดของเด็ก ข้อมูลที่มีผลต่อรูปคดีของเด็ก หรือเพื่อแสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ การรุกรานสิทธิส่วนบุคคล หรือจะก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต สุขภาพ ความปลอดภัยของเด็ก ฯลฯ แม้ได้รับอนุญาตจากผู้มีสิทธิในการอนุญาตและดำเนินการขออนุญาต หรืออ้างถึงการช่วยเหลือเด็กด้วยความปรารถนาดี ก็ไม่สามารถเป็นข้อป้องกันให้พ้นผิดทางกฎหมายได้

ข้อ 2.2 แนวทางการใช้ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ของเด็กและเยาวชน

- ตระหนักว่าการนำข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ของเด็กเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของเด็ก แม้ว่าข้อมูลในสื่อสังคมออนไลน์ของเด็กหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเด็กจะเปิดให้สาธารณะเข้าถึงได้ก็ตาม
- ไม่นำเสนอชื่อบัญชีสื่อสังคมออนไลน์หรือส่วนหนึ่งของสื่อสังคมออนไลน์ของเด็ก หรือผู้เกี่ยวข้องที่ทำให้ผู้อื่นสามารถเข้าถึงตัวเด็กหรือบุคคลใกล้ชิดได้
- การนำข้อมูลและภาพจากสื่อสังคมออนไลน์ของเด็กมาใช้ในการนำเสนอสู่สาธารณะต้องขออนุญาตอย่างถูกต้องจากเด็กหรือผู้ปกครองทุกครั้ง และเปิดโอกาสให้เด็กหรือผู้ปกครองได้เป็นผู้เลือกข้อมูลหรือภาพที่จะใช้ในการรายงานข่าว รวมถึงคัดกรองและตรวจสอบข้อมูลอีก

ครั้งก่อนมีการรายงานข่าว

ข้อ 2.3 แนวทางการนำเสนอภาพจำลองเหตุการณ์

- รมั้ดระวังผลกระทบกระทบต่อจิตใจเด็กและเยาวชน เนื่องจากภาพจำลองเหตุการณ์ที่เสมือนจริงกระตุ้นให้เด็กนึกถึงสิ่งที่เกิดขึ้นซ้ำอีก
- รมั้ดระวังการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน เนื่องจากภาพจำลองเหตุการณ์บางประเภทมีการนำเสนอภาพแวดล้อมจริงมาประกอบภาพกราฟิก ดังนั้น แม้ในภาพจำลองเหตุการณ์จะไม่ปรากฏตัวเด็ก แต่มักปรากฏตัวบุคคลต่าง ๆ เช่น บุคคลในครอบครัว ญาติ ครู เพื่อน หรือบุคคลใกล้ชิดของเด็กและเยาวชน ซึ่งนำไปสู่การคาดเดาหรือสืบค้นตัวตนของเด็กและเยาวชนได้
- รมั้ดระวังการเลียนแบบ เนื่องจากภาพจำลองเหตุการณ์ทำให้สามารถเห็นรายละเอียดลำดับเหตุการณ์ได้ชัดเจนขึ้น ลอกเลียนแบบได้ง่าย

ข้อ 2.4 การคำนึงถึงสิทธิที่จะถูกลืมของเด็กผู้ตกเป็นข่าว

- ตระหนักว่าการนำเสนอข้อมูลในปัจจุบันจะถูกบันทึกในรูปแบบดิจิทัลซึ่งอาจทำให้เด็กเยาวชน และครอบครัว ได้รับผลกระทบอย่างถาวร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นผู้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่สร้างผลกระทบทางลบแก่เด็กและเยาวชน ต้องรับผิดชอบด้วยการนำออกจากช่องทางออนไลน์ หรือชี้แจงเพื่อเยียวยาผู้เสียหาย แล้วแต่วิธีการใดที่เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เสียหายที่เป็นเด็กและเยาวชนผู้นั้น

ข้อ 2.5 แนวทางการนำเสนอข่าวเด็กและเยาวชนที่ไม่ใช่กลุ่มเปราะบาง

พึงกระทำ (DO's)	ไม่พึงกระทำ (DON'Ts)
○ การเปิดเผยชื่อหรือข้อมูลเกี่ยวกับตัวตนของเด็กและเยาวชนต้องขออนุญาตอย่างถูกต้อง โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดและความปลอดภัยของเด็กและเยาวชน ○ สามารถนำเสนอข่าวสารที่สะท้อนศักยภาพของเด็กและเยาวชนที่เป็นคนดี คนเก่ง มีจิตอาสา สร้างแรงบันดาลใจได้ โดยไม่ต้องปิดบังอัตลักษณ์ ○ หากภาพของเด็กหรือเยาวชนนั้นจะส่งผลเสียต่อเด็กหรือเยาวชน ควรนำเสนอในลักษณะภาพวาด ภาพการ์ตูน เพื่อปกปิดตัวตน หรือใช้คำบรรยายแทนภาพ	● ต้องไม่นำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับตัวเด็ก เยาวชน หรือผู้ปกครอง ได้แก่ ชื่อ นามสกุล ที่อยู่ ที่เรียน ที่ทำงาน เสียงสัมภาษณ์ ฯลฯ ที่ทำให้ล่วงรู้ถึงตัวเด็ก ทำให้เกิดความเสียหายต่อเด็กหรือแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ยกเว้นกรณีเด็กสูญหาย แต่ต้องไม่ส่งผลเสียต่อเด็ก* ● ต้องไม่นำเสนอข่าวสารที่ส่งผลเสีย หรือทำให้เกิดการตัดสินเด็กหรือเยาวชนในเชิงลบ ● ต้องไม่นำเสนอภาพ/คลิปลามก อนาจาร โป๊เปลือย อุจาด หรือภาพที่ทำให้เด็กเป็นตัวละครนำสงสาร สมเพช

○ ให้ความสำคัญกับเด็กและเยาวชนทุกเพศทุกเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรมอย่างเท่าเทียมกัน ○ ในกรณีของเด็ก เยาวชน หรือบุคคลในครอบครัวเกี่ยวข้องกับหลากหลายทางเพศ ใช้คำว่า หลากหลายทางเพศ หรือ LGBT ○ คำนึงถึงสิทธิของเด็กและเยาวชนในการแสดงความคิดเห็น และเปิดพื้นที่ให้เข้ามามีส่วนร่วมในข่าวหรือเรื่องราวที่ดีและเป็นประโยชน์	● ต้องไม่เผยแพร่ภาพที่จะส่งผลให้ตัวเด็กหรือเยาวชน รวมทั้งญาติพี่น้อง หรือเพื่อนมีความเสี่ยง แม้จะปิดบังทำเบลอก็ตาม ● ต้องไม่ขุดคุ้ย นำเสนอประวัติเชิงลบของเด็กหรือเยาวชน และบุคคลในครอบครัว ● ไม่ควรใช้คำจัดกลุ่มหรือแบ่งแยกเด็กหรือเยาวชนที่ทำให้เกิดการตีตราหรือล้อเลียน เช่น กะเทย เกย์ ตู๊ด ● ต้องไม่ล่วงละเมิดความเป็นส่วนตัวของเด็กและเยาวชน ● ไม่นำเสนอข่าวสารโดยมีความจริงไม่ครบถ้วน ● ไม่ปิดกั้นสิทธิในการแสดงความคิดเห็นหรือการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน *จำกัด 6 เดือน ปรับ 60,000 บาท

หมวดที่ 3: หลักในการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่เป็นกลุ่มเปราะบาง

ข้อ 3.1 แนวทางการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่เป็นผู้ถูกกระทำ

“ผู้ถูกกระทำ” หมายถึง เด็กหรือเยาวชนที่ต้องได้รับความคุ้มครองจากการใช้ความรุนแรงทั้งร่างกายและจิตใจ การล่วงละเมิดทางเพศ การค้ามนุษย์ การขายและการลักพาตัว รวมถึงการแสวงประโยชน์กับเด็กหรือเยาวชนในทุกรูปแบบ (UNICEF: 2020)

พึงกระทำ (DO'S)	ไม่พึงกระทำ (DON'TS)
○ ปกปิดตัวตนของเด็ก เยาวชน หรือบุคคลในครอบครัว โดยใช้นามสมมติที่ไม่เชื่อมโยงถึงตัวเด็กหรือเยาวชน ○ ใช้คำเรียกบุคคลในครอบครัวหรือคนใกล้ชิดที่ไม่เชื่อมโยงถึงตัวเด็กหรือเยาวชน เช่น เรียกว่า พ่อ แม่ ครู คนร้าย ฯลฯ โดยไม่ระบุชื่อ-นามสกุล ○ นำเสนอภาพวาด ภาพการ์ตูน ปกปิดตัวตนของเด็ก เยาวชน หรือบุคคลในครอบครัว	● ต้องไม่เผยแพร่ชื่อ นามสกุล ที่อยู่ ที่เรียน ที่ทำงาน เสี่ยง ภาพ คลิป ฯลฯ ของเด็ก เยาวชน บุคคลในครอบครัว หรือคนร้ายที่ทำให้ล่วงรู้ถึงตัวหรือทำให้เกิดความเสียหายต่อเด็กหรือเยาวชน ยกเว้นกรณีเด็กสูญหาย แต่ต้องไม่ส่งผลเสียต่อเด็กหรือเยาวชน* ● ต้องไม่นำเสนอข่าวสารที่ทำให้เกิดความเสียหายแก่เด็ก ครอบครัว หรือแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ*

หรือใช้คำบรรยายแทนการใช้ภาพ ○ กรณีเด็กเสียชีวิตอาจเผยแพร่ภาพหน้าตรงขณะมีชีวิตได้ แต่ต้องไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่เด็กและครอบครัว หรือแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ○ นำเสนอรายละเอียด ข้อเท็จจริง หรือพฤติกรรมเฉพาะที่เป็นประโยชน์ต่อตัวเด็กหรือเยาวชน ไม่ละเมิดสิทธิหรือสร้างความเสียหายแก่เด็ก เยาวชนและครอบครัว และไม่นำเสนอเนื้อหาที่มีผลต่อรูปคดี ○ ระมัดระวังการใช้ภาษา คำนิ่งถึงสิทธิมนุษยชน จิตใจ ชื่อเสียงเกียรติคุณของเด็ก เยาวชนและครอบครัว ○ นำเสนอเนื้อหาที่มุ่งสู่การช่วยเหลือ แก้ไข ป้องกันความรุนแรงที่จะเกิดขึ้นกับเด็ก เยาวชน และครอบครัว ○ สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจในการคุ้มครองตามกฎหมาย แทนการสัมภาษณ์เด็ก เยาวชน หรือบุคคลในครอบครัวที่เป็นผู้ถูกกระทำโดยตรง ○ ประสานความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการให้ข้อมูลเบาะแส โดยเน้นให้ความช่วยเหลือเด็ก เยาวชน หรือบุคคลในครอบครัวที่ถูกกระทำก่อนเป็นข่าวหรือเผยแพร่เรื่องราวสู่สาธารณะ	● ไม่นำเสนอเลขคดี บัญชีสื่อสังคมออนไลน์ เสี่ยง หรือข้อมูลที่จะนำไปสู่การสืบค้นตัวตนของเด็ก ● ต้องไม่เผยแพร่ภาพหรือคลิปเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนที่ลามก อนาจาร โป้เปลือย อูจาด สื่อถึงเรื่องทางเพศ** ● ต้องไม่นำเสนอข่าวสารที่ซ้ำเติมความทุกข์ของเด็ก เยาวชนและครอบครัว ● ต้องไม่นำเสนอข่าวสารโดยใส่ความคิดเห็นส่วนตัว ตัดสินตัวเด็ก เยาวชนและครอบครัวในเชิงลบ หรือนำเสนอเกินกว่าข้อเท็จจริงที่ปรากฏ ● ต้องไม่ใช้คำบรรยายสภาพการณ์ที่รุนแรง ส่งผลกระทบกระเทือนจิตใจ เช่น ถูกสอดใส่ อวัยวะเพศ ถูกข่มขืน เป็นต้น ● ไม่สัมภาษณ์เด็กโดยตรง เพื่อป้องกันการกระทบกระเทือนจิตใจเด็ก *จำกัด 6 เดือน ปรับ 60,000 บาท **จำกัด 5 ปี ปรับ 100,000 บาท

ข้อ 3.2 แนวทางการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่เป็นผู้กระทำความผิด

“ผู้กระทำความผิด” หรือ “ผู้ที่เกี่ยวข้องการกระทำความผิด” หมายถึง ผู้ที่ประพฤติดนไม่สมควร ผู้ที่ประกอบอาชีพหรือคบหาสมาคมกับบุคคลที่น่าจะชักนำไปในทางกระทำผิดกฎหมายหรือขัดต่อศีลธรรมอันดี หรืออยู่ในสภาพแวดล้อมหรือสถานที่อันอาจชักนำไปในทางเสียหาย

พึงกระทำ (DO's)	ไม่พึงกระทำ (DON'Ts)
○ คำนึงถึงประโยชน์ของเด็กเป็นสำคัญและไม่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ○ ปกปิดข้อมูลตัวตน เสียง ภาพ และคลิปวิดีโอของเด็กหรือเยาวชนเป็นอย่างดีในทุกสถานการณ์ไม่ว่าหรือเยาวชนนั้นจะอยู่ในฐานะพยาน ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา ผู้กระทำความผิด หรือแม่แต่หรือเยาวชนในสถานพินิจที่ปรากฏในกิจกรรมการกุศล ○ นำเสนอด้วยภาพการ์ตูน ภาพวาด หรือคำบรรยายแทนการเสนอภาพเด็กหรือผู้ที่ใกล้ชิดกับเด็ก ○ การใช้คำเรียกเด็กที่กระทำความผิด - ก่อนแจ้งความ: “เด็กผู้ต้องสงสัย” - ระหว่างสอบสวน: “เด็กผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด” - หลังศาลตัดสินว่าผิด: “เด็กที่กระทำความผิด” ○ นำเสนอรายละเอียดสภาพแวดล้อมและพฤติกรรมของเด็กเฉพาะที่เป็นประโยชน์สาธารณะ โดยเคารพสิทธิและคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็ก	● ต้องไม่เผยแพร่ชื่อ นามสกุล ที่อยู่ ที่เรียน ที่ทำงาน เสียงสัมภาษณ์ ภาพ คลิปวิดีโอ ข้อมูลทางการสอบสวน ประวัติการทำผิดที่ทำให้ล่วงรู้ถึงตัวเด็กหรือเยาวชน รวมถึงการนำเสนอเลขคดีอาญาที่นำไปสู่การสืบทราบข้อมูลของเด็ก* ● ต้องไม่บันทึกภาพและเสียงของเด็กที่ต่อหาว่ากระทำความผิด รวมทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้องที่อาจทำให้ผู้อื่นรู้จักตัวเด็กหรือเยาวชน* ● ไม่ใช้ถ้อยคำรุนแรง ประณาม ตัดสิน ขี้เติม เช่น ตัวปัญหา เด็กแสบ ฆาตกร โจ้ เป็นต้น รวมถึงคำที่จัดกลุ่มประเภทหรือให้ความหมายเชิงลบ มีผลกระทบต่อจิตใจเด็ก ครอบครัว และผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือกีดกันออกจากสังคม ● ไม่นำเสนอในแง่ลบที่อาจเป็นการสนับสนุนผลักดันให้เด็กกระทำความผิด หรือชักนำให้เกิดการเลียนแบบ* *จำกัด 1 ปี ปรับ 20,000 บาท

ข้อ 3.3 แนวทางการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่อยู่ในภาวะยากลำบาก

“ผู้ที่อยู่ในภาวะยากลำบาก”¹⁰ หมายถึงเด็กหรือเยาวชนกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ **เด็กเร่ร่อน** ที่ไม่มีบิดามารดาหรือผู้ปกครอง หรือมีแต่ไม่เลี้ยงดูหรือไม่สามารถเลี้ยงดูได้ จนเป็นเหตุให้เด็กต้องเร่ร่อนไปในที่ต่าง ๆ หรือเด็กที่มีพฤติกรรมใช้ชีวิตเร่ร่อนจนน่าจะเกิดอันตรายต่อสวัสดิภาพของตน **เด็กกำพร้า** คือ เด็กที่บิดาหรือมารดาเสียชีวิต ไม่ปรากฏบิดามารดา หรือไม่สามารถสืบหาบิดามารดาได้ และ **เด็กที่อยู่ในสภาพยากลำบาก** เด็กที่อยู่ในครอบครัวยากจนหรือบิดามารดาหย่าร้าง ทิ้งร้าง ถูกคุมขัง หรือแยกกันอยู่และได้รับความลำบากหรือเด็กที่ต้องรับภาระหน้าที่ในครอบครัวเกินวัยหรือกำลังความสามารถและสติปัญญา หรือเด็กที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้

พึงกระทำ (DO's)	ไม่พึงกระทำ (DON'Ts)
○ รมั้ดระวังการนำเสนอข่าวสารและภาพที่เปิดเผยตัวตนเด็กหรือเยาวชนคนใดคนหนึ่งอย่างชัดเจน เว้นแต่ได้ขออนุญาตอย่างถูกต้องและเป็นประโยชน์สูงสุดต่อตัวเด็ก ○ การระบุชื่อสถานสงเคราะห์ที่เชื่อมโยงกับตัวเด็กหรือเยาวชนต้องถามความสมัครใจและกรณีทีสถานสงเคราะห์เป็นหน่วยงานของรัฐ จะต้องได้รับอนุญาตจากหน่วยงานต้นสังกัดก่อน ○ ควรนำเสนอภาพเชิงบวกของเด็กหรือเยาวชน เช่น การทำกิจกรรม ร่าเริง มีความสุข ถ้าภาพนั้นอาจส่งผลเสียต่อตัวเด็ก เยาวชนต้องเบลอภาพหรือปกปิดตัวตนเด็ก และจะต้องได้รับการยินยอมจากเด็ก ผู้ปกครอง หรือผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กทุกกรณี ○ รมั้ดระวังเป็นพิเศษในการนำเสนอข่าวสารที่อาจกระทบจิตใจเด็กหรือเยาวชน ทำให้เศร้า เสียใจ รู้สึกอับยศ อับอาย หดหู่ใจหรือทำให้เกิดอันตรายเพิ่มขึ้น ○ ใช้ถ้อยคำอย่างระมัดระวัง ไม่กระทบต่อจิตใจเด็กหรือเยาวชน ทำให้เศร้าเสียใจ รู้สึกอับยศ อับอาย หดหู่ใจ ○ ควรนำเสนอข่าวสารเชิงบวก เช่น เรื่องราวความสำเร็จในชีวิตของเด็กหรือเยาวชน ○ ควรมีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือขององค์กรที่กล่าวอ้างว่า จะกระทำการใดเพื่อผลประโยชน์ของเด็กหรือเยาวชน ○ มุ่งนำเสนอเพื่อนำไปสู่การให้ความช่วยเหลือ และควรมีการติดตามนำเสนอข่าวสารที่เป็นการสรุปสถานการณ์การช่วยเหลือเด็กหรือเยาวชน	● ต้องไม่นำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับตัวเด็ก เยาวชน หรือบุคคลในครอบครัวโดยเจตนาให้เกิดความเสียหายแก่จิตใจ ชื่อเสียงเกียรติคุณ หรือสิทธิประโยชน์ หรือเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ * ● ต้องไม่นำเสนอภาพเด็กหรือเยาวชนในลักษณะที่น่าสงสาร มอมแมม ร้องไห้ ไม่มีความสุข ฯลฯ ● ต้องไม่ใช้คำเชิงลบ เช่น สู้รันทด เวทนา สู้สลด เป็นต้น *จำกัด 6 เดือน ปรับ 60,000 บาท

ข้อ 3.4 แนวทางการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่เป็นผู้พิการ

“ผู้พิการ” หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย สมอง สติปัญญา หรือจิตใจ ไม่ว่าจะมีความพิการหรือขึ้นภายหลัง โดยประกาศกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้กำหนดประเภทความพิการไว้ 7 ประเภท ได้แก่ (1) ความพิการทางการเห็น (2) ความพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย (3) ความพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย (4) ความพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม (5) ความพิการทางสติปัญญา (6) ความพิการทางการเรียนรู้ (7) ความพิการทางออทิสติก ทั้งนี้ อาจเรียกเด็กกลุ่มนี้ว่า “เด็กที่มีความต้องการพิเศษ” (Children with Special Need) ได้

พึงกระทำ (DO's)	ไม่พึงกระทำ (DON'Ts)
○ รมั้ดระวังการนำเสนอข่าวสารและภาพที่เปิดเผยตัวตนเด็กหรือเยาวชน เว้นแต่ได้ขออนุญาตอย่างถูกต้องและเป็นประโยชน์สูงสุดต่อตัวเด็ก ○ สามารถนำเสนอข่าวสารเชิงบวก เช่น ศักยภาพและความสามารถ รวมทั้งนำเสนอภาพเชิงบวกของเด็กหรือเยาวชนได้ เช่น การทำกิจกรรม ร่าเริง มีความสุข โดยต้องขออนุญาตอย่างถูกต้อง ○ การนำเสนอข่าวสารเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่เด็กและเยาวชน ควรมุ่งเน้นที่การให้ความช่วยเหลือ ไม่ใช่ความน่าเวทนาสงสาร ○ ควรใช้คำว่าเด็กหญิงเด็กชาย เช่นเดียวกับเด็กกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มเปราะบาง หรือหากจำเป็นต้องนำเสนอประเด็นความพิการควรใช้คำเรียกว่า เด็กบกพร่องทางร่างกาย เด็กพิเศษ เด็กออทิสติก เด็กบกพร่องทางสติปัญญา กลุ่มเปราะบาง เป็นต้น ○ ควรมีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือขององค์กรที่กล่าวอ้างว่าจะกระทำการใดเพื่อผลประโยชน์ของเด็กหรือเยาวชน ○ ควรสัมภาษณ์ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลแทนการสัมภาษณ์เด็กหรือเยาวชนผู้พิการโดยตรง ○ ควรนำเสนอข่าวสารโดยมีข้อมูลหรือความเห็นเสริมจากนักจิตวิทยาหรือผู้เชี่ยวชาญด้านผู้พิการ	● ต้องไม่นำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับตัวเด็กเยาวชน หรือบุคคลในครอบครัวโดยเจตนาให้เกิดความเสียหายแก่จิตใจ ชื่อเสียงเกียรติคุณ หรือสิทธิประโยชน์อื่นใดของเด็กหรือเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ * ● ต้องไม่นำเสนอภาพความพิการน่าเวทนา เรียกร้องความสงสาร ล่วงละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือซ้ำเติมความทุกข์ของเด็กหรือเยาวชน ● ต้องไม่นำเสนอข่าวสารที่ดูถูกคนพิการ หรือการใช้คำพูดเชิงลบ หรือตอกย้ำความพิการดูถูกเหยียดหยามผู้พิการ ใช้คำเชิงลบ เช่น ปัญญาอ่อน เด็กบ้า คนบ้า ดึงต้อง ด่วน เป้ ● ต้องไม่สัมภาษณ์เด็กโดยตรง โดยไม่ขออนุญาตอย่างถูกต้องหรือไม่มีผู้ดูแลเด็กร่วมอยู่ด้วย *จำกัด 6 เดือน ปรับ 60,000 บาท

ข้อ 3.5 แนวทางการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่เป็นผู้เกี่ยวข้องกับเอชไอวี

“ผู้เกี่ยวข้องกับเอชไอวี” หมายถึง เด็กหรือเยาวชนที่ได้รับเชื้อไวรัสเอชไอวีเข้าสู่ร่างกาย หรือเป็นผู้ป่วยเอดส์ รวมถึงเด็กหรือเยาวชนที่มีการดำเนินชีวิตโดยเกี่ยวข้องกับผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์

พึงกระทำ (DO's)	ไม่พึงกระทำ (DON'Ts)
○ มีการปกปิดตัวตนและสถานะการติดเชื้อเอชไอวีของเด็ก เยาวชน บุคคลในครอบครัว รวมทั้งผู้ได้รับผลกระทบ หากจำเป็นต้องเปิดเผยสถานภาพของผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ได้รับผลกระทบโดยชัดแจ้ง ○ ควรนำเสนอภาพเด็กหรือเยาวชน โดยการใช้ภาพวาด ภาพการ์ตูน หรือใช้คำบรรยายแทนภาพ เพื่อปกปิดตัวตนของเด็กหรือเยาวชนนั้น ○ ควรนำเสนอข่าวสารในเชิงส่งเสริมการป้องกัน ให้ความรู้ และให้คำแนะนำเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกับเชื้อเอชไอวี ○ ระมัดระวังการนำเสนอข่าวสารที่อาจกระทบต่อการอยู่ร่วมกับผู้ติดเชื้อในสังคมโดยรวม พึงใช้คำว่า “ผู้อยู่ร่วมกับเชื้อเอชไอวี” ซึ่งหมายถึงการควบคุมได้ อยู่ร่วมกับเชื้อได้โดยไม่เป็นปัญหาทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ○ ระมัดระวังผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการนำเสนอข่าวสารของเด็ก เยาวชน หรือบุคคลในครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับเอชไอวี โดยคำนึงถึงว่าบุคคลในข่าวเป็นเสมือนญาติพี่น้องในครอบครัว	● ต้องไม่นำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับตัวเด็ก เยาวชน หรือบุคคลในครอบครัว โดยเจตนาให้เกิดความเสียหายแก่จิตใจ ชื่อเสียงเกียรติคุณ หรือสิทธิประโยชน์อื่นใดของเด็ก หรือเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ* ● ต้องไม่นำเสนอภาพ เสียงสัมภาษณ์เด็ก เยาวชน รวมทั้งบุคคลในครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับเชื้อเอชไอวี ● ต้องไม่นำเสนอข่าวสารที่กระทบต่อจิตใจเด็ก เยาวชนและครอบครัวที่ทำให้เกิดความเศร้าเสียใจ รู้สึกอับยศ อับอาย หดหู่ใจหรือทำให้เกิดอันตรายเพิ่มขึ้น ● ไม่ทำให้เกิดการเข้าใจผิดว่า ผู้อยู่ในข่าวได้รับเชื้อเอชไอวีจากเหตุการณ์หรือการกระทำที่ปรากฏในข่าวโดยไม่มีหลักฐานยืนยัน ● ต้องไม่นำเสนอการเชื่อมโยงภาวะการติดเชื้อเอชไอวีของเด็ก เยาวชนหรือคนใกล้ชิดกับเหตุการณ์ที่ไม่เกี่ยวข้อง เว้นแต่มีหลักฐานยืนยันข้อเท็จจริง โดยต้องไม่สร้างความเสียหายต่อเด็กหรือเยาวชนและครอบครัว *จำกัด 6 เดือน ปรับ 60,000 บาท

ข้อ 3.6 แนวทางการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับภัยออนไลน์

“ผู้เกี่ยวข้องกับภัยออนไลน์” หมายถึง เด็กหรือเยาวชนที่ตกอยู่ในเหตุการณ์เสี่ยงอันตราย สูญเสียหรือบาดเจ็บทั้งทางอัตลักษณ์ ร่างกาย จิตใจ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเป็นอยู่อย่างสงบ หรือกระทำผิดกฎหมายที่เกิดขึ้นทางสื่อดิจิทัลหรือสื่อสังคมออนไลน์ เช่น การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (Cyber Bullying) การแสวงหาผลประโยชน์หรือทางเพศเด็กออนไลน์ (Online Child Sexual Abuse and Exploitation) การเสพติดเกม (Game Addiction) เป็นต้น

พึงกระทำ (DO's)	ไม่พึงกระทำ (DON'Ts)
○ รมั้ดระวังการนำเสนอข่าวสารที่เปิดเผยตัวตนเด็กหรือเยาวชน เว้นแต่ได้ขออนุญาตอย่างถูกต้องและเป็นประโยชน์สูงสุดต่อตัวเด็ก	● ต้องไม่นำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับตัวเด็ก เยาวชน หรือบุคคลในครอบครัว โดยเจตนาให้เกิดความเสียหายแก่จิตใจ ชื่อเสียง เกียรติคุณ หรือสิทธิประโยชน์อื่นใดของเด็ก หรือเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ*
<u>กรณีการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (Cyber Bullying)</u> ○ รมั้ดระวังการเปิดพื้นที่แสดงความคิดเห็นที่อาจทำให้เกิดการซ้ำเติมเด็กหรือเยาวชนที่เป็นถูกกระทำหรือเป็นผู้กระทำการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์	<u>กรณีการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (Cyber Bullying)</u> ● ต้องไม่นำเสนอข้อความ คลิป ภาพ เสียงที่มีเนื้อหาการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ที่เกิดขึ้นกับเด็ก และไม่สัมภาษณ์เด็กหรือเยาวชนที่เป็นถูกกระทำหรือเป็นผู้กระทำการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ทุกกรณี ● ต้องไม่นำเสนอข่าวสารในลักษณะที่ทำให้สรุปได้ว่าการที่กลั่นแกล้งทางไซเบอร์เป็นเรื่องปกติที่สังคมยอมรับได้
<u>กรณีการแสวงหาผลประโยชน์หรือทางเพศเด็กออนไลน์ (Online Child Sexual Abuse and Exploitation)</u> ○ สามารถนำเสนอข่าวสารที่เป็นการสรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับวิธีการที่ผู้กระทำการล่อลวงเด็กใช้ให้ประชาชนทราบได้ ○ ควรให้ความรู้ เตือนภัย สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่สังคม นำเสนอวิธีการรับมือและช่องทางขอความช่วยเหลือที่ถูกต้อง	<u>กรณีการแสวงหาผลประโยชน์หรือทางเพศเด็กออนไลน์ (Online Child Sexual Abuse and Exploitation)</u> ● ต้องไม่นำเสนอข่าวสารที่ระบุรายละเอียดข้อความสนทนาการล่อลวงทางเพศที่เกิดขึ้นกับเด็ก ● ต้องไม่นำเสนอข่าวสารในลักษณะที่ทำให้สรุปได้ว่าการที่เด็กถูกล่อลวงละเมิดทางเพศนั้นเป็นความยินยอม เต็มใจ พึงพอใจของเด็กเอง

<u>กรณีการเสพติดเกม (Game Addiction)</u> ○ นำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับเกมและการแข่งขันอย่างสมดุล ทั้งด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี สังคม การแพทย์และสาธารณสุข และนำเสนอข้อเท็จจริงเกี่ยวกับค่าใช้จ่าย เจื่อนไข วิธีการชำระเงินในเกมและการแข่งขันเกม เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างถูกต้อง ชัดเจน เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ และการกำกับการใช้จ่ายของผู้เล่นเกม หรือผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน โดยใช้แหล่งอ้างอิงที่เชื่อถือได้ และเป็นไปตามหลักปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชน ○ ควรนำเสนอข่าวสารเพื่อร่วมสนับสนุนให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบกิจการเกี่ยวกับเกมตระหนักถึงภาระหน้าที่ ที่พึงแสดงออกถึงความรับผิดชอบร่วมต่อปัญหาอันอาจเกิดจากเกม หรือการแข่งขันเกม หรือการประกอบกิจการเกี่ยวกับเกมทุก ทั้งปัญหาความรุนแรง อาชญากรรม การพนัน การติดเกม การล่อลวงแสวงหาประโยชน์ทางเพศ การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ หรืออื่น ๆ ○ ควรนำเสนอข่าวสารที่ให้ข้อมูลและความรู้ในการป้องกันตนเอง การปกป้องคุ้มครอง และการบำบัดเยียวยา อันอาจเกิดจากปัญหาที่เกี่ยวกับเกม หรือการแข่งขันเกม ที่เกิดกับเด็กและเยาวชน	● ต้องไม่นำเสนอข่าวสารในลักษณะว่าภัยที่เกิดขึ้นเป็นเพราะความไร้เดียงสา เคราะห์ร้าย หรือเป็นเวรกรรมของเด็ก <u>กรณีการเสพติดเกม (Game Addiction)</u> ● ต้องไม่นำเสนอข่าวสารที่กระตุ้นให้เกิดความต้องการเล่นเกมจนเกิดความหมกมุ่น มัวเมา และหลงใหลกับการเล่นเกม หรือการแข่งขันเกม จนเสียภารกิจหลักของเด็กและเยาวชน หรือส่งผลกระทบต่อสุขภาพทางร่างกาย จิตใจ พัฒนาการทางสติปัญญา และปฏิสัมพันธ์ทางสังคม *จำกัด 6 เดือน ปรับ 60,000 บาท

2.2 ผลการสนทนากลุ่ม

2.2.1 ผลการสนทนากลุ่ม

จากการจัดกิจกรรมสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน 2 ครั้ง ผ่านทางการประชุมออนไลน์ (Zoom) ได้แก่ การสนทนากลุ่มครั้งที่ 1 สื่อมวลชนระดับผู้บริหาร เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ 25 พฤศจิกายน 2564 มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งสิ้น 34 คน และการสนทนากลุ่มครั้งที่ 2 สื่อมวลชนระดับปฏิบัติการ เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ 2 ธันวาคม 2564 มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งสิ้น 29 คน ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการเป็นผู้ผลิตข่าวสารอย่างมีมาตรฐานและจริยธรรมเป็นตัวอย่างให้แก่ผู้ผลิตอื่น โดยเป็นการระดมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนา “ร่างแนวปฏิบัติการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กที่มีผลต่อครอบครัวและสังคม” ให้สมบูรณ์และสามารถนำไปใช้ในทางปฏิบัติได้จริง พร้อมทั้งรวบรวมบริบทหรือเงื่อนไขที่เป็นปัญหาอุปสรรค (pain point) เพื่อนำไปสู่การร่างหลักสูตรอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และจริยธรรม ในการทำข่าวเกี่ยวกับเด็กที่มีผลต่อครอบครัวและสังคมในการดำเนินงานขั้นตอนต่อไปของโครงการ ปรากฏผลดังนี้

1. บริบทการรายงานข่าวเด็กในประเทศไทย

1) บริบทการรายงานข่าวในสื่อมวลชนกระแสหลัก

ผู้ร่วมกิจกรรมสนทนากลุ่ม ให้ข้อมูลว่า แม้จะเห็นพัฒนาการของสื่อมวลชนในการระมัดระวังการรายงานเด็กเพิ่มมากขึ้น แต่ปัจจุบันยังพบการรายงานข่าวเด็กที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับตัวเด็ก หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับเด็กในลักษณะที่ละเมิดสิทธิเด็ก ทั้งนี้ ในมุมมองผู้สื่อข่าวได้ให้ข้อมูลว่า ผู้ปฏิบัติหน้าที่สื่อและองค์กรสื่อมวลชนมีความพยายามในการปกป้องสิทธิเด็กอยู่แล้วพอสมควร อย่างไรก็ตาม การแข่งขันในอุตสาหกรรมสื่อ การแข่งกับเวลา และอำนาจการตัดสินใจของกองบรรณาธิการยังมีผลต่อการรายงานข่าวเด็กอยู่

สุวรรณา จิตประภัสสร กรรมการมูลนิธิเพื่อผู้บริโภค (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ระบุว่าเท่าที่ดูมาพบว่าการละเมิดสิทธิเด็กไปไกลกว่าที่คิดเอาไว้มาก ที่น่าตกใจคือ อันที่หนึ่ง คือ การทำคดีอาชญากรรมเกี่ยวกับเด็กกลายเป็นดราม่าไปแล้วในสื่อมวลชน อันที่สอง การรายงานข่าวเกี่ยวกับการละเมิดทางเพศ สำหรับเด็กผู้หญิงน้อยลง แต่เด็กผู้ชายมีมากขึ้นอย่างน่าตกใจ อย่างกรณีละเมิดทางเพศกับเณรในวัด จะเห็นได้ว่าจะมีการเอาเรื่องราวของเณร เด็กๆ โดนสัมภาษณ์และก็ให้เล่าออกมาโดยที่ไม่มีผู้ใหญ่อยู่ด้วย ไม่มีนักจิตวิทยาอยู่ตรงนั้น นอกจากนั้นที่น่าสังเวชใจก็คือมีการใช้เสียงของเณร ขณะที่กำลังถูกกระทำออกในทีวีและออกในออนไลน์ในสื่อเดียวกัน ทั้งยังโฆษณาด้วยว่ามีคลิปเสียงเต็มในขณะที่เด็กโดนละเมิดทางเพศอยู่และเป็นเสียงที่ใครที่รู้จักเด็กคนนี้ก็จำเด็กคนนี้ได้ว่าเป็นใคร นอกจากนั้นแล้วยังพบว่า ภาษาที่ลามกหลายคาบ อูจจาตทั้งหลายเขียนบรรยาย เป็นการเขียนบรรยายลงในสื่ออย่างชัดเจน เป็นการแจกแจงรายละเอียดของการละเมิดเด็กว่าทำอะไรบ้าง ซึ่งการใช้ภาษานี้ประมาณว่าควรอยู่ใต้ดิน แต่เอามาเขียนบนสื่อ

“ตั้งคำถามว่าการรายงานข่าวอาชญากรรมต้องรายงานถึงขั้นไหน เช่น ระบุว่าข่มขืนจนสำเร็จความใคร่ จำเป็นหรือไม่ที่ต้องระบุว่าสำเร็จความใคร่ ทำไม่หนังสือพิมพ์ต้องเขียนขนาดนั้น และก็ยังพบว่าแม้ว่าจะพยายามในแง่ที่ว่าพยายามหลบมุมภาพเด็ก แต่ก็ยังให้เด็กเล่า เช่น โดนข่มขืนมาราธอน กี่วัน กี่คืน และให้เด็กพูดสด ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้มันจะไปอีกนาน เด็กเหล่านี้ต้องโตขึ้นพร้อมกับความเจ็บปวดในใจ ซึ่งนักข่าวทำได้แค่สะใจ ว่าวันนี้ได้คลิปดีจังเลย สามารถนำเด็กมาพูดด้วยได้ นอกจากนี้ คิดว่ากราฟฟิกหรือการจำลองเหตุการณ์

ที่ดูภาพพวกนี้แล้วต่อให้เป็นภาพกราฟฟิกก็เชื่อมั่นว่าเป็นการกระตุ้นความรู้สึกยั่วอารมณ์ของผู้ชมไปด้วย จำเป็นจะต้องทำขนาดนั้นหรือไม่โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีเด็ก” สุวรรณา จิตประภัสสร กรรมการมูลนิธิเพื่อผู้บริโภค (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) กล่าว

พีระวัฒน์ โชติธรรมโม นายกสมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ในฐานะที่เป็นผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อสารมวลชนมา ประสบการณ์คือ ในกองบรรณาธิการมีกระบวนการกลั่นกรองค่อนข้างเข้มแข็งและระมัดระวัง แต่สิ่งที่พบระยะหลังคือ เชิงพาณิชย์ การแข่งขันในอุตสาหกรรม เรตติ้ง การต่อสู้ระหว่างฝ่ายบรรณาธิการกับการตลาด กลยุทธ์ในการนำเสนอข่าว ไม่เกิน 10 ปีย้อนหลัง ต้องต่อสู้กันค่อนข้างมาก ทำไมนำเสนอข่าวนี้ไม่ได้ ทำไมช่องนั้นเล่นได้ เราเล่นไม่ได้ ทำไมปล่อยเสียงไม่ได้ ทำไมต้องเบลอนหน้า ทำไมช่องอื่นทำได้แล้วเรตติ้งดี

“บางรายยอมเสียค่าปรับให้ กสทช. ปรับ 4-5 แสน แต่ไม่สูงกว่าค่าโฆษณาที่ได้ และ กสทช. ไม่กล้าระงับโครงการ แต่ว่าภาพเหล่านั้นถูกออกอากาศไปแล้ว และถูกฝังในออนไลน์หรือถูกเซฟเก็บไว้แล้วมีคนเก็บ ล่าสุด เด็กที่ถูกพ่อทำร้ายในร้านเกม เสียโยยหวนที่ออกมา ฟังแล้วรู้สึกแย่มาก กองบรรณาธิการที่ทำด้วยหัวใจของคนข่าว เขาระมัดระวัง แต่เมื่อถูกบีบด้วยการแข่งขัน ก็อ่อนลงไปบ้าง ปล่อยไปบ้าง แต่นักข่าวเหล่านั้นไม่มีความสุข” พีระวัฒน์ โชติธรรมโม นายกสมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) กล่าว

สลินา ธนเสนีวัฒน์ รองบรรณาธิการบริการรายการข่าว สถานีโทรทัศน์ช่อง 3 เอชดี (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ระบุว่า ในส่วนของช่อง 3 เรตติ้งก็ต้องมาจริยธรรมสื่อก็ต้องมี ก็ต้องทำหลายอย่างควบคู่กัน เรื่องการเบลอนหน้า การใช้คำพูด ภาพเด็กส่วนใหญ่ต้องเบลอเกือบ 90% ยกเว้นเป็นเชิงบวก ทั้งนี้ ยอยากให้ความชัดเจนเรื่อง ช่องนี้เบลอ อีก 2 ช่องไม่เบลอ ก็จะมีคำถามมา เราก็จะย้อนไปที่จริยธรรมสื่อ เราก็อยากจะให้ทุกช่องเท่าเทียมกันและเป็นภาพบวกของการเป็นสื่อที่ดีด้วยกันทุกช่อง การครีเอทงาน เรื่องการเบลอภาพอาจไม่ทันสมัย เราก็ต้องครีเอทงานให้เป็นบวก และไม่ไปผลลกับใคร ในกองบรรณาธิการของช่อง 3 รายการข่าวค่อนข้างเป็นเอกเทศ แต่เราก็มีกองข่าวของเราอยู่ แล้วปีหน้ามี PDPA เราก็ต้องคุยกันเพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

จุลิต ภู ผู้สื่อข่าว ผู้สื่อข่าว สำนักข่าวออนไลน์ช่อง 8 (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ระบุว่า การแข่งขันด้าน เรตติ้งก็จริง บางทีเราพยายามเซฟ แต่พอเราเห็นที่อื่นเปิดหน้าเด็ก ก็เป็นเรื่องการแข่งขัน แต่เราก็พยายามเซฟ เรื่องสิ่งแวดล้อมเวลาการถ่ายทำได้ยาก บางทีฟุตเทจมีไม่มาก ถ้าเราไม่มีภาพในการนำเสนอเลย ปัจจุบันใช้เป็น visual หรือเขียนเป็นภาพ แต่ก็ค่อนข้างมีเวลาจำกัดที่จะมาปั้น

ธนพงษ์ ลีสันติวิภารัตน์ ผู้สื่อข่าวอมรินทร์ทีวี (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ระบุว่า บางทีคนทำงานไม่ได้มีความสุขในการเขียนละเอียดหรือเสนอประเด็นที่กระทบเด็ก หลายครั้งเราพยายามเซฟเด็กและครอบครัวให้มากที่สุด ระบุแค่อำเภอ ไม่ระบุถึงหมู่บ้านเป็นต้น คิดว่าทุกคนพยายามระมัดระวังไม่ให้ส่งผลกระทบต่อเด็ก แต่บางทีคนตัดต่อหรือกอง อาจไม่ได้ทำตามที่เราแจ้งไว้ แต่หน้างานจะพยายามเซฟเด็กที่สุด

ชำนาญ ไชยศรี ผู้สื่อข่าวสภูกุ๊ปหน้าหนึ่ง หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ไทย (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ระบุว่า ในส่วนของที่เป็นผู้ปฏิบัติมาก่อน มั่นใจว่านักข่าวยึดมั่นข้อกฎหมายอยู่แล้ว จริยธรรมในการทำหน้าที่จุดมุ่งหมายของสื่อต้องการนำเสนอข่าวเพื่อสะท้อนสังคมเพื่อพัฒนาให้ดีขึ้น ไม่มีใครต้องการตอกย้ำให้เลวร้าย

กว่าเดิม แต่บางอย่างมีข้อจำกัดขององค์กรด้วย โดยส่วนตัวถ้าเป็นชาวเด็ก ผมจะหลีกเลี่ยง ถ้าต่ำกว่า 12 ปี ไม่ได้ทำอะไรอยู่แล้ว เพราะวุฒิภาวะในการให้ข่าวไม่ได้ ส่วนใหญ่เป็นผู้ปกครอง และเราก็ขออนุญาตอยู่แล้ว หรือการเสนอข่าวเองที่ลงลึกในชั้นตอน ถ้าผมเลี่ยงได้ ผมก็เลี่ยง แต่เราไม่ใช่คนตัดสินใจ เราเป็นแค่มดงานที่ทำหน้าที่ของเรา ส่วนคนที่ตัดทิ้งหรือไม่ เป็นรีไรท์หรือกอง บก. ถ้าเราเขียนไม่ครบ เขาจะโทรมาตาม แต่โดยเราเองไม่อยากจะลงรายละเอียดลึกอยู่แล้ว เราไม่อยากจะลเมิตใคร แต่เราไม่มีอำนาจตัดสินใจ

ญาติ แววดคล้ายหงษ์ ผู้ช่วยบรรณาธิการ/ผู้สื่อข่าว หนังสือพิมพ์ประชาชาติ (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ระบุว่า ในส่วนของท้องถิ่นเราควบคุมสื่อของเราได้ แต่ส่วนกลางถ้าเราเป็นสตริงเกอร์เราอาจถูกจี้ว่ามีภาพหรือสัมภาษณ์เด็กมาหรือเปล่า แล้วกรณีที่ช่องอื่น หรือสื่ออีกกลุ่มทำทุกอย่างตรงกันข้ามกับเรา แต่ไม่เข้าใจว่ากฎหมาย หรือผู้ปกครองไม่รู้กฎหมาย จะดำเนินคดีอย่างไร

กฤษฎาพงษ์ แววดคล้ายหงษ์ หัวหน้ากองบรรณาธิการและแอดมินเพจ หนังสือพิมพ์ประชาชาติ/ตราดทีวี (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ระบุว่า ขอแลกเปลี่ยนการทำงานในฐานะผู้สื่อข่าวท้องถิ่นทำทั้งสื่อของตนเองด้วยและสตริงเกอร์ด้วย ปัญหาในการทำข่าว ขอแยกเป็นสองส่วน ส่วนของตนเอง ผมจะมีการคัดกรองในเรื่องการทำข่าวของเด็กอยู่แล้ว เพราะผ่านหลักสูตรสมาคมต่าง ๆ มาตลอด ในส่วนตัวทำงานด้านสื่อมาเกือบ 20 ปีแล้ว อันนี้ส่วนหนึ่งเราเป็นเจ้าของสื่อเอง สามารถคัดกรองได้ตั้งแต่ต้นเลยว่าอันนี้ควรออกอันนี้ไม่ควรออก อีกปัญหาหนึ่งก็คือในจังหวัดตราดเอง ไม่ได้มีแค่สื่อเดียว อย่างสมมติคดีไม่คืบหน้า อย่างคดีที่ตราดจะมีประเด็นเรื่องความรุนแรงเรื่องเด็ก มีเรื่องการตีกัน การทะเลาะวิวาทกัน ถ้าเราไม่ทำข่าว กลุ่มผู้เสียหายก็จะไปหาสื่ออีกกลุ่มหนึ่งเพื่อไปทำข่าว อันนี้ก็เป็นปัญหาจุดหนึ่งของสื่อท้องถิ่นในจังหวัดตราด ส่วนเรื่องของสตริงเกอร์จะมีปัญหาอยู่พอสมควรเกือบทั่วประเทศ ในเรื่องของการทำข่าวเด็ก หนึ่งจังหวัดสื่อแต่ละจังหวัดเป็นส่วนกลาง เขาจะมีผู้สื่อข่าวของเขา 1 คน จังหวัดไหนที่ใหญ่ ๆ ก็จะมี 2-3 คน หรือ 4-5 คนเลย ถ้าเกิดเรื่องของเด็ก ถ้าสื่อคนไหนไม่ทำข่าวเขาก็จะไปอาศัยสื่ออีกคนหนึ่งไปทำข่าวนี ในเรื่องของรายละเอียดข่าว คนไหนมีรายละเอียดข่าวมาก ทางบรรณาธิการก็จะเลือกข่าวนั้นมานำเสนอ ก็เป็นการแข่งขันระหว่างสตริงเกอร์ภายในจังหวัด คือทุกคนต้องมีรายละเอียดมากยิ่งขึ้น แต่มีสื่อส่วนกลางเองบางช่อง อย่างนโยบายบางช่องเขามีความชัดเจนการไม่นำเสนอข่าวรุนแรงของเด็ก สตริงเกอร์ก็รอดตัวไป อย่างผมก็ประสบปัญหาหลาย ๆ เคสเหมือนกัน เรื่องการทำข่าว เรื่องของการมีปัญหาในครอบครัว ปัญหาเรื่องเด็ก เรื่องวัยรุ่นตีกัน จะเป็นปัญหาว่าถ้าเราไม่ทำข่าว เขาก็จะไปส่งนักข่าวอีกคนหนึ่ง ก็เท่ากับว่าไม่สามารถคัดกรองได้ เพราะเราก็ต้องทำตามหน้าที่ทางกองบรรณาธิการเขาสั่งมา อันนี้ก็เป็นปัญหาหนึ่ง

มานะ ตรีรยาภิวัฒน์ รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ระบุว่า ผมคิดว่าประเด็นที่มีการนำเสนอค่อนข้างที่จะดี แต่ว่าในเชิงของการปฏิบัติ อาจจะต้องมีการระดมความคิดเห็นกันอยู่พอสมควรในฐานะของผู้ปฏิบัติ แม้กระทั่งในส่วนของสตริงเกอร์ ปัญหาสำคัญโดยเฉพาะข่าวในต่างจังหวัด สตริงเกอร์จะเป็นตัวหลักอันหนึ่งในการส่งข้อมูลข่าวสาร ทั้งที่เข้ามาส่วนกลางและในส่วนของกองบรรณาธิการ ถ้ากองบรรณาธิการมีบรรณาธิการที่ตรวจคัดกรองได้อย่างเข้มข้นได้ ก็เป็นสิ่งที่น่าชื่นชม แต่ว่าในกองบรรณาธิการหลายแห่ง โดยเฉพาะกองบรรณาธิการออนไลน์ของสำนักข่าวหลาย ๆ แห่ง พอเห็นข้อมูลก็รีบนำเสนอ ก่อน ขาดการตรวจสอบคัดกรองก็อาจจะก่อให้เกิดปัญหาเกิดขึ้นได้

2) บริบทการรายงานข่าวในสื่อสังคมออนไลน์

ด้านบริบทการรายงานข่าวในสื่อสังคมออนไลน์นั้น ผู้ร่วมกิจกรรมสนทนากลุ่ม ให้ข้อมูลว่าการรายงานข่าวเด็กในสื่อสังคมออนไลน์นั้นแม้จะมีการคำนึงถึงสิทธิส่วนบุคคลของเด็กด้วยความพยายามปกปิดอัตลักษณ์ของเด็ก แต่พบว่ายังมีการรายงานข่าวในลักษณะที่ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เช่น การอธิบายรายละเอียดของการถูกรังแก ถูกล่วงละเมิดทางเพศ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีความเป็นห่วงผลกระทบต่อตัวเด็กในเรื่องการบันทึกร่องรอยดิจิทัล (Digital footprint) ที่คงอยู่ตลอดไป ทั้งยังพบการแสดงความคิดเห็นหรือแบ่งปันข้อมูลที่ละเมิดสิทธิเด็กด้วย นอกจากนี้ ผู้ร่วมกิจกรรมสนทนากลุ่มยังมีความกังวลเกี่ยวกับการเข้ามาทับทบบทของผู้มีอิทธิพลในสื่อออนไลน์ที่ หรือผู้ที่เข้ามาทำหน้าที่คล้ายกับสื่อมวลชนซึ่งมีจำนวนมากขึ้น แต่ไม่ได้มีความระมัดระวังในการรายงานข่าวหรือข้อมูลเกี่ยวกับเด็กเท่าที่ควร

สุริวัลย์ บุตรชานนท์ อาจารย์ประจำภาควิชานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ระบุว่า จากงานวิจัยที่ตนเองเคยทำ ช่วงปี 2560 ได้ศึกษาข่าวความรุนแรงต่อเด็กของสื่อออนไลน์ มีสิ่งที่เป็นห่วงคือส่วนใหญ่สื่อออนไลน์คำนึงถึงเรื่องของสิทธิส่วนบุคคลของเด็กอยู่ คือ เวลารายงานข่าวมีการปิดชื่อ ใช้นามสมมติ ไม่ได้บอกโรงเรียน ไม่ได้บอกที่อยู่ ไม่ได้บอกพ่อแม่ แต่ที่พบว่าน่าเป็นห่วงก็คือละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เพราะว่าในแง่ของการรายงานข่าว ถึงจะไม่ได้เปิดชื่อ ไม่ได้เปิดหน้า แต่ในเนื้อหาข่าวอธิบายละเอียดมาก เช่น ข่าวเด็กถูกละเมิดทางเพศ ค่อนข้างจะอธิบายละเอียดว่าสอดใส่อวัยวะอะไรอย่างไร ก็ครั้ง ซึ่งตรงนี้น่ากังวล ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก

ธีรนนท์ ชันตี อาจารย์ประจำสาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ระบุว่า ในมุมมองที่อยากจะแลกเปลี่ยน เมื่อหลายปีที่ผ่านมา มีลูกศิษย์ของผมเองที่เคยเจอกับเหตุการณ์ถูกล่วงละเมิดทางเพศและที่สำคัญถูกรังแกซ้ำจากสื่อ สิ่งที่กลายเป็นบาดแผลใหญ่ คือ กลายเป็นดิจิทัลฟุตพริ้นท์ที่ไม่สามารถเอาออกจากโลกออนไลน์ได้เลย ซึ่งถ้าเราไปค้นหารณณีตัวอย่างต่าง ๆ เหล่านี้ก็ยังมีอยู่ในโลกออนไลน์อยู่ วันนั้นสิ่งที่สื่อนำเสนอข่าว สื่อจะเล่นข่าวเพื่อให้เกิดกระแสสนใจ สิ่งที่ผมพูดคือเหตุการณ์ภายในที่เกิดขึ้น นักศึกษาของผมโดนขูดขึ้นรถและก็ไปที่ป่าในพวนและก็โดนปล่อยทิ้ง ซึ่งวันนั้นทั้งคืนก็ไม่สามารถที่จะหาได้ แต่ปรากฏว่าสื่อที่นำเสนอข่าวก็ใช้คำว่าโดนขูดแล้วไปขึ้นใจข่มขืนก็มี ขึ้นใจก็มี ทั้งสื่อกระแสหลักและท้องถิ่น ต้นทางของข่าวที่ออกมาจากสื่อท้องถิ่นออกมา และสื่อท้องถิ่นนั้นก็ไปสตริงเกอร์ด้วยก็ส่งสื่อส่วนกลางก็เลยกลายเป็นประเด็นใหญ่ขึ้นมา และประเด็นที่ผมอยากแลกเปลี่ยนอีกประเด็นหนึ่งคือว่าไม่ใช่แค่เรื่องของคำที่ปรากฏอยู่ แต่เป็นเรื่องที่เราพยายามจะปกปิดข้อมูลปกปิดไม่ให้เรื่องนี้เผยแพร่ผ่านสื่อแล้ว แต่ข้อมูลไม่ได้ออกมาจากตัวเด็ก ไม่ได้ออกมาจากผู้ปกครอง ไม่ได้ออกมาจากเพื่อน แต่ออกมาจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ ตรงนี้ผมคิดว่าอาจจะกลายเป็นข้อเสนอ หรือในการอบรม หรือในเชิงนโยบายต่อไปก็ได้ว่าข้อมูลที่ออกมาจากคดีความ เรื่องรายละเอียดต่าง ๆ กัน เราพยายามรักษาสิทธิเด็กแล้ว แต่ปรากฏว่าข้อมูลกลับเผยแพร่ออกไปจากเจ้าหน้าที่ที่ทำคดี

“อย่างไรก็ตาม เวลานั้นข่าวมาทำข่าว สิ่งที่นักข่าวจะอ้างตลอดก็คือ เสนอจะช่วยเหลือเด็กและตามหาคนร้าย ผมจะตั้งคำถามว่า ถ้าไม่เป็นข่าวคดีมันไม่คืบ หรือมันไม่สามารถทำให้หาตัวคนร้ายได้ใช่ไหม อันนี้ต้องกลับไปดูที่ต้นทางด้วยว่า ข่าวเด็กที่เป็นคดีแบบนี้จะปรากฏไหม ถ้าไม่ปรากฏเลย ไม่เห็นความรุนแรง ไม่เห็นสิ่งที่เด็กโดนกระทำ เด็กได้รับความเป็นธรรมไหม ในมุมมองของสื่อก็จะมองแย้งว่าสิ่งที่เขาทำเพื่อที่จะ

ช่วยเหลือเด็ก แต่การช่วยเหลือของเขากลับกลายเป็นการทำซ้ำและเป็นการซ้ำเติมเด็กและกลายเป็นละเมิดสิทธิเด็ก และที่สำคัญข่าวที่มันอยู่ในโลกออนไลน์ มันไม่สามารถลบออกไปได้เลย มันเป็นดิจิทัลฟุตพริ้นท์ที่อยู่กับเด็กไปตลอดทั้งชีวิต” ธีรนนท์ ขันตี อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) กล่าว

ด้านกฤษฎาพงษ์ แวคล้ายหงส์ หัวหน้ากองบรรณาธิการและแอดมินเพจ หนังสือพิมพ์ประชาชาติ/ตราดทีวี (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ระบุว่า ในด้านของสื่อออนไลน์ ตรงนี้ก็เป็นอีกจุดหนึ่งที่มีปัญหาของการนำเสนอข่าวเด็ก เพราะไม่มีการคัดกรองเข้มข้นเหมือนสื่อมืออาชีพ ต้องการที่จะอยากได้คน ไลค์ คนแชร์ มาอ้างว่าอยากจะช่วยเหลือผู้เสียหายจริง ๆ

สอดคล้องกับ อลงกฎ จิตต์ชื่นโชติ บรรณาธิการข่าว หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ระบุว่า จากที่ผมฟังมาวันนี้เห็นด้วยอย่างยิ่ง ขอขอบคุณทุกท่านที่ช่วยทำให้วิชาชีพมีความรับผิดชอบต่อสังคมสูงขึ้น มันมีอันหนึ่งที่บอกว่า ผมมองปัจจุบันสื่อนอกจากหนังสือพิมพ์ มีสื่อโซเชียลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมากมาย เพราะว่าการเปิดเว็บไซต์ การเปิดเพจ ทำได้ง่าย และบางทีก็ตั้งเป็นกูรูเป็นผู้รู้และก็หมิ่นเหม่ต่อข้อกฎหมายมากมาย ก็เป็นหน้าที่ของรัฐที่ต้องเข้าไปควบคุมดูแล เพราะมีผลกระทบต่อสื่อที่ทำหน้าที่วิชาชีพจริง ๆ ผมก็อยากฝากผู้ที่เกี่ยวข้องไว้ด้วย

3) ความจำเป็นในการนำเสนอข่าวเด็กและแนวทางการนำเสนอ

ผู้ร่วมกิจกรรมสนทนากลุ่มเห็นว่า การรายงานข่าวเด็กควรมีการพิจารณาข่าวเด็กแต่ละประเด็นว่าควรนำเสนอหรือไม่ เพราะบางข่าวไม่ควรนำเสนอดังแต่แรก เนื่องจากในหลายประเด็นยังมีความจำเป็นต้องนำเสนอเพื่อเป็นการสะท้อนปัญหาสังคมและนำไปสู่การแก้ไขปัญหา รวมถึงเป็นพื้นที่ให้เด็กสามารถใช้สิทธิในการแสดงความคิดเห็นซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานได้ อย่างไรก็ตาม ในการนำเสนอสามารถใช้แนวทางที่ระมัดระวังและปกป้องสิทธิเด็กได้

ปภากร อินทรวงศ์ สปริงนิวส์ (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ระบุว่า จากกรณีต่าง ๆ ที่ยกขึ้นมาจริง ๆ เรากำลังหาวิธีเพื่อที่จะนำเสนอข่าวเด็ก แต่เราไม่ได้คิดว่าเราจำเป็นต้องนำเสนอหรือไม่ บางเรื่องก็ไม่จำเป็นต้องนำเสนอ แทนที่จะต้องมานั่งหาคำหรือนิยามจำกัดความกันว่าจะเสนออย่างไรไม่ให้เสียหาย เช่นกรณีของน้องที่ข่าวหลุดจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งอนุมานได้ว่านักข่าวไปถาม ตำรวจก็เลยบอก ก็เลยตั้งข้อสงสัยกันว่าจริง ๆ แล้วควรทำไหมข่าวแบบนี้ นักข่าวควรเข้าไปถามหรือเปล่า หรือเราควรจะเลิกหาทางหาวิธีรายงานข่าวโดยที่คิดว่ามันควรจะรายงานข่าวหรือไม่แทน บางเรื่องผมว่ามันไม่ควรต้องรายงาน มันไม่ได้ประโยชน์ คือไม่ควรต้องรายงานในเหตุการณ์ แต่ว่ารายงานในพฤติกรรมหรือในลักษณะการเกิดเหตุเพื่อให้เป็นตัวอย่างหรือเป็นข้อระวังแทนที่จะเอาเหตุการณ์มารายงานเฉย ๆ เลยคิดว่าควรกลับไปคิดกันมากกว่าว่า ควรต้องรายงานหรือไม่ควรรายงาน จะได้ไม่ต้องหานิยามเพื่อที่จะรายงานให้ถูกต้องไม่ต้องละเมิดใคร

“จริง ๆ การหาตัวคนร้ายเป็นหน้าที่ของตำรวจ ผมว่าสื่อมวลชนไม่มีหน้าที่ไปนั่งหาตัวคนร้ายเลย ถ้าคนร้ายคดีไม่คืบ อันนี้ต้องโทษตำรวจ ไม่ใช่ผมจะไม่โทษแล้วไม่ตามหาตัวคนร้ายไม่ได้ ก็ไม่ถูกใช้ไหม อันนี้น่าจะเป็นหน้าที่ของตำรวจ ไม่ใช่ผมไม่ทำข่าวแล้วก็เลยตามจับใครไม่ได้” ปภากร อินทรวงศ์ สปริงนิวส์ (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) กล่าว

ปภากร อินทรวงศ์ สปริงนิวส์ (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ระบุเพิ่มเติมว่า ถ้าถึงตรงนี้แล้ว ใครคิดว่าเงื่อนไขหรือว่าขั้นตอนกระบวนการนำเสนอข่าวมากเกินไปก็ต้องให้ย้อนกลับไปถามว่าแล้วที่คุณจะเสนอข่าวที่เด็กเสียหายหรือข่าวที่เด็กตกเป็นผู้ถูกกระทำไปเพื่ออะไร ไม่ได้ประโยชน์อะไร ยกเว้นคุณจะมาเล่า เป็นกรณีศึกษา บิดจากเรื่องนี้ไปเป็นเรื่องเล่าแทน ที่แนะนำ บอกกล่าวถึงช่องทางวิธีการป้องกันตัวเองหรือ รักษาตัวเองให้รอดจากเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างนั้นแทน เพราะการทำเอาเหตุการณ์ที่เด็กเป็นผู้สูญเสียมาเล่าเป็นข่าว ผมว่าถ้าตีเงื่อนไขการเปิดเผยชื่อพ่อแม่ก็ไม่ได้ ลงรูปพ่อแม่ก็ไม่ได้ ลงรูปผู้เสียหายก็ไม่ได้ ลงรูปเด็กก็ไม่ได้ ลงได้แต่พฤติกรรมกับผลที่เกิดขึ้น จะเสนอไปทำไม เป็นผมก็เลิกทำ ขาวนี้ก็เลิกทำ และสื่อก็ควรจะคิดหรือ เข้าใจนิดหนึ่งว่าตนเองเป็นผู้ชี้นำความคิดในสังคมพอสมควร ดังนั้นสิ่งใด ๆ ก็ตามที่คุณใส่เข้าไปในสังคม มีผลให้คนอื่นคิดตาม แต่จะดีหรือไม่ดี อันนี้อยู่ที่ตัวของคนที่ใส่ของเข้าไปในสังคมมากกว่า

ภูริชฎ์ สุกใส บรรณาธิการ หนังสือพิมพ์ภาคใต้ไฟท์ส (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ระบุว่า เห็นด้วยว่าเราน่าจะหลีกเลี่ยงการทำข่าวนี้นี้ ผมตั้งโจทย์ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งหนังสือพิมพ์ 2540 เราไม่ทำข่าว อาชญากรรม ทำข่าวการละเมิดเด็ก การข่มขืนเด็ก ละเมิดสิทธิสตรี หวย ลอตเตอรี่ทุกอย่าง ไม่ได้นำเสนอ เพราะคิดว่าไม่ได้เกิดประโยชน์อะไรกับสังคม แต่ถ้าจะรายงานเราต้องรายงานเป็นปรากฏการณ์หรือรายงาน เพื่อเตือนภัยให้เกิดการรับรู้และการป้องกันเหตุ สื่อน่าจะยกระดับไปตรงนี้ องค์กรสื่อน่าจะนำไปสู่การให้รางวัล สื่อที่พลิกสถานการณ์จากการถูกกระทำของเด็กหรือสตรี เป็นการช่วยเหลือโดยไม่ใช้รายงานเหตุการณ์ที่เป็น การซ้ำเติมสถานการณ์

พงศธร จันทรแก้ว นักสังคมสงเคราะห์ เพจอิสระ (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ระบุว่าอีก ประเด็นหนึ่งก็เห็นสอดคล้องกับบรรณาธิการหลายท่านว่าจริง ๆ อยากให้กลับไปตัวของตั้งคำถามว่าจริง ๆ แล้วข่าวแบบไหนที่เราไม่ควรรายงาน เพราะรายงานเมื่อไรแล้วมันจะเป็นการละเมิดแน่ ๆ ที่นี้ก็มีบางข่าวที่ จำเป็นที่ตัวผู้เสียหายเองบางทีเขามาพืงนักข่าวเหมือนกัน เช่น กรณีไม่คืบหน้าหรือการช่วยเหลือไม่เกิดขึ้น ดังนั้น ตรงนี้อาจจะต้องมาคุยกันการกำหนดวาระในการนำเสนอข่าวว่าจริง ๆ เพราะเราคาดหวังว่าสื่อมวลชน เป็นคนที่สามารถกำหนดวาระทางสังคมได้ในการขับเคลื่อนประเด็นเด็ก ครอบครัวหรือผู้เสียหายให้ไปข้างหน้า ได้ หรือในเรื่องการติดตามการทำงานของภาครัฐที่ปกติแล้วไม่พืงกัซัน ถ้ามีสื่อมวลชนเข้ามากำหนดวาระในการ ติดตาม กำกับหรือส่งเสียงไปให้ภาครัฐรู้ว่าทำไม เพราะอะไร เหตุการณ์ หรือลักษณะที่เกิดขึ้นแบบนี้ ถ้าไม่ เสนอข่าวมันไม่เกิดขึ้น ในลักษณะแบบนี้สื่อมวลชนสามารถช่วยสังคมได้มาก ดังนั้นผมคิดว่าตัวการกำหนด วาระการนำเสนอข่าว จึงเป็นสิ่งสำคัญ จริง ๆ แล้วใน พรบ คุ่มครองเด็ก เราจะมีสิ่งที่สำคัญมาก ๆ คือ การ คำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็ก ที่นี้อาจต้องมาคุยเหมือนกันว่า แล้วการกำหนดวาระแบบไหนที่จะเป็น ผลประโยชน์สูงสุดของเด็ก เพราะหลาย ๆ ครั้งเรานำเสนอข่าวไป เราได้เรตติ้ง แต่เด็ก ๆ หรือครอบครัว หรือผู้ ได้รับผลกระทบไม่ได้ประโยชน์อะไรจากการนำเสนอข่าวเลย

สุวรรณา จิตประภัสสร กรรมการมูลนิธิเพื่อผู้บริโภค (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ระบุว่า จากกรณีปัญหาการรายงานข่าวเด็กที่บอกว่าไม่เสนอข่าวเลย ในส่วนนี้ก็ยังคิดว่ามันจะมีหลายกรณีที่ยังไรก็ ต้องเสนอ เพราะว่าบางข่าวก็เป็นเรื่องสะเทือนขวัญหรือว่าจำเป็นจะต้องรายงาน

ธีรนนท์ ชันดี อาจารย์สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ระบุว่า สิ่งที่เห็น 2 เวที คือ เริ่มเห็นปัญหาในเชิงปฏิบัติเมื่อเราคุยกับคนทำข่าวจริง

หลักการแทบจะทำให้การทำข่าวสิทธิเด็ก ไม่สามารถทำอะไรได้ เพราะในเชิงกฎหมายทำให้เราเปิดเผยตัวเด็กไม่ได้ แต่ในมุมมองของนักข่าว บางครั้งการนำเสนอเด็กจะได้รับความเป็นธรรมมากกว่า อาจต้องไปดูกลไกทางหน่วยงานราชการ พอเป็นข่าวก็ให้ความช่วยเหลือ อันนี้ก็เป็นประเด็นที่ให้อัปเดต อาจต้องลองไปดูว่าในการทำงานอาจจะยืดหยุ่นได้ ในเชิงหลักการยังเป็นข่าวยิ่งละเอียด แต่ถ้าไม่เป็นข่าวก็ไม่ได้ได้รับความเป็นธรรม จะหาจุดสมดุลตรงนี้ได้อย่างไร

“ถ้าไม่เป็นข่าว เด็กจะเข้าถึงความเป็นธรรมได้ทางช่องทางไหน ทั้งในกรณีอื่น และกรณีที่ถูกกระทำจากสื่อมวลชน จากเนื้อหาข่าว พาดหัว การนำเสนอภาพ ฯลฯ นอกจากนี้ ยังมีคอมเมนต์ในสื่อออนไลน์ที่เป็นการกระทำซ้ำด้วย” อีรันทน์ ชันตี อาจารย์สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) กล่าว

พรทิพย์ โมงใหญ่ หัวหน้านักข่าว บริษัท เวิร์คพอยท์ เอ็นเทอร์เทนเมนท์ จำกัด (มหาชน) (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ระบุว่า การห้ามใช้คำว่า เวทนา สุตรินทต ห้ามใช้ภาพเนื้อตัวมอมแมม ส่วนนี้เข้าใจในประเด็นนี้ แต่พอเกิดโควิด หลายครอบครัวกลายเป็นผู้ใช้พื้นที่สาธารณะ มีเด็กอยู่ข้างถนน เด็กอยู่ในมุ้ง อันนี้ถ้าไม่นำเสนอเรื่องนี้ จะเป็นการตัดโอกาสการนำเสนอเพื่อหาความช่วยเหลือไปสูเขาหรือไม่

พรทิพย์ โมงใหญ่ หัวหน้านักข่าว บริษัท เวิร์คพอยท์ เอ็นเทอร์เทนเมนท์ จำกัด (มหาชน) (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ระบุว่า ในกรณีคลิปเนร ขออนุญาตเรียนว่า กลุ่มเยาวชนในนครสวรรค์ ร้องเรียนมาที่สื่อ ว่ามีพระล่องละเมียดทางเพศเนรมานานมากแล้ว โดยที่เราพยายามประสานกับเยาวชนกันดักันที่วัด ก็เลยเป็นที่มาของชื่อวัด เพราะยื่นหนังสือที่วัดนี้ แล้วเจ้าอาวาสก็รับหนังสือที่วัดนี้ ก็ต้องเห็นภาพอยู่แล้ว เรื่องคลิปเสียง ตอนแรกมีการกล่าวหาว่าเป็นข้อมูลเท็จกล่าวหาลอย ๆ เด็กก็เลยเอาเป็นคลิปมายืนยันเป็นหลักฐานขึ้นเดียวที่ผูกมัดว่าพระล่องละเมียดเนรจริง ๆ ในส่วนของเวิร์คพอยท์พยายามนำเสนอโฟกัสไปที่ตัวพระ คลิปตามไปที่หลัง เลยกกลายเป็นสื่อนำเสนอเข้าไปเข้ามา จริง ๆ แล้วเราพยายามเซฟเด็ก ดัดเสียงเด็ก แต่พยายามเน้นที่ตัวพระ แต่ก็ไม่แน่ใจว่าช่องอื่นทำอย่างไร เมื่อได้คลิปตัวจริง เราก็พยายามตัดเสียงเด็ก แต่ก็ทำยากมาก วัตถุประสงค์ของเราคือพยายามเซฟ ไม่ได้เจตนาที่จะให้คนมาดูแล้วทำให้เกิดการกระทำซ้ำ แต่กำลังพยายามสืบว่าใครล่องละเมียดเนร วัดก็ปิดกั้นเรา จึงจำเป็นต้องใช้หลักฐานหรือต้องนำเสนอในลักษณะนี้ เพราะไม่อย่างนั้น กลุ่มเยาวชนจะถูกฟ้อง เนรก็ต้องอยู่ที่วัดต่อแล้วเขาจะอย่างไรต่อ ก็ประสานหลังบ้านด้วย จนกระทั่งให้คำแนะนำให้ความช่วยเหลือเด็กแยกออกมาได้สำเร็จ แต่ไม่ได้ถ่ายทอดเรื่องที่เราช่วยเหลือเพราะแค่ช่วยเหลือก็เพียงพอแล้ว

จิรโรจน์ จิตราพัฒนานันท์ ผู้ช่วยผู้จัดการฝ่ายข่าว ช่อง 7 HD (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ระบุว่า ในส่วนของร่างถ้าสามารถบังคับใช้ได้จริง ผมมองว่าเป็นเรื่องที่ดีมาก เพียงแต่ว่าผมพูดในมิติของคนทำโทรทัศน์ ข่าวที่วีเราต้องอาศัยภาพในการนำเสนอข่าว เราจะเลือกได้ว่าเราจะนำเสนอหรือไม่นำเสนอ เลือกได้เท่านี้เอง แต่ในส่วนของการกบฏบรรณาธิการ ในส่วนของผมที่ปฏิบัติมีการวางระเบียบเลยว่า ถ้าเป็นข่าวเด็กและเยาวชน เราจะไม่มีการปล่อยเสียง แต่อย่างมีการนำเสนอ แต่อย่างจะเลี่ยงการนำเสนอโดยการไม่ลงรายละเอียด เราเพียงแต่ว่าเล่าเพื่อเป็นอุทาหรณ์ อันนี้อาจมีความไม่ค่อยพอดีกับทางกฎหมายเท่าไรที่ห้ามนำเสนอ อันนี้ทางสื่อมวลชนเองก็ลำบากใจ เพียงแต่ว่าแน่นอนเราไม่ได้มุ่งเน้นการขายข่าว หากสถานีใดมุ่งเน้นแต่การขายข่าว มันจะเป็นเรื่องที่ไม่ดี

พีระวัฒน์ โชติธรรมโม นายกษมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) เรื่องเด็กถูกระงับทางเพศในเด็กชาย จริง ๆ เป็นปกติมานานก่อนข้อปฏิบัติที่ว่าเราไม่สามารถนำเสนอได้อยู่แล้ว ผู้สื่อข่าวอย่างกังวลเรื่องไม่มีหลักฐาน เพราะเราสามารถนำวิดีโอมาแคปเป็นภาพนิ่ง แล้วเบลอ เท่านั้นที่รู้แล้วว่าเป็นจริง เสียงไม่จำเป็นอย่าไปตัดเสียง เพราะไม่มีผลเชิงการนำเสนอข่าว แต่เกิดผลกระทบอื่นมากกว่า อันนี้ในทางจรรยาบรรณจริยธรรมแล้วทำไม่ได้ เราอยากให้ทำความเข้าใจว่า หน้าที่บทบาทของสื่อมวลชนนั้น มีกรอบขอบเขตในการนำเสนอข่าวแค่ไหน เราเข้าไปช่วยผู้ที่ถูกระงับและนำไปสู่องค์กรที่มีหน้าที่ช่วยเหลือได้ แต่เราไม่มีหน้าที่ในฐานะที่ต่อสู้กับเขาโดยตรงในทางกฎหมายหรืออะไรก็ตาม เราทำหน้าที่นำเสนอข้อมูลความเป็นจริงที่ไม่กระทบต่อสิทธิของผู้ถูกระงับ เพราะฉะนั้น เสียง ภาพเคลื่อนไหว ไม่มีความจำเป็นต้องออกอากาศ เพราะหลักฐานแค่ภาพนิ่งที่แคปมาสามารถยืนยันได้ว่าเป็นหลักฐานที่ไม่ได้มโนมา หลักฐานเท่านี้พอจะยืนยันข้อเท็จจริงได้แล้ว ที่เหลือก็มอบหลักฐานให้กับองค์กรที่ทำหน้าที่นั้นต่อเพื่อปกป้องน้องที่ออกมาต่อสู้เรียกร้องสิทธิ ไม่ต้องกังวล

ดร.ศรिता ตันทะอติพานิช กรรมการผู้จัดการมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ระบุว่า ผู้ที่ทำงานคุ้มครองเด็ก 30 ปี เสนอให้ใช้ภาพถ่าย/การ์ตูน แทนตัวเหยื่อ เพราะมีตัวอย่างเคสปิดหน้าเด็กออกข่าวแต่ยายจำหลานได้แค่เห็นตึงหู กลายเป็นว่าหลานยายเองที่ถูกข่มขืนคนแถวบ้านเลยรู้กันหมด นอกจากนี้ การใช้ภาพถ่ายกลุ่มประสาบงโปสเตอร์ แปะกล่องขอรับบริจาค ก็เป็นประเด็นโต้แย้งกันในคนทำงานคุ้มครองเด็ก/สิทธิเด็ก กลุ่มแรกเห็นว่าไม่ควรเพราะทำให้เด็กอับอาย ด้อยค่า ถูกตีตรา เกิดผลลบ ฯลฯ แต่อีกกลุ่มก็บอกว่าต้องการเสนอความจริงเพื่อให้สังคมช่วยเหลือ เสียสละส่วนน้อยเพื่อส่วนรวม ประเด็นนี้มีหน่วยงานบางแห่งปรับเป็นใช้ภาพกราฟฟิก ตัวการ์ตูน หรือเขียนสตอรี่ แทนฝากข้อมูลไว้เพื่อเป็นประโยชน์ในการตีบทหรือหาทางออกร่วมกัน

วุฒิชัย พุ่มสงวนอัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีเยาวชนและครอบครัว 6 สำนักงานอัยการสูงสุด (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ระบุว่า การไปสัมภาษณ์คนข้างบ้านเป็นการละเมิดหรือเปล่า ไม่เป็น จะสัมภาษณ์พ่อแม่หรือลูก ไม่เกี่ยวข้องจะสัมภาษณ์ใคร มันเกี่ยวที่เนื้อหาว่าจะต้องไม่ระบุลงไปถึงรายละเอียดของครอบครัวหรือของตัวเด็กเท่านั้นเอง และเราไม่จำเป็นต้องออกรายละเอียดทุกคำ หรือที่เราไม่อ่านคำพูดหมิ่นประมาทออกข่าว ก็เพียงแค่บอกว่า ก ต่า ข ด้วยถ้อยคำหลายคาย แต่เราไม่ต้องไปลงรายละเอียด เราแค่เล่าเหตุการณ์ได้

วุฒิชัย พุ่มสงวนอัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีเยาวชนและครอบครัว 6 สำนักงานอัยการสูงสุด (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ระบุว่า กรณีเผยแพร่คลิปมีปัญหา ลูกตำรวจทะเลาะลูกชาวบ้าน เราไม่ต้องลงรายละเอียดว่าใครทะเลาะกับใครอย่างไร แต่เราสามารถนำเสนอข้อเท็จจริงได้ คือ เล่าเหตุการณ์ข้อเท็จจริง แต่หลักฐานเราส่งข้อมูลให้ตำรวจ และนำเสนอในข่าวชนิดหนึ่งว่าเรามีหลักฐานและส่งมอบหลักฐานให้กับตำรวจคนนั้นแล้ว เพื่อจะได้ดำเนินการต่อไป ซึ่งในต่างจังหวัดมีปัญหามากกว่าเวลามีปัญหากับผู้มีอิทธิพลแล้วกลัวว่าเรื่องจะเงียบ เราช่วยทวงสิทธิได้ แต่ต้องไม่กระทบสิทธิแต่ไม่ต้องเอาคลิปเด็ก หรือรายละเอียดเกี่ยวกับเด็กมานำเสนอ เช่น เบลอหน้า แต่ไม่เบลอชื่อ หรือเปิดเผยชื่อโรงเรียน เป็นต้น

มงคล บางประภา นายกษัตริย์ราชบัณฑิต สำนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ระบุว่า จากการเข้าร่วมการสนทนากลุ่มทั้ง 2 ครั้ง ผมได้ความรู้และบทเรียนว่า เรามีการแลกเปลี่ยนถกกันว่า ทำไมเราจึงต้องเล่นข่าวเด็ก ในเวทีของบรรณาธิการก็มีการพูดคุยกันว่าข่าวบางประเภทเกี่ยวกับเด็กไม่ต้องการนำเสนอเลยก็ได้ เช่น ข่าวการทำร้ายกันที่ทำเป็นกิจวัตร ไม่ต้องนำเสนอในลักษณะเคสบายเคส แต่ควรขมวดรวมเป็นปัญหาสังคมแล้วนำไปสู่การตั้งคำถามฝ่ายที่รับผิดชอบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างนี้ควรมีทางแก้ไขอย่างไร แต่ก็ไม่อยากให้ใช้วิธีการสุดโต่ง เราต้องบริหารความสมดุลและความเป็นกลาง สมดุลระหว่างการที่กลัวละเมิดสิทธิเด็กจนไม่นำเสนอข่าวเด็กเลย ซึ่งก็จะเป็นอีกทางหนึ่งที่เกิดผลเสียกับเด็ก คือ การตัดโอกาสของเด็กในการที่จะแสดงออก ผมคิดว่าน่าจะมีแนวทางอย่างนี้คือ ถ้าเราต้องการนำเสนอข่าวเด็ก และแก้ปัญหาเกี่ยวกับเด็ก ไม่ควรเอาเด็กเป็นตัวเดินเรื่อง แต่เอาปัญหาของเด็กเป็นตัวเดินเรื่องมากกว่า ถ้าเราคิดอย่างนี้ การที่ต้องใช้ภาพที่มีเด็กเป็นตัวประกอบ หรืออัตลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก จะสามารถตัดออกไปได้ทั้งหมดเลย

2. การกำกับดูแลการรายงานข่าวเด็กเพื่อปกป้องสิทธิเด็กในประเทศไทย

1) กลไกทางกฎหมาย

ในส่วนของการปกป้องสิทธิเด็กในประเทศไทยเกี่ยวกับการรายงานข่าวเด็กซึ่งเป็นไปตามข้อตกลงว่าด้วยอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child - CRC) โดยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ แต่จนถึงปัจจุบันยังไม่มีกรอบดำเนินการคดีเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิเด็กกับสื่อมวลชนแม้แต่คดีเดียวส่งผลให้ขาดการตีความตัวบทกฎหมายเกี่ยวกับการรายงานข่าวเด็กที่ชัดเจน รวมถึงขาดการกระตุ้นให้ระมัดระวังการละเมิดสิทธิเด็กอย่างจริงจัง อย่างไรก็ตาม ผู้ร่วมกิจกรรมสนทนากลุ่มบางส่วนเห็นว่าการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดต้องระวังการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการกลั่นแกล้งทางธุรกิจและต้องระวังว่าอาจเป็นการกระทบการแสดงสิทธิเสรีภาพได้เช่นกัน พร้อมกันนี้ควรมองหากกลไกสมานฉันท์และแนวทางการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบไปพร้อมกัน

วุฒิชัย พุ่มสงวนอัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีเยาวชนและครอบครัว 6 สำนักงานอัยการสูงสุด (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ระบุว่า อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กเป็นกฎหมายแม่บท เป็นกฎหมายระหว่างประเทศที่ทุกประเทศรวมทั้งประเทศไทยลงนามเป็นภาคีในอนุสัญญาฉบับนี้ ซึ่งสืบเนื่องมาจาก พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก มาตรา 27 ที่ระบุว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณาหรือเผยแพร่ทางสื่อมวลชนหรือสื่อสารสนเทศประเภทใด ซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กหรือผู้ปกครอง โดยเจตนาที่จะทำให้เกิดความเสียหายแก่จิตใจ ชื่อเสียง เกียรติคุณ หรือสิทธิประโยชน์อื่นใดของเด็กหรือเพื่อแสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ” ตามกฎหมายฉบับนี้ ผู้ปกครอง คุณแม่โพสต์รูปลูกจริง ๆ ก็ผิด โพสต์ด่าลูกตนเอง พิการ์ พร้อมเลขบัญชี คนเอาไปแชร์ต่อก็อาจมีความผิดได้ ในส่วนนี้มีโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน ปรับไม่เกิน 60,000 บาท นี่เป็นที่มาของโทษที่ระบุในร่างแนวปฏิบัตินี้

“กฎหมายมีสาระสำคัญ 2 ประเด็น คือ 1. เด็ก คือ บุคคลที่มีอายุไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส และ 2. ห้ามทำข่าวเด็กในเชิงเสียหาย พุดสั้น ๆ ว่า “ข่าวดีทำได้ ข่าวร้ายห้ามทำ”

ยกตัวอย่างเช่น ชาวเด็กได้รับรางวัล เด็กชนะการแข่งขันโอลิมปิก อันนี้ทำได้ ส่วนเด็กก่อเรื่อง เด็กถูกทำร้าย หรือบางครั้ง เด็กให้ข้อมูลนำจับการค้ายาเสพติดได้ ซึ่งเหมือนเป็นข่าวดี แต่มีการทำข่าวที่ลงรายละเอียดข้อมูล เด็ก สัมภาษณ์เด็ก แบบนี้ถือว่าเป็นความผิดได้” วุฒิชัย พุ่มสงวนอัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีเยาวชนและครอบครัว 6 สำนักงานอัยการสูงสุด (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) กล่าว

วุฒิชัย พุ่มสงวน อัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีเยาวชนและครอบครัว 6 สำนักงานอัยการสูงสุด (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) กล่าวด้วยว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำรุนแรงในครอบครัว ถ้าทำข่าว ทั้งสองอันจะมีโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน กับ ไม่เกิน 3 เดือน ตามลำดับ เด็กสามารถแจ้งความเองได้ ถ้าพูดถึงพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำรุนแรงในครอบครัว เป็นความผิดอาญาแผ่นดิน แสดงว่าใครแจ้งความก็ได้ จะเป็นเด็กคนนั้น เป็นผู้ปกครอง เป็นตำรวจ ใครก็ได้ ที่นี้ขอพูดต่อไปว่า ก็เด็กยอมแล้วถ่ายรูปผู้ปกครองก็ขอเรียบร้อยแล้ว อย่างนี้ยังผิดอีกไหม ผิด ถึงแม้ว่าจะได้รับความยินยอมจากตัวเด็ก จากผู้ปกครอง แต่ถ้าฝ่าฝืนพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก มาตรา 27 ยังมีโทษจำคุก 6 เดือนได้อยู่ อายุความ 5 ปี

วุฒิชัย พุ่มสงวนอัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีเยาวชนและครอบครัว 6 สำนักงานอัยการสูงสุด (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ระบุว่า ทั้งนี้ พระราชบัญญัติคุ้มครองการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว ปี 2550 ที่นิยาม "บุคคลในครอบครัว" หมายถึง คู่สมรส คู่สมรสเดิม ผู้ที่อยู่กินหรือเคยอยู่กินฉันสามีภรรยา โดยมีได้จดทะเบียนสมรส บุตร บุตรบุญธรรม สมาชิกในครอบครัว รวมทั้งบุคคลใด ๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครอบครัวเดียวกัน เช่น แม่คนที่อยู่ในบ้านมา 40 ปี อาจไม่ได้เป็นญาติ แต่ก็ถือเป็นบุคคลในครอบครัว นอกจากนี้ ตามกฎหมายดังกล่าว มาตรา 9 ระบุว่า เมื่อมีการแจ้งความดำเนินคดีแล้ว ห้ามมิให้ผู้ใดลงพิมพ์โฆษณา หรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนด้วยวิธีใด ๆ ซึ่งภาพเรื่องราว หรือข้อมูลใด ๆ อันน่าจะทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว หากฝ่าฝืนมีโทษจำคุก 6 เดือน ปรับไม่เกิน 6 หมื่นบาท เช่น โพสต์ลูก ลงรูปพ่อประจานไปเลย นักข่าวก็ติดคุกได้ เพราะกฎหมายคุ้มครองทั้งผู้ถูกกระทำ และผู้ที่กระทำ เพราะเป็นเรื่องในครอบครัว แต่ในส่วนนี้จะมาคุยกันว่า ไม่ใช่การห้ามทำข่าว แต่ห้ามบรรยายละเอียดเท่านั้น แต่มีเงื่อนไขอยู่เล็กน้อย คือ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก ถึงไม่แจ้งความก็มีผลในการคุ้มครองเด็ก แต่กฎหมายลกระทำความรุนแรงในครอบครัวจะต้องมีการแจ้งความก่อน ส่วนนี้เป็นรายละเอียดทางกฎหมาย

นอกจากนี้ วุฒิชัย พุ่มสงวน อัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีเยาวชนและครอบครัว 6 สำนักงานอัยการสูงสุด (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ยังระบุด้วยว่า ในส่วนของพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว มาตรา 76 บอกเลยว่าห้ามถ่ายภาพเด็ก และมาตรา 130 มีบทกำหนดโทษอยู่แล้วว่าการเผยแพร่ข้อมูลเด็กหรือสิ่งที่เป็นข้อมูลในสำนวนคดี อันนี้จะมีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาทด้วย จริง ๆ กฎหมายฉบับนี้มีตั้งแต่ พ.ศ. 2553 มีมา 11 ปีแล้ว เพียงแต่ไม่มีใครริเริ่มหรือดำริที่จะไปบังคับใช้

“ในประเทศไทยมีบทบัญญัติที่เป็นความผิด แต่เนื่องจากปัจจุบันยังไม่มีผู้แจ้งความสื่อมวลชน จริง ๆ แล้วคดีการทำข่าวเด็กหรือการทำบุคคลในครอบครัวเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน ใครแจ้งความก็ได้ ถ้าเห็นว่าคน

นี้ทำข่าวไม่ถูกต้องไปแจ้งความก็ได้ แต่คงไม่มีใครอยากทะเลาะกับสื่อมวลชนโดยตรง จริง ๆ แล้วผมเคยสัมภาษณ์กับหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบตัวเด็กโดยตรง ตอนแรกเขารับจะเป็นเจ้าภาพเวลาที่มีการทำข่าวเด็กจะไปแจ้งความ ที่นี้มีปัญหาในทางปฏิบัติ พุดตามตรงว่าไม่มีใครอยากทะเลาะกับสื่อมวลชน คราวนี้เนื่องจากไม่เคยมีการดำเนินคดีจึงยังไม่เคยมีคำพิพากษาศาลฎีกา จึงยังไม่เคยมีคำพิพากษาศาลฎีกาและยังไม่เคยมีใครทำคำอธิบายเป็นเรื่องเป็นราวว่าแคไหนที่เป็นข่าวร้ายของเด็ก เช่น เด็กถูกรอบครวฆ่าที่จังหวัดกระบี่ 7-8 ศพ ไปสัมภาษณ์เด็ก อันนี้ผิดหรือเปล่า ไปสัมภาษณ์คนในครอบครัวผิดหรือเปล่า อันนี้ก็ยังไม่มีความชัดที่ชัดเจน” วุฒิชัย พุ่มสงวน อัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีเยาวชนและครอบครัว 6 สำนักงานอัยการสูงสุด (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564)

สุวรรณ จิตประภัสสร กรรมการมูลนิธิเพื่อผู้บริโภค (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ระบุว่า กฎหมายการคุ้มครองเด็กยังต้องมี เพราะเด็กยังอยู่ในวัยที่เราจำเป็นต้องคุ้มครองให้เขาเติบโตมาเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ

ด้านกฤษฎาพงษ์ แววดลายหงส์ หัวหน้ากองบรรณาธิการและแอดมินเพจ หนังสือพิมพ์ประชาชาติ/ตราดทีวี (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ระบุว่า ถ้ามีบทลงโทษชัดเจนที่ไม่มีการคัดกรองแบบเข้มข้น คือถ้าปล่อยหลุดออก ถ้าเรามีการดำเนินคดีอย่างชัดเจนเป็นเคสแรก ๆ สื่ออาจจะกลัวก็ได้ หรืออาจจะมีแม่งานจังหวัดเลยก็ได้เข้ามาแจ้งความดำเนินคดีกับสื่อที่ไม่ดำเนินการในจุดนี้ อันนี้พูดถึงในส่วนสื่อท้องถิ่น เพราะสื่อส่วนกลางเขามีองค์กรของเขาอยู่แล้ว แต่สื่อท้องถิ่นค่อนข้างเป็นสื่อที่ละเมิดค่อนข้างมากเหมือนกัน ถ้าเกิดมองในมุมมองตามนี้

มานะ ตรีรยาภิวัฒน์ รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ระบุว่า อีกประเด็นที่ผมคิดว่าสำคัญคือว่าที่ผ่านมามีคนทำงานสื่อไม่ได้ให้ความสำคัญตรงนี้ เพราะว่ายังไม่ได้เกิดกรณีฟ้องร้องเกิดขึ้น อาจจะมีคุณสุวรรณนำทีมเลยหรือว่าในส่วนอื่น ๆ ที่จะสามารถฟ้องร้องในเรื่องนี้ให้เป็นประเด็นตัวอย่าง ถ้ามีประเด็นตัวอย่างเกิดขึ้นผมคิดว่าแนวปฏิบัติที่พลิกบ่อยแน่ แต่ถ้าไม่ได้อะไรเกิดขึ้นไม่มีการฟ้องร้อง ผิดกฎหมายแต่ไม่มีใครไปเล่น ก็ยังคงมีการนำเสนอและปฏิบัติ แต่ถ้าเกิดมีสักรายสองรายเกิดขึ้น ผมเชื่อว่าแนวปฏิบัติที่กองบรรณาธิการหรือผู้ปฏิบัติงานคงจะพลิกอ่านมากขึ้น

ธนาต สี่แก้ว ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายข่าว บริษัท เวิร์คพอยท์ เอ็นเทอร์เทนเมนท์ จำกัด (มหาชน) (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ระบุว่า ส่วนการทำข่าวแนวทางของเวิร์คพอยท์ มีการแจ้งแนวทางที่ผมวางให้สตริงเกอร์โดยจะส่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการรายงานข่าวเด็กและครอบครัวให้กับสตริงเกอร์ และมีใบเอกสารให้เขาเซ็นที่ขออนุญาตด้วย แจ้งว่าเวลาทำข่าวเกี่ยวกับเด็กต้องขออนุญาตก่อน คือไม่ต้องสนใจว่าจะละเมิดหรือไม่ละเมิด คือเขาไม่มีสิทธิ์ออกอากาศอยู่แล้ว แต่ต้องขออนุญาต แต่เมื่อส่งมาส่วนกลาง ส่วนกลางจะเป็นคนตรวจสอบเองว่าเล่นได้หรือไม่ก็ได้ ก็คืออันไหนเล่นได้ก็ยังไม่เล่น ที่เล่นได้ก็จะเล่น และจะเพิ่มเติมกรณีที่เกิดถ้ามีใครฟ้องแจ้งความกันได้ และถ้าสื่อแจ้งความกันเอง จะอยู่ลำบากนิดหนึ่ง เพราะว่าเอาเข้าจริงแล้วแต่ละส่วนของกองบรรณาธิการ มันก็ไม่ได้ครอบคลุมสื่อทั้งหมดในสำนักข่าว สมมติว่าในส่วนของออนไลน์ไปแจ้งความที่วีคอมรินทร์ มันก็ไม่ครอบคลุมอยู่ดี เพราะบางสื่อออนไลน์ของอมรินทร์ก็ทำผิดเหมือนกัน

ก็จะกลายเป็นแฉ่งกันแฉ่งกันมา ถ้าเป็นแนวทางให้ผู้เสียหายแฉ่งกันเองจะดี แล้วองค์กรของสื่ออาจจะมององค์กรที่คอยช่วยเหลือผู้เสียหายหรือจัดหาทนายให้ จะเป็นการดีกว่า

เทวฤทธิ์ มณีฉาย บรรณาธิการบริหาร ประชาไท (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ระบุว่า code of conduct หรือประมวลจริยธรรม ผมไม่ได้มองว่าเป็นศีล เป็นสิ่งที่ตายตัว แล้วก็สิ่งที่เราอย่าทำ ๆ ผมมองเป็นกระบวนการ ในร่างเข้าใจว่ามีการไปรีวิวิทโทษต่าง ๆ เหมือนกับว่าถ้าไม่ทำตามไม่ควรทำ ถ้าทำแล้วจะมีโทษแบบนี้ ซึ่งแปลว่าเรายกอำนาจในการลงดาบ เป็นการป้องปราม ซึ่งเป็นการปกป้องคนที่มีอำนาจน้อยก็อำนาจรัฐ แต่ด้านหนึ่งก็เป็นการยกอำนาจดาบนั้นให้กับรัฐ เมื่อไรก็ตามที่รัฐไม่ได้ไปตามครรลองครองธรรมตามหลักการ เขาอาจจะใช้ดาบนั้นมาลงโทษเราได้ คือเรามีบทเรียนจากกฎหมายหลายอัน เพราะกฎหมายที่รีวิวมาก็เป็นกฎหมายที่มีอยู่แล้ว แต่ที่ผ่านมามีกฎหมายที่ถูกใช้เป็นเครื่องมือเป็นวาทกรรมที่จะจัดการกับคู่ขัดแย้งของรัฐหรือฝ่ายตรงข้ามทางการเมือง ต้องระวัง ดังนั้นผมเลยมาคิดว่าต้องมีทางเลือกอื่น นอกจากว่าถ้าเกิดคุณห้ามทำอย่าทำ อันนี้เป็นตามหลักการปฏิบัติ แล้วมีข้อกฎหมายที่ทำแล้วจะถูกลงโทษโดยรัฐ

เทวฤทธิ์ มณีฉาย บรรณาธิการบริหาร ประชาไท (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) กล่าวเพิ่มเติมด้วยว่า อันหนึ่งที่สำคัญ อย่างที่ยกเรื่องสื่อไปกระทำการล่วงละเมิดของเหยื่อซ้ำ แปลว่าการทำผิดเกิดขึ้นซ้ำ การแก้ปัญหาเยียวยาฉันมีการพูดถึงเมื่อ 10 กว่าปีก่อน กระบวนการเชิงสมานฉันท์ คือบทบาทรัฐอาจจะเป็นคนดูแลผู้เยียวยาการแก้ปัญหา ไม่ใช่ทำผิดแล้วคุณจ่ายค่าปรับสื่อเองก็จบแล้ว จริง ๆ แล้วไม่ควรเป็นแค่นั้น ควรเป็นกระบวนการมีกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ เช่น สมาคมที่เกี่ยวข้อง ต้องอยู่บนพื้นฐานความยินยอมระหว่างคู่กรณีต่าง ๆ ทั้งเหยื่อเองทั้งสื่อเอง หรือตัวกลางเองมาสร้างกระบวนการเชิงสมานฉันท์ที่จะเยียวยา อย่างเช่นเรื่องดิจิทัลฟุตพริ้นท์ แน่นนอนว่าเป็นการผลักรถให้กับเหยื่อเองที่ต้องไปแก้ปัญหา ผมว่าถ้าสื่อเองต้องเข้าสู่กระบวนการที่ต้องช่วยกันเยียวยา เพราะหลังจากที่เกิดเหตุก็ต้องมีผลกระทบตามมา ว่าอันนี้น่าจะมีการพูดถึงทางเลือกนี้ในตัวร่าง ไม่ควรจะยกดาบนั้นไปให้รัฐทั้งหมด และก็มีรายละเอียดปลีกย่อย เช่น เรื่องตัวอย่างเข้าใจว่าเป็นการไปรีวิวกฎหมายมา แต่อยากให้เห็นชัดว่ามันอยู่ข้อไหน อย่างเช่นเรื่องในข้อ 3.2 การรีวิวส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคล แต่ว่ามันเลยไปถึงเรื่องการนำเสนอที่จะเป็นการโน้มน้าวในการใช้ดุลยพินิจของเด็กด้วย ไม่ใช่แค่เรื่องข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นผลกระทบต่อเด็ก แต่เป็นการบอกว่าเนื้อหาเหล่านั้นจะเป็นการโน้มน้าว ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกมหรือเรื่องในแง่มุขที่อาจจะสนับสนุนหรือผลักดันให้เด็กกระทำความผิดหรือชักนำให้เกิดการเลียนแบบอันนี้ และมีโทษจำคุก 1 ปี ปรับ 20,000 บาท ในข้อ 3.2 ในข้อแนวทางการปฏิบัติข่าวเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่เป็นผู้กระทำความผิด อันนี้ก็เข้าใจว่ามันมีกฎหมายแต่ไม่แน่ใจว่าเป็นส่วนไหน แต่ว่าทั้งนี้ทั้งนั้นก็ยังมีโอกาสที่จะถูกเป็นเครื่องมือของรัฐเล่นงานกับสื่อที่จะนำเสนอข่าวที่รัฐเองตีความว่ามีความผิด เช่น การชุมนุมอะไรต่าง ๆ

ธนาชาติ สี่แก้ว ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายข่าว บริษัท เวิร์คพอยท์ เอ็นเทอร์เทนเมนท์ จำกัด (มหาชน) (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ระบุว่า โดยหลักการก็เห็นด้วยกับร่าง แต่ว่าไม่เห็นด้วยกับการบังคับใช้เท่าไร แต่ก็ปฏิบัติตาม เพราะว่าบางเรื่องอย่างข่าวดีข่าวร้าย บางเรื่องมันตัดสินใจได้ว่าอะไรคือข่าวดีข่าวร้าย บางเรื่องมันตีความลำบาก หรือแม้แต่การละเมิดหรือไม่ละเมิด บางเรื่องมันตัดสินใจได้เลยว่าละเมิดหรือไม่ละเมิด แต่บางเรื่องก็ยังไม่ถกเถียงกันอยู่ ก็เลยคิดว่าการบังคับใช้มันเหมือนกับการทำให้เสรีภาพสื่อลดลงและอาจเป็นเครื่องมือได้ ปัจจุบันสื่อทุกสำนักก็ระวังการนำเสนอข่าวอยู่แล้ว ก็แบกความเสี่ยงในการโดนฟ้องร้องอยู่แล้ว

ก็โดนตลอด มีพลาดบ้าง มีตั้งใจพลาดบ้าง เจตนาที่จะทำบ้าง ละเมิดบ้าง หรือบางทีก็ไม่ตั้งใจก็มี ก็สู้กับไปตามกฎหมาย บางสื่อก็โดนลงโทษทางกฎหมายก็มี โดนปรับบ้างอะไรบ้าง โดยส่วนตัวเห็นด้วยหลักการคือดี แต่ว่าการนำไปบังคับใช้หรือไปหยิบยื่นให้รัฐเอามาบังคับสื่อ อันนั้นไม่เห็นด้วยเท่าไร

2) กลไกการกำกับดูแลในวงการวิชาชีพสื่อมวลชนและการกักตนเองขององค์กรสื่อมวลชน

จากกิจกรรมสนทนากลุ่ม พบว่า องค์กรวิชาชีพสื่อมวลชน และองค์กรสื่อมวลชนส่วนใหญ่มีนโยบายหรือแนวทางการปกป้องคุ้มครองสิทธิเด็ก รวมถึงปฏิบัติตามข้อกำหนดของหน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับดูแล เช่น คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) แต่ในภาพรวมยังมีความกังวลเกี่ยวกับมาตรฐานการกำกับดูแลในทางปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมกัน

สุวรรณา จิตประภัสสร กรรมการมูลนิธิเพื่อผู้บริโภค (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ระบุว่า คำว่าจริยธรรม แปลว่า สื่อมวลชนจะต้องทำในสิ่งที่ถูกต้อง สื่อมวลชนเป็นคนแรกที่ได้พบกับเหตุการณ์ละเมิดต่าง ๆ ในกรณีอาชญากรรมที่เกิดกับเด็กในทุกประเภท เป็นผู้รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ แต่สิ่งที่เกิดขึ้นขณะนี้คือ สื่อมวลชนไม่ทำอะไรเกินไปกว่าการรายงาน ถ้าไม่รายงานตรงไปตรงมา ก็ไปทำให้เป็นดราม่า จึงขอเรียกร้องสื่อมวลชน จริยธรรมอันหนึ่งก็คือ การได้รับทราบความทุกข์ของเยาวชน ความทุกข์ของปัญหาที่ลึก ๆ ของเยาวชนต่าง ๆ นี้ สื่อมวลชนควรที่จะทำเรื่องราวสืบสวนสอบสวน เพื่อที่จะเจาะปัญหาจริง ๆ ของสังคมไทยว่าเกิดอะไรขึ้นกับสังคมไทย ทำไมสังคมไทยถึงเดินมาถึงจุดนี้ได้ อันนี้จะเป็นคุณประโยชน์มาก ซึ่งดิฉันไม่มั่นใจเหมือนกันว่าในด้านจริยธรรมทำได้ไหม แต่ดิฉันคิดว่าน่าจะทำได้ เพราะจริยธรรมอันหนึ่งก็คือ จิตสำนึกของสื่อมวลชนที่มีหน้าที่ต่อสังคมและสาธารณะ

ด้านบรรณาธิการและผู้สื่อข่าวแลกเปลี่ยนประสบการณ์และนโยบายการทำงานของแต่ละองค์กร โดย พงษ์ระพี ประพฤติดี ผู้สื่อข่าวอาวุโสสายสังคม อาชญากรรม สถานีสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ระบุว่า นโยบายของผู้บริหารและกองบรรณาธิการให้ความสำคัญเรื่องสิทธิมนุษยชนของเด็กและเยาวชนให้ความสำคัญมาก ในส่วนของการนำเสนอข่าวต่าง ๆ ของช่อง 5 ก็จะไม่ละเมิดมีนโยบายควบคุมในส่วนนี้มาก เพราะฉะนั้นการที่จะนำเสนอทั้งในส่วนของโทรทัศน์ วิทยุ และสื่อออนไลน์ที่ช่อง 5 นำเสนออยู่ เราจะไม่สนใจเรตติ้ง มีข้อเสนอแนะว่าในภาพรวมการนำเสนอข่าวพวกนี้เป็นไปตามนโยบายและข้อกำหนดที่ได้กำหนดไว้ ร่างที่ร่างมาแล้วเห็นด้วยเป็นอย่างมาก

อลงกฎ จิตต์ชื่นโชติ บรรณาธิการข่าว หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ระบุว่า ผมเป็นนักข่าวมา 44 ปี แล้ว ก็ค่อนข้างจะผ่านคดีพวกนี้มาตลอด ทางไทยรัฐเองก็ค่อนข้างจะเข้มงวดเรื่องนี้ เราจะมีกระบวนการควบคุมหลายขั้นตอนละเอียดมาก โดยเฉพาะข่าวเกี่ยวกับสถาบัน ขาวพระพุทธศาสนา ขาวเด็ก และเยาวชน ก็ได้เห็นวิวัฒนาการด้านสื่อมาตลอดเราได้ดีขึ้นเรื่อย ๆ คงจะดีขึ้นไปอีก อย่างไทยรัฐก็มีหน้าที่นำเสนอเกี่ยวกับส่งเสริมเยาวชนมีทุกอาทิตย์ และทำมา 40 กว่าปีแล้ว และมีทั้งนักเรียนนักศึกษาที่มาลงนิตยสารต่าง ๆ

ชานาญ ไชยสร ผู้สื่อข่าวสกีพหน้าหนึ่ง หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ไทย (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ระบุว่า ในส่วนของกฎหมาย ผู้สื่อข่าวเจนเนอเรชันนี้เขาได้รับการปลูกฝังมาก เช่น ผมเองได้รับการปลูกฝังพอสมควร ก็รู้สึกว่าการนำเสนอข่าวบางอย่างทำไม่ได้ สุ่มเสี่ยง ก็ตัดทิ้งเลย หรือถ้าเป็นภาพ ผมจะเบลอทั้งหมด

จะเป็นเนื้อหาดีหรือไม่ดี ผมจะเบลอทั้งหมด ไม่ให้เห็นเลยว่าเป็นใคร อยู่อย่างไร ทั้งนี้ ทางไทยรัฐมีไกด์ไลน์การทำงานข่าวเด็กให้พนักงาน และระมัดระวังประเด็นที่ลุ่มเสี่ยง เปรียบเทียบได้จากการนำเสนอข่าวในอดีตกับปัจจุบันที่ระมัดระวังมากขึ้น

วาทีนีย์ นนธิจันทร์ เนชั่นออนไลน์ (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ระบุว่า เรามีนโยบายในการนำเสนอข่าวเด็กและเยาวชน เพราะแพลตฟอร์มต่าง ๆ ค่อนข้างเข้มงวด เนชั่นก็ค่อนข้างระวัง

บัญชา แข็งขัน บรรณาธิการบริหาร บริษัท จีเอ็มเอ็ม วัน ทีวี จำกัด (ช่องวัน 31) (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ระบุว่า ทางช่องวัน 31 และ GMM 25 ให้ความสำคัญและตระหนักถึงเรื่องการเคารพสิทธิเด็กและก็เรื่องความรุนแรงในครอบครัว ความรุนแรงของผู้หญิงมาตั้งแต่ต้นอยู่แล้ว ซึ่งหลักในการปฏิบัติเราเห็นด้วยกับแนวทางการปฏิบัติที่เสนอมานี้

กฤษณ์ชุนต์มย์ เจียรรัตน์กนก รองผู้อำนวยการฝ่ายบรรณาธิการ สถานีโทรทัศน์ไทยรัฐทีวี ช่อง 32 (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ระบุว่า ไทยรัฐทีวีในส่วนของการรายงานข่าวเด็ก เราก็ระมัดระวังในการนำเสนออยู่แล้ว แต่ถามว่านำเสนอได้แต่เฉพาะข่าวดี ข่าวไม่ดีเรานำเสนอไม่ได้ แล้วสังคมจะตรวจสอบเด็กอย่างไร ขนาดที่สื่อเองก็ต้องถูกตรวจสอบเลย เด็กที่มีพฤติกรรมเราควรจะให้โอกาสเขาใช้ใหม่ แต่ว่าเราก็ต้องตรวจสอบในสิ่งที่เขากระทำผิดหรืออะไรก็แล้วแต่ที่เราจะวางหลักเกณฑ์พิจารณาร่วมกัน สื่อเองก็ถูกตรวจสอบไม่ว่าจะเป็น กสทช. เป็น พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก หรือพระราชบัญญัติศาลเยาวชนฯ ก็ตาม ดังนั้น ควรที่จะมีข้อกำหนดที่เป็นแนวทางการปฏิบัติร่วมของพวกเรา ที่พวกเรามาสรุปกัน รวมถึงมาตรการที่บอกว่า ถ้าผู้ชมสามารถที่จะบอยคอตได้ อันนั้นก็จะเป็นสิ่งที่จะกระทบมาอยู่แล้ว แต่เหนือสิ่งอื่นใดเราต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าเราจะเดินหน้าไปกันอย่างไร เพราะไม่เช่นนั้นเราก็จะเสนอแต่ข่าวเด็กที่ดี หรือสมัยก่อนเรามีเคไอโงะ มีหม่องทองดี เราก็จะนำเสนอ ไม่เห็นมีใครบอกว่าสื่อนำเสนอไม่ได้เลย มันก็เป็นข่าวที่ปรากฏกันมาอยู่ปัจจุบัน ผมคิดว่าถ้าเราจะทำอะไรก็แล้วแต่ก็มีข้อกำหนดร่วมกันให้ชัดเจนไปในทิศทางเดียวกัน ก็จะสำเร็จผล แต่ถ้าเกิดเราไม่หาแนวทางปฏิบัติไว้เลย สังคมปัจจุบันรวมทั้งการแข่งขันกันมันก็มีผลต่อธุรกิจเหมือนกัน มันไม่ใช่ที่เราไม่ได้รับผลกระทบ อย่างไทยรัฐจริง ๆ ก็มีทีมงานอยู่จำนวนหนึ่ง ซึ่งเราก็ต้องรับผิดชอบต่อสังคมเมื่อเราได้อำนาจมาในการที่เราจะจรดปากกาหรือว่าเราจำเสนอข่าวอะไร เราก็ต้องรับผิดชอบต่อสังคมเช่นกัน

“เราไป กสทช. มาหลายรอบ ในส่วนของกองบรรณาธิการ เราก็จะมีฝ่ายเซ็นเซอร์ ซึ่งเขาจะช่วยตรวจสอบเรื่องกราฟฟิก ตรวจสอบคำพูดห้าวอะไรต่าง ๆ และไทยรัฐทีวีร่วมกับไทยรัฐ ไทยรัฐออนไลน์ เราจะมีคณะกรรมการจริยธรรม อยู่ 7 ท่าน ซึ่งเป็นการพิจารณาจริยธรรมในการรายงานข่าว” กฤษณ์ชุนต์มย์ เจียรรัตน์กนก รองผู้อำนวยการฝ่ายบรรณาธิการ สถานีโทรทัศน์ไทยรัฐทีวี ช่อง 32 (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564)

3) ข้อเสนอกลไกการกำกับดูแลอื่น

ในกิจกรรมสนทนากลุ่มมีการนำเสนอแนวทางการกำกับดูแลการรายงานข่าวเด็กเพื่อปกป้องสิทธิเด็กด้วยกลไกอื่น พบว่า มีข้อเสนอให้องค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนประสานงานกับองค์กรผู้ให้บริการแพลตฟอร์มสื่อ

สังคมออนไลน์ต่าง ๆ ในการใช้มาตรฐานชุมชนหรือข้อบังคับของแต่ละแพลตฟอร์มที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอข่าวเด็กให้มากขึ้น

พีระวัฒน์ โชติธรรมโม นายกสมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) จากที่ต้องเข้ามาทำสื่อออนไลน์ ได้ประสบการณ์ว่า ทีมแอดมิน สื่อหลักมีมาตรฐานค่อนข้างเข้มข้น เพราะกระทบต่อนโยบายของแพลตฟอร์ม เช่น เฟซบุ๊ก ยูทูบ ห้ามอันนั้นอันนี้ ซึ่งมีบทบาทสำคัญมากกว่า กระบวนการบรรณาธิการเสียอีก เพราะทันทีที่ถูกรีพอร์ต ถูกยับยั้งการแพร่เนื้อหา รายได้จากโปรแกรมมาติก แอดส์ แค่ว่าไปสัปดาห์หนึ่งรายได้หายไปหลายแสนบาท

“สิ่งที่เห็นชัดเจนที่สุดคือวันนี้ สำนักข่าวใหญ่ ๆ กลัวถูกรีพอร์ต ด้วยนโยบายของแพลตฟอร์ม กลัวถูกระงับการนำเสนอข่าวผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ มาตรการเหล่านี้อาจจะดีกว่ากฎหมาย เสนอให้มีผู้บริหารของแพลตฟอร์มมาแนะนำว่า แต่ละแพลตฟอร์มเขาเข้มข้นอย่างไรบ้าง” พีระวัฒน์ โชติธรรมโม นายกสมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564)

ดร.ศรีดา ตันตะอติพานิช กรรมการผู้จัดการมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ระบุว่า เห็นด้วยอย่างยิ่งกับการทำงานของแพลตฟอร์มออนไลน์ เขามีมาตรฐานการดูแลเนื้อหา “community standard” อยู่แล้ว โดยอิงกฎหมายของประเทศเขาเป็นหลัก ซึ่งเผยแพร่บนแพลตฟอร์มของเขา ถ้าผิดกฎ ใครก็ได้รีพอร์ตเขาก็จัดการได้เลย อันนี้ต้องให้ความรู้กับสังคมและสื่อมวลชนด้วย ถ้าเคสเด็กแค่สงสัยสามารถรีพอร์ตได้เลย เขาก็จะมีคนที่ดูว่าผิดกฎหรือไม่ ถ้าทำงานร่วมกับเขา และสามารถนำมาเป็นวิทยากรได้ นอกจากนี้เขายังทำงานกับองค์กรระดับท้องถิ่น ถ้ามีองค์กรพันธมิตรร่วมรีพอร์ตได้ เขาก็จะสามารถลัดคิวในการตรวจสอบให้ได้ อย่าง มูลนิธิ ทำงานเรื่องละเมิดทางเพศเด็ก เวลาเราแจ้งไปจะได้รับการตอบรับทันทีใน 48 ชั่วโมง ถ้าเราทำงานกับเขา เราก็จะเห็นว่าทำงานอย่างไร เพื่อให้เกิดการดูแลเด็กได้มากขึ้น

วุฒิชัย พุ่มสงวนอัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีเยาวชนและครอบครัว 6 สำนักงานอัยการสูงสุด (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ระบุว่า เห็นด้วยกับหลายท่านว่าอย่าให้ถึงกับช่งนั้นผิด เราแจ้งความเลย แต่เรามีมาตรการเชิงสังคมในการลงโทษกันเอง รีพอร์ตไปแพลตฟอร์มต่าง ๆ โดยเฉพาะเรื่องเด็กเป็นเรื่องสากล รีพอร์ตไปได้แน่นอน ใช้มาตรการควบคุมกันเอง ซึ่งตรงนี้ก็ปัญหาที่หลายช่องพูดกันว่าเผชิญกับความลึกลับ คือ ข้อเท็จจริงเดียวกันแต่ปฏิบัติไม่เหมือนกัน ช่องหนึ่งทำไม่จับ สื่อชาวบ้านทำไม่ผิด พอเป็นช่องใหญ่ ๆ ข้อบังคับมากมายไปหมด อันนี้เรียกลึกลับ ดังนั้น สิ่งที่ได้จากเวทีครั้งนี้คือ การตกลงสภาพบังคับเชิงสังคมให้เกิดความชัดเจน

มงคล บางประภา นายกสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ระบุว่า ประเด็นการรีพอร์ตไปยังแพลตฟอร์มนั้น สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติก็ควรร่วมในการรีพอร์ตไปยังแพลตฟอร์มด้วย

ทั้งนี้ มงคล บางประภา นายกสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ได้ให้ข้อเสนอเพิ่มเติมในการปกป้องคุ้มครองเด็กนั้น ว่า ในส่วนของวิธีการที่เราจะช่วยกรองข่าวที่จะละเมิดสิทธิเด็กนั้น มี 2 แนวทางคือ 1. ถ้าข่าวชิ้นนี้เกิดขึ้นกับลูกหลานเรา เราอยากให้ข่าวนี้ออกมาอย่างไร และ 2. ประโยชน์สูงสุดอยู่ที่เด็ก หากใช้ 2 แนวทางนี้ ปัญหา ก็จะหายไปครึ่งหนึ่ง

“มองให้เหมือนลูกหลาน ประโยชน์สูงสุดอยู่ที่เด็ก” มงคล บางประภา นายกสมาคมนักข่าว นักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564)

นอกจากนี้ มงคล บางประภา นายกสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ยังเสนอด้วยว่า ทางออกที่เราจะช่วยกันได้ คือ การรวมกลุ่มเรียนรู้ในเชิงกฎหมายและ ประสพการณ์ โดยอยากเสนอท่านอัยการวุฒิชัยตั้งเป็นไลน์กลุ่ม ผมอยู่ในกลุ่มการทำข่าวที่ไม่ภัยต่อเด็กอยู่แล้ว ถ้าจะตั้งให้พวกเราเข้าไปร่วมด้วย ใครมีปัญหาข้อกฎหมายก็จะได้รับคำแนะนำ ท่านที่มีความเชี่ยวชาญด้าน สิทธิเด็กก็เข้ามาให้คำแนะนำได้ พร้อมกันนี้อยากเรียกร้องให้สร้างกระแสในการกดดันสปอนเซอร์ ถ้าเรามี ความตั้งใจได้ครึ่งหนึ่งของการกดดันประเด็นทางการเมือง มาใช้ในประเด็นที่เป็นภัยต่อสังคม คิดว่าสังคมจะ เปลี่ยนได้มากและรวดเร็ว

ดร.ธีรรัตน์ วงศ์ธนะเอก นายกสมาคมนักข่าวและสื่อเพื่อเด็กและเยาวชน (สสดย.) (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ระบุว่า ในภาพรวมของร่างนี้ ในฐานะสื่อมวลชน ก็อาศัยจิตสำนึกที่ดี ถ้าอ่านแล้วหัวใจเรา เข้าใจว่าเราต้องปกป้องเด็กตาม CRC อ่านแล้วปฏิบัติได้ง่ายมาก แต่คิดว่าเขาเป็นคนในครอบครัวของเรา ก็รู้อาจจะ ให้รายละเอียดแค่ไหน เส้นแบ่งนั้นยังใช้ได้เสมอในการตั้งคำถามกับตัวเอง ถ้าคนในครอบครัวถูกกระทำ เรื่องนี้ ยังใช้ได้

3. ประโยชน์ของ“แนวปฏิบัติกรนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กที่มีผลต่อครอบครัวและสังคม” และ แนวทางการนำไปใช้

จากกิจกรรมสนทนากลุ่ม พบว่า ผู้ร่วมการสนทนากลุ่มส่วนใหญ่เห็นว่าแนวปฏิบัติฯ นี้เป็นประโยชน์ โดยในทางกฎหมายอาจสามารถใช้แนวปฏิบัติฯ นี้เป็นมาตรฐานจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพที่ใช้ในการ พิจารณาคดีได้ นอกจากนี้ ยังสามารถใช้เป็นคู่มือในการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนได้ อย่างไรก็ตาม ผู้ร่วมสนทนากลุ่มมีความกังวลเกี่ยวกับการนำไปใช้อย่างเท่าเทียมในอุตสาหกรรมสื่อและสื่อพลเมือง หรือผู้มี อิทธิพลในสื่อสังคมออนไลน์อื่น ๆ ที่กำลังมีบทบาทสำคัญเพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน

นายชวรงค์ ลิมป์ปัทมปาณี ประธานสภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ระบุว่า สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติมีแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอข่าวเด็กและเยาวชนหลายเรื่องด้วยกัน อย่างไรก็ตาม การจัดทำร่างแนวปฏิบัติฯ นี้ และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากหลายฝ่ายถือเป็นประโยชน์ สภาการสื่อมวลชนอาจนำเอาข้อเสนอแนะไปใช้ปรับปรุงแนวปฏิบัติของสภาการสื่อมวลชน นอกจากนี้ ในการจัด เวทีครั้งนี้ยังมีการให้ความรู้ในจริยธรรมในการทำข่าวจากอดีตประธานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค และมีการ ให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายจากอัยการซึ่งเป็นประโยชน์กับนักข่าว อาจารย์ ที่จะได้รับความรู้และได้ให้ ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการนำเสนอข่าวเพื่อไม่ให้กระทบกับเด็กและเยาวชน

มงคล บางประภา นายกสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ระบุว่า ผมพบว่า หลายท่านแม้แต่ระดับหัวหน้าข่าว บรรณาธิการเอง ก็ยังมีทัศนคติในเชิงของข่าวเด็กที่ อาจไม่ตรงกับเชิงสากล เช่น มองว่าเด็กที่เป็นผู้กระทำความผิดเป็นฝ่ายที่ต้องจัดการอย่างเด็ดขาด เป็นต้น เมื่อ เกิดเวทีของการแลกเปลี่ยนเชิงทัศนคติ ทุกคนก็จะช่วยกันได้ ในเวทีก่อนมีข้อเสนอของบรรณาธิการว่า การ ละเมิดทางเพศ ควรมีคำกลาง ๆ ว่า การล่วงละเมิดทางเพศ จะดีกว่าการต้องไปบรรยายด้วยวิธีการอย่างไร

หรือแค่ลวนลาม หรือข่มขืน การใช้คำกลางจะปกป้องผู้เสียหายได้ค่อนข้างดี และไม่ถูกวิพากษ์วิจารณ์ต่อ ใน ส่วนของคำถามที่ว่าแล้วเราจะสามารถนำไปใช้ได้อย่างไร ผมขอให้มุมมองอย่างนี้ว่า ถ้าเราจะ ปลุกป่า เราอย่าไปกังวลเรื่องวัชพืช การที่เราทำอยู่ตอนนี้ คือการสร้างชุมชนของการรับรู้ร่วมกันในสิ่งที่ดี เรา อย่าไปกลัววัชพืชที่ทำในสิ่งที่ไม่ดี จะเหมือนตรรกะว่า ตำรวจจราจรมาปรับฉันทำไมในเมื่อมีคนอื่นที่ฝ่าไฟแดง ถ้าทุกคนคิดอย่างนี้ก็จะกลายเป็นว่า ต้องรอทุกคนบนโลกไม่ฝ่าไฟแดง แล้วฉันเป็นคนแรกที่ฝ่าไฟแดงค่อยมาจับ ฉัน อย่างนี้การแก้ปัญหาที่ไม่มีทางเดินหน้า

“พูดอย่างนี้อาจจะดูอุดมคติเกินไป แต่ในความเป็นจริง การปกป้องสิทธิเด็กในโลกมีทั้งระดับนโยบาย ระหว่างประเทศ ระดับของกฎหมาย ซึ่งกฎหมายอาจลงรายละเอียดเกินไปไม่ได้ เพราะอาจเป็นผลร้าย เช่น บอกว่า ห้ามเดินลัดสนาม ก็จะมีคริสตชนชัชชบอว่า ผมไม่เดิน ผมวิ่ง ก็เล็ดลอดช่องของกฎหมาย ระดับต่อมาคือ ระดับของจรรยาบรรณและข้อตกลงร่วมกัน นี่คือสิ่งที่เรากำลังทำอยู่ ถามว่าเกิดผลอย่างไรบ้าง บางครั้ง social sanction น่ากลัวกว่ากฎหมาย เพราะโดนเข้าไปแล้วเสียคน ที่สำคัญคือมีเราหรือชุมชนทำให้เห็นได้หรือไม่ว่า การไม่ละเมิดสิทธิเด็กทำได้หรือไม่ ถ้ามี ระเบียบที่ว่าจะมีชีวิตขึ้นมาทันที เมื่อมีเรื่องขึ้นสู่ชั้นศาลแล้วมีการหยิบ กระทบเย็บของชุมชนที่เป็นที่ยอมรับในสังคม เช่น สถาบันอิศรา สสส. หรือสภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ ก็จะเป็นผู้นำหนักในการต่อสู้ได้ทันที” มงคล บางประภา นายกสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564)

พีระวัฒน์ โชติธรรมโม นายกสมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) สื่อโทรทัศน์ ศาสตร์สำคัญคือความพอดี ไม่มากหรือน้อยเกินไป ซึ่งเป็นศาสตร์ของการบรรณาธิการ ที่มาจาก ข้อบังคับจรรยาบรรณจริยธรรมที่มีมาเนิ่นนาน แนวปฏิบัติที่ดีตรงที่ผู้ปฏิบัติสามารถหยิบยกมาคุยกับผู้บริหาร ได้ว่ามีข้อตกลงเช่นนี้อยู่ ถ้าจะต้องเล่นเกินขอบเขตนี้ ก็บอกได้ว่า แต่ผลจากการละเมิดข้อกำหนดนี้ ผู้บริหาร ต้องรับผิดชอบ เพราะมีข้อกำหนดแล้ว แต่ผู้บริหารต้องการทำมากกว่าที่ระบุก็ต้องยอมรับผล และอย่างที่ผม บอกว่าเงื่อนไขของแพลตฟอร์มสำคัญมาก ถ้าเรารับข้อกำหนดไปพิจารณา เขามีมาตรการของเขาที่จะเบรก ข้อมูลเหล่านี้ไม่ให้ปรากฏในแพลตฟอร์ม หรือ กสทช. เห็นว่า ข้อกำหนดนี้เป็นอันตรายต่อสังคมต่อผู้ถูกกระทำ กสทช. มาตรการที่เข้มข้นขึ้น ก็จะไม่มีการกล้าละเมิด

“หัวใจของคนที่มาเป็นนักข่าว เขารู้ว่าสิทธิหน้าที่จรรยาบรรณอยู่ตรงไหน แต่บางครั้งการแข่งขัน ที่มากเกินไป การมีข้อกำหนดนี้ทำให้สื่อเห็นว่ามากกว่าจรรยาบรรณกำหนด และเป็น Book ที่เอาไว้เตือนว่า อะไรทำได้ อะไรทำไม่ได้ ถ้าจำไม่ได้ก็เปิดดู ก็จะช่วยให้เราปฏิบัติหน้าที่ในอาชีพนี้ได้อย่างภูมิใจ” พีระวัฒน์ โชติธรรมโม นายกสมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564)

วุฒิชัย พุ่มสงวน อัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีเยาวชน และครอบครัว 6 สำนักงานอัยการสูงสุด (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) กล่าวว่า การกำหนดมาตรฐาน ชัดเจนขึ้นมานี้ก็จะบอกว่าใครที่อยู่นอกกรอบ เป็นจุดตั้งต้นในการที่เราจะสร้างมาตรฐานจริยธรรมของ สื่อมวลชน และเป็นสื่อมืออาชีพ สื่อมีรายได้จากค่าโฆษณา หรือสื่อที่ทำเป็นเรื่องเป็นราวหรือไม่เป็นเรื่องเป็น ราว จริง ๆ โดนบังคับโดยกฎหมายทั้งหมด เพียงแต่ว่าเราจะมาทำร่วมกันเป็นมาตรฐานเป็นสื่อในวงการ โดย อยากรู้อย่างไรมาตรฐานจริยธรรมครั้งนี้เป็นไกด์ไลน์ในการทำงาน ไม่ใช่เรื่องเชิงบังคับ เพราะกฎหมายมาตรา ต่าง ๆ มีอยู่หลายมาตรา

“ถ้ามองเฉพาะเรื่องการรายงานข่าวเด็ก ผมมองว่า กฎหมายเป็นมาตรฐานขั้นต่ำ จริง ๆ เราต้องมีจริยธรรม จริยยะ แปลว่า ความดีความงาม ธรรม แปลว่าการปฏิบัติ ดังนั้น จริยธรรม คือการปฏิบัติที่มีความดีความงาม ทั้งนี้จะสังเกตได้ว่า แนวปฏิบัตินี้มี 2 ส่วน คือ 1.ห้ามทำ ซึ่งต้องมาคุยกันให้เด็ดขาดว่าอะไรที่ห้ามทำเด็ดขาด ส่วนนี้เป็นมาตรฐานขั้นต่ำ 2.พึงระวัง หรือ ควรปฏิบัติ หรือ พึงกระทำ” วุฒิชัย พุ่มสงวน อัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีเยาวชนและครอบครัว 6 สำนักงานอัยการสูงสุด (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564)

วุฒิชัย พุ่มสงวน อัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีเยาวชนและครอบครัว 6 สำนักงานอัยการสูงสุด (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ระบุว่า เนื่องจากว่ายังไม่มีมีการแจ้งความมาก่อน ไม่มีคำพิพากษาศาลฎีกามาก่อน ยังไม่มีแนวปฏิบัติที่เป็นคู่มือออกมาก่อน เอกสารตัวนี้จึงสำคัญ เพราะว่าเวลาที่เรื่องมีราวเกิดขึ้น มีคนมาแจ้งความ บรรณาธิการก็โดนด้วยตามกฎหมาย ถามว่าจะเอาอะไรมาสู้ ถ้าท่านปฏิบัติตามแนวปฏิบัติ ซึ่งปกติแล้วการจะฟ้อง อันนี้เทียบเคียงจากแพทย์ ปกติเวลาอัยการจะสั่งฟ้องแพทย์ จะมีการสอบถามไปยังแพทย์สภาก่อน ว่าหมอคนนี้ได้ทำตามมาตรฐานอันปกติของแพทย์สภหรือไม่ ถ้าทำตามมาตรฐานปกติ แพทย์คนไหนรักษาก็ต้องตายเหมือนกัน อย่างนี้อาจจะมองได้ว่าไม่เป็นการประมาทไม่เป็นความผิด อาจจะสั่งไม่ฟ้องได้ ไม่ต้องไปยกฟ้องที่ศาล ดังนั้นการที่เรามาระดมความเห็นกันตั้งแต่แรกในการสร้างแนวปฏิบัติ เป็นการมาร่วมกันตกลงกันสร้างบรรทัดฐานเบื้องต้น ฉะนั้นเวลาที่ท่านโดนฟ้อง ท่านอาจจะอ้างแนวปฏิบัติตัวนี้ขึ้นมาเป็นกฎ เพื่อเป็นหลักฐานเพื่อปกป้องตัวท่านเอง ว่าท่านทำตามมาตรฐานจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพนั้น ๆ ได้ ฉะนั้นการมาเริ่มต้นตรงนี้ ผมถึงเห็นความสำคัญว่ามันเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญมาก เหมือนเป็นสัญญาประชาคมในวงการว่าแค่นี้ทำ โดยแนวปฏิบัติปกติ ผู้พิพากษา อัยการ พนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่ยุติธรรมควรที่จะยึดถือแนวของผู้ประกอบวิชาชีพนั้น ๆ ว่าแค่นี้ทำได้ แค่นั้นทำไม่ได้

ดร.ศรีดา ตันทะอธิพานิช กรรมการผู้จัดการมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ระบุว่า ขอชื่นชมที่มีการร่างแนวปฏิบัติฯ นี้ รวมถึงกองทุนสื่อฯ ที่สนับสนุนโครงการนี้ คิดว่านำไปปฏิบัติได้จริง เป็นประโยชน์มาก ทั้งนี้ น่าจะต้องมีวงคุยกันเรื่องจะส่งเสริม ผลักดัน นำไปใช้ในวงกว้างได้อย่างไร หน่วยงานกำกับดูแล ก็ควรมีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุน ให้รางวัล สร้างแรงจูงใจ และมาตรการต่อผู้ฝ่าฝืนแนวปฏิบัติที่ดีด้วย

สุริวัลย์ บุตรชานนท์ อาจารย์ประจำภาควิชานิติศาสตร์ คณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ระบุว่า ร่างไม่เป็นห่วงเลย พออ่านร่างครั้งแรกรู้สึกว่ามีดีมากค่อนข้างครอบคลุมแนวปฏิบัติการทำข่าวของสื่อมวลชนแล้ว แต่ที่น่าเป็นห่วงอีกอย่างหนึ่งว่าคนนำไปใช้จะนำไปใช้อย่างไรให้เกิดแนวปฏิบัติที่ทำได้จริง เพื่อให้สังคมเราดีขึ้นในแง่ของการรายงานข่าวเด็ก

ประเสริฐ ธิปะนาถ National Director Save the Children International Thailand (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ระบุว่า ร่างนี้สำคัญมากและคิดว่าเห็นด้วยกับร่างนี้ ไม่ติดขัดอะไร

จุฑิ วุฒิสื่อข่าว สำนักข่าวออนไลน์ช่อง 8 (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ระบุว่า ถ้าร่างนี้ผ่านไปได้ ก็สนับสนุนในการเซฟเด็ก

ผานิต ฆาตนาค ผู้สื่อข่าวออนไลน์องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (ThaiPBS) ไทย (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ระบุว่า โดยส่วนตัวทางทีมข่าวเว็บไซต์ไทยพีบีเอสปฏิบัติตาม

นี้และมั่นใจว่าจะทำได้จริง การเขียนข่าวในออนไลน์เราระวังเรื่องภาพของเด็กและผู้ปกครองเป็นพิเศษ ส่วนการแสดงเนื้อหา บทข่าวก็จะระมัดระวังประเด็นลุ่มเสี่ยงอยู่แล้ว อย่างอื่นก็โอเค สามารถปฏิบัติตามได้

จิรัชญา ชัยชุมชุน นักข่าวThe MATTER (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ระบุว่า ส่วนอื่นค่อนข้างเห็นด้วยกับตัวร่าง ก็ถ้านำไปใช้ได้ก็ดี แต่อาจต้องลองนำไปใช้ก่อนว่าจะมีปัญหาเฉพาะหน้าอย่างไร

ปรารธนา พรหมพิทักษ์ ผู้สื่อข่าว สถานีโทรทัศน์ PPTVHD36 (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ระบุว่า เห็นด้วยกับแนวคิดของร่างนี้ที่ต้องการจะเห็นประโยชน์สูงสุดกับเด็ก

วาทีนีย์ นนธิจันทร์ เนชั่นออนไลน์ (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ระบุว่า ตัวร่างค่อนข้างเห็นด้วย ถ้าผลักดันเป็นนโยบายในองค์กรจะสร้างการเรียนรู้ให้กับสังคมได้ในเรื่องการไม่ละเมิด

นิธิต นาเจริญ ผู้สื่อข่าว WorkpointTODAY (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ระบุว่า เวิร์คพอยท์มีความชัดเจนว่าจะนำเสนอเด็กในเชิงบวกและความคิดสร้างสรรค์ เรื่องภาพเราถูกสกรีนในกองบรรณาธิการ และถูกสกรีนจากแพลตฟอร์ม ภาพความรุนแรง หรือภาพด้านลบเกี่ยวกับเด็ก หรือภาพบุคคลใกล้ชิดที่เกี่ยวกับเด็ก แต่เวิร์คพอยท์จะนำเสนอในเชิงให้ความรู้ ในร่างที่กำหนดมานี้ เวิร์คพอยท์ทำแบบนี้มาตลอดอยู่แล้วก็เห็นด้วย

วิรัชทร์ จุฑะพงษ์ ผู้สื่อข่าว / แอดมิน หนังสือพิมพ์โคราชคนอีสาน / www.koratdaily.com และเพจ koratdaily (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ระบุว่า ทางโคราซาก็เห็นด้วย และเราปฏิบัติอยู่แล้ว

ภูษณิศ สัตยวารักษ์กุล บรรณาธิการข่าว ลานนาโพสต์ (Lannapost) (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ระบุว่า ในส่วนของลานนาโพสต์ไม่ค่อยเน้นข่าวอาชญากรรมมากนัก เราไม่นำเป็นห่วงอยู่แล้ว เพราะเราเซฟตัวเองพอสมควร ตัดชื่อ เบลอภาพ หลีกเลี่ยงอยู่แล้ว แต่ที่เป็นห่วงคือสื่อท้องถิ่นอื่น ๆ ที่อาจไม่ได้เป็นสมาชิกขององค์กรวิชาชีพ บางคนไม่ได้ระวัง ไม่ได้จบทางสายนักข่าว การเสนอร่างนี้ก็เห็นด้วย และการนำเสนอแนวทางแก้ไขจากทุกท่านก็เห็นด้วย แต่ที่เป็นห่วงคือ การเข้าถึงร่างนี้ได้แค่นั้น ไม่หวังสื่อส่วนกลาง แต่หวังสื่อท้องถิ่นที่ไม่ได้ให้ความสำคัญเรื่องพวกนี้มากนัก

ญาณิ แววดล่ายหงษ์ ผู้ช่วยบรรณาธิการ/ผู้สื่อข่าว หนังสือพิมพ์ประชาชาติ (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ระบุว่าที่ผ่านมารับการอบรมมาหลายปี ก็ใช้แนวปฏิบัติในการทำงานมานานแล้ว จริง ๆ แล้ว อย่างที่ทุกท่านกล่าวมาดีรอบค่อนข้างมาก แต่จริง ๆ การทำงานไม่ได้ยาก ทั้งนี้ อยากทราบว่าแนวปฏิบัตินี้จะไปถึงผู้ปกครองได้หรือไม่ แนวปฏิบัตินี้ยากให้ผู้ที่ทำงานสื่อรับรู้เรื่องนี้ทั้งหมด เพราะทุกคนหิวแสงอยากได้เรตติ้งเพื่อธุรกิจ ถ้าคนพวกนี้ไม่ยอมปฏิบัติตามแนวปฏิบัตินี้จะไม่ได้ผลเลย อยากให้สื่อมวลชนทุกแพลตฟอร์มได้รับรู้ รับทราบ สื่อโซเชียล ที่มักเปิดเพจเพื่อแสดงตัวตนเป็นสื่อโดยเฉพาะท้องถิ่นได้รับทราบแนวปฏิบัติ

สลินา ธนเสนีวัฒน์ รองบรรณาธิการบริการรายการข่าว สถานีโทรทัศน์ช่อง 3 เอชดี (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ระบุว่า ในส่วนของช่อง 3 ร่างฉบับนี้เห็นด้วยว่าออกมาชัดเจน และเห็นด้วยกับการนำเสนอหลายเรื่อง ถ้าการจัดสิทธิมาก ๆ อาจเข้าไม่ถึงโอกาส

ประพงษ์ แผลมแจ่ง ผู้สื่อข่าว หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ระบุว่า จากการพิจารณาร่างหลักการโดยภาพรวมก็ค่อนข้างจะเห็นด้วยที่ทางหน่วยงานเห็นความสำคัญการนำเสนอข่าวเด็กและเยาวชน ในส่วนของเดลินิวส์ เหมือนหลาย ๆ ที่ที่มีระบบคัดกรองตรวจสอบตั้งแต่ต้นทางที่ผู้สื่อข่าวส่งข่าวมา ถ้าเป็นข่าวกระทบต่อเด็กและเยาวชนจะมีการปกปิดตัวตน สถานที่อยู่แล้ว โดยรวมก็เห็นด้วยกับหลักการ

ของร่าง แต่ฝากว่า ถ้าร่างตัวนี้ออกมาแล้ว เราจะมีแนวทางอย่างไรถ้ามีการไม่ปฏิบัติตาม เพื่อให้เป็นแนวทางเดียวกันมากกว่า

มานะ ตีรยาภิวัฒน์ รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ระบุว่า ประเด็นแรกที่ยากจะแลกเปลี่ยนก็คือตัวของแนวปฏิบัติในครั้งนี้อย่างไรและมีประโยชน์ แต่ผมไม่อยากจะออกมาเป็นแค่เล่มหรืออย่างมากที่สุดแค่ workshop ให้กับบรรณาธิการหรือผู้ปฏิบัติงานครั้งสองครั้งแล้วก็จบไป อาจจะฝากทีมงานว่าจะทำอะไรให้มันเป็นสิ่งที่สามารถเอาไปใช้ได้จริง เพราะว่าถึงที่สุดแล้วไม่ได้เอาไปปฏิบัติและใช้ได้จริง มันก็อาจเหมือนแนวปฏิบัติหลาย ๆ แนวที่มีแล้วก็ไม่ได้คนทำงานจริงไม่ได้รู้สึกว่ามันมีความสำคัญ อันนั้นคือส่วนหนึ่งที่เกิดขึ้น

พุทธิฉัตร จินดาวงศ์ หัวหน้าบรรณาธิการข่าว สถานีโทรทัศน์ PPTVHD36 (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ระบุว่า โดยภาพรวมร่างข้อปฏิบัติต่าง ๆ ทางกองบรรณาธิการพีพีทีวีไม่ได้ติดขัดอะไรและเห็นด้วยในหลักการ เพราะว่าเวลาที่เรากำลังทำงานจริง ๆ ถ้าทุกท่านได้ติดตามพีพีทีวี เราก็คิดว่าเราเป็นสื่อพาณิชย์ที่มีความเรียบร้อยระดับหนึ่ง เป็นเพราะว่าเราพยายามเล่นตามกติกาต่าง ๆ ทั้งที่เป็นกฎระเบียบควบคุมและก็เรื่องจริยธรรมวิชาชีพ ก็ไม่น่าจะมีปัญหาอะไร เพียงแต่ว่าไปลงรายละเอียดว่าจริง ๆ แล้วนอกจากเรื่องที่ไม่มีปัญหาอีกด้านหนึ่ง ส่วนตัวผมมองว่าเป็นข้อดี เวลาที่มันมีปัญหอะไรก็แล้วแต่ ขอยกตัวอย่างกรณีเรื่องความรุนแรง อย่างพีพีทีวีเคยถูก กสทช เรียกไป ซึ่งเข้าใจว่ากรณีนั้นก็พีพีทีวีหลายช่องเคยถูกเรียกไปเหมือนกัน เพียงแต่ว่าวิธีการนำเสนอต่างกัน เรื่องการใช้ภาพ เรื่องการเซฟความรุนแรงที่ปรากฏในภาพ อย่างกรณี

ผู้กำกับโจ ซึ่งก็อาจจะมีการที่มาจากกรณีที่คนไปร้อง กสทช ในฐานะหน่วยงานที่ดูแลเรื่องทางปกครองของทีวีดิจิทัล ทีนี้ กสทช ก็บอกว่าถ้าร้องสถานีหนึ่ง ก็คงต้องเรียกทุกสถานีที่นำเสนอภาพนี้ไป แม้ว่าพีพีทีวีจะพยายามเซฟระดับหนึ่ง ไม่ได้ปล่อยคลิปทั้งหมด ไม่ได้ปล่อยคลิปที่มีเจตนาซ้ำแล้วซ้ำอีกที่ทำให้เกิดความรุนแรงหรือการกระทำในตอนนั้น แคมป์ใช้ภาพที่ตอนมีจังหวะที่คลุมหัว เราก็ทำเป็นภาพนิ่งและไม่ได้ปล่อยภาพเคลื่อนไหวทั้งหมด ทีนี้พอเวลาเราถูกเรียกไปชี้แจงก็เป็นภาระในการชี้แจงอยู่พอสมควร เหมือนถูกเรียกพ่วง ตอนนั้นที่เราชี้แจงเราก็พยายามหาหลักปฏิบัติของสมาคมทางวิชาชีพว่าเราอิงตามหลักปฏิบัติอย่างไร เราระมัดระวังอะไรแล้ว ผมก็บอกว่าร่างปฏิบัติอันนี้ จริง ๆ ต้องขอบคุณโครงการที่ร่างมา ผมว่าอีกด้านหนึ่งเป็นผลดีต่อทีวีต่อคนปฏิบัติ

พุทธิฉัตร จินดาวงศ์ หัวหน้าบรรณาธิการข่าว สถานีโทรทัศน์ PPTVHD36 (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) กล่าวด้วยว่า ในความเป็นจริงอีกแง่มุมหนึ่ง มันอาจจะต้องมองความเป็นจริงในเรื่องแนวทางปฏิบัติเรื่องจริยธรรม ในทางธุรกิจที่มีการแข่งขันกันค่อนข้างรุนแรง จริง ๆ แล้วเรามีกฎหมายที่บอกรายละเอียดต่าง ๆ ไว้ชัดเจน แม้ว่าเรามีกฎหมายอาญาก็ยังไม่สามารถจัดการได้ คำถามของผมคือ เราต้องการร่างข้อปฏิบัติไว้โดยมีเป้าหมายปลายทางอะไร ถ้าเกิดเรามีเป้าหมายปลายทางให้เป็นหลักของเรา ผมว่าผมไม่ได้มีปัญหาอะไรในเชิงหลักการ แต่ถ้าเรามีเป้าหมายปลายทางจะยกระดับคุณภาพ ต้องการสร้างการเปลี่ยนแปลงในการนำเสนอข่าว จำเป็นต้องให้หลักปฏิบัติเหล่านี้นำไปสู่การบังคับใช้จริง ๆ การบังคับใช้จริง ๆ มันก็มีข้อติดขัด มีความกักกันอยู่บางส่วน เช่น ถ้าสมมติว่าวันนี้เราดูหน้าจอทีวี ผมเชื่อว่าในหนึ่งสัปดาห์เราหาข่าวที่มีปัญหาหรือขัดต่อหลักปฏิบัติได้มากไปหมดเลย ทั้งข่าวที่มีความรุนแรง ข่าวเด็ก ละเมิดสิทธิเด็ก ผมว่าหาได้ตลอด ประเด็นก็คือเมื่อเราพบแล้ว แนวปฏิบัติที่นำไปสู่การบังคับใช้มันเป็นอย่างไร ผมไม่แน่ใจว่าร่างตรงนี้เรา

จะเพิ่มแนวปฏิบัติตรงนี้เข้าไปได้ เพราะว่าความเป็นจริง เราไม่รู้ว่าจะไปร้องใคร สมมติว่าเราเป็นเพื่อนที่อยู่
ในสนามด้วยกัน แล้วเราแข่งขันด้วยกัน โอเคเราอาจจะเล่นในกติกา ถ้าเราไปร้องเพื่อนที่ทำผิด ผมว่าหลายคน
ก็ไม่อยากทำ เตียวจะหาว่าเรามีผลประโยชน์แอบแฝงอะไรแบบนี้ มันก็ร้องไม่ได้ก็จะกัก ๆ กันอยู่แบบนี้
เราโยนไปให้ทางองค์กรวิชาชีพใดองค์กรวิชาชีพหนึ่ง องค์กรวิชาชีพก็บอกว่าไม่มีอำนาจไม่มีหน้าที่ ท้ายที่สุดเรา
ร่างอะไรพวกนี้มาแล้วก็ไม่ได้ใช้จริง ผมจึงคิดว่าทำอย่างไรให้ส่งไปถึงรายละเอียดแนวทางการปฏิบัติที่นำไปสู่
การบังคับใช้ เช่น เราควรมีองค์กรกลางไหม เวลาร้องก็ร้องผ่านองค์กรกลางก็เป็นคนไปดูข้อเท็จจริงต่าง ๆ
ก่อนที่จะนำไปสู่การบังคับใช้ ก็ไปพิจารณาว่าอันไหนเข้าข่ายอาญา อันไหนเข้าข่ายปกครอง ไปทางไหน
ผมคิดว่านอกจากจะมีผลดีเรื่องหลักปฏิบัติ จะสร้างการแข่งขันที่เป็นธรรมด้วย

พัชรี เกิดพรม บรรณาธิการ หนังสือพิมพ์ส่องใต้นิวส์ (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ระบุว่า
ในส่วนส่องใต้เองก็เป็นสื่อท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่ทางภาคใต้ ซึ่งส่วนตัวเองนอกจากจะทำสื่อท้องถิ่นแล้วยังทำส่วน
ของสื่อส่วนกลางด้วย ในสองฐานะ ในส่วนที่เราทำสื่อของตนเองด้วย ตรงนี้เราก่อนข้างที่จะระมัดระวังในเรื่อง
ของการทำงานเป็นพิเศษ โดยเฉพาะเรื่องการทำงานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนตรงนี้ อย่างที่บอกเราเองก็ได้ผ่าน
การอบรมหลายอย่าง และเราพอจะรู้ว่าทำข่าวอย่างไรไม่ให้กระทบต่อสิทธิเด็ก แต่อีกมุมหนึ่งเราก็ทำของสื่อ
ของส่วนกลางด้วย ขอบอกว่าก็มีบางสื่อบางช่อง บางทีก็อยากได้ข้อมูลเชิงลึก บางทีเรารู้สึกลำบากใจ
เหมือนกันในการที่จะค้นคว้าหาข้อมูลมา แต่เพื่อนสื่อด้วยกันเอง ลักษณะของการนำเสนอก็จะเป็นแบบว่าลึก
มาก ๆ เลย ลึกจนเราตกใจ จนแอบสะกิดเพื่อนสื่อด้วยกันว่าแบบนี้ไม่ได้นะ แต่ว่าในมุมของสื่อท้องถิ่นบางคนก็
จะส่งสื่อส่วนกลาง ก็จะมีบรรณาธิการคอยรีไรท์ก่อนออกอากาศอีกทีก็ไม่น่ากังวลเท่าไร แต่บางคนมีช่อง
ทางการเผยแพร่ของตนเอง บางทีเขาก็เผยแพร่ในช่องทางของเขาเอง ในการสร้างเพจของเขาเองอะไรขึ้นมา
และเห็นหลายคนค่อนข้างที่จะละเมิดสิทธิเด็กในเรื่องของภาพ ในเรื่องของข้อความการบรรยายอย่างนี้ บางทีก็
อาจจะรู้ไม่เท่าทัน คาดว่าจะรู้ไม่เท่าทันในส่วนตรงนี้ การยกย่องตรงนี้ก็อยากจะสอบถามเหมือนกันว่ามันจะ
ครอบคลุมไปถึงนักข่าวท้องถิ่นหรือคนที่เป็นสตรีตเจอร์ด้วยมากน้อยแค่ไหน ถ้าเกิดมีองค์กรที่ออกมาควบคุม
อย่างจริงจัง และมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง เชื่อว่าจะสามารถช่วยดูแลในเรื่องของการไม่ให้ละเมิดสิทธิ
เด็กตรงนี้ได้ อันนี้เป็นที่สะท้อนให้ได้รับทราบ

วิรัชฐา ภัคดี บรรณาธิการผู้พิมพ์โฆษณาและเจ้าของลานนาโพสต์ (Lannapost) (สนทนากลุ่ม,
25 พฤศจิกายน 2564) ระบุว่า จากเท่าที่อ่านมาก็เห็นเป็นแนวปฏิบัติที่ดีมาก ๆ เลย แต่ก็ยังเป็นกังวลอยู่ว่าใน
แนวปฏิบัติตรงนี้ พอเราออกไปใช้แล้วจะใช้งานได้อย่างที่เราต้องการหรือเปล่า เพราะว่าถ้าเราดูจาก
สถานการณ์สื่อทุกวันนี้ ไม่ว่าจะเป็นข่าวลวงผล หรือข่าวบางอย่างที่สื่อใช้เวลาไปกับข่าวแบบนี้ และมีการแตก
แขนงไปยังบริบทต่าง ๆ จนกลายเป็นว่าไปสร้างคนดังหรืออะไรบางอย่างแบบนี้ มันจะกลายเป็นว่าข้อปฏิบัติ
ของเรามันจะควบคุมหรือจะทำให้สื่อใช้ได้อย่างที่จุดประสงค์ของร่างตั้งใจไว้จริงหรือเปล่า อันนี้คือสิ่งที่กังวลอยู่
พอสื่อมีการปรับตัว ทุกวันนี้ก็เห็นแล้วว่าสื่อหลายที่มีการปรับตัวเกี่ยวกับสิทธิเด็กมากขึ้น ทีนี้ก็จะมาซีเรียสกับ
อีกส่วนหนึ่งคือ สื่อท้องถิ่นหรือคนทำเพจอิสระ บางทีเขาก็ไม่ได้เข้าไปในจุด ๆ นี้ได้ การที่จะนำไปใช้กับเขาด้วย
หรือว่าการจะเอาบทลงโทษไปใช้งาน มันจะสามารถนำไปควบคุมถึงระดับนั้นได้หรือเปล่านั้นก็เป็นสิ่งที่คิดอยู่
แต่ด้วยหลักการแล้วเห็นเนื้อหาแล้วก็คิดว่าเป็นร่างที่มีประโยชน์มาก ๆ เลย เท่าที่อ่านดูก็เห็นด้วยในหลาย ๆ
ข้อเลย

วิรดา ลักขุธ บรณณาธิการข่าว หนังสือพิมพ์โคราชคนอีสาน, www.koratdaily.com และเพจ koratdaily (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ระบุว่า โดยส่วนตัวแล้วทำแค่หนังสือพิมพ์โคราชารายวัน เปลี่ยนเป็นโคราชคนอีสาน และมีเว็บไซต์และเพจ ไม่ได้เป็นสตรีทเจอร์ รู้สึกว่าไม่ค่อยมีปัญหาเรื่องการนำเสนอข่าวเด็ก โดยพื้นฐานตนเองแล้วเคยอบรมเรื่องสิทธิเด็กมาบ้างแล้ว เวลากองบรรณาธิการจะนำเสนอเรื่องเกี่ยวกับเด็ก เราก็จะต้องตรวจสอบให้ดีและชี้แนะน้อง ๆ ไปว่ามันควรจะเป็นอย่างไร เราพอจะรู้มาบ้าง แต่ว่าในส่วนของร่างนี้รู้สึกว่าเป็นอะไรที่เข้มนมาก โดยส่วนตัวไม่ได้มีปัญหาที่จะนำไปปฏิบัติ คือเห็นด้วยกับ ดร.มานะ ที่ว่าจะทำอะไรให้ร่างนี้ไปสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง และให้เกิดผลในวงกว้าง สุดท้ายแล้วก็อยู่ที่สื่ออื่น ๆ ในสังกัดนั้น ๆ จะนำไปปฏิบัติมากน้อยแค่ไหน แต่โดยส่วนตัวในสื่อของตนเองจะพยายามรอบคอบและละเอียดอ่อนให้มากที่สุด

พงศ์พิพัฒน์ บัญชานนท์ บรณณาธิการอาวุโส The MATTER (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ระบุว่า เห็นด้วยว่าทำอะไรให้แนวปฏิบัติได้ปฏิบัติ ไม่อย่างนั้นจะขึ้นหิ้งและไม่ถูกนำไปใช้ ผมไม่แน่ใจว่าสภาการสื่อมวลชนแห่งชาติทำเป็นรายงานหรือไม่ว่าปีนี้ว่า สื่อ ABC ก็ได้ ถ้าเกิดกลัวการฟ้องร้อง ทำตามหรือละเมิดแนวปฏิบัตินี้ด้วยเหตุการณ์อะไร คือทำ mark ไว้ก่อน เพื่อให้แนวปฏิบัตินี้ไปสู่การนำไปปฏิบัติได้ เพราะว่าผมเพิ่งมีกรณีที่ผมไปฟ้องคดีกระสุนยางกับตำรวจ และตำรวจก็เอาแนวปฏิบัติที่ทางสภาการหนังสือพิมพ์ไปอ้าง แนวทางการปฏิบัติกรรณการข่าวในสถานการณ์วิกฤติ ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับภัยธรรมชาติ ไปอ้างการทำข่าวชุมนุมพวกนี้ ผมถึงเพิ่งมีโอกาสได้ไปเปิดว่า มีแนวปฏิบัติอย่างไรและใช้ถ้อยคำอย่างไรบ้าง ผมว่ามีเหตุการณ์ที่นำไปสู่การปฏิบัติ ก็จะไปสู่การทบทวนการคุ้มครองตัวอย่างว่ามันใช้ได้จริงไหม

“ผมนั่งอ่านตัวถ้อยคำ เพราะว่าถ้านั่งอ่านหลักการและเหตุผลก็ยังไม่ปัญหา แต่ในเชิงถ้อยคำ ผมไม่แน่ใจว่าเวลาจริงจะมีปัญหาหรือเปล่า ในความเป็นห่วงของเรา ผมว่าหลักการดีหมด แต่ความเป็นห่วงของเราคือสุดท้ายมันจะไปกระทบ freedom of speech หรือเปล่า โดยเฉพาะของเด็กที่ออกมาเคลื่อนไหวทางการเมือง มันโอเค แต่กลับกันฉันเคลื่อนไหว มีเจตจำนงบางอย่าง อยากเปิดตัว ฉันมีวาระบางอย่าง แต่คุณ ไปไม่รายงานข่าวเขา มันไปกระทบกับ freedom of speech ของเขาหรือเปล่า”

พงศ์พิพัฒน์ บัญชานนท์ บรณณาธิการอาวุโส The MATTER (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564)

นพพล รัตนพันธ์ ผู้ช่วยบรรณาธิการบริหาร หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ระบุว่า ในส่วนของร่างที่บางอย่างดูเป็นแนวปฏิบัติที่สื่อหลัก ไม่ว่าจะหนังสือพิมพ์ ออนไลน์ และทีวี เขาปฏิบัติกันอยู่ในระดับหนึ่งอยู่แล้ว แต่ว่ารายละเอียดปลีกย่อยในข้อปฏิบัติในส่วนหนึ่งที่จะทำได้หรือไม่ได้ น่าจะขึ้นอยู่กับรูปแบบของการนำเสนอข่าว อย่างหนังสือพิมพ์ก็มีการปิดบังชื่อ ปิดบังใบหน้า หรือไม่ใช่รูปเลย ในส่วนของร่างผมมองว่าก็เป็นแนวปฏิบัติที่ดี ถ้ามีการบังคับใช้อย่างเท่าเทียมและทั่วถึง คำว่าทั่วถึงในที่นี้ก็คือ องค์กรสื่อเป็นสมาชิกของทั้งในส่วนของสภาการ สมาคม ทั้งชมรม ส่วนใหญ่ก็จะรับฟังเสียงสะท้อนจากนักวิชาการ จากสังคม เพื่อที่จะนำไปปรับเปลี่ยนให้มันไม่มีปัญหา เพราะเราแค่เรื่องของคนที่เข้ามาดูมาเสพ เพราะบางทีเรานำเสนออะไรไปก็ไม่ใช่ว่าทุกคนจะชอบความรุนแรง ไม่ชอบอะไรที่ดราม่าเสมอไป อันนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำ ก็คิดว่าร่างตัวนี้ถ้าจะให้มันสมบูรณ์ หรือถ้ามีมิติออกไปตรงนี้ ผมมองมุมเรื่องของการปรับ เรื่องของกฎหมาย เป็นบรรทัดฐานของสังคม แต่ว่าในความเป็นจริงแล้ว สื่อเราจะกลัวมากกว่าคือเรื่องของการแอนตี้จากคนดู จากผู้บริโภคมากกว่า ซึ่งในส่วนนี้ถ้าร่างตัวนี้สามารถทำให้ผู้บริโภค

ผู้ชมมีทางเลือกที่จะบอยคอตสื่ออื่น ๆ ได้ น่าจะทำร่างตัวนี้ค่อนข้างที่จะถูกนำไปใช้ปฏิบัติจริงในอนาคตได้ ส่วนอีกเรื่องเรื่องนโยบายของกองบรรณาธิการในส่วนของเดลินิวส์ ในอดีตก็เคยถูกติเตียนในเรื่องการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กเกี่ยวกับอะไร เราก็มีการปรับเปลี่ยนและแก้ไขมาโดยตลอด ซึ่งสื่ออื่น ๆ ผมว่าเขาก็แนวทางเดียวกัน ก็เป็นเรื่องที่เรา ถ้ามัวมีนโยบายชัดเจนใหม่ ก็คงไม่มีนโยบายชัดเจน แต่ด้วยลักษณะการนำเสนอข่าวที่เรานำเสนอไปแล้ว ถ้าเกิดเราโดนดู โดนตำหนิ เราก็จะไม่ทำอย่างนั้นอีก เราก็คงไม่ไปฝืนทำแบบเดิม ๆ เรารู้แล้วว่าคนไม่ชอบมีปัญหาโดนฟ้องหรือโดนแอนตี้

สันติ ศิริธีราเกษมภ์ เจ้าหน้าที่คุ้มครองเด็ก องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ระบุว่า วันนี้ได้ยินของภาคปฏิบัติค่อนข้างมาก ซึ่งผมคิดว่ามันสำคัญมาก สื่อมวลชนกังวลเรื่องของการนำไปใช้จริงได้หรือเปล่า น่าจะต้องถูกรวมมาคิดอยู่ด้วย ผมเชื่อว่าทุกคนอยากจะทำ norm บนบรรทัดฐานของการทำงานหลาย ๆ ส่วน คือโลกหมุนไปเร็วมาก เราเองก็พยายามจะปรับตัวกันอยู่ตรงนี้ คิดว่าหลาย ๆ คน หลาย ๆ ส่วนเองก็จะเป็นเรื่องนอกจากเชิงพาณิชย์ เรื่องการแข่งขันอะไรต่าง ๆ ผมเชื่อว่ามีเรื่องของ inter generation gap อยู่ด้วย บางทีกลุ่มผู้เสพข่าวส่วนหนึ่งก็อาจจะเป็นกลุ่มคน gen หนึ่งที่ต้องการเนื้อหาลักษณะแบบไหนอย่างไร ซึ่งละเอียดอ่อนเหมือนกัน หลาย ๆ ส่วนอาจจะไม่ได้ช้อยู่ในวันนี้ แต่คิดว่าคงจะต้องดำเนินการร่วมกันต่อไป

4. แนวทางการพัฒนาปรับปรุง “แนวปฏิบัติการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กที่มีผลต่อครอบครัวและสังคม”

จากกิจกรรมสนทนากลุ่ม พบว่า มีข้อเสนอแนะให้เพิ่มหลักการของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กไว้เพื่อความชัดเจน พร้อมทั้งปรับปรุงนิยามศัพท์ที่ในหมวดที่ 1 ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น และปรับปรุงถ้อยคำในหมวดที่ 2 – 3 ให้กระชับ ชัดเจน ทันสมัย และคำนึงถึงการใช้งานในสถานการณ์จริง เช่น การใช้คำว่า “ห้าม” หรือคำว่า “พึงระมัดระวัง” เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีข้อเสนอให้เพิ่มเติมแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเด็ก การเพิ่มแนวทางการรายงานข่าวเด็กในสถานการณ์อื่น ๆ เช่น สถานการณ์การเมือง สถานการณ์ความไม่สงบในภาคใต้ เป็นต้น

1) ข้อเสนอแนะในการพัฒนาปรับปรุงหมวดที่ 1: นิยาม

วุฒิชัย พุ่มสงวนอัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีเยาวชนและครอบครัว 6 สำนักงานอัยการสูงสุด (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ให้ข้อเสนอแนะว่า คำว่า “เด็ก” ในกฎหมายไทย ในความหมายแรกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หมายถึง ผู้ที่มีอายุไม่ถึง 20 ปีบริบูรณ์ หรือเรียกว่า ผู้เยาว์ ต่อมาประมวลกฎหมายอาญา “เด็ก” หมายถึงบุคคลที่มีอายุไม่เกิน 18 ปี (ซึ่งแปลว่ารวม 18 ปีด้วย) ต่อมาเมื่อลงนามในอนุสัญญา CRC “เด็ก” มีความหมายถึง ผู้ที่มีอายุไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ ซึ่งหมายถึง 17 ปี 11 เดือน 29 วัน แต่ไม่รวมถึงคนที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส ต่อมามีกฎหมายอีกฉบับหนึ่ง คือ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนฯ แยกคำว่า “เด็ก” หมายถึงอายุไม่เกิน 10 ปี แต่ไม่ถึง 15 ปี แค่อ้า 15 ปี และไม่เกิน 18 ปี เรียกว่า เยาวชน อย่างไรก็ตาม ภายใต้อนุสัญญา CRC และ พรบ.คุ้มครองเด็ก ซึ่งใช้ใน

การร่างแนวปฏิบัติในครั้งนี้ให้นิยามว่า “เด็ก” หมายถึง ผู้ที่มีอายุไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์แต่ไม่รวมถึงคนที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส ดังนั้น ในร่างนี้ จึงตัดคำว่าเยาวชนออก และใช้คำว่า “เด็ก” เท่านั้น

เทวฤทธิ์ มณีฉาย บรรณาธิการบริหาร ประชาไท (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ให้ข้อเสนอแนะว่า เรื่องนิยามเยาวชนหรือเด็ก ไม่แน่ใจว่าปัจจุบัน บางคนเยาวชนเขามีข้อมูลมีดุลยพินิจมากกว่าผู้ใหญ่ที่อาจจะป็นหน้าใหม่ในโลกอินเทอร์เน็ตด้วยซ้ำไป บางทีในส่วนที่เราปกป้องเป็น general ไม่เกิน 18 ปี บางคนอาจมีดุลยพินิจมากกว่าคนที่มียุมากกว่าก็ได้ ผมก็ไม่รู้ว่าตรงนี้ต้องมานั่งนิยามใหม่หรือเปล่า

เอมพงศ์ บุญญานุพงศ์ บรรณาธิการข่าวออนไลน์ องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (ThaiPBS) (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ให้ข้อเสนอแนะว่า ต่อมาในข้อที่บอกว่าเด็กและเยาวชนหมายถึงใคร อันนี้อยากให้รวมถึงนักบวช เมื่อกี้พอตีเน็ตไว้ว่ามีสามเณร นักบวชด้วย อันนี้น่าจะเป็นกรู๊ปหนึ่งหรือคนกลุ่มอื่น เพราะอันนี้บางทีถ้าไม่โฟกัส พอเราหลับตานึกเด็กอายุต่ำกว่า 18 เราจะนึกถึงแต่เด็กที่เดินอยู่ริมถนน เรียนอยู่ในโรงเรียน แต่เราไม่ได้นึกถึงเด็กในบริบทอื่น แต่พอเราไปนิยามในเนื้อ มันจะมีคำว่าเด็กกลุ่มเปราะบาง คือมันมีนิยามความหมายซ้อนกันในคน ๆ เดียวมากมาก เพราะฉะนั้นอยากให้เอาอายุก็จริงแต่อยากให้เอาบริบทอื่นของคน ๆ นั้นเข้าไปด้วย อีกส่วนหนึ่งบุคคลในครอบครัว อันนี้ตามนี้ ส่วนหนึ่งที่เป็นข่าว แล้วไม่ค่อยมีใครพูดถึงก็คือคำว่าชุมชนที่เกี่ยวกับเด็ก เช่น โรงเรียนประจำ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ โรงเรียนการศึกษาพิเศษ อย่างวันนี้ที่เด็กหนีโรงเรียนจากลพบุรี เด็กศึกษาสงเคราะห์หนีไป โรงเรียนก็เป็นสถานศึกษาเป็นสถานที่หรือบ้านที่ไปอาศัย เด็กถูกทำร้ายในสถานเหล่านี้เป็นต้น ที่ทำงานแบบนี้ อยากให้นิยามความเป็นชุมชนไว้ด้วย

พร้อมกันนี้ เอมพงศ์ บุญญานุพงศ์ บรรณาธิการข่าวออนไลน์ องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (ThaiPBS) (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ให้ข้อเสนอแนะด้วยว่า นิยามเรื่องความเป็นสื่อมวลชน อยากให้ใช้คำว่าข้อมูลเพิ่มเติมเข้าไปด้วย นอกจากบอกว่แนะนำเสนอข่าวสาร เพราะจริง ๆ ก็จะมีเพจมีอะไรอย่างอื่นที่นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก ที่นำเสนอเรื่องเพศเกี่ยวกับเด็ก หรือให้เด็กเป็นผู้นำเสนอเรื่องเพศที่อยู่ในความสุ่มเสี่ยง อันนี้ก็น่าเป็นห่วง นิยามคำว่า admin ผมอยากให้รู้สึก ๆ จริง ๆ ร่วมนิยามใหม่ควรจะหมายถึงผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นทางการหรือผู้สื่อข่าวหรืออย่างอื่นด้วยหรือเปล่า แทนที่จะบอกว่าเป็นผู้บริหารผู้จัดการ อันนี้เป็นภาษาเชิงธุรกิจมากกว่า

ภูวสิษฐ์ สุกใส บรรณาธิการ หนังสือพิมพ์ภาคใต้โฟกัส (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ให้ข้อเสนอแนะว่า นิยามคำว่าสื่อมวลชนต้องเป็นสื่อที่สังกัดองค์กรตามข้อ 1 - 4 คือ หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ สื่อดิจิทัล และคำว่าสื่อมวลชนหมายถึง องค์กรหรือบุคคลที่ในสังกัดตรงนี้ เพื่อให้ไม่เกิดปัญหากับข้ออื่น ๆ และไม่เป็นปัญหากับสังคมในปัจจุบัน ทีนี้ข้อที่ 2 พอพูดถึงหนังสือพิมพ์ต้องเพิ่มถ้อยคำที่ระบุชัดเจนว่ามีการตีพิมพ์และจัดจำหน่ายตามวาระที่ชัดเจน เพราะว่าตั้งแต่อดีตมา หนังสือพิมพ์ในต่างจังหวัดมีปัญหาอย่างนี้มาก ๆ เพราะฉะนั้นถ้าเขียนไม่ชัด ก็จะเปิดช่องให้กับมิจฉาชีพ ต่อไปสื่อดิจิทัลหรือสื่อสังคมออนไลน์ ถ้าเป็นสื่ออาชีพต้องมาจากข้อ 1 - 4 ถ้าไม่ใช่ก็จะไปอยู่ความหมายข้ออื่น คือสื่อบุคคลหรือสื่อพลเมือง ปัญหานี้เกิดขึ้นเพราะว่าปัจจุบันมีกลุ่มการเมืองมาก สร้างเพจ ไลน์กลุ่มของตัวเอง บอกว่าเป็นสื่ออิสระบ้าง ตั้งชื่อนั้นชื่อนี้เหมือนองค์กรสื่อ เหมือนสื่อมวลชนเลย ผมคิดว่าปัญหานี้จะมากขึ้นในอนาคตและจะไปเป็นปัญหาของสังคม

ด้วย ผมเห็นด้วยกับพีสุวรรณา กรณีที่คุ้มครองสิทธิเด็กสำหรับการเมือง ควรมีเป็นข้อยกเว้นกรณีที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองควรจะเป็นประเด็นเรื่องการยกเว้นการคุ้มครอง ประเด็นต่อมาในร่างที่ส่งมา ผมว่าไม่น่าชัดเจนในเรื่องเด็กและเยาวชน ถ้าบอกว่าเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี อันนี้ถูกต้อง แต่พอมีคำว่าเด็กและเยาวชน เยาวชนตีความไปถึง 25 ปี ก็คือนักเรียนนักศึกษา หรือคนเริ่มทำงาน ผมเข้าใจว่าเจตนารมณ์ของกฎหมายนี้น่าจะหมายถึงเด็กมากกว่า ควรระบุที่ 18 ปี

มงคล บางประภา นายกสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ให้ข้อเสนอแนะว่า มีจุดหนึ่งที่ผมเห็นด้วยกับที่วุฒิสภาก็คือ ควรจำแนกในส่วนของสื่อมวลชน คือเหตุผลไม่ได้หมายความว่าเราจะกีดกันคนอื่นไม่ใช่สื่อมวลชน แต่ว่าเราควรจะต้องมีเกณฑ์ที่เราต้องมาช่วยกันกำกับดูแลกันให้คนที่ต้องการเป็นสื่อมวลชนจริง ๆ อย่างน้อยก็จะได้คำนึงถึงว่าบทบาทและอิทธิพลของสื่อมวลชนมันมีต่อสังคม ดังนั้น ในบทบาทที่เป็นสิทธิจะสร้างอิทธิพลต่อสังคมก็ต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมด้วย ในมุมมองของผมก็เสนอไปว่า ในหน้า 2 คำนิยามเกี่ยวกับสื่อพลเมือง ผมอาจจะใช้เพิ่มเติมคำว่าหมายถึง บุคคลหรือองค์กรที่ไม่ได้ประกอบอาชีพสื่อมวลชนเป็นกิจวัตรประจำ อาจจะพอช่วยได้ ผมไม่อยากจะใช้คำว่ามืออาชีพ เดี่ยวจะมีข้อถกเถียงกันว่าสื่อพลเมืองบางสื่อทำงานได้มีฝีมือกว่าสื่ออาชีพเสียอีก จะได้ปิดข้อถกเถียงตรงนั้นไป ถัดมาในหน้า 2 เหมือนกัน ขาวเนี่ย ผมอยากจะให้เพิ่มเติมลงไปว่า มันไม่ควรจะเป็นแค่หัวข้อข่าว พาดหัวข่าว คำนำ เนื้อหาข่าว เนื่องจากว่ามันออกเป็นแนวของสื่อยุคเก่าอย่างเดียว ควรจะขยายไปถึงเรื่องของภาพนิ่ง คลิป อินโฟกราฟฟิก และแอนิเมชัน ที่ปรากฏในข่าวด้วย เพราะสิ่งเหล่านี้มันไม่ใช่การสร้างสีสัน แต่ว่าทำไปเพื่อวัตถุประสงค์ในการบอกเนื้อหาข่าวที่มีต่อผู้ชม เพราะฉะนั้นมันก็เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ว่าเราจะใช้ภาพเด็กได้ไหม หรือว่าวาดภาพได้ไหม หรือทำเป็นแอนิเมชันได้ไหม มันก็จะรวมอยู่ในนี้ด้วยว่า ถ้ามันไปกระทบต่อประโยชน์ความปลอดภัยของเด็ก ทุกอย่างที่ใช้มันต้องระวังทั้งหมด อินโฟกราฟฟิกหรือแอนิเมชันเดี่ยวนี้อาจสามารถทำได้สมจริงมาก ๆ แทบจะเหมือนจะเป็นภาพถ่ายเลย ดังนั้นอะไรที่บอกถึงอัตลักษณ์ที่จะส่งผลเสียกลับไปถึงเด็ก มันควรจะถูกรวมอยู่ในนิยามของข่าวด้วย

ธีรรัตน์ วงศ์ธนะเอก นายกสมาคมนักข่าวและสื่อเพื่อเด็กและเยาวชน (สสคย.) (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ให้ข้อเสนอแนะว่า ในส่วนของคำนิยาม อาจต้องบอกว่าจะมีความจำเป็นต้องชัดเจนว่าทำไมต้องแยกออกมา เช่น สื่อดิจิทัล แตกต่างอย่างไร ให้ครอบคลุมและเชื่อมโยงกลับมาที่แนวปฏิบัตินี้

มานะ ตรีรยาภิวัฒน์ รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ให้ข้อเสนอแนะว่า ขอลงในรายละเอียดในเรื่องของนิยาม นิยามของสื่อมวลชนในร่างที่พูดถึงว่าสื่อหรือช่องทางที่ผลิตเผยแพร่ข่าวสาร สารหรือเนื้อหาสาระทุกประเภทไปสู่ประชาชน อาจจำเป็นต้องพูดถึงในเรื่องของความบันเทิงเข้าไปด้วย เพราะทุกวันนี้ข่าวสารบางทีมันไม่ได้มีแค่สาระอย่างเดียว และก็หลาย ๆ ข่าวสารที่เผยแพร่ออกในช่องทางที่เป็นทีวีเอง หรือว่าสื่อบันเทิงเอง ในสื่อออนไลน์เองค่อนข้างแยกยากระหว่างสารกับความบันเทิง อาจจะเขียนให้มันครอบคลุมมากขึ้น และเห็นด้วย นิยามคำว่าข่าวอาจจะต้องกลับมาทบทวนดูว่ามันเป็นแค่เนื้อหาข้อเท็จจริงอย่างเดียวหรือเปล่าที่มีการนำเสนอรวมถึงในเรื่องฟอร์แมต ดูคำนิยามของคำว่าข่าว เห็นด้วยว่าไปอิงไปอยู่กับตัวของ general media ค่อนข้างมาก ลองดูว่าจะปรับในเรื่อง new media ได้อย่างไรบ้าง รวมถึงในเรื่องของคำนิยามในเรื่องของสื่อ

พลเมือง เน้นในเรื่องของประชาชนทั่วไปอย่างไรได้บ้าง ไม่ควรโฟกัสลงไปว่าคำว่ามีอาชีพ อันนั้นคือสิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้น รวมทั้งในเรื่องของประเด็นข่าวของเด็กและเยาวชนต่าง ๆ

พงศธร จันทรแก้ว นักสังคมสงเคราะห์ เพจอิสระ (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ให้ข้อเสนอแนะว่า เรื่องของคำนิยามจะให้เพิ่มเรื่องของรายการโทรทัศน์ลงไปด้วย เพราะว่าในส่วนของคำว่าสื่อมวลชน เรามีคำนิยามของคำว่าโทรทัศน์ไว้ แต่ในส่วนของกรนำเสนอข่าวสารยังไม่รวมเรื่องของรายการโทรทัศน์ จริง ๆ แล้วเราก็เห็นว่ารายการโทรทัศน์หลายรายการมีการละเมิดสิทธิเด็ก โดยอ้างถึงการให้ความช่วยเหลือหลาย ๆ รายการ โดยการที่นำเด็กมาแล้วให้เด็กพิสูจน์ความจน พิสูจน์ความยากลำบาก เหมือนเด็กต้องเอาตัวเองและครอบครัวและข้อมูลส่วนตัวเป็นตัวประกัน เพื่อให้ได้รับความช่วยเหลือและเพื่อเรียกรีดตังให้กับรายการ ดังนั้นจึงอยากให้เพิ่มเรื่องของรายการโทรทัศน์ไปด้วย ซึ่งรายการโทรทัศน์เองก็อยู่ใน Digital Media อยู่แล้ว

เทวฤทธิ์ มณีฉาย บรรณาธิการบริหาร ประชาไท (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ให้ข้อเสนอแนะว่า ส่วนต่อมาเรื่องคำนิยามสื่อ เป็นรายละเอียดปลีกย่อยมันมีข้อความที่ระบุว่ามีสื่อหรือช่องทางที่ผลิตเผยแพร่นำเสนอข่าวสารหรือเนื้อหาสาระทุกประการไปสู่ประชาชนอย่างสม่ำเสมอเป็นปกติ อย่างปัจจุบันมีฟรีแลนซ์หรือ house production อาจจะไม่ได้ทำเป็นรายประจำ แต่อาจจะทำเป็นรายโปรเจกต์ ผมไม่รู้ว่าประมวลจริยธรรมจะขยายเข้าไปตรงนั้นไหม หรือตัดคำว่าเป็นสม่ำเสมอหรือเป็นปกติตรงตัวนิยามหรือเปล่า หรือการไม่มีประมวลจริยธรรมกำกับ อาจจะทำให้เขาอิสระมากขึ้นหรือเปล่า ผมไม่แน่ใจว่าอันไหนที่จะเป็นคุณต่อเขามากกว่า

นอกจากนี้ สุวรรณ จิตประภัสสร กรรมการมูลนิธิเพื่อผู้บริโภค (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ให้ข้อสังเกตว่า อีกส่วนหนึ่งที่แพลตฟอร์มไม่ได้ดูแลแค่ทวิตเตอร์ แต่มีแพลตฟอร์มอื่น เช่น คลับแฮตที่มีเสรีมาก ก็อยากให้ระบุงในแนวปฏิบัติด้วย

ในส่วนของการนิยามคำว่าอัตลักษณ์นั้น มงคล บางประภา นายกสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ให้ข้อเสนอแนะว่า คำว่าอัตลักษณ์นั้น มากกว่ารูปร่างหน้าตา คือ อะไรใดก็ตามที่ทำให้คนรอบข้างที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กรู้ว่าคนที่พูดถึงคือใคร สิ่งเหล่านี้คืออัตลักษณ์ที่เราต้องระวังไม่ให้ถูกตอกย้ำ

ดร.ศรีดา ตันหะอธิพานิช กรรมการผู้จัดการมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ให้ข้อเสนอแนะว่า ต้องรวมเรื่องอัตลักษณ์ทางออนไลน์ของเด็กด้วย เช่น แอคเคาท์ เพื่อนที่ป้องกันไม่ให้ถึงตัวเด็กจริง ๆ รวมถึงการไม่นำเสนอข่าวสารที่ทำให้เด็กถูกมองในทางลบ แล้วก็เรื่องภาพและเรื่องราวที่ไม่ลงรายละเอียดเกินไป เช่น เคสข่มขืน ในออนไลน์มีกรู่มมึงออนไลน์ มีไต่อะล็อก มีข้อความพุดคุยก็เป็นช่องทางให้ผู้ใหญ่คิดไม่ถึงกับเด็กมาลอกเลียนแบบได้ ไม่อยากให้เกิดเผยแพร่

ประพงษ์ แผลมแจง ผู้สื่อข่าว หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ให้ข้อเสนอแนะว่า มีนิยามในส่วนของคำว่า อัตลักษณ์ บางครั้งไม่เพียงแต่รูปร่างหน้าตา อยากให้เพิ่มพวก รอยสักที่บ่งชี้ตัวบุคคลได้ด้วย เพราะเคยมีกรณีช่างภาพไปถ่ายรูปไปแล้วติดรอยสักแล้วปรากฏว่า ผู้ปกครองโทรมาที่ออฟฟิศเพื่อขอลบรูปภาพ เพราะเขาให้ความเห็นว่าเป็นอัตลักษณ์ที่บ่งบอกถึงตัวเด็กด้วย นอกจากนี้ มองว่าการนำเสนอข่าว ผู้กระทำเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง ก็อยากให้เห็นส่วนของสื่อมวลชนเพิ่มความระมัดระวังในการอ้างอิงถึง ID

แพลตฟอร์มต่าง ๆ เพราะมักจะมีการอ้างอิงกระแสที่เป็นที่นิยมในโลกออนไลน์ ซึ่งก่อให้เกิดแฮชแท็ก การอ้างอิงถึงอาจส่งผลกระทบต่ออนาคตต่อเด็กและเยาวชน เช่น ลูกสาวของอดีตดาราท่านหนึ่งที่ได้ไปเดบิวต์งานที่ เกาหลี ซึ่งมีสื่อชุดคู่ยี่สิบปีที่ผ่านมา ทำให้เป็นประเด็นความขัดแย้งของสังคมได้ อยากให้เพิ่มความระมัดระวัง

สุริวัลย์ บุตรชานนท์ อาจารย์ประจำภาควิชาวิทยาศาสตร์ คณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัย มหาสารคาม (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ระบุว่า เรื่องนิยามในหมวดที่ 1 เป็นไปได้ไหมถ้าเราจะเพิ่ม นิยามเกี่ยวกับคำว่าคำนี้ถึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็ก เพราะว่าในร่างก่อนข้างจะพูดถึงคำนี้มาก ที่นี้กลัวว่า การตีความของกลุ่มปฏิบัติอาจตีความต่างกัน อาจต้องระบุให้ชัดเจนว่า การคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็ก เป็นสำคัญเป็นอย่างไร อย่างที่เราทราบกันดีว่าข่าวดีรายงานได้ ข่าวไม่ดีเป็นสื่อที่เราปิดได้ เราต้องปิด เปิดเผยไม่ได้ แต่ถ้าเป็นสื่อที่มั่นคงต้องใช้เคสนี้คือการคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญว่าถ้ารายงาน แล้วเด็กได้ประโยชน์ไหม ถ้าเด็กไม่ได้ประโยชน์ก็ไม่ควรรายงาน ปัญหาจะอยู่ที่การตีความของแต่ละคน ซึ่งตีความไม่เหมือนกัน

2) ข้อเสนอแนะในการพัฒนาปรับปรุงหมวดที่ 2: หลักทั่วไปในการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กและ เยาวชน

ธาม เชื้อสถาปนศิริ อาจารย์สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ระบุว่า ร่างนี้ค่อนข้างครอบคลุมดี และให้ความสำคัญกับประเด็นที่สำคัญ หลายเรื่อง อย่างไรก็ตาม ก่อนแบ่งแนวปฏิบัติ 2.1 หรือหมวด 3 อยากให้เพิ่มเติม หลักการที่สำคัญในส่วนของ CRC ซึ่งเป็นข้อมูลที่ผู้ทำข่าวควรจะต้องรู้ ถ้าอ่านแนวปฏิบัติตรงไหน ย้อนกลับมาอ่านก็จะเห็นได้ว่ามีหลักการ ใดอย่างไร โดยหลักการของ CRC ซึ่งมี 4 หลักการสำคัญ แต่ปัจจุบันก็มีการปรับเปลี่ยนสาระเพิ่มเติม จึงควรใส่ เพิ่มเติม 1 หัวข้อ คือสิทธิเด็กในโลกออนไลน์ ซึ่งมี 7 หลักการสั้น ๆ ได้แก่ 1. สิทธิการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร 2. การรวมกลุ่มตามความสนใจ เช่นการรวมกลุ่มในโลกออนไลน์ การนำเสนอว่าการรวมกลุ่มคือการ รวมกลุ่มนั้นผิดหรือถูก อาจไม่ถูกต้อง 3. สิทธิการปกป้องส่วนตัวและเป็นอัตลักษณ์ ซึ่งนักข่าวต้องเท่าทันใน โลกออนไลน์ เพราะอัตลักษณ์ของเด็กไม่ได้อยู่แค่พื้นที่ที่บ้าน วัด โรงเรียน ชุมชนเท่านั้น แต่ในโลกออนไลน์ด้วย ดังนั้น ต้องปกป้องความเป็นส่วนตัวและอัตลักษณ์ในโลกออนไลน์ด้วย 4. สิทธิสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัว และการได้รับการดูแล ในโลกออนไลน์บางครั้งพ่อแม่เป็นผู้กระทำเสียเอง นักข่าวไปกระทำซ้ำไม่ได้ สิทธิของ เด็กยังมีอยู่ ถึงแม้เด็กจะถูกละเมิดโดยผู้พิทักษ์ (Safe Guardian) หรือผู้ปกครองเอง 5. สิทธิปกป้องจากความ รุนแรง การแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศ ฯลฯ 6. สิทธิการมีคุณภาพชีวิตที่ดี หมายรวมถึงโลกจริงและโลก ออนไลน์ การล่วงล้ำพื้นที่เก็บข้อมูลทำได้ แต่ส่วนใหญ่แล้ว เด็กที่อายุต่ำกว่ากฎหมายกำหนด พ่อแม่ยังมี สถานะเป็นผู้พิทักษ์ การที่นักข่าวสืบข่าวโดยทักแซท อินบ็อกซ์เข้าไปโดยตรงถึงตัวเด็ก จะกระทำไม่ได้ วิธีที่ซื่อสัตย์ที่สุดคือการเข้าถึงผ่านแอดเคาท์ของพ่อแม่ ในหลายประเทศเข้าถึงตัวเด็กโดยตรงไม่ได้ 7. สิทธิใน ศึกษาและการรู้เท่าทันสื่อ นักข่าวจำเป็นต้องวางนโยบายเรื่องช่วงเวลา กลุ่มเป้าหมายที่จะเข้าถึงข้อมูลได้ ส่วนนี้เป็นประเด็นที่อยากให้คำนึงถึง

ธาม เชื้อสถาปนศิริ อาจารย์สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า เพิ่มอีกหมวด คือ การเข้าถึงข้อมูลของเด็ก คือ

วิธีการเข้าถึงข้อมูลของเด็ก ทั้งข้อมูลบุคคล บัญชีเฟซบุ๊ก นักข่าวจำเป็นต้องแสดงตัวตนแก่เด็กและผู้ปกครอง ต้องแจ้งสิทธิกับเด็ก เด็กมีสิทธิที่จะไร้เดียงสา คือไม่ใช่ความโง่ ไม่ใช่เรื่องที่เราละเมิด

ปภากร อินทรวงศ์ สปริงนิวส์ (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ให้ข้อเสนอแนะว่า ในฐานะคนทำงาน ตามเอกสารที่ให้หมวดที่ 2 เป็นเรื่องของการขออนุญาต และที่ 2.1 พูดเรื่องสิทธิการอนุญาต ผมคิดว่าเรื่องการอนุญาตแยกเป็น 2 ส่วน มันจะมีข่าวดี ข่าวดีเนี่ยให้เข้าสู่การอนุญาตได้ ส่วนอีกอันหนึ่งก็คือคิดว่าไม่ควรให้เข้าสู่การอนุญาตเลย ก็คือ เรื่องของข่าวที่เด็กหรือเยาวชนเป็นผู้ถูกระทำ ผู้ที่ได้รับ ความเสียหาย ผู้กระทำความผิดโดยการกระทำของมนุษย์ด้วยกันซึ่งเด็กเป็นผู้ได้รับความเสียหายหรือได้รับผลกระทบ อันนี้ไม่เห็นประโยชน์ที่ต้องไปขออนุญาตเพื่อนำเสนอ เพราะไม่ได้ประโยชน์อะไร คือไม่ต้องขออนุญาต คือห้ามทำเลย ส่วนที่เป็นข่าวดีต้องขออนุญาตเพราะว่า กรณีที่เด็กบางคนไปได้แชมป์ชนะเลิศการแข่งขัน สื่อก็พยายามจะหารายละเอียดของน้องมานำเสนอ อาจจะไปเอาภาพจากบัญชีเฟซบุ๊กหรือบัญชีสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ซึ่งก็ไม่ว่าเด็กคนนั้นอยากให้นำเสนอหรือไม่ ก็อาจจะต้องขอเหมือนกัน แม้จะเป็นเรื่องข่าวดีก็ต้องขอ เพราะบางที่เป็นเรื่องส่วนตัว เราไปดึงจากโปรไฟล์ของเขามา ก็ควรจะขออนุญาต

เอมพงศ์ บุญญานพวงศ์ บรรณาธิการข่าวออนไลน์ องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (ThaiPBS) (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ให้ข้อเสนอแนะว่า ในหมวดที่ 2 ผมไม่แน่ใจ เพราะผมไม่มีความรู้ด้านกฎหมาย ทำไมขึ้นต้น 2.1 ต้องเป็นแนวทางการขออนุญาตในการเพื่อสัมภาษณ์และบันทึกภาพ เมื่อเกิดเป็นข่าว ข่าวก็เป็นข่าว นักข่าวก็ไปทำข่าว นักข่าวไม่ต้องขออนุญาตใครเวลาไปทำข่าว ผมเลยรู้สึกบ้างที่เหมือนเกิดอะไรขึ้นแล้ว ใครที่ยกตัวอย่างเรื่องคนเด็กผู้หญิงที่โดนฆ่าตายแล้วโยนลงมาจากรถไฟที่ชุมพร เราก็ไม่ต้องไปขออนุญาตเด็กผู้หญิงคนนั้นอะไรอย่างนี้ ทีนี้เราต้องนิยามตรงนี้อย่างไรหรือเพิ่มอย่างไรว่าการทำข่าว ถ้าไม่ขออนุญาตแล้วต้องอย่างไร และคำนิยามอีกอันในข้อ 1 คือ ควรจะมีคำว่าบุคคลอื่นในชุมชนสังคมของเด็ก เช่น องค์กรเมื่อกี้ที่ผมกล่าวถึงว่าเกิดโรซัน สมมติเราไปถามคนที่เป็นคนต้นเหตุหรือคนที่อยู่ในเหตุการณ์จริง ๆ ผู้ก่อเหตุหรือผู้ถูกระทำก็ตาม ไม่มีใครพูด นักข่าวเองก็ต้องไปถามคนอื่น คนอื่นนี่แหละที่จะแปลบริบทให้ข่าวมีปัญหา เช่น ที่เล่ามาเรื่องทั้งหมดรู้มาจากตำรวจ ตำรวจก็ควรจะเป็นบุคคลอื่นทำร้ายปัญหาหรือเป็นตัวแปรของเหตุการณ์ของข่าวนี้เหมือนกัน เพราะฉะนั้นมันไม่ใช่แค่เด็ก คนในครอบครัวเจ้าหน้าที่โน่นนี่ แต่มันจะมีคนข้างบ้านอะไรอย่างนี้

สุริวัลย์ บุตรชานนท์ อาจารย์ประจำภาควิชานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ให้ข้อเสนอแนะว่า ในเรื่องหมวด 2 ข้อ 2.1 เรื่องสิทธิในการขออนุญาต อันแรกคือเด็กจะต้องยินยอมใช่ไหม ต่อมาคือบุคคลในครอบครัวและเจ้าหน้าที่ ตรงนี้อยากให้เพิ่มคำว่า การยินยอมของบุคคลในครอบครัวหรือเจ้าหน้าที่ ต้องยินยอมภายใต้เงื่อนไขการคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญด้วย ว่าถ้าเรายินยอมให้นำเสนอข่าวนี้แล้วเด็กได้อะไร และข้อ 2 ข้อมูลและแนวทางการขออนุญาต ข้อแรกที่บอกว่าข่าวนี้นี้จะถูกเผยแพร่ในวงกว้างและมีระยะเวลาการเผยแพร่ยาวนานแค่ไหน อันนี้อาจจะต้องเพิ่มขึ้นไปว่าให้เด็กเข้าใจว่าข่าวนี้อาจจะอยู่ตลอดและไม่หายไปไหนเลย เพราะมันเป็นเรื่องของดิจิทัลฟุตพริ้น ข้อ 3 เรื่องแนวปฏิบัติเรื่องการสัมภาษณ์และบันทึกภาพเด็ก ข้อ 3.2 หลีกเลี่ยงการถามคำถาม อันนี้คำถามละเอียดอ่อนมาก อยากให้ร่างเกี่ยวกับคำถามไว้เลยได้ไหม เพราะว่าห่วงเรื่องการตีความ เพราะการตีความของแต่ละคนไม่เหมือนกัน ถ้าบอกว่าเลี่ยงคำถามหรือการแสดงความคิดเห็นการตัดสินตัวเด็ก

หรือการทำให้เด็กตกอยู่ในอันตรายแบบนี้ แล้วคำถามแบบนี้ไหนล่ะ อาจจะเป็นไกด์ไลน์คำถามเพิ่มขึ้นไปนิดหนึ่ง เพื่อให้สมบูรณ์มากขึ้น

มงคล บางประภา นายกสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ให้ข้อเสนอแนะว่า ในฐานะที่เป็นผู้มีส่วนร่วมในการร่างระเบียบข้อบังคับและแนวปฏิบัติของสภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ ผมได้นำเสนอ 2 จุดที่ผูกโยงสื่อยุคใหม่หรือโลกโซเชียล คือ สิทธิที่จะถูกลืม โดยผมอยากจะขยายความเพิ่มเติมว่า สิทธิที่จะถูกลืม การแก้ปัญหาไม่ใช่แค่เจ้าตัวเท่านั้นที่จะไปลงข่าวแก้ข่าวที่ละเมิดสิทธิเด็กเท่านั้น ต้องมีความรับผิดชอบในการตามไปลบด้วย และจะต้องไม่นำเสนอในเชิงที่เชิญชวนหรือบอกแนวทางชี้ช่องทางที่จะดูรายละเอียด หรือเชื่อมโยงไปสู่ช่องทางที่นำเสนออย่างไม่ปกป้องเด็ก ซึ่งนำไปสู่การละเมิดเด็กอยู่ดี ข้อเสนอที่มีขึ้นมาในเวทีเรื่องของการปิดคอมเมนต์ เพราะบางครั้งคอมเมนต์ก็เป็นการเข้ามาทำร้ายเด็กด้วย

สุริวัลย์ บุตรชานนท์ อาจารย์ประจำภาควิชานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ให้ข้อเสนอแนะว่า ข้อ 2.4 การคำนึงถึงสิทธิที่จะถูกลืมของเด็กที่ตกเป็นข่าว ในเนื้อหาบอกว่าต้องรับผิดชอบโดยการออกจากช่องทางออนไลน์ ถ้าข่าวนั้นมันสร้างผลกระทบต่อเด็ก อาจเขียนในร่างอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับสิทธิที่จะถูกลืมเข้าไปด้วยหรือเปล่า เป็นข้อเสนอแนะไว้

พงศธร จันทรแก้ว นักสังคมสงเคราะห์ เพจอิสระ (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ให้ข้อเสนอแนะว่า ในหน้าที่ 5 ข้อ 2.5 แนวทางการนำเสนอข่าวเด็กและเยาวชนที่ไม่ใช่กลุ่มเปราะบาง สิ่งที่ยอยากให้เพิ่มเติม ในส่วนของ do ในส่วนของพึงกระทำ อยากให้เพิ่มเติมและไม่ให้ล้อไปกับเรื่องของสิทธิในการขออนุญาต คือ เราเองต้องอธิบายให้เด็กรับรู้เข้าใจข้อมูลว่าจะไปปรากฏในสื่อไหน ระยะเวลาานเท่าใด เพื่อวัตถุประสงค์อะไร ถ้าทำข่าวเสร็จแล้ว ทำสื่อบริษัทเสร็จแล้ว เด็ก ๆ ควรได้มีโอกาสในการดูและตรวจสอบข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น และมีโอกาสบอกให้เราแก้ไขด้วยก็ได้ว่าลักษณะข่าวแบบไหนที่เขายกให้ปรากฏในสื่อออนไลน์หรือสื่อทั่วไปด้วยก็ได้

ปรารธนา พรหมพิทักษ์ ผู้สื่อข่าว สถานีโทรทัศน์ PPTVHD36 (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ให้ข้อเสนอแนะว่า ในฐานะสื่อมวลชนที่เป็นคนทำงาน ก็มีความกังวลว่าจะทำได้แค่ไหน เพราะสุดท้ายก็จะมารัดตัวเอง เท่าที่พิจารณาส่วนใหญ่เห็นด้วย แต่มีบางจุด เช่น ข้อ 2.5 เยาวชนที่ไม่ใช่กลุ่มเปราะบาง Do ในส่วนของความหลากหลายทางเพศ หรือ LGBT ไม่ควรใช้คำจัดกลุ่มหรือแบ่งแยกเด็ก จากที่เคยได้คุยมา การจัดกลุ่มความหลากหลายทางเพศก็เป็นการจัดกลุ่มเหมือนกัน อยากให้ระวังตรงนี้

อรุวรรณ งามสง่า ผู้สื่อข่าว สถานีสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ให้ข้อเสนอแนะว่า อีกเรื่องหนึ่งก็คือเรื่องความหลากหลายทางเพศ มองว่าคำนำหน้าก็เป็นสิ่งสำคัญในการนำเสนอข่าว เพราะเราสอบถามความคิดเห็นก็ได้ด้วยว่าก่อนที่จะเรานำเสนอข่าว ยินยอมหรือเปล่า เพราะบางที่มีการอับอายทางเพศ อาจจะไม่สะดวกที่จะพูดคำนำหน้าเยาวชนชายเยาวชนหญิงแบบนี้หรือเปล่า ก็เป็นสิ่งสำคัญเหมือนกันในการถามความคิดเห็นในการนำเสนอคำนำหน้าของเยาวชนที่มีความหลากหลายทางเพศ อันนี้เป็นสองเรื่องที่ทำข่าวมาและพบเห็นเป็นประจำ และถ้าสามารถทำได้จริง ก็คิดว่าน่าจะดีกับเด็กและเยาวชน

ดร.กั้ววาท พองแก้ว อาจารย์ประจำภาควิชานิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ให้ข้อเสนอแนะว่า ปรับเป็นในกรณีที่เด็กเป็น LGBT พึงงดเว้นการนำเสนออัตลักษณ์ทางเพศ หากไม่ใช่สาระสำคัญของประเด็นข่าว ถ้าหากว่าทำข่าวหญิงข้ามเพศ หรือ ทอม จะนำเสนอในรูปแบบไหนได้ จะใช้คำแบบไหนเพื่อเป็นการให้เกียรติแหล่งข่าว ซึ่งสื่อหลายสำนักสนใจติดต่อมาถาม ถ้าใส่ลิสต์ของผู้เชี่ยวชาญแต่ละประเด็นว่าจะขอคำปรึกษาเกี่ยวกับเด็ก จะติดต่อใครได้ ถ้าสถาบันอิสระตั้งกรรมการเชิงวิชาการได้ เพื่อให้คำปรึกษากับสื่อได้ก็เป็นเรื่องที่ดีมาก

สุรีวัลย์ บุตรชานนท์ อาจารย์ประจำภาควิชานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ให้ข้อเสนอแนะว่า ข้อ 2.5 แนวทางที่พึงกระทำ ข้อที่มี LGBT อาจจะต้องเป็น LGBT Q plus ใหม่ เพราะว่าเดี๋ยวนี้พูดถึงความหลากหลายทางเพศ ซึ่งกลุ่ม LGBT Q บอกว่าตอนนี้ต้อง plus แล้ว ที่คุยกันว่าให้นำเสนอเป็นภาพวาด ภาพการ์ตูน เพื่อปกป้องตัวเด็กและเยาวชน ขอเสนอเพิ่มในเรื่องของภาพกราฟฟิก อย่างที่เป็นอินโฟกราฟฟิกว่าเป็นไปได้ไหม ถ้าเราไม่นำเสนอภาพเด็กเลย แต่เรานำเสนอเป็นภาพอินโฟกราฟฟิกแทน เช่น กรณีที่เด็กถูกล่วงละเมิดทางเพศ แทนที่เราจะถ่ายภาพเด็กแล้วไปเบลอภาพหรืออะไรก็ตาม เราเสนอเป็นอินโฟกราฟฟิก เช่น สถิติเด็กที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศในแต่ละปี มันเพิ่มขึ้นหรือลดลงอย่างไร เพื่อที่เราจะได้ผลักดันตรงนี้ เอาข้อมูลตรงนี้ผลักดันให้เกิดการแก้ไขปัญหาขึ้นในอนาคต

3) ข้อเสนอแนะในการพัฒนาปรับปรุงหมวดที่ 3: หลักในการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่เป็นกลุ่มเปราะบาง

ธีรรัตน์ วงศ์ธนะเอก นายกสมาคมวิทยุและสื่อเพื่อเด็กและเยาวชน (สสดย.) (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ให้ความคิดเห็นว่า สำหรับแนวปฏิบัตินี้ หมวดที่แบ่งผู้ถูกกระทำ กับผู้กระทำ จะมีคำถามว่า ผู้เปราะบาง เป็นกลุ่มเปราะบางต่ออะไร มีเกณฑ์อย่างไร เช่น ผู้พิการ ขอเปลี่ยนเป็น “คนพิการ” เพื่อให้มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และในบางประเด็นเช่น ผู้กระทำ หรือ ผู้ถูกกระทำ เป็นภัยออนไลน์ด้วย เราจะพิจารณาใช้หมวดใดเป็นหลัก เราจะนำข้อย่อยข้อใดในการปฏิบัติ ถ้าพิจารณารวมบางส่วนได้ ที่เหมือนหรือคล้ายกัน หรือแยกแล้วทับซ้อนกันอยู่ก็รวมกันได้ ไม่ต้องแยกกลุ่มขนาดนั้นก็ได้อีกเรื่องภัยออนไลน์ อาจมีได้มากกว่านั้น เช่น เด็กถูกจับรับจ้างไปทำเรื่องที่ผิดกฎหมาย มีการพนันที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ถ้าเป็นภัยที่ไม่นิยามไว้ จะเอาช่องใดมาเป็นแนวปฏิบัติ

นอกจากนี้ ธีรรัตน์ วงศ์ธนะเอก นายกสมาคมวิทยุและสื่อเพื่อเด็กและเยาวชน (สสดย.) (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ให้ข้อเสนอแนะด้วยว่า คำที่ขึ้นต้นว่า ต้องไม่ อยู่เกือบทุกจุด ถ้าเปลี่ยนเป็นไม่ หรือ ห้าม ก็น่าจะได้ ไม่ควรหรือไม่นำเสนอ หรือ ควร

วุฒิชัย พุ่มสงวนอัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีเยาวชนและครอบครัว 6 สำนักงานอัยการสูงสุด (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ระบุว่า ในเรื่องการเผยแพร่เรื่อง เอชไอวีและโรคระบาดอื่น ๆ ที่สังคมรังเกียจ ก็ควรปกปิดข้อมูล

พรทิพย์ โมงใหญ่ หัวหน้านักข่าว บริษัท เวิร์คพอยท์ เอ็นเทอร์เทนเมนท์ จำกัด (มหาชน) (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ระบุว่า การทำ immersive ที่ห้ามจำลองเหตุการณ์เสมือนจริง ในมุมมอง

นักข่าวเราไม่เห็นความจำเป็นในการทำอิมเมอร์ซีฟเรื่องนี้ เปลี่ยนคำว่าระมัดระวัง เป็น “ห้าม” จะดีกว่าไหม เพราะจากที่เคยสัมภาษณ์ แค่ภาพจำลองนี้ต่อให้ไม่ใช่เรื่องของตัวเอง ก็กระทบกับตัวเขา เพราะฉะนั้นเห็น ว่าไม่ควรทำ

สอกล้องกับ วาทีนีย์ นนธิจันทร์ เนชั่นออนไลน์ (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ที่ระบุว่า ในส่วนของการทำภาพจำลองเป็นสิ่งไม่จำเป็น เหมือนเป็นการทำซ้ำ เพราะผู้ประกาศก็พูดซ้ำ เป็นการตอกย้ำเด็ก ไม่อยากให้มีภาพจำลองเลยดีกว่า

พงศธร จันทรแก้ว นักสังคมสงเคราะห์ เพจอิสระ (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ให้ข้อเสนอแนะว่า ในหน้า 6 ข้อ 3.1 เพิ่มเติมในส่วน do เหมือนกัน อันนี้จะเป็นเรื่องของเด็กและเยาวชนที่ เป็นผู้ถูกระงับ สิ่งที่ยอยากให้เพิ่มเติมไปคือการมุ่งนำเสนอระบบการทำงานและขั้นตอนการทำงานคุ้มครองเด็ก แทนการตำหนิพ่อแม่หรือผู้กระทำเด็ก โดยปกติเราจะเห็นพาดข่าวดราม่า เช่น แม่ใจยักษ์ ซึ่งไม่ใช่แม่เองที่จะ ได้รับผลกระทบ แต่เด็กก็เหมือนกันที่ได้รับผลกระทบจากการใช้คำในลักษณะแบบนี้ ดังนั้นการคาดหวังให้สื่อ มุ่งนำเสนอระบบการทำงานว่าต่อไปองค์กรต่าง ๆ ที่มีส่วนในการช่วยเหลือเขาจำเป็นต้องไปทำอะไรต่อและ สังคมควรคาดหวังกับองค์กรเหล่านั้นอย่างไร เช่น ตำรวจ พม บ้านพักเด็ก ควรมีส่วนเกี่ยวข้องทำอะไรต่อ และ ก็อาจจะนำเสนอความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมวงกว้างว่าถ้าเกิดมีเหตุการณ์ แบบนี้เกิดขึ้น ส่วนต่าง ๆ ในสังคมควรจะทำอะไรบ้าง

เทวฤทธิ์ มณีฉาย บรรณาธิการประชาไท (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ระบุว่า อีกประเด็น ส่วนที่ไม่ควรทำ หลาย ๆ อันเน้นไปที่การปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กในฐานะที่อาจเป็นแหล่งข่าว แต่บาง อันเป็นในลักษณะป้องปราม การนำเสนอข่าวสารที่ตัวเด็กอาจเป็นผู้รับสาร โดยมีการรีวิวโทษทางกฎหมายมา เช่น ข้อ 3.2 แนวทางการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่เป็นผู้กระทำความผิด ที่ว่า "ไม่นำเสนอใน แง่มุมที่อาจเป็นการสนับสนุน ผลักดันให้เด็กกระทำความผิด หรือชักนำให้ เกิดการเลียนแบบ" มีโทษจำคุก 1 ปี ปรับ 20,000 บาท แม้เป้าอาจจะป้องกันเด็กกระทำความผิด แต่ข้อความตามกฎหมายมันตีความกว้าง โดยเฉพาะประเด็นทางการเมืองที่ตัวผู้ใช้กฎหมายเป็นคู่ขัดแย้งกับผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด การนำเสนอข่าวก็ อาจเข้าองค์ประกอบด้วย ซึ่งมันไม่ได้เพียงนำไปสู่การจำกัดสิทธิในเสรีภาพการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของสื่อ แล้ว มันยังเป็น dilemma ที่จะทำให้ตัวเด็กเองก็เสีย rights to know ด้วยเช่นกัน ผมจึงอยากเสนอว่าเป็นไป ได้ไหมว่า จริยธรรมมันควรจะเป็นข้อตกลงร่วมกันของผู้มีส่วนได้เสีย โดยเฉพาะ rights to know นี้ เราเองก็ อาจต้องถามเด็กด้วยไหมว่าเขาโอเคไหม แล้วกฎหมายส่วนไหนที่มันไม่สอดคล้องกับ code of conduct ที่ พวกเราตกลงกัน มันมีกฎหมายอะไรมาขัด ก็ควรมีความเห็นที่จะปรับแก้

ปรารธนา พรหมพิทักษ์ ผู้สื่อข่าว สถานีโทรทัศน์ PPTVHD36 (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ให้ข้อเสนอแนะว่า ข้อ 3.1 ต้องไม่ใช่คำบรรยายสภาพการที่รุนแรง ที่บอกว่าไม่ใช่ เห็นด้วย แต่สงสัยนิดนึงถึงว่า ครอบคลุมถึงแค่ไหน เพราะในแง่การทำข่าวเอง เรามีเจตนาที่ได้อยู่แล้ว เช่น การไปเจอนักเรียนถูกล่อลวงไป กระทำซ้ำ ถ้าสื่อมวลชนต้องการนำเสนอว่าถูกล่อลวงอย่างไร เพื่อไม่ให้เด็กตกเป็นเหยื่ออีก จะทำได้แค่ไหน ส่วนข้อ 3.2 Do ข้อ 2 ปกปิดตัวตนเสียงภาพ ทุกสถานการณ์ อันนี้อาจมองในเรื่องการไปหาข่าว แต่ถ้ามี ครอบครัว/เยาวชนมองสื่อเป็นที่พึ่ง เช่น เยาวชนคนหนึ่งเป็นลูกตำรวจ อีกคนเป็นลูกชาวบ้าน แล้วคิดไม่ คืบหน้า แล้วเขามาขอให้สื่อมวลชนช่วยเหลือ เราจะไม่สามารถนำเสนอคลิปได้เลยหรือ ข้อ 3.3 - 3.4

ไม่นำเสนอภาพเวทนา ซ้ำเติมความทุกข์ อันนี้ความเห็นเกี่ยวกับพรทิพย์ บางครั้งสื่อจำเป็นต้องใช้ภาพเหล่านี้เหมือนกัน เช่น สารคดีเกี่ยวกับกองทุนสนับสนุนเด็กเล็ก เราต้องการนำเสนอว่าเงินเดือนละ 600 มีความสำคัญจำเป็นขนาดไหน ภาพที่เราเลือกจะสื่อ เราต้องนำเสนอว่าครอบครัวนี้ยากลำบากขนาดไหน ถ้ารัฐช่วยจะส่งผลดีขนาดไหน ข้อนี้ อาจต้องเติมว่า เว้นแต่ว่าจะเป็นประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชน เพื่อยืดหยุ่นตรงนี้ ข้อ 3.5 Don't ไม่นำเสนอเด็กและคนในครอบครัวที่ติดเชื้อเอชไอวี แต่อันนี้เรารณรงค์ว่าเราต้องการให้เขาอยู่ได้อย่างปกติในสังคม อันนี้จะขัดแย้งหรือไม่ และ ข้อ 3.6 การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ไม่นำเสนอ คลิปภาพเสียงที่มีเนื้อหาถ่มถุยถ่มทุกกรณี เพราะข้อถัดมา บอกว่าไม่นำเสนอว่าการกลั่นแกล้งเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ ส่วนนี้สื่อมวลชนนำเสนอโดยปกป้องเบลอหน้าเด็กได้ แต่ไม่เห็นด้วยกับการไม่นำเสนอเลย ข้อไม่นำเสนอข่าวสารที่ส่งเสริมให้กระตุ้น หมกมุ่นมัวเมา แค่นั้นถึงจะได้ ถ้าไปแข่งเกมชนะมา ถือเป็นการกระตุ้นหรือไม่ เพราะตอนนี้โลกเปลี่ยนไปแล้ว พอเราเขียนมาถ้าไม่ยืดหยุ่นเลยอาจจะยาก

วิรัช ภูตะพงษ์ ผู้สื่อข่าว / แอดมิน หนังสือพิมพ์โคราชคนอีสาน / www.koratdaily.com และเพจ koratdaily (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ให้ข้อเสนอแนะว่า จากการอ่านร่าง ขอเสนอข้อ 3.5 โรคเอชไอวี โดยมีโรคเรื้อรังอื่น ๆ อยากให้ระบุไปด้วย นำเสนอข่าวไปแล้ว เช่น พ่อเด็กป่วยเป็นโรคนี้ ก็อาจส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของเด็ก ถูกล้อเลียน เป็นต้น

สุวรรณ จิตประภัสสร กรรมการมูลนิธิเพื่อผู้บริโภค (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ให้ข้อเสนอแนะว่า เรื่องเด็กกับเอชไอวี ขณะนี้สถานการณ์เปลี่ยนไปแล้ว มันจะมีเรื่องโรคติดต่อ ซึ่งดิฉันคิดว่าหัวข้อนี้ควรจะขยายให้เป็นเรื่องของเด็กกับสภาวะโรคติดต่อหรือว่าโรครุนแรงอะไรต่าง ๆ จะได้มีการครอบคลุมไปเลยโดยไม่จำเป็นจะต้องจำกัดอยู่ในเรื่องของเอชไอวี

บัญชา แข็งขัน บรรณาธิการบริหาร บริษัท จีเอ็มเอ็ม วัน ทีวี จำกัด (ช่องวัน 31) (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ให้ข้อเสนอแนะว่า อีกข้อหนึ่งตอนนี้ในแวดวงในการทำข่าวก็มีข้อถกเถียงกันว่าในเมื่อมีศัพท์ ๆ หนึ่งที่จะต้องรู้และต้องใช้เป็นมาตรฐานกลาง คติข่มขืนเราจำเป็นต้องใช้คำว่าข่มขืนขื่นใจ หรือใช้แค่คำว่าล่วงละเมิดทางเพศ เท่าที่ดูว่าแนวปฏิบัติใช้คำว่าล่วงละเมิดทางเพศ ถ้าเราใช้คำว่าล่วงละเมิดทางเพศได้ทุกสื่อเหมือนกัน มันจะเป็นการยกระดับมาตรฐานการนำเสนอข่าวความรุนแรงในครอบครัวเด็กได้เป็นอย่างดี

วุฒิชัย พุ่มสงวน อัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีเยาวชนและครอบครัว 6 สำนักงานอัยการสูงสุด (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ให้ข้อเสนอแนะว่าทางกฎหมายอย่างข่มขืนคือมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ยินยอม แต่ถ้าเกิดกระทำชำเราคือมีเพศสัมพันธ์กับคนที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี จะยอมไม่ยอมก็ผิด จึงเห็นด้วยเลยเราใช้คำรวม ๆ ว่าล่วงละเมิดทางเพศ ผมเห็นด้วย ก็คือเป็นมาตรฐานคำกลาง ๆ เลยกว่าถ้ามีเหตุการณ์เกี่ยวกับทางเพศใช้คำประมาณนี้ ไม่เป็นการฟุ้ง ใช้คำว่าล่วงละเมิดทางเพศเป็นคำกลาง ๆ ที่ตีความเห็นส่วนตัวของผม

สุวรรณ จิตประภัสสร กรรมการมูลนิธิเพื่อผู้บริโภค (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ให้ความเห็นว่าการกำหนดการใช้คำ อย่งไรก็จำเป็นต้องกำหนดว่าจะใช้คำได้แค่ไหน ดิฉันเห็นด้วยในเรื่องใช้คำว่าล่วงละเมิดทางเพศ แต่ว่ามันไม่ควรจะเกินเลยหรือเลยเถิดไป จนไปพูดถึงสำเร็จความใคร่ หรือการพูดถึงอวัยวะต่าง ๆ ซึ่งมันมีอยู่ ขณะนี้เปิดมากและจะเห็นได้เลยว่ามีบางฉบับได้ใช้ภาษาที่อุจาดตาอยู่ในการรายงาน

อาชญากรรมทางเพศกับเด็ก ก็เลยคิดว่าถ้ากำหนดว่าให้ใช้เฉพาะเท่าไร และมีข้อกำหนดว่าไม่ให้ใช้เลยการรายงานสถานการณ์ทั่ว ๆ ไป

คณิต บุญพานิช บรรณาธิการข่าว องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (ThaiPBS) (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ให้ความเห็นว่า ได้อ่านตัวร่างเกือบทั้งหมด ในหลักการไม่ได้ติดอะไรมาก เพียงแต่ว่ามันมีตัวในรายละเอียดนิดหน่อยในวิธีปฏิบัติที่หลาย ๆ คนได้พูดไป จึงเข้าใจว่าตอนลงรายละเอียดวิธีปฏิบัติอาจจะต้องดูเรื่องการใช้ดุลยพินิจของสื่อผสมไปด้วย บางครั้งข่าวร้ายเราต้องพยายามเลี่ยง เพราะว่าประเด็นเรื่องข่าวร้ายสำหรับเด็กมันทำให้เกิดการด้อยค่าของเด็กขึ้น ในบางประเด็นมันอาจจะมียุทธศาสตร์เพิ่มเติมขึ้น อย่างบางข้อความเขียนแนวทางปฏิบัติที่เป็น do not ไปใช้คำว่าต้องไม่ ซึ่งต้องไม่ คือห้าม เวลาการใช้ดุลยพินิจหรือแนวทางปฏิบัติด้านจริยธรรมสื่อ เรามักจะหลีกเลี่ยงการห้าม โดยไม่ใช้คำว่าห้าม ต้องไม่ คำแบบนั้น เราพยายามจะใช้คำว่าใช้ความระมัดระวัง หรือพึงระวังในการนำเสนอ อย่างบางข้อความว่าต้องไม่นำเสนอ หน้า 17 ต้องไม่นำเสนอภาพเด็กหรือเยาวชนในลักษณะที่น่าสงสาร มอมแมม ร้องไห้ ไม่มีความสุข อันนี้มันดูจะย้อนแย้งพอสมควร เพราะว่าเวลาบันทึกภาพบางครั้งมันมีรายละเอียดมากกว่าคำว่ามอมแมม ถ้าต้องนำเสนอคือถ่ายภาพเด็กมอมแมมไม่ได้เลย เด็กที่ร้องไห้ไม่ได้เลย หรือถ้ามอมแมมต้องไม่เห็นหน้าเด็กเลย ต้องหันหลังอย่างเดียว คือในรายละเอียดคงเป็นไปได้ขนาดนั้น ลักษณะการเขียนข้อพึงระวัง เรามักจะใช้ข้อพึงระวังมากกว่าการห้ามปฏิบัติเลยทีเดียว อันนี้ที่ยกตัวอย่างแบบนี้ เพราะในหลักการไม่ติดประเด็นไรมาก แต่ว่าพอลงในรายละเอียดวิธีการปฏิบัติงาน อันนี้คิดว่าอาจจะต้องมีวงย่อยที่ต้องคุยรายละเอียดกันอีกรอบว่าอันไหนที่ควรใช้คำว่าห้าม อันไหนควรจะใช้ว่าพึงระมัดระวัง หรืออันไหนที่ควรจะใช้คำว่าทำไม่ได้เลย อยากจะยกตัวอย่างบางภาพบางเคส มีภาพข่าวต่างประเทศอยู่ภาพหนึ่ง ซึ่งในไทยพีบีเอสก็ถกกันก็มีข้อคิดเห็นที่หลากหลายมาก ๆ คือภาพเด็กคนหนึ่งเสียชีวิตที่ริมชายฝั่งเมืองตุรกี ซึ่งเป็นเด็กชาวซีเรีย ซึ่งพบว่าเด็กคนนี้เป็นภาพข่าวต่างประเทศ เป็นศพเด็กที่อยู่ริมชายฝั่งเลยและมีผู้สื่อข่าวต่างประเทศไปบันทึกภาพ ภาพนี้ถ้าดูตามหลักเกณฑ์หลาย ๆ เรื่อง ดูแล้วแนวโน้มทำไม่ได้เลยในสื่อไทย แต่ว่ากองบรรณาธิการที่เราคุยกัน ภาพนี้สร้าง impact มาก ๆ ต่อสถานการณ์การสู้รบในซีเรียทำให้เห็นความโหดร้ายของสงครามได้อย่างชัดเจนที่สุดแล้ว แทบไม่ต้องบรรยายอะไรเลย แน่แน่นอนว่าการใช้ภาพต้องใช้ลักษณะแบบไหนจะเป็นภาพวาด เป็นภาพมูมิโกล หรือภาพแบบไหน อันนี้ต้องเป็นรายละเอียดที่ต้องเปิดช่องให้สื่อใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาเพิ่มขึ้นด้วย อยากจะเสนอประเด็นแบบนี้

อรุณรยา งามสง่า ผู้สื่อข่าว สถานีสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ระบุว่า แต่เมื่อเด็กถูกจับกุม ในเรื่องของการใช้คำ มันมีอยู่ในร่างที่เห็น ยังมีของเรื่องนำเสนอ ถ้ายังเป็นเด็กและเยาวชน ส่วนใหญ่ในการนำเสนอของสื่อจะมีการใช้คำว่าผู้ต้องหาเลย แต่ว่าในร่างจะมีการแยกเอาไว้ในส่วนของ do ในส่วนที่ควรกระทำ มองว่าถ้าสามารถนำมาปรับใช้จริง อันนี้ก็เป็นสิ่งสำคัญไม่ควรใช้คำว่าผู้ต้องหากับเด็กและเยาวชนเลย แต่ว่าจากที่สัมผัสมาจากการทำข่าวว่ามีคำว่าผู้ต้องหาอยู่ ถ้าทำได้จริงก็อาจดี

มงคล บางประภา นายกสมาคมนักข่าวหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ระบุว่า เรื่องของการกระทำซ้ำ ซึ่งมาจากสื่อโซเชียล ผมว่านอกจากที่มีการเติมไปว่าที่มีอยู่ในร่างนี้ ก็คือว่าสื่อที่ได้ถกทักท้วงว่ามีการนำเสนอภาพที่ไม่เหมาะสม นอกจากการเอาออกแล้ว สิ่งที่สื่อมวลชนต้องปฏิบัติร่วมกันก็คือว่าไม่เป็นฝ่ายที่ชี้หน้า คือตัวเองไม่ทำ แต่ชี้หน้าว่ามันจะเป็นภาพที่มาจากสื่อ

โซเซียลที่มีการทำในลักษณะละเมิด เพราะว่ามันจะเป็นการบอกใบ้ทางอ้อมให้ชาวบ้านที่เห็นข่าว เดิมจากที่ไม่รู้ ก็ตามไปดูต้นทางที่สื่อโซเซียล ซึ่งไม่มีการปกปิดหรือป้องกันใด ๆ เลย ก็เท่ากับว่าเราชี้ช่องให้เกิดการละเมิดเด็ก เกิดขึ้น ถัดมาอีกประเด็นในร่างแนวทางนี้ ถ้าให้ดีน่าจะมีการจำแนกรายละเอียดเพิ่มเติมอีกเล็กน้อย คือส่วนไหนที่เป็นประเด็นข้อกฎหมายมาอยู่แล้ว เราควรจะบอกไปว่าสำเร็จเป็นกฎหมายแล้ว เป็นข้อปฏิบัติสืบเนื่อง จากกฎหมายใด ๆ จะได้ลดข้อถกเถียงไปได้ส่วนหนึ่ง หรือถ้าต้องการจะแก้ปัญหาก็ต้องไปแก้ที่กฎหมาย ไม่ใช่ แก้ที่ระเบียบที่องค์กรสื่อร่วมกันจัดทำขึ้น ส่วนอันอื่น ๆ ถ้าสามารถระบุได้บอกถึงที่มาระเบียบข้อเขียนมา ประกอบไปด้วยก็จะช่วยเรื่องการติดตามและทราบว่าขอบเขตของการบังคับใช้หรือการอ้างอิงจะมาจากไหน เวลาที่เราจะปรับปรุงแก้ไขจะได้ไปถูกที่ถูกทาง ซึ่งทำมาดีมาก ขอบอกว่าประทับใจ แค่อยากช่วยปรับปรุงแก้ไข ต่อไปเท่านั้นเอง

4) ข้อเสนอแนะในการพัฒนาปรับปรุงเพิ่มเติม

จากกิจกรรมสนทนากลุ่ม ผู้ร่วมการสนทนามีข้อเสนอแนะในประเด็นอื่น ๆ เกี่ยวกับการพัฒนา ปรับปรุงแนวปฏิบัติฯ ที่อาจมีการเพิ่มเติมรายละเอียดที่จำเป็นสำหรับการรายงานข่าวเด็ก เช่น รายละเอียด ช่องทางการติดต่อหน่วยงานหรือองค์กรที่สามารถให้ความช่วยเหลือเด็กได้ การเพิ่มช่องทางการร้องเรียนการ รายงานข่าวที่กระทบสิทธิเด็ก การปิดคอมเมนต์ในข่าวเด็ก เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการหารือถึงแนวทางการ รายงานข่าวเด็กในมิติการเมืองและสถานการณ์ความไม่สงบชายแดนภาคใต้ด้วย

ดร.กั้ว พองแก้ว อาจารย์ประจำภาควิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ระบุว่า ถ้าหากสามารถใส่ภาคผนวก เข้าไปว่า สื่อนำเสนอในประเด็นนี้แล้ว อยากนำเสนอข้อมูลเช่น เจอเด็กถูกล่วงละเมิดทางเพศขอความช่วยเหลือจาก องค์กรใดได้ หรือหรือสื่อเจอเหตุการณ์แบบนี้ ใส่ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการแก้ไขปัญหา เช่น ติดต่อองค์กรใด ได้เพื่อเป็นประโยชน์สาธารณะ

ดร.ศรिता ต้นทะอธิพานิช กรรมการผู้จัดการมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ระบุว่า อยากให้เพิ่มช่องทางการรับแจ้ง รักร้องเรียน ที่ให้คนร้องเรียนได้ ถ้าสื่อลงแล้ว เกิดผลกระทบก็สามารถแจ้งได้ และมีมาตรการแก้ไขอย่างรวดเร็วว่าจะลบ หรือทำอะไรที่รวดเร็วมี ประสิทธิภาพ อยากขยายความให้ชัดเจนขึ้น นอกจากนี้ เสนอว่าอาจต้องดูว่าเปิดคอมเมนต์ได้ไหมในข่าวเด็ก อาจต้องพิจารณาว่าใส่ได้ไหม

ธนวัฒน์ พรหมโชติ ผู้ช่วยประธานสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ระบุว่า ขอบเขตเวลาที่ให้มีเจตนาที่พยายามดูแลเด็กและเยาวชนในหลายมิติ เห็นด้วยสิ่งหนึ่งที่ ดร.ศรिता เรื่องช่องทางการช่วยเหลือ เวลาเด็กประสบปัญหา ที่ถูกละเมิดจากสื่อหรือช่องทางอื่น ๆ ในส่วนนี้เด็กหรือ ผู้ปกครองจะสามารถช่วยเหลือเด็กได้

พร้อมกันนี้ ในการสนทนากลุ่มได้นำเสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการเพิ่มรายละเอียดแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการ รายงานข่าวเด็กในมิติการเมือง โดย สุวรรณ จิตประภัสสร กรรมการมูลนิธิเพื่อผู้บริโภค (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ระบุว่า อีกกรณีที่จะนำเสนอคือกรณีเด็กกับการเมือง ที่ไม่ละเมิดสิทธิพลเมืองและการ คุ่มครอง โดยมองว่าเรื่องการเมือง กำลังเป็นจุดเริ่มต้นที่กำลังจะเป็นปัญหาใหญ่ในอนาคต เด็กต้องการใช้

เสรีภาพ แต่ยังไม่มีความเห็นว่ารายงานข่าวอย่างไรที่จะรักษาสิทธิและปกป้องเด็ก ถ้ามีมาตรฐานการทำงาน ของสื่อมวลชนระดับหนึ่งที่จะคุ้มครองเด็กภายใต้กฎหมายที่มีอยู่ไปได้ระดับไหน จะได้ไม่เขียนแบบเอียงซ้าย บ้างเอียงขวา กรณีการเมือง เด็กมีสิทธิที่จะแสดงออกทางการเมือง แต่สื่อจะเป็นฝ่ายตัดสินว่าผิดหรือถูกอะไร อย่างนั้น อยากจะให้ช่วยกันคิดว่า เด็กต้องได้รับการปกป้อง จะถูกแยกออกมาโดยถือว่าไม่ได้เป็นเด็ก ก็ไม่เห็นด้วย แต่ว่าต้องมาลองคุยกันดูว่าทางนักกฎหมายและฝั่งสื่อเห็นว่าสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกของเด็ก ที่ควรจะได้รับ การปกป้องควรจะเป็นอย่างไร

นิติศ นาเจริญ ผู้สื่อข่าว workpoint TODAY (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ระบุว่า อยากขอ ความรู้ว่า เวิร์คพอยท์ค่อนข้างเปิดสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในการพูดคุยเรื่องความเห็นต่างทาง การเมือง หรือสิทธิต่าง ๆ ที่เด็กพึงได้รับ ในข้อกฎหมายต่าง ๆ บางที่เราแนะนำไปแล้ว เขาและเราถูกข่มขู่จาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงอยากทราบว่า การนำเสนอความคิดเห็นของเด็กในสื่อออนไลน์ทำได้มากน้อยแค่ไหน

พงศธร จันทร์แก้ว นักสังคมสงเคราะห์ เพจอิสระ (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ระบุว่าอีก ประเด็นที่แลกเปลี่ยน ที่มีคำถามเรื่องการนำเสนอข่าวข่มขู่ ก็อยากให้ความเห็นว่าเป็นจริง ๆ แล้วเรื่องของการ นำเสนอข่าวข่มขู่ อยากให้มองเรื่องนี้ในประเด็นที่เด็ก exercise ภัยของเขา จริง ๆ เด็กบางคนเองก็อยากจะ ใช้สื่อเพื่อที่จะกระจายเสียงของตัวเองเหมือนกัน ดังนั้นถ้าถามผมในร่างความเห็น ผมคิดว่าอาจจะต้องล๊อคไป เรื่องแนวทางการขออนุญาตเพื่อสัมภาษณ์และบันทึกภาพในตัวไกด์ไลน์นี้ได้ให้ไว้แล้ว ในเรื่องของการมี inform content ของเด็ก ซึ่งผมคิดว่าในตัวนี้คิดว่าในตัวไกด์ไลน์ค่อนข้างละเอียดและเป็นแนวทางที่ดีมาก ๆ อยู่แล้ว ดังนั้นถ้าพูดถึงข่าวของเด็กในการข่มขู่ นักข่าวเองถ้าไม่รู้จะนำเสนอข่าวอย่างไรก็ต้องกลับไปดู follow ไกด์ไลน์นี้ ในเรื่องของสิทธิการขออนุญาตอะไรประเภทนี้ของเด็ก แต่อยากให้เห็นว่าเราอย่าเอา ประเด็นเรื่อง position เรื่องของเด็กพยายามใช้สิทธิในการแสดงออกและที่เขาพูดเรื่องราวเกี่ยวกับตัวเอง และเรื่องราวทางด้านสังคม

บัญชา แข็งขัน บรรณาธิการบริหาร บริษัท จีเอ็มเอ็ม วัน ทีวี จำกัด (ช่องวัน 31) (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ระบุว่า ในเรื่องการทำข่าวสิทธิเด็ก เรื่องของการเมือง ในช่วงที่ผ่านมาการแสดงออก ของน้อง ๆ ในเชิงการเมือง ออกมาเคลื่อนไหวทางการเมืองมาก สิ่งหนึ่งคือเราพยายามที่จะปกป้องสิทธิเด็ก และเราก็อยากให้เห็นพื้นที่แสดงความคิดเห็นได้ การนำเสนอของช่องวัน 31 ที่ผ่านมา เวลาไปเด็กไป เคลื่อนไหวทางการเมือง เราก็จะใช้วิธีการถ่ายจากด้านหลังของน้อง ๆ ซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวของนักเรียน ไม่ว่าจะ ไปที่กระทรวงศึกษาธิการหรือไปที่ทำเนียบ อันนี้เป็นแนวทางปฏิบัติเบื้องต้นที่เราใช้ ส่วนน้องที่ขึ้นไปปรากฏ ตัวไปปราศรัยบนเวที อันนี้มันก็มีเส้นบางอยู่ว่า หนึ่งเราจะปกป้องสิทธิเด็กจริงหรือเปล่า สองถ้าเราปกป้องเด็ก ไป เด็กก็มีสิทธิมีเสียงในการแสดงออกทางการเมือง อันนี้เป็นเรื่องที่เราถกเถียงกัน แต่ว่าในวงนี้อาจจะยังไม่ได้ ข้อสรุป ก็จะเป็นข้อเสนอผ่านไปยังนักวิชาการ ทางสมาคม และทางสถาบัน ว่าในอนาคตเราควรมี แนวทางแนวปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานพร้อมกันได้อย่างไร

มงคล บางประภา นายกสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ระบุว่า ในช่วงที่ผ่านมาในการแสดงออกของเยาวชนในแวดวงสื่อมวลชนก็ถกเถียงกัน มากอยู่เหมือนกัน ระหว่างการปกปิดเพื่อปกป้องเด็กกับที่เด็กมีสิทธิที่จะแสดงออก ตรงนี้น้ำหนักและการ ตัดสินใจของสื่อบอกตามตรงว่าค่อนข้างลำบากใจ อันนี้เป็นประเด็นที่อาจจะต้องมีอีกเวทีหนึ่งสำหรับการ

พิจารณาในรายละเอียดเพิ่มเติม เพราะตอนนี้โอกาสและการใช้สิทธิของเยาวชนทางสังคมมันมีมาก ทั้งในสื่อโซเชียลและสภาพของการชุมนุมจริง ๆ แต่สิ่งที่ผมคิดว่าประเด็นที่ควรคำนึงถึงก็คือว่ามุกกลับของการปกป้องเราต้องหาวิธีที่แยบยลที่จะทำให้เด็กมีโอกาสที่จะได้แสดงออกได้สื่อสารไปกับสังคม แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องไม่เปิดช่องให้คนที่ฉวยโอกาสที่จะใช้เด็ก มันก็จะมีทั้งสองมุม คนที่ฉวยโอกาสที่จะใช้เด็กใช้เด็กไปดำเนินการซึ่งไม่เฉพาะแค่การเมือง มันจะมีเรื่องผลประโยชน์เรื่องธุรกิจหรือผลประโยชน์ทางอาชญากรรมโดยมองว่าเด็กมักจะถูกปกป้องในการออกสื่อและไปใช้เด็กเหล่านี้เพื่อหวังผลประโยชน์แอบแฝง อันนี้เป็นดาบสองคมที่ผมคิดว่าจะต้องมาดูในรายละเอียดที่ลึกซึ้งลงไปอีก

เทวฤทธิ์ มณีฉาย บรรณาธิการบริหาร ประชาไท (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ระบุว่า ผมเห็นด้วยกับคุณพงศ์พิพัฒน์ และคุณพงศธร เรื่องของการที่จะปกป้องเด็กกับความสมดุลในสิทธิการแสดงออกของเด็ก เพราะวณิยามของเด็กนี่คือไม่เกิน 18 ปี แต่ปัจจุบันคนรุ่นนี้คือมีดุลพินิจ มีการแสดงออกออกมาแล้ว โดยอุดมคติ เมื่อคุณแสดงออก ด้านหนึ่งควรได้รับดอกไม้ อีกด้านหนึ่งอาจจะต้องได้รับการตรวจสอบ เพราะว่ามันเป็นการแสดงอำนาจทุกที ในฐานะบทบาทของสื่อต้องเข้าไปตรวจสอบ ทีนี้ปัญหาที่เกิดขึ้นคือผลของการนำเสนออาจจะนำไปสู่การดำเนินคดีหรือการคุกคาม ซึ่งรัฐเองก็เข้าไปคุกคามไปดำเนินคดีกับเยาวชนเหล่านั้น ปัญหาไม่ใช่การนำสปอตไลท์ไปส่องเพื่อผลักดันให้เกิดเสรีภาพการแสดงออกและเช็คความสมดุลของคนที่ใช้อำนาจตรงนั้น แต่ปัญหาคือการไม่ให้พื้นที่ อันนี้คือโจทย์ของทางการเมือง ผมมองหลักเรื่องนี้น่าก่อน เหมือนกับว่าข้อเสนอและรวมไปถึงข้อห้ามปรามหลักการไม่ให้ปฏิบัติ

เอมพงศ์ บุญญานุพงศ์ บรรณาธิการข่าวออนไลน์ องค์กรกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (ThaiPBS) (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ระบุว่า อันนี้เรียนเป็นข้อมูลปรึกษา เพราะผมนั่งฟังหลายท่านที่พูดเยาวชนกับการเมือง ทำให้คิดในมุมที่สะท้อนกลับอีกอย่างหนึ่งว่า บางทีเราเคยนำเสนอข่าวที่เป็นกลุ่มเห็นต่าง ไม่ว่าจะมุมไหน แต่ทีนี้เรารู้ว่าเรานำเสนอได้แค่ไหน แต่มันไปไม่สุดของเขาปรารถนาว่าฉันอยากพูดใน 1 - 10 แต่คุณมาเขียน 1 - 6 ในขณะที่เราได้รับผิดชอบได้แค่ 1 - 6 ในความเป็นองค์กรเรา หรือด้วยกฎหมายอื่น หรือด้วยอะไรก็ตาม อันนี้ผมไม่รู้ว่าจะต้องบอกอะไรกันว่าฉันก็ให้โอกาสให้ช่องทางให้พื้นที่ให้ทุกสิ่ง แต่ฉันให้ได้แค่ 1 - 6 ฉันให้ 1 - 10 ไม่ได้ เพราะที่เหลือ 6 - 10 ก็ตายด้วยกันอะไรอย่างนี้ อันนี้ฝากไปด้วยว่า ไม่รู้จะมองสองมุมอย่างไร อยากนำเสนอในบางมิติ แต่ว่ามันไปสุดทางตามที่เขาปรารถนาไม่ได้

อรรรริยา งามสง่า ผู้สื่อข่าว สถานีสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ระบุว่า ในฐานะที่ใกล้ชิดกับกลุ่มที่เป็นเยาวชน เพราะอายุประมาณ 24 เองตอนนี้ จากในฐานะที่เป็นผู้สื่อข่าว ทำในส่วนของอาชญากรรมก็มองว่า พูดในเรื่องของการเมืองก่อน การแสดงความคิดเห็นทางด้านการเมือง ดูจากที่พี่ ๆ หลาย ๆ ท่านพูดว่าตามหลักอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เด็กสามารถมีส่วนร่วมได้อย่างชัดเจนว่าเด็กมีส่วนร่วมในการแสดงออกทางความคิดเห็นอย่างสันติ และที่สำคัญเลยก็คือไม่ว่าจะเป็นการแสดงความคิดเห็นรูปแบบไหนก็ตาม เขาไม่ควรต้องตกอยู่ในอันตรายหรือว่าเผชิญกับความรุนแรง แต่ว่าการทำงานจริง ๆ แล้วมองว่ายังมีการกีดกันในการแสดงความคิดเห็นอยู่

วุฒิชัย พุ่มสงวนอัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีเยาวชนและครอบครัว 6 สำนักงานอัยการสูงสุด (สนทนากลุ่ม, 25 พฤศจิกายน 2564) ระบุว่า อย่างสมมติเป็นประเด็นการสัมภาษณ์เรื่องการเมืองกับเด็ก ผมพูดได้เลยในหลักการกว้าง ๆ การนำเสนอ fact การนำเสนอ

ข้อเท็จจริง เช่น เด็กจำนวน 100 คนมารวมตัวกันประท้วงด้วยเรื่องนี้ ในประเด็นหลักใหญ่ใจความที่ไม่ได้ลงลึก ในรายละเอียด แต่นี้สามารถนำเสนอได้เลย และถามว่าถ้าสัมภาษณ์ตัวเด็ก อันนี้แหละที่เราต้องมาคุยกันว่าถ้า สัมภาษณ์เรื่องนี้แล้วเห็นหน้าเด็ก มันควรทำหรือไม่ควรทำ แต่ถ้าข้อตกลงมันประมาณนี้ได้ ไม่เปิดเผยชื่อ โรงเรียน ไม่เปิดเผยชื่อตัว อันนี้จะได้เป็นเกราะป้องกันสำหรับคนที่ทำความดี สำหรับคนที่ต้องมีมาตรฐานว่า อย่างนี้ทำได้ ผมเห็นด้วยกับผู้สื่อข่าวประจำประเทศไทยว่าการที่เราทำแล้วเป็นเกราะป้องกันกับคนที่ทำความดี

นอกจากนี้ การสนทนายังมีข้อเสนอเกี่ยวกับการรายงานข่าวเด็กในมิติสถานการณ์ความไม่สงบใน ชายแดนใต้ โดย พีระวัฒน์ โชติธรรมโม นายกสมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) แนวปฏิบัตินี้ก็เกือบจะครบถ้วน 100% เติมอีกนิดว่า ยังขาดกรณี 3 จังหวัด คือข่าวเด็กในสถานการณ์ ความไม่สงบในเขตชายแดนใต้ที่หลายครั้งเด็กเข้าไปอยู่ในสถานการณ์และอยู่ในความไม่ปลอดภัย

เลขา เกลี้ยงเกลา ผู้สื่อข่าวประจำจังหวัดปัตตานี สำนักข่าวอิศรา (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ระบุว่า ในพื้นที่ภาคใต้ เราก็มีประเด็นอยู่ภาคใต้ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ บางทีเรายังไม่ได้ลงพื้นที่ทำข้อมูล ที่ชัดเจน แต่จะมีคลิปส่งมาก่อนในกลุ่มไลน์มาจากเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ที่ส่งกันมา กว่าที่เราจะได้ข้อมูลที่แท้จริง กว่าที่เราจะเข้าพื้นที่ ต้องระวังประเด็นอ่อนไหวต่อพื้นที่ เพราะมีหลายประเด็นที่อ่อนไหว ด้วยความหลากหลาย ทางวัฒนธรรม ทำให้คนทำสื่อต้องกรองหลายชั้นเหมือนกัน

อัพนัน อีสอ นักข่าวหนังสือพิมพ์ภาคใต้โพกัส (สนทนากลุ่ม, 2 ธันวาคม 2564) ระบุว่า ในส่วน ของ เราไม่ค่อยลงในประเด็นเชิงลบเกี่ยวกับเด็ก แต่จะลงในเชิงสร้างสรรค์มากกว่า แต่ในพื้นที่เป็นพหุวัฒนธรรม เวลามีการเสียชีวิตผู้ก่อการร้าย มีสื่อออนไลน์การถ่ายรูปรูปเยาวชนในครอบครัว เพื่อตีความสงสาร ตรงนี้เป็น ท่วง เพราะจะทำให้เด็กอยู่ในพื้นที่ลำบาก ในส่วนของที่ร่างออกมาก็เห็นด้วย อยากเสนอให้การนำเสนอ Hate Speech ที่เกี่ยวข้องกับศาสนาในโลกออนไลน์ที่ยังไม่ค่อยมีการพูดคุยในส่วนนี้

2.2.2 แนวปฏิบัติการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเด็กที่มีผลต่อครอบครัวและสังคม

ผลจากการจัดกิจกรรมสนทนากลุ่มทั้ง 2 ครั้ง สามารถนำข้อมูลและข้อเสนอแนะมาพัฒนา “(ร่าง) แนวปฏิบัติการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่มีผลต่อครอบครัวและสังคม” เป็น “แนว ปฏิบัติการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเด็กที่มีผลต่อครอบครัวและสังคม” โดยมีรูปแบบและรายละเอียด ดังต่อไปนี้

แนวปฏิบัติการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเด็กที่มีผลต่อครอบครัวและสังคม

ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเด็กที่ได้รับการนำเสนอผ่านสื่อมวลชนและสื่อสังคมออนไลน์อย่างต่อเนื่องจาก อดีตถึงปัจจุบัน นับเป็นประเด็นหนึ่งที่มีความสนใจในสังคมไทยอย่างกว้างขวาง และหลายครั้งนำมาซึ่ง ผลกระทบทั้งต่อตัวเด็ก ครอบครัว และสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีที่มีผู้เสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิเด็กในยุค ดิจิทัล ทั้งนี้ การที่ประเทศไทยได้ลงนามเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เมื่อปี 2535 ส่งผลให้มีการ บัญญัติกฎหมายซึ่งกำหนดให้ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ และห้ามเปิดเผยข้อมูลและ ภาพเกี่ยวกับตัวเด็กอันจะทำให้เกิดความเสียหายต่อเด็กทั้งทางร่างกาย จิตใจ ผลประโยชน์ของเด็ก โดย

ครอบคลุมถึงการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเด็กด้วย อย่างไรก็ตาม ในโลกการสื่อสารที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วประกอบกับกระบวนการบังคับใช้กฎหมายมีตัวแปรและกระบวนการที่อาจไม่สามารถปกป้องสิทธิเด็กได้อย่างทันท่วงที ดังนั้น การสร้างมาตรฐานจริยธรรมเพื่อส่งเสริมให้ผู้ส่งสารทุกระดับตระหนักถึงความสำคัญของการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเด็กที่มีผลต่อครอบครัวและสังคม จึงเป็นอีกกลไกสำคัญที่ช่วยให้การปกป้องคุ้มครองสิทธิเด็กในสื่อทุกแขนงมีความยั่งยืน จึงได้มีการรวบรวมแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเด็กทั้งทางกฎหมาย แนวปฏิบัติขององค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนทั้งไทยและต่างประเทศ งานวิจัยและเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งระดมความคิดเห็นจากสื่อมวลชนระดับบริหารและระดับปฏิบัติการ แอดมิน นักกฎหมาย นักวิชาการ และตัวแทนภาคประชาสังคมที่ทำงานด้านสิทธิเด็ก ปรากฏเป็นแนวปฏิบัติการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กที่มีผลต่อครอบครัวและสังคม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

หมวดที่ 1: นิยาม

“เด็ก” หมายถึง ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส

“สิทธิเด็ก” หมายถึง สิทธิตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ซึ่งประกอบด้วยสิทธิที่จะมีชีวิตรอด สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา สิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครอง สิทธิที่ในการมีส่วนร่วม รวมถึงสิทธิอื่นใดที่เป็นไปเพื่อปกป้องคุ้มครองและคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็ก

“ประโยชน์สูงสุดของเด็ก” หมายถึง การกระทำเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กในการคุ้มครองเด็กจากการโฆษณา เผยแพร่ทางสื่อมวลชน หรือสื่อสารสนเทศ ในลักษณะที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียง เกียรติคุณ หรือสิทธิประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใดของเด็ก รวมถึงการเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในสถานการณ์ที่มีผลกระทบต่อเด็ก โดยคำนึงถึงลักษณะเฉพาะตัว ความเหมาะสม ความต้องการ และความจำเป็นของเด็ก

“อัตลักษณ์” หมายถึง ลักษณะเฉพาะตัวของเด็กที่ทำให้เป็นที่รู้จักหรือจำได้ ได้แก่ 1) ข้อมูลทางกายภาพ อาทิ หน้าตา รูปร่าง แผลเป็น รอยสัก น้ำเสียง เพศ วัย ฯลฯ 2) ข้อมูลฐานระบุตัวตน เช่น ชื่อ-นามสกุล ชื่อเล่น ฉายา ที่อยู่ สถานศึกษา ระดับชั้นการศึกษา สถานภาพทางสังคมบางประการ ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลในครอบครัว ฯลฯ 3) ข้อมูลในสื่อดิจิทัล อาทิ ชื่อบัญชีสื่อสังคมออนไลน์ ฉายา กลุ่มเพื่อน กลุ่มที่เป็นสมาชิก ฯลฯ รวมถึงลักษณะเฉพาะอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็กซึ่งรวมกันแล้วสามารถระบุตัวบุคคลได้

“การนำเสนอข้อมูลข่าวสาร” หมายถึง การนำเสนอข้อมูลข่าวสารในลักษณะต่าง ๆ อาทิ ข่าว สัมภาษณ์ สารคดี การแสดงความคิดเห็น อินโฟกราฟิก ภาพ ภาพเคลื่อนไหว การ์ตูน การจำลองเหตุการณ์ สื่ออินเตอร์แอคทีฟ รวมถึงการนำเสนอในรูปแบบอื่นใดที่สามารถสื่อความหมาย ข้อมูล เรื่องราวได้

“สื่อมวลชน” หมายถึง สื่อหรือช่องทางที่ผลิต เผยแพร่ นำข่าวสาร ข้อมูล หรือเนื้อหาสาระทุกประเภทไปสู่ประชาชนอย่างสม่ำเสมอ โดยองค์กรที่มีการจดทะเบียน-จดทะเบียนกับหน่วยงานรัฐ ไม่ว่าจะอยู่ในรูปสื่อสิ่งพิมพ์ วิทยูกระจายเสียง วิทยูโทรทัศน์ สื่อดิจิทัล หรือในรูปแบบอื่นใดที่สามารถสื่อความหมายให้ประชาชนทราบได้เป็นการทั่วไป

“ผู้ปฏิบัติงานสื่อมวลชน” หมายถึง ผู้ที่มีตำแหน่งบริหารควบคุมการผลิตข้อมูลข่าวสารในองค์กรสื่อมวลชน อาทิ บรรณาธิการ หัวหน้ากองบรรณาธิการ บรรณาธิการบริหาร รวมถึงผู้ที่ทำงานอยู่ในกองบรรณาธิการ ฝ่ายข่าว หรือรายการที่เกี่ยวข้อง และผู้ทำงานเกี่ยวเนื่องกับการผลิต อาทิ ผู้สื่อข่าว ผู้เขียนข่าว

ผู้เขียนบทความ ผู้ถ่ายภาพ ผู้เขียนภาพ ผู้ตัดต่อภาพ ผู้จัดทำกราฟฟิก ผู้ประกาศ ผู้ดำเนินรายการ เป็นต้น

“สื่อสังคมออนไลน์” หมายถึง ช่องทางการสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ผู้ใช้งานสามารถผลิตเนื้อหา ส่งต่อ แพร่กระจาย ผ่านรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างกันของผู้ใช้งาน อาทิ Twitter, Facebook, YouTube, Blog, Line, Instagram, Club House รวมทั้งสื่ออื่นที่จะมีการพัฒนาเพิ่มขึ้นในอนาคต

“ผู้ผลิตเนื้อหาในสื่อดิจิทัล” หมายถึง ผู้ใช้งานสื่อดิจิทัลหรือสื่อสังคมออนไลน์ที่มีใช้ผู้ปฏิบัติงานสื่อมวลชน แต่มีบทบาทในการผลิต นำเสนอ ส่งต่อข้อมูลข่าวสารในสื่อดิจิทัลซึ่งหมายรวมถึงสื่อสังคมออนไลน์ อาทิ สื่อพลเมือง ผู้ทรงอิทธิพล (Influencer) แอดมิน (Admin) ยูทูปเบอร์ (Youtuber) หรือผู้ผลิตเนื้อหาที่อาจมีชื่อเรียกอื่น รวมถึงประชาชนทั่วไปที่มีบทบาทผลิตเนื้อหาด้วยตนเอง (UGC- User Generated Content) และมีบทบาทในการแสดงความคิดเห็น แบ่งปันข้อมูลด้วยวิธีใดก็ตามบนสื่อดิจิทัล

หมวดที่ 2: หลักทั่วไปในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเด็ก

ข้อ 2.1 แนวทางการขออนุญาตเพื่อสัมภาษณ์ บันทึกภาพ การเข้าถึงและใช้ข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก

แนวทางการขออนุญาตเพื่อสัมภาษณ์ บันทึกภาพ การเข้าถึงและใช้ข้อมูลเกี่ยวกับเด็กนี้มีไว้เพื่อพิจารณาปฏิบัติในกรณีที่การนำเสนอข้อมูลข่าวสารมีความเกี่ยวข้องกับตัวเด็กโดยตรง หรือไม่สามารถนำเสนอด้วยการถ่ายทอดสถานการณ์หรือข้อเท็จจริงในภาพรวมที่ไม่เฉพาะเจาะจงตัวเด็กได้ โดยการขออนุญาตนี้เป็นไปตามหลักการเคารพสิทธิเด็กในอันที่จะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจประเด็นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับตัวเด็กเอง และคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ

1) สิทธิในการอนุญาต

บุคคลที่มีสิทธิในการอนุญาตเพื่อสัมภาษณ์ บันทึกภาพ การเข้าถึงและใช้ข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก ได้แก่

- “เด็ก”: เด็กมีสิทธิตัดสินใจว่าจะยินยอมให้สัมภาษณ์ บันทึกภาพ หรือใช้ข้อมูลของตนเองหรือไม่ ในบางองค์กรให้สิทธิเด็กที่จะตัดสินใจในระดับอายุไม่ต่ำกว่า 7 ปี
- “บุคคลในครอบครัว”: พ่อ แม่ ผู้ดูแลเด็ก ผู้ใหญ่ที่เด็กเชื่อถือและไว้วางใจ มีสิทธิพิจารณาผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับตัวเด็ก และตัดสินใจว่าจะอนุญาตหรือไม่
- “เจ้าหน้าที่”: ในกรณีที่เด็กอยู่ในความดูแลของเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย ซึ่งหมายรวมถึง สหวิชาชีพ (นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์) หน่วยงานหรือองค์กรที่เข้ามาให้การดูแลคุ้มครองเด็ก หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ บุคคลนั้นมีสิทธิพิจารณาผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับตัวเด็ก และสามารถตัดสินใจว่าจะอนุญาตหรือไม่

2) ข้อมูลและแนวทางในการขออนุญาต

- ผู้ขออนุญาตต้องแสดงตัวตนอย่างชัดเจนและชี้แจงวัตถุประสงค์ในการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร เหตุผล ประเด็น รูปแบบการนำเสนออย่างละเอียดชัดเจนต่อเด็กหรือผู้มีสิทธิในการอนุญาตให้เข้าใจอย่างดีว่าจะนำเสนอในลักษณะใด เผยแพร่ในวงกว้างและมีระยะเวลาการเผยแพร่ยาวนานเพียงใด โดยเฉพาะการนำเสนอผ่านสื่อดิจิทัลที่จะถูกบันทึก ร่องรอยดิจิทัล

(Digital footprint) ในระยะยาว

- ผู้ขออนุญาตต้องประเมินและแจ้งผลกระทบในแง่มุมต่าง ๆ ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ทั้งในระยะสั้น และระยะยาวที่อาจจะเกิดขึ้นหลังจากนำเสนออย่างละเอียด
- ผู้ขออนุญาตต้องแจ้งต่อเด็กหรือผู้มีสิทธิในการอนุญาตให้เข้าใจถึงสิทธิต่าง ๆ อาทิ สิทธิในการมีส่วนร่วม สิทธิที่จะปฏิเสธ สิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครอง สิทธิที่จะถูกลืม เป็นต้น
- ผู้ขออนุญาตต้องไม่บังคับขู่เข็ญเด็กหรือผู้มีสิทธิในการอนุญาต ไม่ให้สัญญาในสิ่งที่ไม่อาจรักษาคำมั่นสัญญาได้ ไม่เสนอสิ่งตอบแทนหรือสินบน ทั้งที่เป็นเงินหรือสิ่งของเพื่อให้บรรลุเป้าหมายไม่ว่ากรณีใด

3) แนวปฏิบัติระหว่างการสัมภาษณ์ บันทึกภาพ การเข้าถึงข้อมูลของเด็ก

- ต้องคำนึงถึงสิทธิของเด็กในการได้รับการปกป้องคุ้มครองจากภัยอันตราย ปลอดภัย สะดวกสบาย และไม่มีการคุกคาม ไม่ทำให้เด็กตกอยู่ในภาวะกดดัน เครียด หรือวิตกกังวล
- ระวังผลกระทบต่อสภาพจิตใจของเด็ก หลีกเลี่ยงการถามคำถาม การแสดงความคิดเห็น ที่เป็นการตัดสินตัวเด็ก หรือทำให้เด็กตกอยู่ในอันตราย ถูกกลั่นแกล้งหรือกระตุ้นให้เกิดความเจ็บปวด ไม่ร้องขอให้เด็กเล่าเรื่องราวหรือแสดงบทบาทที่กระทบต่อจิตใจเด็ก ไม่ตั้งคำถามซ้ำซ้อนหรือล่อหลอกเพื่อให้ได้คำตอบ เปิดโอกาสให้เด็กแสดงความคิดเห็นโดยปราศจากการชี้นำหรือชักจูง
- เคารพการตัดสินใจของเด็กหรือผู้มีสิทธิในการอนุญาตที่ต้องการยกเลิกการให้สัมภาษณ์ บันทึกภาพ หรือการเข้าถึงข้อมูลของเด็ก
- ควรมีผู้ปกครอง ผู้เชี่ยวชาญด้านเด็ก หรือนักจิตวิทยาเด็กอยู่ร่วมด้วยเสมอ

4) แนวปฏิบัติเมื่อนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเด็ก

- ประเมินผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบ พร้อมทั้งระมัดระวังการละเมิดสิทธิเด็กที่อาจเกิดขึ้นจากการนำเสนออย่างละเอียด และต้องมั่นใจว่าการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเด็กได้ป้องกันเด็กจากการถูกทำร้ายและผลกระทบที่จะตามมา
- ขออนุญาตอีกครั้งก่อนนำข้อมูลไปเผยแพร่ และเด็กหรือผู้มีสิทธิในการอนุญาตจะต้องได้รับเวลาคิดอย่างเพียงพอว่าจะยินยอมให้มีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารนั้นหรือไม่
- เคารพการตัดสินใจของเด็กหรือผู้มีสิทธิในการอนุญาต กรณีที่ไม่ให้นำข้อมูลที่เคยได้รับอนุญาตแล้วไปนำเสนอ
- กรณีที่การนำเสนอข้อมูลข่าวสารอาจมีผลกระทบต่อตัวเด็กตามมา ควรพิจารณา ยกเว้นการนำเสนอ แม้จะได้รับอนุญาตก็ตาม

5) การอนุญาตนี้ไม่ครอบคลุมประเด็นที่ขัดแย้งต่อกฎหมาย เช่น ข้อมูลที่ทำให้เกิดความเสียหายแก่จิตใจ ชื่อเสียง เกียรติคุณ หรือสิทธิประโยชน์อื่นใดของเด็ก ข้อมูลที่มีผลกระทบต่อสติของ เด็ก หรือเพื่อแสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ การรุกรานสิทธิส่วนบุคคล หรือจะก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต สุขภาพ ความปลอดภัยของเด็ก ฯลฯ แม้ได้รับอนุญาตจากผู้มีสิทธิในการอนุญาตและดำเนินการขออนุญาต หรืออ้างถึง

การช่วยเหลือเด็กด้วยความปรารถนาดี ก็ไม่สามารถเป็นข้อป้องกันให้พ้นผิดทางกฎหมายได้

ข้อ 2.2 แนวทางการใช้ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ของเด็กและเยาวชน

- ตระหนักว่าการนำเสนอข้อมูลข่าวสารจากสื่อสังคมออนไลน์ของเด็กเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของเด็ก หรืออาจละเมิดกฎหมาย แม้ว่าข้อมูลในสื่อสังคมออนไลน์ของเด็กหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเด็กจะเปิดให้สาธารณะเข้าถึงได้ก็ตาม
- ไม่นำเสนอชื่อบัญชีสื่อสังคมออนไลน์หรือส่วนหนึ่งของสื่อสังคมออนไลน์ของเด็ก หรือผู้เกี่ยวข้องที่ทำให้ผู้อื่นสามารถเข้าถึงตัวเด็กหรือบุคคลใกล้ชิดได้
- การนำข้อมูลและภาพจากสื่อสังคมออนไลน์ของเด็กมาใช้ในการนำเสนอสู่สาธารณะควรขออนุญาตอย่างถูกต้องตามกระบวนการในข้อ 2.1 และควรเปิดโอกาสให้เด็กหรือผู้ปกครองได้เป็นผู้เลือกข้อมูลหรือภาพที่จะใช้ในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเด็ก

ข้อ 2.3 แนวทางการนำเสนอภาพจำลองเหตุการณ์

- ห้ามนำเสนอข้อมูลข่าวสารในลักษณะการใช้ภาพจำลองเหตุการณ์ที่กระทบกระเทือนต่อจิตใจเด็ก รวมถึงเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเด็ก เช่น บุคคลในครอบครัว ญาติ ครู เพื่อน หรือบุคคลใกล้ชิดของเด็ก ซึ่งนำไปสู่การคาดเดาหรือสืบค้นตัวตนของเด็กและเยาวชนได้ ตลอดจนไม่นำเสนอภาพจำลองเหตุการณ์ที่อาจก่อให้เกิดการเลียนแบบในลักษณะที่เป็นอันตรายต่อตัวเด็ก การฆ่าตัวตาย หรือกระทำ ความผิด

ข้อ 2.4 การคำนึงถึงสิทธิที่จะถูกลืมของเด็ก

- ตระหนักว่าการนำเสนอข้อมูลข่าวสารในปัจจุบันถูกบันทึกในรูปแบบดิจิทัลซึ่งอาจทำให้เด็ก และครอบครัว ได้รับผลกระทบอย่างถาวร
- เมื่อเด็ก บุคคลในครอบครัว หรือเจ้าหน้าที่ที่คุ้มครองดูแลเด็กต้องการใช้สิทธิที่จะถูกลืม (Right to be forgotten) ผู้นำเสนอข้อมูลข่าวสาร ต้องรับผิดชอบด้วยการนำข้อมูลข่าวสารนั้นออกทันที พร้อมทั้งมีการชี้แจงเพื่อเยียวยาผู้เสียหาย หรือมีวิธีการอื่นใดที่เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เสียหายที่เป็นเด็ก

ข้อ 2.5 แนวทางการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเด็กในสถานการณ์ทั่วไป

“เด็ก” หมายถึง ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส ทั้งนี้ การนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเด็กนี้ต้องอยู่บนหลักการพื้นฐานของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ได้แก่ สิทธิที่จะมีชีวิตรอด สิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครอง สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา และสิทธิที่จะมีส่วนร่วม ทั้งการแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี หรือเข้ามามีบทบาทในเรื่องต่าง ๆ โดยเฉพาะเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อ หรือมีส่วนโดยตรงกับตัวเด็ก โดยให้ความสำคัญกับเด็กทุกเพศสภาพ ทุกเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรมอย่างเท่าเทียมกัน ไม่เลือกปฏิบัติ

พึงกระทำ (DO's)	ไม่พึงกระทำ (DON'Ts)
○ การเปิดเผยอัตลักษณ์ของเด็กต้องขออนุญาตอย่างถูกต้อง (ตามข้อ 2.1) โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดและความปลอดภัยของเด็ก ○ สามารถนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่สะท้อนศักยภาพ	• กรณีที่การนำเสนอข้อมูลข่าวสารนั้นอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อเด็ก หรือนำไปสู่การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ต้องไม่นำเสนออัตลักษณ์ของเด็กหรือบุคคลในครอบครัวที่ทำให้ล่วงรู้ถึงตัวเด็ก

ของเด็กที่เป็นคนดี คนเก่ง มีจิตอาสา สร้างแรงบันดาลใจได้ โดยไม่ต้องปิดบังอัตลักษณ์ ○ หากภาพของเด็กจะส่งผลเสียต่อเด็ก ควรนำเสนอในลักษณะภาพวาด ภาพการ์ตูน เพื่อปกปิดตัวตน ใช้คำบรรยายแทนภาพ หรือนำเสนอด้วยอินโฟกราฟิกที่เป็นข้อมูลภาพรวมไม่เจาะจงตัวเด็ก ○ ให้ความสำคัญกับเด็กทุกเพศสภาพ ทุกเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรมอย่างเท่าเทียมกัน ○ ในกรณีที่เด็กหรือบุคคลในครอบครัวของเด็กมีความเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยทางเพศ พึงดเว้นการนำเสนออัตลักษณ์ทางเพศหากไม่ใช่สาระสำคัญ ○ คำเนื่งถึงสิทธิของเด็กในการมีส่วนร่วม โดยเปิดพื้นที่ให้เด็กเข้ามาแสดงความคิดเห็น หรือมีบทบาทในการให้ข้อมูลข่าวสารในเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อเกี่ยวข้องกับเด็กโดยตรง แต่พึงรักษาสมดุลในการคำนึงถึงสิทธิเด็กที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครองให้ปลอดภัยด้วย	<u>ยกเว้นกรณีเด็กสูญหาย แต่ต้องไม่ส่งผลเสียต่อเด็ก</u> • ไม่นำเสนอข้อมูลข่าวสารที่ส่งผลเสีย หรือทำให้เกิดการตัดสินใจเด็กหรือเยาวชนในเชิงลบ • ไม่นำเสนอภาพ/คลิปลามก อนาจาร ไปเปลือย อุกาต หรือภาพที่ทำให้เด็กเป็นตัวละคร นำส่งสารสมเพช • ไม่เผยแพร่ภาพที่จะส่งผลให้ตัวเด็ก รวมทั้งญาติพี่น้อง หรือเพื่อนมีความเสี่ยงที่จะได้รับอันตรายแม้จะปิดบังท่าเบลอก็ตาม • ไม่ล่วงละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวของเด็กและครอบครัว ไม่ขุดคุ้ย นำเสนอประวัติเชิงลบของเด็กและครอบครัว • ไม่ควรใช้คำจัดกลุ่มหรือแบ่งแยกเด็กหรือเยาวชนที่ทำให้เกิดการตีตราหรือล้อเลียน เช่น กะเทย เกย์ ตู๊ด • ไม่นำเสนอข่าวสารโดยมีความจริงไม่ครบถ้วน • ไม่ปิดกั้นสิทธิในการแสดงความคิดเห็นหรือการมีส่วนร่วมของเด็กโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรหรือเลือกปฏิบัติ

หมวดที่ 3: หลักในการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กที่เป็นกลุ่มเปราะบาง

ข้อ 3.1 แนวทางการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กที่เป็นผู้ถูกระทำ

“ผู้ถูกระทำ” หมายถึง เด็กที่ต้องได้รับความคุ้มครองจากการใช้ความรุนแรงทั้งร่างกายและจิตใจ การล่วงละเมิดทางเพศ การค้ามนุษย์ การขายและการลักพาตัว การแสวงประโยชน์กับเด็กในทุกรูปแบบ รวมถึงกรณีการแสวงหาผลประโยชน์หรือทางเพศเด็กออนไลน์ (Online Child Sexual Abuse and Exploitation) ทั้งนี้ การนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเด็กที่เป็นผู้ถูกระทำนี้ต้องอยู่บนหลักการพื้นฐานของการปกป้อง คุ้มครองเด็กและครอบครัวจากการใช้ความรุนแรงทั้งร่างกายและจิตใจทุกรูปแบบ รวมถึงไม่นำเสนอข้อมูลข่าวสารที่ละเมิดพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 27 และมาตรา 50 ซึ่งมีสาระสำคัญ คือ ห้ามมิให้เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กหรือผู้ปกครองที่จะทำให้เกิดความเสียหายแก่จิตใจ ชื่อเสียง เกียรติคุณ หรือผลประโยชน์ของเด็ก หรือเพื่อแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน ปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ นอกจากนี้ ต้องไม่ละเมิดพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 มาตรา 39 ซึ่งมีสาระสำคัญ คือ ห้ามเผยแพร่ข้อมูลซึ่งจะทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ผู้กระทำความรุนแรงใน

ครอบครัว หรือบุคคลในครอบครัว หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน ปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

พึงกระทำ (DO's)	ไม่พึงกระทำ (DON'Ts)
○ นำเสนอข้อมูลข่าวสารที่เน้นสถานการณ์ในภาพรวม เพื่อมุ่งหาแนวทางแก้ไขและป้องกันความรุนแรงหรือหาผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับเด็กเป็นสิ่งสำคัญ ○ หากจำเป็นต้องนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับตัวเด็กอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ให้ปกปิดอัตลักษณ์ของเด็ก เช่น ใช้นามสมมติที่ไม่เชื่อมโยงถึงตัวเด็ก ใช้ภาพวาด ภาพการ์ตูน การใช้คำบรรยายแทนภาพ หรือการนำเสนอข้อมูลอื่นที่ช่วยปกปิดอัตลักษณ์ของเด็ก ○ หากจำเป็นต้องนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับบุคคลในครอบครัว คนใกล้ชิดของเด็ก รวมถึงคนร้าย ต้องมั่นใจว่าได้ปิดบังอัตลักษณ์หรือข้อมูลที่สามารถเชื่อมโยงถึงตัวเด็กได้ โดยอาจใช้คำเรียกว่า พ่อแม่ ครู คนร้าย ฯลฯ โดยไม่ระบุชื่อ-นามสกุล หรือฉายา ○ กรณีเด็กเสียชีวิตอาจเผยแพร่ภาพหน้าตรงขณะมีชีวิตได้ แต่ต้องไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่เด็กและครอบครัว หรือแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ○ การนำเสนอรายละเอียด ข้อเท็จจริง หรือพฤติกรรมที่เด็กถูกกระทำ ต้องคำนึงถึงเป็นประโยชน์ต่อตัวเด็ก ไม่ละเมิดสิทธิหรือสร้างความเสียหายแก่เด็ก และไม่นำเสนอเนื้อหาที่มีผลต่อรูปคดี ○ ระมัดระวังการใช้ภาษา คำนึงถึงสิทธิมนุษยชนจิตใจ ชื่อเสียงเกียรติคุณของเด็ก และครอบครัว ○ ควรสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจในการคุ้มครองตามกฎหมาย แทนการสัมภาษณ์เด็ก หรือบุคคลในครอบครัวที่เป็นผู้ถูกกระทำโดยตรง ○ ประสานความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการให้ข้อมูล	• ไม่นำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของเด็ก บุคคลในครอบครัว หรือคนร้าย รวมทั้งเลขคดีบัญชีสื่อสังคมออนไลน์ ที่ทำให้ล่วงรู้ถึงตัวเด็ก ยกเว้นกรณีเด็กสูญหาย แต่ต้องไม่ส่งผลเสียต่อเด็ก • ไม่นำเสนอข้อมูลข่าวสารที่ซ้ำเติมความทุกข์ของเด็กและครอบครัว หรือแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ เช่น เผยแพร่ภาพหรือคลิปเกี่ยวกับเด็กที่มีลักษณะลามก อนาจาร ไปเปลือย อูจาต สื่อถึงเรื่องทางเพศ • ไม่นำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเด็กที่ในลักษณะที่ทำให้เข้าใจว่าการถูกกระทำนั้นเป็นเรื่องปกติในสังคม หรือเป็นเพราะความเคราะห์ร้ายของเด็กและครอบครัว • ไม่นำเสนอข้อมูลข่าวสารในลักษณะที่เป็นการตัดสินตัวเด็กและครอบครัวในเชิงลบ หรือนำเสนอเกินกว่าข้อเท็จจริงที่ปรากฏ เช่น การถูกกระทำนั้นเป็นเพราะความยินยอม เต็มใจ พึงพอใจของเด็กเอง • ไม่ใช้คำบรรยายสภาพการณ์ที่รุนแรง ส่งผลกระทบกระเทือนจิตใจ เช่น ถูกสอดใส่อวัยวะเพศ ถูกข่มขืน เป็นต้น ควรใช้คำว่า “ล่วงละเมิดทางเพศ” โดยไม่ระบุรายละเอียดของเหตุการณ์หรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้น • ไม่สัมภาษณ์เด็กโดยตรง เพื่อป้องกันการกระทบกระเทือนจิตใจเด็ก

เบาะแส โดยเน้นให้ความช่วยเหลือเด็กหรือบุคคลในครอบครัวที่ถูกกระทำก่อนเผยแพร่เรื่องราวสู่สาธารณะ ○ กรณีเด็กถูกกระทำ ความรุนแรงทางร่างกายและจิตใจ รวมถึงการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (Cyber Bullying) พึงระมัดระวังการเปิดพื้นที่แสดงความคิดเห็นในสื่อสังคมออนไลน์ที่อาจทำให้เกิดการซ้ำเติมเด็กหรือที่เป็นผู้ถูกกระทำ ○ การนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเด็กที่ถูกกระทำ ควรให้ความรู้ เตือนภัย สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่สังคม นำเสนอวิธีการรับมือและช่องทางขอความช่วยเหลือที่ต้องประกอบในเนื้อหาด้วย เช่น - 1300: สายด่วนกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - 1387: มูลนิธิสายเด็ก บริการให้คำปรึกษาแก่เด็ก - 191: กองบังคับการสายตรวจและปฏิบัติการพิเศษ - 1323: สายด่วนสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต	

ข้อ 3.2 แนวทางการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กที่เป็นผู้กระทำความผิด

“ผู้กระทำความผิด” หรือ “ผู้ที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิด” หมายถึง เด็กที่มีพฤติกรรมไม่สมควร ประกอบอาชีพหรือคบหากับบุคคลที่ชักนำไปในทางกระทำผิดกฎหมายหรือขัดต่อศีลธรรมอันดีหรืออยู่ในสภาพแวดล้อมหรือสถานที่อันอาจชักนำไปในทางเสียหาย ทั้งนี้ การนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเด็กที่เป็นผู้กระทำความผิดนี้ต้องอยู่บนหลักการพื้นฐานของการปกป้อง ค้ำครอง และไม่ละเมิดสิทธิของเด็ก ตระหนักถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับเด็กและครอบครัว รวมถึงไม่นำเสนอข้อมูลข่าวสารที่ละเมิดพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว, พ.ศ. 2553 มาตรา 130 มาตรา 136 และมาตรา 153 ซึ่งมีสาระสำคัญคือ ห้ามบันทึกหรือเผยแพร่เสียงของเด็ก หรือข้อความในทางสอบสวน หรือในทางพิจารณาคดี หรือคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลที่อาจทำให้บุคคลอื่นรู้ถึงตัวเด็ก หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี ปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

พึงกระทำ (DO's)	ไม่พึงกระทำ (DON'Ts)
○ คำนึงถึงประโยชน์ของเด็กเป็นสำคัญและไม่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ○ ปกปิดอัตลักษณ์ของเด็กในทุกสถานการณ์ไม่ว่าเด็กจะอยู่ในฐานะพยาน ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา ผู้กระทำความผิด หรือแม้แต่เด็กในสถานพินิจที่ปรากฏในกิจกรรมการกุศล ○ นำเสนอด้วยภาพการ์ตูน ภาพวาด หรือคำบรรยายแทนการเสนอภาพเด็กหรือผู้ที่ใกล้ชิดกับเด็ก ○ การใช้คำเรียกเด็กที่กระทำความผิด - ก่อนแจ้งความ: “เด็กผู้ต้องสงสัย” - ระหว่างสอบสวน: “เด็กผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด” - หลังศาลตัดสินว่าผิด: “เด็กที่กระทำความผิด” ○ นำเสนอรายละเอียดสภาพแวดล้อมและพฤติกรรมของเด็กที่กระทำความผิดในลักษณะภาพรวม ไม่เจาะจงรายละเอียดเกี่ยวกับตัวเด็ก มุ่งนำเสนอเพื่อให้เด็กและครอบครัวมีความรู้ในการป้องกันปัญหาหรือเยียวยาปัญหาที่เกิดขึ้น รวมทั้งสนับสนุนให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันแก้ไขหรือป้องกันปัญหา ○ กรณีเด็กเป็นผู้กลั่นแกล้งผู้อื่นทางไซเบอร์ (Cyber Bullying) พึงระมัดระวังการเปิดพื้นที่แสดงความคิดเห็นในสื่อสังคมออนไลน์ที่อาจทำให้เกิดการซ้ำเติมเด็กที่เป็นผู้กระทำ ○ กรณีการเสพติดเกม (Game Addiction) ควรนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเกมและการแข่งขันอย่างสมดุล ทั้งด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี สังคม การแพทย์และสาธารณสุข และนำเสนอข้อเท็จจริงเกี่ยวกับค่าใช้จ่าย เงื่อนไข วิธีการชำระเงินในเกม และการแข่งขันเกม เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างถูกต้อง ชัดเจน เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ และการกำกับการใช้จ่าย	• ไม่นำเสนอข้อมูลอัตลักษณ์ของเด็ก ข้อมูลทางการสอบสวน เลขคดีอาญา ประวัติการทำผิดที่ทำให้ล่วงรู้ถึงตัวเด็ก • ไม่ใช่ถ้อยคำรุนแรง ประณาม ตัดสิน ซ้ำเติม เช่น ตัวปัญหา เด็กแสบ ฆาตกร โจ้ เป็นต้น รวมถึงคำที่จัดกลุ่มประเภทหรือให้ความหมายเชิงลบ มีผลกระทบต่อจิตใจเด็ก ครอบครัว และผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือทำให้ถูกกีดกันออกจากสังคม • ไม่นำเสนอในแง่มุมที่อาจเป็นการสนับสนุนผลักดันให้เด็กกระทำความผิด หรือชักนำให้เกิดการเลียนแบบในกิจกรรมที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิด

ข้อ 3.3 แนวทางการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กที่อยู่ในภาวะยากลำบาก

“ผู้ที่อยู่ในภาวะยากลำบาก” หมายถึงถึงเด็กกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ เด็กที่อยู่ในภาวะความยากจน การไร้บ้าน เป็นเด็กกำพร้า ประสบภัยพิบัติ วินาศกรรม ความรุนแรง ภัยสงคราม-ก่อการร้าย หรืออยู่ในพื้นที่ค่ายอพยพลี้ภัย หรือเด็กที่ต้องรับภาระหน้าที่ในครอบครัวเกินวัยหรือกำลังความสามารถและสติปัญญา หรือเด็กที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ทั้งนี้ การนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเด็กที่อยู่ในภาวะยากลำบากนี้ต้องอยู่บนหลักการพื้นฐานของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ได้แก่ สิทธิที่จะมีชีวิตรอด สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา และสิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครองจากการกระทำความรุนแรงและหาผลประโยชน์จากเด็กทุกรูปแบบ รวมถึงไม่นำเสนอข้อมูลข่าวสารที่ละเมิดพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 27 และมาตรา 50 ซึ่งมีสาระสำคัญ คือ ห้ามมิให้เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กหรือผู้ปกครองที่จะทำให้เกิดความเสียหายแก่จิตใจ ชื่อเสียง เกียรติคุณ หรือผลประโยชน์ของเด็ก หรือเพื่อแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน ปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

พึงกระทำ (DO's)	ไม่พึงกระทำ (DON'Ts)
○ ระมัดระวังการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่เปิดเผยอัตลักษณ์เด็กอย่างชัดเจน เว้นแต่ได้ขออนุญาตอย่างถูกต้องและเป็นประโยชน์สูงสุดต่อตัวเด็ก ○ การระบุชื่อสถานสงเคราะห์ ศูนย์อพยพลี้ภัย ศูนย์ช่วยเหลือที่เชื่อมโยงกับตัวเด็กต้องถามความสมัครใจ และต้องได้รับอนุญาตอย่างถูกต้อง (ตามข้อ 2.1) ○ การนำเสนอข้อมูลข่าวสารเชิงบวก เช่น เรื่องราวความสำเร็จในชีวิตของเด็กสามารถกระทำได้ โดยผ่านการขออนุญาตอย่างถูกต้อง (ตามข้อ 2.1) ○ หากได้รับอนุญาตให้นำเสนอภาพเด็ก ควรนำเสนอภาพเชิงบวก เช่น การทำกิจกรรม ร่าเริง มีความสุข ○ ระมัดระวังเป็นพิเศษในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่อาจกระทบจิตใจเด็ก เช่น ทำให้เศร้า เสียใจ รู้สึกอับอาย อับอาย หดหู่ใจหรือทำให้เกิดอันตรายเพิ่มขึ้น ○ มุ่งนำเสนอเพื่อนำไปสู่การให้ความช่วยเหลือ และควรมีการติดตามนำเสนอข่าวสารที่เป็นการสรุปลักษณะการช่วยเหลือเด็ก ○ กรณีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารในลักษณะบริจาคระดมความช่วยเหลือเด็กของบุคคลหรือองค์กรใดก็ตาม ควรมีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของบุคคลหรือองค์กรนั้น	• ไม่นำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับตัวเด็กโดยเจตนาให้เกิดความเสียหายแก่จิตใจ ชื่อเสียง เกียรติคุณ หรือสิทธิประโยชน์ หรือเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ • ไม่นำเสนอภาพเด็กในลักษณะที่น่าสงสาร มอมแมม ร้องไห้ ไม่มีความสุข ฯลฯ กรณีที่จำเป็นต้องนำเสนอภาพที่สะท้อนความยากลำบากของเด็กเพื่อวัตถุประสงค์ในการให้ความช่วยเหลือหรือเป็นประโยชน์สูงสุดต่อเด็ก ควรเบลอภาพ หรือใช้การนำเสนอในลักษณะอื่นที่ไม่เปิดเผยอัตลักษณ์เด็ก • ไม่นำเสนอข้อมูลข่าวสารในลักษณะการใช้คำที่แสดงความคิดเห็นเชิงลบต่อตัวเด็กหรือครอบครัวของเด็ก เช่น สดรันทด เวทนา สดสลด ฯลฯ ควรนำเสนอข้อมูลข้อเท็จจริงที่นำไปสู่การแก้ปัญหารวม

o การนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเด็กที่อยู่ในภาวะยากลำบาก ควรมีช่องทางติดต่อองค์กรให้ความช่วยเหลือเด็กที่เกี่ยวข้องประกอบในเนื้อหาด้วย เช่น - 1300: สายด่วนกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	

ข้อ 3.4 แนวทางการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กพิการ

“เด็กพิการ” หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย สมอง สติปัญญา หรือจิตใจ ไม่ว่าจะมามีแม่กำเนิดหรือขึ้นภายหลัง ได้แก่ ความพิการทางการเห็น ความพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ความพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย ความพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม ความพิการทางสติปัญญา ความพิการทางการเรียนรู้ และความพิการทางออทิสติก โดยอาจเรียกเด็กกลุ่มนี้ว่า “เด็กที่มีความต้องการพิเศษ” (Children with Special Need) ทั้งนี้ การนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเด็กพิการนี้ต้องอยู่บนหลักการพื้นฐานของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ได้แก่ สิทธิที่จะมีชีวิตรอด สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา และสิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครองจากการกระทำความรุนแรงและหาผลประโยชน์จากเด็กทุกรูปแบบ รวมถึงไม่นำเสนอข้อมูลข่าวสารที่ละเมิดพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 27 และมาตรา 50 ซึ่งมีสาระสำคัญ คือ ห้ามมิให้เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กหรือผู้ปกครองที่จะทำให้เกิดความเสียหายแก่จิตใจ ชื่อเสียง เกียรติคุณ หรือผลประโยชน์ของเด็ก หรือเพื่อแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน ปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

พึงกระทำ (DO's)	ไม่พึงกระทำ (DON'Ts)
o ระมัดระวังการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่เปิดเผยอัตลักษณ์ของเด็ก เว้นแต่ได้ขออนุญาตอย่างถูกต้องและเป็นประโยชน์สูงสุดต่อตัวเด็ก o หากต้องมีการสัมภาษณ์ ควรสัมภาษณ์ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลแทนการสัมภาษณ์เด็กโดยตรง o สามารถนำเสนอข้อมูลข่าวสารเชิงบวก เช่น ศักยภาพและความสามารถ เช่น การทำกิจกรรม ร่าเริง มีความสุข โดยต้องขออนุญาตอย่างถูกต้อง o ควรใช้คำว่าเด็กหญิงเด็กชายที่ไม่เจาะจงความพิการ หรือหากจำเป็นต้องนำเสนอประเด็นความพิการควรใช้คำเรียกว่า เด็กบกพร่องทางร่างกาย เด็กพิเศษ เด็กออทิสติก เด็กบกพร่องทางสติปัญญา กลุ่มเปราะบาง เป็นต้น o ควรนำเสนอข้อมูลข่าวสารโดยมีข้อมูลหรือ	• ไม่นำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเด็ก โดยเจตนาให้เกิดความเสียหายแก่จิตใจ ชื่อเสียง เกียรติคุณ หรือสิทธิประโยชน์อื่นใดของเด็ก หรือเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ • ไม่นำเสนออัตลักษณ์ของเด็ก ภาพความพิการน่าเวทนา เรียกร้องความสงสาร ล้วงละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือซ้ำเติมความทุกข์ของเด็ก • ไม่นำเสนอข้อมูลข่าวสารในลักษณะดูถูกเด็กพิการ การใช้คำพูดเชิงลบ หรือตอกย้ำความพิการ ดูถูกเหยียดหยาม เช่น ปัญญาอ่อน เด็กบ้า คนบ้า เด็กติ่งตอง ด่วน เป้ เป็นต้น • ไม่สัมภาษณ์เด็กโดยตรง โดยไม่ขออนุญาตอย่างถูกต้องหรือไม่มีผู้ดูแลเด็กร่วมอยู่ด้วย

ความเห็นจากนักจิตวิทยาหรือผู้เชี่ยวชาญด้านเด็ก พิจารณา เพื่ออธิบายพฤติกรรมหรือความจำเป็นพิเศษของเด็ก ○ การนำเสนอข้อมูลข่าวสารเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่เด็กและครอบครัว ควรมุ่งเน้นที่การให้ความช่วยเหลือหรือประโยชน์สูงสุดของเด็ก ไม่ใช่ความน่าเวทนาสงสาร ○ กรณีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารในลักษณะบริจาค ระดมความช่วยเหลือเด็กของบุคคลหรือองค์กรใดก็ตาม ควรมีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของบุคคลหรือองค์กรนั้น	

ข้อ 3.5 แนวทางการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กที่มีความเกี่ยวข้องกับโรคที่สังคมไม่ยอมรับ

“ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับโรคที่สังคมไม่ยอมรับ” หมายถึง เด็กที่ได้รับเชื้อโรคเข้าสู่ร่างกาย หรือเด็กที่มีการดำเนินชีวิตโดยเกี่ยวข้องกับผู้ติดเชื้อโรค ทั้งโรคไม่ติดต่อ โรคติดต่อ หรือโรคระบาด ที่คนในชุมชนหรือสังคมมีท่าทีเชิงลบต่อผู้ติดเชื้อ เช่น กังวล รังเกียจ ถูกเหยียดหยาม กีดกันผู้ติดเชื้อหรือผู้อยู่ร่วมกับผู้ติดเชื้อให้ออกจากสังคม ทั้งนี้ การนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเด็กที่มีความเกี่ยวข้องกับโรคที่สังคมไม่ยอมรับนี้ต้องอยู่บนหลักการพื้นฐานของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ได้แก่ สิทธิที่จะดำเนินชีวิตในสังคมอย่างปกติสุข สิทธิที่จะได้รับการเข้าถึงการรักษา สวัสดิการ และผลประโยชน์สูงสุดต่อเด็ก และสิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครองจากการกระทำความรุนแรงทั้งร่างกาย จิตใจ และการยอมรับจากสังคม รวมถึงไม่นำเสนอข้อมูลข่าวสารที่ละเมิดพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 27 และมาตรา 50 ซึ่งมีสาระสำคัญ คือ ห้ามมิให้เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กหรือผู้ปกครองที่จะทำให้เกิดความเสียหายแก่จิตใจ ชื่อเสียง เกียรติคุณ หรือผลประโยชน์ของเด็ก หรือเพื่อแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน ปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

พึงกระทำ (DO's)	ไม่พึงกระทำ (DON'Ts)
○ ระมัดระวังการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่อาจกระทบต่อการใช้ชีวิตอย่างปกติสุขของเด็กและครอบครัว ○ หากจำเป็นต้องนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเด็กที่มีความเกี่ยวข้องกับโรคที่สังคมไม่ยอมรับ ต้องปกปิดอัตลักษณ์ของเด็ก บุคคลในครอบครัวหรือผู้ใกล้ชิด เว้นแต่ได้รับอนุญาตอย่างถูกต้อง (ตามข้อ 2.1) โดยคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็ก และ	• ไม่นำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับตัวเด็กหรือบุคคลในครอบครัว โดยเจตนาให้เกิดความเสียหายแก่จิตใจ ชื่อเสียง เกียรติคุณ หรือสิทธิประโยชน์อื่นใดของเด็ก หรือเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ • ไม่นำเสนอข้อมูลข่าวสารในลักษณะที่ทำให้เด็กและครอบครัวเกิดความเศร้า เสียใจ รู้สึกอับยศ อับอาย หดหู่ใจ เกิดอันตรายเพิ่มขึ้น หรือถูกกีดกันออกจากสังคมที่ใช้ชีวิตอยู่อันเนื่องมาจากโรค

ปกป้องคุ้มครองเด็กและครอบครัวให้ใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข ○ หากจำเป็นต้องนำเสนอภาพเด็กหรือครอบครัวที่เสี่ยงต่อการไม่ยอมรับจากสังคม ควรนำเสนอ โดยการใช้ภาพวาด ภาพการ์ตูน การใช้คำบรรยาย หรือการนำเสนอด้วยรูปแบบอื่นที่เป็นการปกป้องเด็กและครอบครัว ○ ควรนำเสนอข้อมูลข่าวสารในเชิงส่งเสริมการป้องกัน ให้ความรู้เกี่ยวกับโรค และให้คำแนะนำในการอยู่ร่วมกันในสังคม	• ไม่นำเสนอข้อมูลข่าวสารที่เป็นเท็จ หรือข่าวลวงที่ทำให้เกิดการเข้าใจผิดว่าเด็ก บุคคลในครอบครัว หรือคนใกล้ชิด ประสบเหตุการณ์ที่เชื่อมโยงกับการติดโรค อันส่งผลเสียต่อเด็กและครอบครัว

บทที่ 3

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเอกสาร (Documentary Research) ภายใต้โครงการพัฒนาและส่งเสริมมาตรฐานและจริยธรรมของผู้ผลิตสื่อนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดแนวทางการนำเสนอข่าวสารหรือเนื้อหาต่าง ๆ โดยไม่ก่อผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน โดยได้มีการรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องในเชิงกฎหมาย (Law) ของประเทศไทย แนวปฏิบัติในการรายงานข่าวเด็กสำหรับสื่อมวลชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตลอดจนงานวิจัยและเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การร่างแนวปฏิบัติการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่มีผลต่อครอบครัวและสังคม สรุปผลได้ดังนี้

3.1 บทสรุป

จากการศึกษาอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (CRC) และกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่มีผลต่อครอบครัวและสังคม พบว่า กฎหมายไทยให้ความสำคัญในการปกป้องสิทธิเด็ก โดยมีสาระสำคัญ 2 ประการ คือ 1) กฎหมายกำหนดให้คำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ และ 2) กฎหมายห้ามเปิดเผยข้อมูลและภาพเกี่ยวกับตัวเด็กอันจะทำให้เกิดความเสียหายต่อเด็กทั้งทางร่างกาย จิตใจ ผลประโยชน์ของเด็ก เช่น ชื่อหรือข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก ข้อมูลของบุคคลที่กระทำความรุนแรงในครอบครัว เรื่องราว เสียง ภาพ ประวัติการกระทำความผิด ข้อความในทางสอบสวน ข้อมูลอันมีลักษณะลามก ภาพที่สร้างขึ้นหรือตัดต่อ แต่งเติม ดัดแปลงที่จะทำให้เด็ก เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นเกลียดชัง หรืออับอาย ทั้งนี้มีการกำหนดโทษจำคุกและปรับตามอัตราโทษที่กฎหมายกำหนด

เมื่อประกอบกับแนวปฏิบัติในการรายงานข่าวเด็กสำหรับสื่อมวลชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตลอดจนงานวิจัยและเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้องในการรายงานข่าวเด็ก สามารถประมวลสาระสำคัญไว้ในร่างแนวปฏิบัติการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่มีผลต่อครอบครัวและสังคม ประกอบด้วย

หมวดที่ 1: นิยาม โดยเน้นอธิบายคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการรายงานข่าวเด็ก ประกอบด้วยคำว่า “สื่อมวลชน” (หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ สื่อดิจิทัล สื่อสังคมออนไลน์) “ผู้ปฏิบัติงานสื่อมวลชน” “สื่อพลเมือง” “แอดมิน” “การนำเสนอข่าวสาร” “เด็กและเยาวชน” “บุคคลในครอบครัว” “อัตลักษณ์” และ “เจ้าหน้าที่”

หมวดที่ 2: หลักทั่วไปในการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน โดยประกอบด้วยแนวทางการขออนุญาตเพื่อสัมภาษณ์และบันทึกภาพ แนวทางการใช้ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ของเด็กและเยาวชน แนวทางการนำเสนอภาพจำลองเหตุการณ์ การคำนึงถึงสิทธิที่จะถูกลืมของเด็กผู้ตกเป็นข่าว แนวทางการนำเสนอข่าวเด็กและเยาวชนที่ไม่ใช่กลุ่มเปราะบาง

หมวดที่ 3: หลักในการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่เป็นกลุ่มเปราะบาง โดยประกอบด้วยแนวทางการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่เป็นผู้ถูกระทำ แนวทางการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่เป็นผู้กระทำความผิด แนวทางการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่อยู่ในภาวะยากลำบาก แนวทางการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่เป็นผู้พิการ แนวทางการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กและ

เยาวชนที่เป็นผู้เกี่ยวข้องกับเอชไอวี และแนวทางการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับภัยออนไลน์

หลังจากนำ “ร่างแนวปฏิบัติการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่มีผลต่อครอบครัวและสังคม” เข้าสู่การสนทนากลุ่ม ได้นำไปสู่การแลกเปลี่ยนข้อมูลและการให้ข้อเสนอแนะที่สำคัญ 4 ประเด็น คือ

1. บริบทการรายงานข่าวเด็กในประเทศไทย ประกอบด้วย 1) บริบทการรายงานข่าวในสื่อมวลชนกระแสหลัก ผู้ร่วมกิจกรรมสนทนากลุ่ม ให้ข้อมูลว่า แม้จะเห็นพัฒนาการของสื่อมวลชนในการระมัดระวังการรายงานเด็กเพิ่มมากขึ้น แต่ยังพบการรายงานข่าวเด็กที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับตัวเด็ก หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับเด็กในลักษณะที่ละเมิดสิทธิเด็ก ทั้งนี้ ผู้ปฏิบัติหน้าที่สื่อและองค์กรสื่อมวลชนมีความพยายามในการปกป้องสิทธิเด็ก อยู่แล้วพอสมควร อย่างไรก็ตาม การแข่งขันในอุตสาหกรรมสื่อ การแข่งกับเวลา และอำนาจการตัดสินใจของกองบรรณาธิการยังมีผลต่อการรายงานข่าวเด็ก 2) บริบทการรายงานข่าวในสื่อสังคมออนไลน์ สรุปได้ว่า แม้จะมีการคำนึงถึงสิทธิส่วนบุคคลของเด็ก แต่พบว่ามีลักษณะที่ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เช่น การอธิบายรายละเอียดของการถูกรังแก ถูกล่วงละเมิดทางเพศ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีความเป็นห่วงผลกระทบต่อตัวเด็กในเรื่องการบันทึกร่องรอยดิจิทัล (Digital footprint) ที่คงอยู่ตลอดไป การแสดงความคิดเห็นหรือแบ่งปันข้อมูลที่ละเมิดสิทธิเด็กด้วย ทั้งยังกังวลถึงการเข้ามาทับทาบของผู้มีอิทธิพลในสื่อออนไลน์ที่ หรือผู้ที่ทำหน้าที่คล้ายกับสื่อมวลชนซึ่งมีมากขึ้น แต่ไม่ได้มีความระมัดระวังในการรายงานข่าวหรือข้อมูลเกี่ยวกับเด็กเท่าที่ควร และ 3) ความจำเป็นในการนำเสนอข่าวเด็กและแนวทางการนำเสนอ ซึ่งควรมีการพิจารณาข่าวเด็กแต่ละประเด็นว่าควรนำเสนอหรือไม่ เพราะบางข่าวไม่ควรนำเสนอตั้งแต่แรก แต่หลายประเด็นยังมีความจำเป็นต้องนำเสนอเพื่อสะท้อนปัญหาสังคมและนำไปสู่การแก้ไขปัญหา รวมถึงเป็นพื้นที่ให้เด็กสามารถใช้สิทธิขั้นพื้นฐานในการแสดงความคิดเห็นได้ อย่างไรก็ตาม สามารถใช้แนวทางที่ระมัดระวังและปกป้องสิทธิเด็กได้

2. การกำกับดูแลการรายงานข่าวเด็กเพื่อปกป้องสิทธิเด็กในประเทศไทย มีแนวทางที่สำคัญคือ
 - 1) กลไกทางกฎหมาย ซึ่งมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ แต่จนถึงปัจจุบันยังไม่มีกรอบร่างดำเนินคดีเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิเด็กกับสื่อมวลชนแม้แต่คดีเดียวส่งผลให้ขาดการตีความตัวบทกฎหมายที่ชัดเจน รวมถึงขาดการกระตุ้นให้ระมัดระวังการละเมิดสิทธิเด็กอย่างจริงจัง อย่างไรก็ตาม ผู้ร่วมกิจกรรมสนทนากลุ่มบางส่วนเห็นว่า การบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดต้องระมัดระวังการเป็นเครื่องมือในการกลั่นแกล้งทางธุรกิจและต้องระวังว่าอาจกระทบการแสดงสิทธิเสรีภาพได้เช่นกัน พร้อมกันนี้ควรมองหากกลไกสมานฉันท์และแนวทางการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบไปพร้อมกัน 2) กลไกการกำกับดูแลในวงการวิชาชีพสื่อมวลชนและการกำกับดูแลตนเองขององค์กรสื่อมวลชน พบว่า องค์กรวิชาชีพและสื่อมวลชนส่วนใหญ่มีนโยบายหรือแนวทางการปกป้องคุ้มครองสิทธิเด็ก รวมถึงปฏิบัติตามข้อกำหนดของหน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับดูแล แต่ในภาพรวมยังมีความกังวลเกี่ยวกับมาตรฐานการกำกับดูแลในทางปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมกัน และ 3) ข้อเสนอกลไกการกำกับดูแลอื่น โดยมีข้อเสนอให้องค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนประสานกับองค์กรผู้ให้บริการแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ในการใช้มาตรฐานชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอข่าวเด็กให้มากขึ้น

3. ประโยชน์ของ “แนวปฏิบัติการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กที่มีผลต่อครอบครัวและสังคม” และแนวทางการนำไปใช้ พบว่า ผู้ร่วมการสนทนากลุ่มส่วนใหญ่เห็นว่าแนวปฏิบัติฯ นี้เป็นประโยชน์ โดยในทางกฎหมายอาจสามารถใช้เป็นมาตรฐานจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพที่ใช้ในการพิจารณาคดีได้ นอกจากนี้ ยัง

ใช้เป็นคู่มือในการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนได้ อย่างไรก็ตาม ผู้ร่วมสนทนากลุ่มมีความกังวลเกี่ยวกับการนำไปใช้อย่างเท่าเทียมในอุตสาหกรรมสื่อและสื่อพลเมือง หรือผู้มีอิทธิพลในสื่อสังคมออนไลน์อื่น ๆ ที่กำลังมีบทบาทสำคัญเพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน 4. แนวทางการพัฒนาปรับปรุงแนวปฏิบัติฯ นี้ มีข้อเสนอแนะให้เพิ่มหลักการของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยย่อก่อนเข้าสู่แนวปฏิบัติ พร้อมปรับนิยามศัพท์ที่ในหมวดที่ 1 ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ปรับปรุงถ้อยคำในหมวดที่ 2 – 3 ให้กระชับ ชัดเจน ทันสมัย และคำนึงถึงการใช้งานในสถานการณ์จริง เช่น การใช้คำว่า “ห้าม” หรือคำว่า “พึงระมัดระวัง” เป็นต้น นอกจากนี้ มีข้อเสนอแนะในประเด็นอื่น ๆ เช่น ข้อมูลช่องทางการติดต่อหน่วยงานหรือองค์กรที่สามารถให้ความช่วยเหลือเด็กได้ เป็นต้น พร้อมทั้งหารือถึงแนวทางการรายงานข่าวเด็กในมิติการเมืองและสถานการณ์ความไม่สงบชายแดนภาคใต้ด้วย

3.2 อภิปรายผล

การให้สัตยาบันในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กเมื่อปี 2535 ของประเทศไทย ซึ่งมีผลที่สำคัญตามมาคือ การบัญญัติกฎหมายสำคัญ อาทิ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 นั้นเป็นจุดเริ่มต้นของการปกป้องสิทธิเด็กอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม พร้อมกันนั้นองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนทั้งไทยและต่างประเทศในหลายองค์กรได้ให้ความสำคัญในการรายงานข่าวเด็กอย่างระมัดระวังมิให้ละเมิดสิทธิเด็กด้วยเช่นเดียวกัน

ทั้งนี้ จากการศึกษาเอกสารและการจัดกิจกรรมสนทนากลุ่มมีข้อสังเกตที่น่าสนใจว่า บริบทการรายงานข่าวสิทธิเด็กบนสื่อสังคมออนไลน์ของไทยไม่ได้บกพร่องเรื่องกฎหมาย ข้อบังคับ หรือแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการรายงานข่าว เพราะมีการบัญญัติกฎหมายและมีแนวปฏิบัติขององค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนที่ค่อนข้างทันสมัย มีการให้ความสำคัญกับการคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็ก โดยมีจุดแข็งในการสร้างนิเวศสื่อที่ปกป้องคุ้มครองสิทธิเด็กในข่าวของไทยมีความเข้มแข็ง 3 ประการ คือ 1.กฎหมายไทยที่เป็นไปตามกรอบอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก มีจุดแข็งคือการมีอำนาจในการบังคับใช้ มีบทลงโทษที่ชัดเจน 2.แนวปฏิบัติของสื่อมวลชนไทยและต่างประเทศที่มีจุดแข็งคือเป็นแนวทางที่สื่อมวลชนให้การยอมรับตามกรอบจริยธรรมแห่งวิชาชีพ และ 3. นักวิชาการให้ความสนใจและติดตามพัฒนาการในการปกป้องคุ้มครองสิทธิเด็กในการรายงานข่าวของสื่อมวลชนอย่างต่อเนื่องซึ่งมีการเปลี่ยนผ่านจากสื่อดั้งเดิมมาจนถึงสื่อสังคมออนไลน์ ทั้งในเชิงกฎหมาย บทบาทหน้าที่ และนำเสนอแนวปฏิบัติที่พัฒนาขึ้นให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล

อย่างไรก็ตาม ความท้าทายของการปกป้องคุ้มครองสิทธิเด็กในการรายงานข่าวโดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเสนอผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในยุคปัจจุบันนี้ ไม่ใช่เพียงแค่การจัดทำแนวปฏิบัติให้มีความทันสมัย เหมาะสมกับสถานการณ์เท่านั้น แต่ความสำคัญอยู่ที่การนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างเครือข่ายประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชน สื่อมวลชนกระแสหลักซึ่งเป็นผู้สื่อข่าวในอุตสาหกรรมสื่อสารมวลชน ผู้ทรงอิทธิพลในโลกออนไลน์ สื่อพลเมือง และองค์กรที่ทำงานด้านเด็กและเยาวชนในการที่จะพัฒนาร่างแนวปฏิบัตินี้ให้มีความสมบูรณ์ ใช้ได้จริงในทางปฏิบัติ และขับเคลื่อนทุกภาคส่วนในสังคมให้เห็นพ้องต้องกันและนำไปใช้ประโยชน์ให้เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

3.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาร่างแนวปฏิบัติการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่มีผลต่อครอบครัวและสังคม

- 1) ควรรวบรวมข้อเสนอแนะจากการจัดกิจกรรมสนทนากลุ่มกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญเพื่อพัฒนาปรับปรุงร่างแนวปฏิบัติการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่มีผลต่อครอบครัวและสังคมให้สมบูรณ์และเกิดการยอมรับในวิชาชีพสื่อมวลชน
- 2) ควรนำแนวปฏิบัติการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่มีผลต่อครอบครัวและสังคมนี้ โดยจัดหลักสูตรอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และจริยธรรม ในการทำข่าวเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่มีผลต่อครอบครัวและสังคม เพื่อเป็นการทดลองใช้และพัฒนาปรับปรุงร่างแนวปฏิบัติการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่มีผลต่อครอบครัวและสังคมให้สมบูรณ์ต่อไป

บรรณานุกรม

- กฤษฐานันท์ ทัดทูน. (2562). **ความรับผิดชอบและมาตรการลงโทษทางสังคม กรณีการเสนอข่าวอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน**. รายงานการอบรมหลักสูตรผู้บริหารการสื่อสารมวลชนระดับกลางด้านกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (บสก.) รุ่นที่ 8 สถาบันอิศรา มูลนิธิพัฒนาสื่อมวลชนแห่งประเทศไทย.
- ธাত্রี ใต้ฟ้าพล. (2555). **การนำเสนอข่าวและการละเมิดสิทธิเด็กในหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์**. สืบค้นจาก www.unicef.org/thailand/Summary_How_Thai_Media_Presents_News_about_Children_by_Tatri_Taiphapoon.pdf.
- ธาม เชื้อสถาปนศิริ พิริยา เพชรแก้ว และนพวรรณ ต่อแสงศรี. (2555). **การวิเคราะห์เนื้อหาข่าวด้านสิทธิเด็กในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน (ปี 2555)**. สืบค้นจาก https://www.unicef.org/thailand/tha/Summar_Analysis_of_news_reports_on_children_in_Thai_newspapers_by_Time_Chuaastapanasiri.pdf
- เนชั่น มัลติมีเดีย กรุ๊ป. (2563). **คู่มือจริยธรรมธุรกิจและข้อพึงปฏิบัติในการทำงาน (Code of Conduct) บริษัท เนชั่น มัลติมีเดีย กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) และบริษัทในเครือ**. กรุงเทพฯ: บริษัท เนชั่น มัลติมีเดีย กรุ๊ป จำกัด (มหาชน).
- เนชั่น มัลติมีเดีย กรุ๊ป. (2565). **เกี่ยวกับเนชั่นกรุ๊ป**. สืบค้นจาก <https://www.nationgroup.com/?page=about2>.
- อาจารย์ ปุรินทรวงกุล. (2563). **คู่มือการรายงานข่าวสิทธิเด็กบนสื่อสังคมออนไลน์**. ชลบุรี: บริษัท Get Good Creation จำกัด.
- อาจารย์ ปุรินทรวงกุล. (2560). **บทบาทหน้าที่ของปฏิกริยาตอบกลับของผู้ใช้เฟซบุ๊กต่อการนำเสนอข่าวที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเด็กผ่านทางเฟซบุ๊กของสำนักข่าวออนไลน์**. รายงานการวิจัยโดยทุนอุดหนุนจากสมาคมวิทยุและสื่อเพื่อเด็กและเยาวชน (สสดย.).
- มาตาลักษณ์ เสรมธากุล. (2562). **งานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัยเรื่อง หลักการคุ้มครองสิทธิเด็กภายใต้แนวคิดเกี่ยวกับประโยชน์สูงสุดของเด็ก**. กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศรีดา ตันทะอธิพานิช. (2563). **แนวปฏิบัติสำหรับสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวที่เกี่ยวข้องกับเด็กกรณีภัยออนไลน์**. กรุงเทพฯ: บริษัท ทีเอส พรินติ้ง มีเดีย จำกัด.
- สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ. (2563). **ธรรมนูญสภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ**. เข้าถึง <https://www.presscouncil.or.th/เกี่ยวกับสภาการฯ/ธรรมนูญสภาการสื่อมวลชน/>.
- สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ. (2562). **แนวปฏิบัติสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ สภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย สมาคมผู้ผลิตข่าวออนไลน์ เรื่อง การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของสื่อมวลชน พ.ศ. 2562**. เข้าถึง <https://www.presscouncil.or.th/regulation/แนวปฏิบัติ-สภาการหนังสือ/>.
- สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ. (2564). **แนวปฏิบัติสภาการสื่อมวลชนแห่งชาติเรื่อง การเสนอข่าว ความ**

คิดเห็น และภาพเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2564. เข้าถึง

<https://www.presscouncil.or.th/regulation/6492>

สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ. (2564). **ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพสื่อมวลชน สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ พ.ศ. 2564.** เข้าถึง <https://www.presscouncil.or.th/rule/ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรม/>.

สุริวัลย์ บุตรชานนท์. (2561). **บทบาทหน้าที่ของสื่อออนไลน์กับการรายงานข่าวความรุนแรงต่อเด็ก.** Siam Communication Review Vol.17 Issue 23 (July-December 2018)

ประกาศกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เรื่อง ประเภทและหลักเกณฑ์ความพิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2555. (2555,). **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่มที่ 129 ตอนพิเศษ 119 ง. หน้า 22-23.

พระราชบัญญัติการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ พุทธศักราช 2550. (2550, 10 มิถุนายน).

ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 124 ตอนที่ 27 ก. หน้า 4-13.

พระราชบัญญัติการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2560. (2560, 24 มกราคม). **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่มที่ 134 ตอนที่ 10 ก. หน้า 24-35.

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พุทธศักราช 2546. (2546, 2 ตุลาคม). **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่มที่ 120 ตอนที่ 95 ก. หน้า 1-29.

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พุทธศักราช 2553. (2553, 22 พฤศจิกายน). **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่มที่ 127 ตอนที่ 72 ก. หน้า 12-73.

พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พุทธศักราช 2562. (2562, 22 พฤษภาคม). **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่มที่ 136 ตอนที่ 67 ก. หน้า 171-190.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก. หน้า 1-90.

BBC. (2017). **แนะนำ BBC.** Retrieved from <https://www.bbc.com/thai/institutional-38403476>

BBC. (2022). **Section 9: Children and Young People as Contributors – Guidelines.**

Retrieved from <https://www.bbc.com/editorialguidelines/guidelines/children-young-people/guidelines/>

International Federation of Journalists (IFJ). (2020). **The Global Voice of Journalists.**

Retrieved from <https://www.ifj.org/who/about-ifj.html>

International Federation of Journalists (IFJ). (2002). **Putting Children in the Right –**

Guidelines for Journalists. Retrieved from <https://www.ifj.org/media-centre/news/detail/category/ethics/article/putting-children-in-the-right-guidelines-for-journalists-and-media-professionals.html>

Media Monitoring Africa (MMA). (2019). **About MMA.** Retrieved from

<https://mediamonitringafrica.org/our-impact/>

- Media Monitoring Africa & Save the Children. (2014). **Editorial Guidelines and Principles for Reporting on Children in the Media**. Retrieved from https://mma-ecm.co.za/wp-content/uploads/2014/10/mma_editorial_guidelines.pdf
- Thai PBS. (2015). **ความเป็นมา**. Retrieved from <https://org.thaipbs.or.th/organization/history>
- Thai PBS. (2020). **ข้อบังคับองค์กรกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทยว่าด้วยจริยธรรมของวิชาชีพเกี่ยวกับการผลิตและการเผยแพร่รายการ พ.ศ. 2563**. Retrieved from <https://bog.thaipbs.or.th/wp-content/uploads/2021/01/63announce.pdf>
- UNICEF. (2020). **Guidelines for Journalists reporting on children**. Retrieved from <https://www.unicef.org/eca/media/ethical-guidelines>
- UNICEF. (2020). **เกี่ยวกับยูนิเซฟ**. Retrieved from <https://www.unicef.org/th/เกี่ยวกับยูนิเซฟ>.
- UNICEF. (2020). **อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กคืออะไร**. Retrieved from <https://www.unicef.org/thailand/th/what-is-crc>